MASINA-TRAKTORIJAAMADE TÖÖKOGEMUSI

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS"

MASINA-TRAKTORIJAAMADE TÖÖKOGEMUSI

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU, 1948

Tõlgitud teose järgi: Опыт работы МТС. Государственное Издательство Сельскохозяйственной Литературы. Москва 1946.

Tõlkinud G. Roovik.

Raamat on kirjutatud brigaadi poolt koosseisus: I. A. Benediktov (brigadiir), V. A. Abramov, A. S. Anfilofjev, N. I. Anissimov, M. G. Vainer, V. P. Gorelov, I. D. Želonkin, P. A. Zabaznõi, G. K. Mokšantsev, T. S. Mitjuškin, G. I. Mihhailov, N. D. Nikitin, A. A. Savtšenko-Belski, L. M. Frolov, S. A. Hodrapetnõi.

Bibliotheca Universitatis Tartuensis
1948: 0128
13539
A- 16923

Sissejuhatus.

Masina-traktorijaamad on võimsaks hoovaks, millega sotsialistlik riik mõjutab kolhooside tehnikaga varustamist ja nende organisatsioonilis-majanduslikku tugevdamist.

Juba kolhooside massilise ülesehitustöö algul selgitas seltsimees Stalin masina-traktorijaamade hiiglasuurt tähtsust põllumajanduse sotsialistlikus ümberehitamises ja talupoegkonna abistamises sotsialistliku riigi poolt.

Masina-traktorijaamade näol on avastatud ja hulgaliste kogemustega proovitud kollektiivse suurpõllumajanduse organiseerimise vorm, mis toetub kõrgele tehnilisele baasile ja milles kolhoositalurahva laialdaste hulkade isetegevus oma kollektiivsete majapidamiste ülesehitamisel ühineb kõige täiuslikumalt organisatsioonilise ja tehnilise abistamise ning juhtimisega proletaarse riigi poolt.

Masina-traktorijaamad etendasid meie maal tohutut osa kolhoosikorra loomisel ja tugevdamisel. Nende kaudu sai kolhoositalurahvas otsustavat abi põllumajanduse tehnilise baasi ümberehitamiseks, oma töö kergendamiseks, tootlikkuse tõstmiseks ja kolhooside organisatsiooniliseks tugevdamiseks.

Traktorid, autod, kombainid, mootorid ja teised masinad, millega sotsialistlik tööstus varustas küla, muutsid põhjalikult põllumajanduse energeetilist alust. Juba 1938. a. sai kolhoosides ja sovhoosides põhimiseks energeetika kasutamisviisiks mehhaaniline jõumasin. Mehhaanilised jõumasinad moodustasid selleks perioodiks 69,9% kõigist põllumajanduse energeetikaressurssidest, 0,8% vastu 1916. a.

1. jaanuaril 1941 oli Nõukogude Liidus 7020 masina-traktorijaama; nendes töötas üle kahe miljoni inimese. Traktorite arv

MTJ-des ulatus 435 000-ni, kombainide arv 153 000-ni, autode arv 40 000-ni, MTJ-de traktorite poolt tehtud töö maht, kaasa arvatud viljapeks, oli 225 miljonit ha (arvestatult pehmekünnis [1]); 94% kolhoosipõldudest töödeldi MTJ-de poolt, kes teostasid 82% kõigist künnitöödest, 52% külvitöödest, 34% koristustöödest. NSV Liidu peamistes teraviljakasvatuse rajoonides — Ukrainas, Põhja-Kaukaasias, Volgamaadel — oli mehhaniseerimise tase veel kõrgem.

Koos uue energeetilise alusega sai meie põllumajandus ka määratu suure hulga keerukaid põllutöömasinaid. Kuni Isamaasõja alguseni hinnati kolhooside ja MTJ-de põllutöömasinate parki (arvestamata traktoreid ja jõumasinaid) 1926/27. a. muutmata hindades 3 miljardi 405 miljonile rublale. Kõik need arvud kõnelevad meie põllumajanduse mehhaniseerimise kõrgest tasemest ja MTJ-de erandlikust osast kogu kolhoosielus. Mehhaniseerimine aitas kaasa kolhoosipõldude viljakuse tõusule, sotsialistliku põllutöö kultuuri tõusule. Stalinlike viisaastakute jooksul parandasid kolhoosid MTJ-de kaasabil põhjalikult maaharimist, võtsid kasutusele miljoneid hektaare uudismaad, tõstsid oma ühiskondliku majapidamise üha kõrgemale tasemele. Eesrindlik masinatehnika, mis tänu MTJ-dele muutus kättesaadavaks kõikidele kolhoosidele, tõstis järsult põllumajandusliku töö tootlikkust. Põllutöö muutub järjest enam ja enam industriaalse töö eriliigiks.

---

[1] Mitmesuguste traktoritega tehtavate põllutööde arvestamiseks kasutatakse koefitsientide tabelit, kus kõik tööd on viidud üle künnile, mille üksuseks on võetud pehmekünni (мягкая пахота) hektaar. Näiteks toome mõningaid koefitsiente:

1. Kõrrepõllu künd eelkoorijaga, pehmekünd 1,0
2. Üle 22 sentimeetri sügavune künd 1,4
3. Uudismaakünd sooadraga 3,4
4. Ühe tonni vilja peks 0,35
5. Ühekordne kultiveerimine 0,3
6. Ühekordne äestamine 0,11
7. Külv 0,3

jne.

Toim. märkus.

Kolhoosipõldude viljakus on järjest tõusnud.

Nii näiteks oli teraviljakultuuride viljakus Ukrainas 1932.—1934. a. 8,5 tsentnerit hektaarilt, 1937.—1939. a. tõusis see kuni 12,4 tsentnerini ja 1939. a. kuni 13,8 ts/ha. Sõjaeelseil aastail arendasid Ukraina kolhoosid edukat võitlust 100-puudaliste teraviljasaakide eest hektaarilt.

NSV Liidus toodeti 1940. a. teravilja üldse umbes 7,3 miljardit puuda. Kolhoosikorra ja põllumajanduse mehhaniseerimise saavutuste alusel nõukogude riik mitte ainult ei kindlustanud jooksva tarbimuse vajadusi toidu- ja põllumajanduslikes tooraineis, vaid saavutas ka võimaluse luua reserve leiva, puuvilla ja teiste põllumajandussaaduste alal.

On raske ülehinnata MTJ-de tähtsust nendes sotsialistliku põllumajanduse saavutustes, mis etendasid hiiglaosa Nõukogude riigi majandusliku ja sõjalise võimsuse kindlustumisel.

Kolhoosliku põllutöö mehhaniseerimise kõrge tase ja töötootlikkuse tõus kolhoosides kindlustasid maal iga-aastase tööjõukaadrite vabanemise meie tööstuse jaoks, mis aitas kaasa riigi industriaalse võimsuse kasvule. 1937. a. andmeil on välja arvestatud, et tööjõu kokkuhoid kolhoosides traktorite ja kombainide tarvituselevõtmise arvel oli 7,2 miljonit aastatöölist, keda kolhoosid oleksid pidanud kasutama, kui neil poleks olnud traktoreid ja kombaine.

Juba kollektiivse töötamise vorm ise lõi kolhoosides laialdase võimaluse naistööjõu kasutamiseks põllumajanduslikus tootmises. Raskemate tööde mehhaniseerimine, mis kergendab kolhoosnike tööd, ja süvenev tööjaotus laiendasid veel rohkem võimalusi ratsionaalselt kasutada kolhooslikus tootmises iga olemasolevat töötajat — meest, naist, alaealist — vastavalt nende kogemustele, teadmistele ja füüsilisele jõule.

Paljutuhandeline traktorite ja põllutöömasinate park MTJ-des nõudis laialdast tehniliste kaadrite ettevalmistamist. Sellised kaadrid loodigi lühima aja jooksul. Nende meie MTJ-des loodud ja kasvatatud tehniliste kaadrite arvel täiendasid Nõukogude armee ja tema mehhaniseeritud väeosad oma ridu sõja ajal.

Seega etendasid MTJ-d tähtsat osa ka NSV Liidu sõjalise võimsuse tugevdamisel.

Fašistliku Saksamaaga peetava sõja tingimustes kasvas MTJ-de tähtsus veel rohkem. Sõjaaja raskes olukorras, materiaalsete ressursside piirituse ja tööjõu arvulise vähenemise tõttu olid kolhoosid kutsutud MTJ-de kaasabil kindlustama meie Nõukogude Armeed ja riiki toiduainetega ning tööstust toormega. Kolhoosikord ja MTJ-d kannatasid auga välja sõja katsumused.

Sotsialistlik põllumajandus, nagu kogu nõukogude majanduski, sai jagu sõjaaja raskustest. Selles ilmnesid põllumajanduse sotsialistliku majandamisvormi paremused. Seda, mis üksikmajapidamisele oleks üle jõu käinud, täidavad kolhoosid ja MTJ-d edukalt. Hinnates kolhoositalurahva tööd sõja päevil ütles seltsimees Stalin: «Tänu kolhoositalurahva hoolele ei tunne Punaarmee neljandal sõja-aastal puudust toiduainetest. Mees- ja naiskolhoosnikud varustavad töölisi ja haritlasi toiduainetega ja tagavad rindele relvastust ja varustust tootvate tehaste ning vabrikute normaalse töö.»

Nõukogude võim ja bolševistlik partei teevad selleks kõik, et iga MTJ aastast aastasse suurendaks oma osa võitluses uute saavutuste eest meie põllumajanduse arenemises. Isegi raskeis sõjaaja tingimustes ei jäetud MTJ-sid ilma ei vajalikust rahast, ei inimtööjõust ega kütteainest. Nõukogude riigi poolt on lühima aja jooksul taastatud ja masinatega ning traktoritega varustatud üle kolme tuhande vaenlase poolt laostatud MTJ rajoonides, mis olid vaenlase poolt okupeeritud.

1944. a. viisid kolhoosid kevadkülvi läbi töö parema kvaliteedi juures lühima aja jooksul, viljakoristamise teostasid nad organiseeritumalt ning saavutasid põllumajanduskultuuride viljakuse tõusu. See kindlustas üldsaagi ja riiklike varude suurenemise teravilja, kartuli, köögivilja, suhkrupeedi, puuvilla, linakiu, õlitaimede ja teiste põllumajanduskultuuride alal. Neile kolhooside saavutustele aitas suuresti kaasa MTJ-de töö paranemine: 1944. a. ületasid 18 kraid, oblastit ja vabariiki traktoritööde riikliku plaani. 1943. a. võrreldes suurenes 1944. a. MTJ-de poolt tehtud traktoritööde maht 25 miljoni pehmekünni ha

võrra. Selles arvus avaldub pingsa võitluse tulemus traktorijaamade töö parandamise, traktorite ja masinate kõrge tootlikkuse eest.

Nõukogude Liidu MTJ-de saavutuste üldisel taustal tõusevad eriti esile eesrindlike MTJ-de suurepärased töötulemused. Tootmise õige organiseerimine, täiuslikumad meetodid töö juhtimisel kindlustavad nende töö kõrge tootlikkuse ja tehnilise varustuse ning riigilt saadud rahaliste ressursside parema ärakasutamise. Oma tootmis-finantsilise tegevuse tulemustelt sammuvad eesrindlikud MTJ-d kõigi MTJ-de eesotsas, näidates neile teed ja meetodeid edaspidiseks jõudluse tõusuks, oma osatähtsuse tõstmiseks tootvate jõudude arengus, põllumajanduse produktsiooni suurendamiseks ja kolhooside bolševistlikuks tugevdamiseks.

Üldisel kujul võib eesrindlike MTJ-de töötulemusi iseloomustada järgmiselt. Kolhoosid, mida teenindatakse eesrindlike MTJ-de poolt, saavad peamistelt põllumajanduskultuuridelt püsivalt kõrgeid saake. Organisatsioonilis-majanduslikult seisavad need kolhoosid kõrgemal tasemel. Eesrindlikud MTJ-d saavutavad iga neil olemasoleva traktori kõrget aasta-tööjõudlust. Nad ületavad igal aastal pidevalt traktoritööde aastaplaane. Traktoritööde plaani ületamine ja kolhoosipõldude kõrge viljakus kindlustavad eesrindlikele MTJ-dele naturaaltasu plaanide eduka täitmise, nende poolt teenindatavatele kolhoosidele aga kõigi riiklike kohustuste täitmise. Traktoritööde plaani ei täideta siin mitte ainult summaarselt, vaid ka perioodide ja töö põhiliikide alal, kusjuures töid teostatakse kõrgekvaliteediliselt ja kindlaksmääratud agrotehnilisteks tähtaegadeks.

Kõrge töökvaliteedi juures saavutavad eesrindlikud MTJ-d ka kõige madalama omahinna ja suuremat kütteaine säästu. Traktoripark hoitakse nendel paremas tehnilises seisukorras kui MTJ-de enamiku juures.

Sajad MTJ-d, saavutades selliseid igakülgseid kordaminekuid, on eeskujuks võitluses viljakuse ja masinate tootlikuma kasutamise eest; siiski MTJ-de enamiku töönäitajad jäävad veel maha eesrindlike MTJ-de töönäitajaist. Aga ka kõigil MTJ-del

on võimalik samade materiaalsete ressursside juures saavutada tunduvalt suuremaid viljasaake ja teha märksa rohkem tööd. Oma töö parandamiseks on neil suuri, kaugeltki veel mitte kasutatud reserve.

Piisab üleliiduliste keskmiste andmete kõrvutamisest parimate MTJ-de ja brigaadide töönäitajatega, et saada selget kujutlust, kui palju võib veel tõsta tööviljakust, suurendada traktoripargi jõudlust, vähendada kütteaine- ja rahakulutust, kui kõik MTJ-d hakkaksid töötama nii, kuidas töötavad meie parimad MTJ-d, meie parimad brigaadid, traktoristid ja kombainerid.

Vaatleme esmajoones viljakusandmeid.

1940. a. kindlustas Krasnodari krai Gulkevitši MTJ tema poolt teenindatavaile kolhoosidele teraviljakultuuride saagi 23,1 ts/ha. Teatavasti on kogu riigi ja samuti ka Krasnodari krai keskmine teraviljasaak ha-lt olnud ka kõige viljarikkamail aastail tunduvalt madalam.

Mis puutub traktorite kasutamisse, siis on ka siin sama pilt. 15-hobujõulise traktori kõige suurem üleriigiline keskmine jõudlus saavutati NSVL-s 1937. a., ja see oli 470 ha pehmekündi. Samal aastal Tatari ANSV traktorijaamad saavutasid keskmiselt 828 ha traktori kohta, Stavropoli krai Divenski MTJ aga 1200 ha, Kiievi oblasti Tšerkesski MTJ — 1159 ha traktori kohta.

Parimate traktoribrigaadide ja traktoristide poolt ületatakse neid näitajaid tunduvalt. V. I. Bahholdina traktoribrigaad (Altai krai Talovi MTJ) saavutas 1938. a. ühe 15-hobujõulise traktori kohta 2100 ha; P. I. Pirožkovi brigaad (Rjazani oblasti Muravljanski MTJ) töötles 1944. a. keskmiselt 5126 ha iga TšTZ S-60 tüüpi traktori kohta. Darja Garmaši brigaad samal aastal saavutas iga 15-hobujõulise traktori kohta keskmiselt 1866 ha, traktorist V. N. Koroljov (Moskva oblasti Komsomolski MTJ) aga üksinda omas vahetuses töötles traktori STZ kohta 1944. a. tööhooaja kestel 1620 ha pehmekündi.

Analoogilisi andmeid võib tuua ka kombainide kasutamise alalt. 4,6-meetrilise kombaini üleriigiliseks suurimaks keskmiseks jõudluseks oli 338 ha 1936. a. Samal aastal saavutas Rostovi

oblast aga 440 ha kombaini kohta, võites esimese koha kraide, oblastite ja vabariikide hulgas. Paremad MTJ-d ületavad enam kui kahekordselt selle saavutise. Nii Rostovi oblasti Ukrainski MTJ koristas 1943. a. ühe 4,6-meetrilise kombaini kohta keskmiselt 923 ha. Eesrindlikud kombainerid ületavad tunduvalt ka need näitajad. Nii koristasid kombainerid vennad Oskinid (Tškalovi oblasti Uralo-Ilekski MTJ) 1938. a. traktori taha haagitud kahe „Stalinets" kombainiga 5238 ha. 1943. a. koristas kombainer V. F. Krivošejev (Altai krai Orleanovo MTJ) ühe «Stalinets» kombaini kohta 1373 ha.

Väga näitlikud on ka traktoritööde omahinna andmed. Perioodil 1939—1944 olid kogu NSVL-s kõige väiksemad kulutused ühe pehmekünni ha kohta 1940. a., nimelt 31 rubla 52 kopikat. Samal aastal kulutasid Krasnodari krai MTJ-d keskmiselt 25 rubla 99 kopikat ühe pehmekünni ha kohta, Tatari ANSV Kazanbaši MTJ aga ainult 20 rubla 59 kopikat.

Igakülgse edu veelgi kujukamat pilti näeme üksikute eesrindlike MTJ-de töös. Sellised MTJ-d, nagu Krasnodari krai Kaganovitši-nimeline MTJ ja Medvedevski MTJ, Kiievi oblasti Kagarlõki MTJ, Vinnitsa oblasti Ternovski MTJ, Novosibirski oblasti Kupinski MTJ ja paljud teised, kindlustasid enne sõda 15-hobujõulise traktori kohta keskmise jõudluse 500—800 ja rohkem ha pehmekündi aastas ja saavutasid teraviljade keskmise viljakusena 15—16 ts/ha, suhkrupeeti 200 ts/ha jne. Nii näiteks Krasnodari krai Kaganovitši-nimeline MTJ saavutas 1938. a. iga 15-hobujõulise traktori kohta keskmiselt 879 ha pehmekündi, teraviljasaak aga teenindatavais kolhoosides oli 1937.—1939. a. keskmiselt 16,5 ts/ha. Kagarlõki MTJ saavutas samadel aastail keskmiseks tööjõudluseks 716 ha pehmekündi, teraviljasaagiks aga 15,3 ts/ha, suhkrupeeti 219 ts/ha. Medvedevski MTJ-s 15-hobujõulise traktori keskmiseks tööjõudluseks oli 848 ha, kuna teraviljasaak ulatus 18,9 ts/ha. Traktoritööde omahind neis MTJ-des oli 21—23 rubla piirides ühe pehmekünni ha kohta.

Isamaasõja aastail saavutasid eesrindlikud MTJ-d igakülgset edu ning andsid kõrgtootlikkuse eeskujusid traktorite kasutamises ja kõrgete viljasaakide saamises.

Ses suhtes on iseloomulik Kamenski MTJ (Gorki oblastis), mille organisatsioonilisi ja tehnilisi kogemusi kirjeldame üksikasjaliselt allpool; esialgu aga toome selle MTJ põhilised töönäitajad sõja-aastate kohta (vt. tabel 1).

Kamenski MTJ (direktor sm. Mokropolov, vanemagronoom sm. Iljin) organiseeriti vähe aega enne Suurt Isamaasõda — 1941. a. kevadel. Ta olemasolu kõik neli aastat langevad sõjaajale. Siiski ületab Kamenski MTJ igal aastal temale antud traktoritööde plaanid, saavutab suuri rahasääste ja viljakuse pidevat tõusu.

Tabel 1.

Kamenski MTJ töö põhinäitajad.

Näitajad	Aastad			
	1941	1942	1943	1944
15-hobujõulise traktori jõudlus (ha-des)	534	677	572	672
Pehmekünni ha omahind (rublades) . .	27,33	26,53	29,7	28,4
Riigilt saadud rahade säästud (tuhandeis rublades)	25	169	—	204
Teraviljasaak teenindatavais kolhoosides (ts/ha)	11,8	12,9	13,2	13,9
Teostatud tööde eest saadava naturaaltasu plaani täitmise %	102	118	120	152

Nagu näeme, annab Kamenski MTJ plaanitäitmisel eeskuju kõikide põhinäitajate alal. Erilist tähtsust omab naturaaltasu laekumise kasv, mis tugineb kolhoosipõldude viljakuse tõusule ja traktoritööde mahu suurenemisele.

Niisama tähelepanuväärseid tulemusi saavutas Stalinski MTJ Krasnodari krais. See MTJ töötab saksa fašistlike anastajate alt vabastatud rajoonis. Taastamistööde raskusi ületades täitis Stalinski MTJ traktoritööde plaani 124%, teostades 15-hobujõulise traktori kohta 525 ha pehmekündi. Stalinski MTJ poolt teenindatavate kolhooside teraviljade keskmine viljakus oli 12 ts/ha. Naturaaltasu plaan täideti 103%.

Moskva oblasti I Mihnevski MTJ ületas 1943.—1944. a. traktoritööde plaani, saavutades 15-hobujõulise traktori kohta 544 ha 1943. a. ja 726 ha 1944. a. Kalinini oblasti I Krasnoholmski MTJ ületas 1944. a. tunduvalt traktoritööde plaani, säästes ka 26,8 tonni kütteainet. MTJ ei saavutanud mitte üksnes teraviljade kõrget saaki, vaid ka tähtsaima tehnilise kultuuri — linakiu saagi suurenemise.

Need arvud ja faktid näitavad ilmsesti eesrindlike MTJ-de, meie parimate traktoristide ja kombainerite tootmisalaliste saavutuste rahvamajanduslikku tähtsust.

Sõja raskeil päevil, mil NSVL põllumajanduse ette kerkis täies teravuses ülesanne varustada riiki toidu- ja tooraineteg, kasutasid eesrindlikud MTJ-d tootlikumalt olemasolevat masinatehnikat ja saavutasid nii traktoritööde mahu suurenemist kui ka töö kvaliteedi tõusu, agrotehnilist täisväärtuslikkust. Sellel alusel nad kindlustasid kolhoosipõldude viljakuse ja kolhoosliku tootmise üldise tõusu ning tema müügikaubatootvuse suurenemise. Eesrindlike MTJ-de poolt tehtud tööde eest riigile laekuva naturaaltasu maht kasvas järsult. Samal ajal on neis MTJ-des rahakulutused traktoritööde teostamiseks planeeritust reeglipäraselt väiksemad. Alla normide on ka tegelik kütteainete kulu. Nii saavutasid eesrindlikud MTJ-d tunduvat säästu rahakulutustes ja naftaproduktides, millel on samuti suur majanduslik tähtsus.

Toodud andmed näitavad, millised tõeliselt ammutamatud võimalused on MTJ-del tööde kõikide näitajate parandamiseks: põlluviljakuse tõstmiseks, traktorite ja kombainide jõudluse suurendamiseks, aga ka töö omahinna alandamiseks.

Eesrindlike MTJ-de saavutused on tihedalt seotud MTJ-de organisaatorliku tööga, nende tegevuse juhtimise tasemega Eesrindlikud MTJ-d töötavad reeglikohaselt samades tingimustes, millistes kõik teisedki MTJ-d. Nad ei erine teistest MTJ-dest ei traktoripargi koosseisu, tehnilise varustuse ega oma remondiettevõtete seadeldiste poolest. Need MTJ-d ei oma mingeid eeliseid tagavaraosadega või küttega varustamisel. Nende poolt teenindatavad kolhoosid ei moodusta samuti erandeid teiste

kolhooside hulgas endavarustamise mõttes energeetika ressursside või inimtööjõuga. Nii neid kui teisigi puudutasid sõjaaja raskused ühesugusel määral.

Tähendab, eesrindlikud MTJ-d ei oma mingeid objektiivseid eeliseid, võrreldes teiste MTJ-dega. Nende edu seisab selles, et nad organiseerivad oma tööd paremini, lähtuvad oma mitmekülgse majanduse kõikide alade juhtimisel eesrindlikest meetodeist ja kasutavad oskuslikult tootmise reserve.

Sotsialistlik võistlus, masside töötahte tõus tugineb siin kvalifitseeritud juhtimisele, tootmise õigele organiseerimisele. Eesrindlike MTJ-de juhtivad töötajad, teinud endile põhjalikult selgeks MTJ-de kui kõrgele tehnilisele baasile toetuva sotsialistliku suurpõllupidamise erilise organisatsioonilise vormi tähtsuse, kasutavad igakülgselt ära eesrindlikku masinatehnikat töö produktiivsuse tõstmiseks, mis avaldub põllumajandusliku tootmise lõpp-tulemuses — põlluviljakuses.

Seega loetakse ebaõigeks ja kahjulikuks hinnata oma tööd ainult masinate kasutamise näitajate ja ühele traktorile tulnud töömahu järgi, arvestamata traktoritöö kvaliteeti ning saavutatud põlluviljakust. Just sellist lähenemist tööle, nagu see esineb eesrindlikes MTJ-des, nõudis kõigilt MTJ-delt NSV Liidu Põllutöö Rahvakomissar seltsimees A. A. Andrejev oma käskkirjas 13. märtsist 1945 «MTJ-de töö parandamise abinõude kohta 1945. a»:

«Nagu näitavad hulgalised faktid, alandavad mõned MTJ-de juhatajad, brigadiirid ja traktoristid, taga ajades kütteainete ebaõiget säästu ja suurt tööjõudlust hektaarides, töö kvaliteeti ja rikuvad agrotehnilisi tähtaegu, unustades, et MTJ-d määravad oma tööga viljasaagi saatuse teenindatavais kolhoosides ja et MTJ-de töö lõppeesmärgiks on kõrged viljasaagid ja põllumajandusproduktide üldsaagi suurenemine.»

Näiteks hektaaride-hulga tagaajamine töökvaliteeti kahjustades, kindlaksmääratud künnisügavuse vähendamine suurema jõudluse huvides ja valesti mõistetud kütte säästmine, selle või teise töö tähtaegade rikkumine, agrotehniliselt tähtsatest töödest

loobumine — kõiki neid nähtusi hindavad eesrindlike MTJ-de juhtivad töötajad õigusega kui MTJ-de tööprintsiipide jämedat moonutamist.

Parimate MTJ-de kogu tootmis-finantsiline tegevus, nende töötajate algatus on suunatud sellele, et igati stimuleerida põllutööde kõrget kvaliteeti, traktoritöid aga organiseerida nii, et see tõstaks kolhoosliku tootmise agrotehnilist taset.

Seejuures on eesrindliku agrotehnika kasutamise aluseks eesrindlike MTJ-de töökultuuri kõrge tase, traktorikasutamise ratsionaalsed vormid, tootmise õige organiseerimine terviklikult.

Millisest eesrindlikust agrotehnikast saab olla kõnet, kui traktorid on korrast ära, kui traktoripargi töös on suured seisakud. Neis tingimustes venivad põllutööd paratamatult pikale, millest aga tuleneb ka töö kvaliteedi halvenemine. Ainult traktorite häireta töötamine otsekohe põllule väljasõidu esimesest päevast alates ja vahetuse normide süstemaatiline täitmine võivad kindlustada kõikide põllutööde täitmise agrotehniliselt õigeks ajaks. Eesrindlikud MTJ-d annavadki just eeskuju vahetuse normide süstemaatilise täitmisega ja põllumajandustööde teostamisega agrotehniliselt ratsionaalseil tähtaegadel.

Nii näiteks 1944. a. Stalingradi oblasti Djominski MTJ lõpetas 9798-ha-lise sügiskünni varakevadise äestamise 11. aprilliks, teostades selle 2—3 päeva jooksul. Varajaste kultuuride külvieelne kultiveerimine täideti 6 päevaga 18. aprilliks, samuti teostati ka varajaste teraviljade külv 6 päevaga. Kevadkünd teostati 5. maiks, hiliste suviviljade külv lõpetati 6 päevaga 20. maiks.

Pole niisugust põllutööd, mille plaani Djominski MTJ poleks täitnud, pealegi täitnud just lühikeste ratsionaalsete tähtaegade jooksul. Stalingradi oblasti geograafilistes tingimustes omab varakevadine sügiskünni äestamine põlluviljakusele erakordset tähtsust. See töö täideti MTJ poolt 2—3 päevaga. Külvieelne kultiveerimine ja varajaste suviviljade külv teostati 6 päeva jooksul.

Selliseid tähtaegu võidi tagada ainult traktorite häireteta tööga, töönormide süstemaatilise täitmisega kõigi traktoristide

poolt, mis omakorda oleneb traktoripargi tehnilisest seisukorrast, traktoristide tööoskusest ja töö organiseerimisest.

Järelikult eesrindlike MTJ-de edu kolhoosipõldude viljakuse tõstmisel tugineb peamiselt nende saavutustele traktorite kasutamise alal — traktoripargi häireteta tööle, süstemaatilisele vahetuse normide täitmisele. Kõik see on saavutatav muidugi vastavate organisatsioonilis-tehniliste abinõude rakendamisega masina-traktoripargi ekspluateerimisel, traktorite ja masinate õigeaegse remondiga, tehniliste kaadrite ettevalmistamisega jne. (kõigist neist abinõudest räägitakse üksikasjaliselt raamatu järgmistes peatükkides).

Parimates MTJ-des hoolitsetakse pidevalt traktoritööde kõrge kvaliteedi eest. On küllaldane viidata sellistele praktilistele sammudele sel alal, nagu eelkoorijatega atrade kasutamine, süstemaatiline künnisügavuse, äestamise, kultiveerimise, külvi ning muude põllutööde kvaliteedi kontrollimine. Eesrindlike MTJ-de juhtivad töötajad edustavad kõigiti traktoritööde kvaliteedi valvsat kontrolli kolhooside poolt ja jälgivad rangelt (sisuliselt, mitte formaalselt) kolhoosidega sõlmitud lepingus ettenähtud MTJ tööde vastuvõtu korda. Selles ilmneb tõeline riiklik suhtumine oma tööülesandeisse.

Võib tuua suure hulga näiteid eesrindlike MTJ-de peremehelikust hoolest traktoritööde kvaliteedi suhtes, nende initsiatiivist paljude uute küsimuste püstitamisel, et stimuleerida põllutööde kõrgemat kvaliteeti ja võidelda praaktöö vastu MTJ-des. Nii näiteks teostab Kalinini oblasti Krasnoholmski MTJ kündi süstemaatiliselt eelkoorijatega. Kõik lina alla tulevad ristikusöödid küntakse siin eelkoorijaga varustatud atradega. Niisamuti on ka Stalingradi oblasti Djominski MTJ-s. Djominski MTJ kasutab paljudel töödel edukalt kompleksagregaadi moodust, mis mitte üksnes ei tõsta töö kvaliteeti, vaid võimaldab tootlikumalt ära kasutada ka traktori võimsust, säästa kütet. Kamenski MTJ-s teostatakse kesa kultiveerimist samaaegselt äestamisega (ühes agregaadis).

Seoses sellega tuleb peatuda ka osal, mis eesrindlikel MTJ-del on eesrindliku agrotehnika sisseviimisel kolhoosipõllundusse.

MTJ ja kolhoosi tüüpleping sisaldab kolhoosile konkreetseid kohustusi mõningate agrotehniliste abinõude rakendamiseks. Agrotehniline personaal osutab kolhoosidele suurt agronoomilist abi õigete külvikordade omandamisel ja rakendamisel, seemneasjanduse korraldamisel, väetiste kasutamisel, võitluses taimekahjurite ja -haigustega jne.

Eesrindlikud MTJ-d on tegelikult kolhooside põllumajandusliku tootmise organisaatoreiks. Siin saadakse väga hästi aru, et masinatehnika, traktorite ja kombainide kasutamise efektiivsus oleneb kolhooside ühiskondliku majapidamise organisatsioonist. Kas on kolhoosipõldudel rakendatud õige külvikord, on ta põldude kasutamine korraldatud otstarbekalt, kas on kolhoosi põlluharimisbrigaadid õigesti organiseeritud ja kuidas on neile kinnistatud põllukultuurid, kes juhib artelli majapidamist ja kuidas, kuidas on kolhoosis korraldatud arvestus raamatupidamises — kõigest sellest oleneb nii kolhoosi edu kui ka MTJ töö korraldaminek traktorikasutamise efektiivsuse mõttes.

Seepärast eesrindlikud MTJ-d ei seisa eemal maakasutamise, õigete külvikordade omandamise ja rakendamise küsimustest kolhoosides. Nad osutavad kolhoosidele suurt organisatsioonilist abi kolhoosikaadrite ettevalmistamisel, arvestuse korraldamisel, põlluharimisbrigaadide ning nende lülide organiseerimisel jne.

MTJ hoolitsus iga teenindatava kolhoosi organisatsioonilis-majandusliku tugevdamise, tema kaadrite, kolhoosi ühiskondliku majapidamise õigesti organiseerimise, põllumajandusliku artelli Stalinliku Põhikirja täpse täitmise eest kolhoosides kujutab põhimist tingimust ka masinatehnika enda efektiivseks kasutamiseks. Sellel alusel saavutavad eesrindlikud MTJ-d mitte ainult oma masinate, vaid ka kolhooside tootmisvahendite parema ärakasutamise. Õiged külvikorrad kolhoosipõldudel ja põlluharimisbrigaadide kindel korraldus kolhoosides aitavad kaasa kolhoosi- ja traktoribrigaadide kooskõlastatud tööle, kindlustavad nende püsiva koosseisu,

vähendavad traktori kasutuid tühisõite, parandavad traktoribrigaadide teenindamist kolhooside poolt.

Suurt tööd kolhoositootmise ümberkorraldamises õige põllutöösüsteemi alusel teostab Rostovi oblasti Millerovo MTJ.

Millerovo MTJ ja kõik tema poolt teenindatavad 14 kolhoosi alustasid juba 1935. a. põllu- ja söödaviljade põldheina-süsteemiliste külvikordade sisseviimist, jaotades külvikorrad kolhooside territooriumidel vastavalt reljeefi elementidele ja külvikordade majanduslikule osatähtsusele. Seejuures võeti arvesse ka põhiliste põllutööde mehhaniseerimise nõudeid. Kuni 2000-ha-lise põllupinnaga kolhoosides rakendati üks 8—10-väljaline toiduviljade külvikord, kusjuures välja suurus oli kuni 200—250 ha. Suuremate põllumaadega kolhoosides rakendati kaks toiduviljade külvikorda. Igas kolhoosis viiakse läbi söödaviljade külvikorrad, kusjuures nad on paigutatud peamiselt nõlvadele loomakasvatuse farmide lähedusse, nende farmide tootmisvajadusi silmas pidades.

Millerovo MTJ tootmis-agronoomilise tegevuse tähtsamaks ülesandeks on maaharimise põldheina-süsteemi kõigi peamiste osade rakendamine põllundusse, eriti aga õige mullaharimise süsteemi omandamine.

Traktoribrigaadidele on vääramatuks seaduseks pidada töörežiimi, mis on kehtestatud MTJ agronoomilise juhtkonna poolt. Tuleb ära märkida niisugused abinõud, nagu sügav sügiskünd (20 sentimeetri sügavuselt) eelkoorijatega varustatud atradega, kõrrekoorimine ühel ajal viljakoristamisega kombaini abil, sügiskünni külvieelne kultiveerimine, kesa kahe-kolmekordne kultiveerimine ning kesakordamine viimse töötlemisena ja mustkesa.

Saksa fašistlike bandiitide vallutusretk, Millerovo MTJ poolt teenindatava maa-ala ajutine okupeerimine saksa sõjavägede poolt, mis röövis paljaks nii MTJ kui ka kolhoosid, katkestas edukalt alanud töö õige põllutöösüsteemi sisseviimisel, ja seepärast pole meil praegu (raamatu kirjutamise ajal — 1945. a — T õ l k i j a.) võimalik teha täielikke kokkuvõtteid tehtud töö efektiivsusest. Siiski ka kolhoosliku tootmise põldheina-süsteemi alusel reorganiseerimise esimestel aastatel, mis teostati kolhoo-

sides MTJ juhtimisel ja tema otsustava tootliku ning organisatsioonilise abiga, saadi väga eeskujulikke tulemusi.

Võrdleme (vt. tabel 2) Millerovo MTJ kolhooside teraviljatootmise kokkuvõtteid 1935. a. (tüüpiline keskmise saagi aasta enne põldheina-külvikordade rakendamist) ja 1941. a. kohta, mil juba paljud kolhoosid saavutasid külvikordade kasutamisele võtmise algstaadiumi.

Tabel 2.

Aastad	Teraviljade külv (tuhandeis ha-des)	Saak (ts/ha)	Üldsaak (tuhandeis ts-tes)
1935	18,8	6,0	112,3
1941	15,7	11,4	178,8
1941. a. saak %-des 1935. a. saagiga võrreldes. . . .	84,0	190,0	158,0

1944. a. said kolhoosid, mis läksid põldheina-süsteemile, 40% kõrgema viljasaagi kui teised kolhoosid sessamas rajoonis.

Rööbiti sellega saavutasid põldheina-kolhoosid paremaid tulemusi ühiskondliku loomakasvatuse arendamises ja oma ühiskondliku majapidamise üldises tugevdamises. Tabelis 3 toodud arvud on iseloomulikud 1940. a. üldsissetulekute kohta kolhoosides, mis on grupeeritud vastavalt nendes rakendatud maaharimise põldheina-süsteemi astmele.

Tabel 3.

Kolhooside grupid	1940. a. üldsissetulek (%)	
	ühe põllumajandusmaa ha kohta	ühe kolhoosniku kohta
Maaharimise põldheina-süsteemile üleviidud kolhoosid. .	192	244
Põldheina-süsteemile üleminevad kolhoosid	132	130
Alles põldheina-süsteemile viimata kolhoosid	100	100

Millerovo MTJ töökogemuste põhjal võib ilmekalt näha kogu kolhooside ühiskondliku majapidamise õige organiseerimise ülisuurt tähtsust maaharimise põldheina-süsteemi alusel ja MTJ juhtivat osa selles.

Selle ja teiste põldheina-süsteemi rakendavate MTJ-de töö kogemustest tuleneb ka terve rida nõudeid MTJ-de tootmise organiseerimise alal. Kõne on masinate ja traktorite tüüpidest, sortidest ning niisuguste tööde kõrge kvaliteedi kindlustamisest, nagu rohukamara harimine, koorimiskünd, kultiveerimine, külv, kõrrekoorimine samaaegselt viljakoristamisega kombaini abil jne., vastavalt põllumajandusliku tootmise klimaatilistele iseärasustele.

Millerovo ja paljude teiste eesrindlike MTJ-de töökogemused avastavad MTJ-de töö sügava seose kolhooside kogu ühiskondliku majapidamise organisatsiooniga, seose masinate kasutamise ning eesrindliku agrotehnika omandamise ja kolhoosliku tootmise õige organiseerimise vahel.

Eesrindlike MTJ-de töökogemused esitavad — tõsi küll, igakord veel mitte küllalt järjekindlalt — õnnestunud lahenduse paljudele küsimustele, mis sõjajärgseil aastail tõusevad täies ulatuses sotsialistliku põllumajanduse ette, kui Nõukogude riik saab reaalse võimaluse viia lõpule põllumajandustööde kompleksne mehhaniseerimine.

Tähelepanu väärib eesrindlike MTJ-de algatus oma majandite heakorra alal. Rööbiti kolhooside territooriumide korrastamisega Stavropoli krai Petrovski MTJ töötas välja ja teostab oma keskmajandi korrastamise üldplaani.

On vajalik märkida, et paljud eesrindlikud MTJ-d paistavad silma oma majandite parema planeerimisega, plaanikohase hoonete väljaehitamisega ja tootmisruumide suurema otstarbekusega. MTJ-de keskmajandite asetusel teenindatavate kolhooside suhtes on küllalt suur tähtsus sidepidamisel kolhooside ja traktoribrigaadidega, masinate ja põllutööriistade transportimisel töökohale, masinapargi teenindamisel jne.

Eesrindlikud MTJ-d kasutavad ehitiste püstitamisel laialdaselt kohapealseid ehitusmaterjale ja kolhooside abi.

Erilist tähelepanu väärib praegu üldiselt tuntud rahvatöö korras ehitamise kogemus, mida kasutas Moskva oblasti Noginski MTJ. Tuginedes rahva algatusele, ehitas nimetatud MTJ lühikese ajaga oma keskmajandi ja kindlustas kõik tootmisalalised nõuded ehitiste juures. Rajooni parteiorganisatsiooni juhtimisel abistasid kolhoosid MTJ tööjõuga, ehitusmaterjalidega, transpordiga, tehes oma jõududega kõik peamised ehitustööd. Niiviisi korraldati ümber Noginski MTJ töökoda, ehitati mehhaniseeritud naftabaas, katusealune põllutöömasinate jaoks, kontor, klubi, ühiselamu ja kool traktoristidele, karjalaudad abimajandile, bassein, lindla, garaaž, tuletõrjedepoo ja kuur generaatorite kütteklotsidele. Istutati 1500 vilja- ja ilupuud.

Noginlaste töökogemused leiavad laialdast rakendamist eriti just saksa fašistidest vabastatud rajoonides. 1945. a. teostasid üle 400 MTJ ehitamisi noginlaste meetodil.

Hästi korrastatud, õigesti planeeritud majand kujutab vältimatut tingimust traktorite efektiivseks kasutamiseks, nende paremaks hoiuks ja remondiks. Samal ajal oleneb majandi organiseerimisest kogu MTJ tegevuse operatiivne juhtimine.

Töötada nii, kuidas töötavad eesrindlased, saavutada niisama kõrgeid näitajaid — see on kõigi MTJ-de tähtsaim ülesanne. Selleks on vaja kõigepealt ära kasutada eesrindlaste rikkalikud töökogemused MTJ-de tootmistegevuse organiseerimise alal, parandada MTJ-de juhtimist.

On teada, millist suurt tähtsust omistas V. I. Lenin juhtimise õigele organiseerimisele rahvamajanduse kõigil aladel.

Seltsimees Stalin on korduvalt juhtinud partei ja kõigi meie töötajate tähelepanu bolševistliku organiseerimistöö ja juhtimise õigete meetodite otsustavale tähtsusele, nähes selles meie teele sattuvate raskuste ületamise peamist tingimust.

Oma aruandes ÜK(b)P XVII kongressil ütles seltsimees Stalin:

«Pärast seda, kui rea aastate kogemused on kinnitanud partei poliitilise joone õigsust ning tööliste ja talupoegade valmisolek seda joont toetada ei tekita enam kahtlusi, — on nii-

nimetatud objektiivsete tingimuste osa kahanenud miinimumini, kuna meie organisatsioonide ning nende juhtide osa on muutunud otsustavaks, erakordselt suureks.

Valitsemisaparaadi bürokratism ja kantseleilikkus; loba „juhtimisest üldse“ elava ning konkreetse juhtimise asemel; organisatsioonide funktsionaalne struktuur . . . ja isikliku vastutuse puudumine; isikliku vastutuse puudumine töös ja võrdsustamine töötasu süsteemis; süstemaatilise kontrolli puudumine otsuste täitmise üle; enesekriitika kartus — selles ongi meie raskuste allikad, selles peituvadki praegu meie raskused.»

Elu näitab tegelikult, et igal pool, kus need seltsimees Stalini juhised viiakse bolševistlikult ellu, kus on valitsemise ja juhtimise vead kõrvaldatud, seal ilmnevad suured edusammud. Meie MTJ-de töökogemused kinnitavad seda.

MTJ-de eesrindlikelt juhtidelt võib palju õppida valitsemise ja juhtimise võtete ja meetodite alal.

Eesrindlike MTJ-de tähelepanuväärsed edusammud on seoses kõigepealt sotsialistliku võistluse arenemisega, stahhaanovliku liikumisega põllumajanduses, meie tehniliste kaadrite kultuurse kasvu ja patriootilise entusiasmiga. Meie MTJ-des on nende tegutsemisaja kestel bolševistliku partei juhtimisel üles kasvanud tähelepanuväärsed traktoristide, kombainerite ja mehhaanikute kaadrid, kes omandatud töötehnikat edasi arendades annavad seninägemata tööviljakuse eeskujusid. Oma tootva tegevuse tulemuselt paistavad parimad MTJ-d silma ka suurimate edusammudega kaadrite ettevalmistamisel, kasvatamisel ja rakendamisel.

Eesrindlike MTJ-de direktorid hoolitsevad väsimatult kaadrite õige valiku ja nende kasvatamise eest. Õigesti valida töötajaid— õpetab seltsimees S t a l i n — tähendab valida neid esiteks poliitilise tunnuse järgi, s. t. kas nad väärivad poliitilist usaldust, ja teiseks praktilise tunnuse järgi, s. t. kas nad on kõlblikud teatava konkreetse töö jaoks. Läbiproovitud, hästi ettevalmistatud alatiste kaadrite loomine MTJ-des, pidev hoolitsus nende kultuurilise ja poliitilise arenemise eest, nende kvalifikatsiooni tõstmine on eesrindlike MTJ-de direktorite tegevuse iseloomustavaks jooneks.

Oma saavutustega kuulsates MTJ-des, nagu Kamenski MTJ Gorki oblastis, Vurnarski MTJ Tšuvaši ANSV-s, Stalinski MTJ Krasnodari krais, valivad direktorid isiklikult kaadreid. Näiteks alustab direktor traktoristide valikut sellega, et tutvub isiklikult kolhoosnikega, keda kolhoos kavatseb saata traktoristide kursusele. Peale vestlust kandidaatidega valib direktor koos kolhoosi esimehega hoolikalt nende hulgast selleks tööks kõige kohasemad inimesed. Selline menetlusviis võimaldab direktoril valida kõige võimelisemad ja ettevalmistatumad kaadrid.

Eesrindlike MTJ-de direktorid, organiseerides süstemaatilist õppust, tõstavad MTJ-de töötajate kvalifikatsiooni ja nende kultuurilist ning poliitilist taset. Nad paigutavad neid õigesti kohtadele, vastavalt nende kvalifikatsioonile ja poliitilisele ettevalmistusele, täites vastutavad töökohad väärtuslikumate, tegelikus töös läbiproovitud töötajatega.

Eesrindlikes MTJ-des likvideeritakse edukalt vastutamatus töös. Iga traktor, kombain, tööpink, iga masin on siin kinnistatud pikemaks perioodiks üksikuile MTJ töötajaile, kes kannavad nende masinate seisukorra eest täit vastutust. Traktoribrigaadid kinnistatakse vähemalt terveks põllutööde perioodiks: suurtes kolhoosides põlluharimisbrigaadide, aga väikeste kolhooside teenindamise puhul ühe kolhoosi või kolhooside grupi juurde. See likvideerib vastutamatuse, tõstab traktoribrigaadide vastutust töö kvaliteedi eest, annab võimaluse viljasaagi suurusest olenevalt maksta traktoristidele lisatasu põlluviljakuse plaanide ületamise puhul.

Eesrindlike MTJ-de juhtimisaparaadis endas on täpselt ära määratud iga töötaja kohustused ja vastutus tööülesannete eest. Paljudes MTJ-des on iga töötaja kohustused süstematiseeritud ja antakse töötajale kirjaliku dokumendina allkirja vastu kätte.

Eesrindlikes MTJ-des on kogu juhtimine korraldatud plaani kohaselt.

Aasta tootmis-finantsplaanid koostatakse läbimõeldult, toetutakse planeerimise ja plaanitäitmise senistele kogemustele. Plaanid arvestavad kohalikke tingimusi ja näevad tegelikult ette traktoritööde teostamise kõrgekvaliteediliselt ja agrotehniliselt kõige

kohasemail aegadel, kindlustavad traktorite täiskoormuse, vähendavad traktorite tühisõite miinimumini.

Aastaplaanid konkretiseeritakse tööplaanide koostamisega perioodide kaupa. Eesrindlike MTJ-de enamikus koostatakse plaan järgmiste perioodide kohta: talvisteks töödeks, kevadkülvi teostamiseks ja varase täiskesa kündmiseks, suviseks perioodiks (töö külvide hooldamisel), viljakoristamise ja talvvilja külvamise ning kõrrekünni perioodiks.

Tööplaanides selgitatakse kõik MTJ ja tema poolt teenindatavate kolhooside tootmise võimalused, kindlustatakse organisatsiooniliselt hobuste ja masinate kõige tootlikum kasutamine.

Perioodide, brigaadide ja üksikute töötajate tööplaanide alusel antakse välja töökäsud lühikese ajavahemiku — viispäevaku, ööpäeva, töövahetuse jaoks. Seejuures võetakse täpselt arvesse tehniliste vahendite seisukord, aga ka pinnase või töötlemisel oleva kultuuri seisukord, ilmastik ja põllutööde üldkäik.

MTJ edukas juhtimine nõuab mitte ainult õigete plaanide koostamist ja häid korraldusi, vaid ka oskust valvata korralduste täitmise järele ja vigade vältimist nende tegemise hetkel.

Täitmise kontrollimine on üks otsustavamaid momente, mis kindlustab MTJ head operatiivset tööd. Eesrindlikes MTJ-des teostavad täitmise kontrolli direktor ise ja tema lähemad abilised — vanemagronoom ja vanemmehhaanik. Täitmise kontroll omab siin süstemaatilist, operatiivset iseloomu. Erilist tähelepanu osutatakse traktoritööde kvaliteedi kontrollile.

Operatiivne juhtimine, plaaniülesannete täitmise kontrollimine üksikute brigaadide ja agregaatide juures pole mõeldav ilma juhtkonna alatise teadlikkuseta töökäigust kõigil tootmisaladel. Suurimat efektiivsust brigaadide ja agregaatide operatiivse juhtimise vahendina on osutanud dispetšer-teenindus eesrindlikes MTJ-des. See võimaldab juhtimise teostamist ühest keskusest dispetšeri kaudu, kes allub otseselt direktorile ja tegutseb ainult tema juhiste kohaselt ja tema nimel.

Dispetšer kontrollib traktoristide, kombainerite, masinistide, mehhaanikute ja jaoskonnaagronoomide tööd. Omades õigeaegselt saadud täielikku informatsiooni, teab dispetšer igal ajal

kõigi traktorite, kombainide ja agregaatide asukohta. Ta omab andmeid töökohustuste ületamise kohta eesrindlaste poolt, teab üksikute töötajate poolt ülesannete täitmata jätmise põhjusi, mis annab direktorile võimaluse otsekohe tarvitusele võtta abinõud plaani või tootmisülesannete mittetäitmise kõigi põhjuste kõrvaldamiseks.

Dispetšer-teenindus võimaldab ära hoida tehniliste ja organisatsiooniliste korratuste tõttu tekkinud masinate, traktorite ja kombainide seisakuid. Dispetšeri kaudu jälgib direktor iga masina tehnilise hooldamise plaani täpset täitmist.

Dispetšer astub ühendusse töö vastuvõtjaga — kolhoosi esimehega, kes annab andmeid traktoribrigaadi töö kvaliteedi kohta.

Dispetšer-teenindus, tõstes MTJ-de juhtimise kultuuri ja suurendades töö operatiivsust, on MTJ-de õige juhtimise võimsaks hoovaks.

Eesrindlikes MTJ-des peetakse ranget arvestust iga kopika, iga kilogrammi kütteaine, iga tagavaraosa kohta. Eesrindlikes MTJ-des on majanduslike näitajate igakülgne parandamine mitte ainult raamatupidamise asjaks, vaid ka kogu kollektiivi igapäevaseks ülesandeks, alates direktorist ja lõpetades traktoristiga.

Eesrindlikes MTJ-des teostatakse rangelt ainujuhtimisprintsiipi. Igal tootmisalal on vastutav juhataja, kellelt lähtuvad korraldused töötajale. Igal töötajal on kindlad kohustused ja teda kontrollitakse ta otsese juhataja poolt.

Traktoribrigaadis on ainujuhtijaks brigadiir, töökojas — töökojajuhataja, MTJ kui tervikut juhatab MTJ direktor. Direktor ei asenda siiski ei vanemagronoomi ega vanemmehhaanikut ega tegutse brigadiiride võimupiirides. Inimeste õigesti paigutamisega kasutab ta täielikult ära oma lähemate abiliste tööjõu, teadmised ja organisatsioonilised võimed. MTJ-des on ainujuhtimisprintsiip eriti tihedasti seotud kõigi MTJ töötajate loova aktiivsuse arendamise ja edutamisega.

Direktor, vanemagronoom ja vanemmehhaanik arutavad koos MTJ organisatsiooni parandamise küsimusi, võtavad arvesse lihttöötajate arvamusi, kasutavad nende kogemusi,

samal ajal aga nõuavad ranget distsipliini plaanide, käskude ja korralduste täitmisel.

Eesrindlike MTJ-de juhatajad teavad väga hästi, et õige juhtimise vältimatuks tingimuseks on iga brigaadi ja kolhoosi tõelise olukorra põhjalik tundmine. Nad ei lepi keskmiste arvudega, keskmiste näitajatega. Nad taotlevad seda, et riiklikud plaanid täidetaks ja ületataks iga kolhoosi, iga brigaadi, iga traktoristi poolt.

Ilmutades bolševistlikku leppimatust puuduste vastu, eesrindlike MTJ-de juhtivad töötajad ei lepi saavutatuga. Nad panevad välja kõik jõud selleks, et järele tõmmata töös mahajäävaid alasid ja organiseerida sotsialistlikku võistlust kõrgemate tootmisnäitajate saavutamiseks.

Eesrindlike MTJ-de direktorid püüavad igakülgselt tõsta töötamise, tootmisvahendite kasutamise ja töö organiseerimise kultuuri. Nad rakendavad remondi ja masinate ekspluatatsiooni alal eesrindlikke meetodeid, organiseerivad eeskujulikult traktorite ja kombainide hoidmist, hoolitsevad püsivalt tööruumide ja MTJ majandite korra ja puhtuse eest.

Võttes arvesse, et hästi sisustatud tööruumid, korterid ja ühiselamud, klubid, sööklad, MTJ hästi korrastatud majandid on kultuuri ja töötootlikkuse tõstmise väga tähtsateks elementideks, leiavad eesrindlike MTJ-de direktorid lisavõimalusi ja ressursse ehitustööks.

Novaatoreid ja eesrindlasi, kes pidevalt parandavad töömeetodeid, omandavad tehnilisi võtteid, mis suurendavad töö tootlikkust, säästavad kütteainet, materjale või tagavaraosi, koheldakse eesrindlikes MTJ-des erilise tähelepanu, hoole ja toetamisega. Nende ettepanekuisse suhtutakse tähelepanelikult ja viiakse julgelt tootmisse progressiivsed, tehniliselt täiuslikumad ja ratsionaalsed töövõtted. Parimate traktoristide, kombainerite, treialite ja brigadiiride töökogemused saavad omaseks kõigile MTJ töötajaile. Töökogemusi levitatakse kõigi abinõudega ja teostatakse tööpraktikas.

Selleks kasutatakse väga mitmekesiseid viise ja abinõusid. Eesrindlaste kogemustele pühendatakse spetsiaalseid plakateid,

mis esitavad näitlikult nende töövõtteid, antakse välja erilist «Lahinglehte». Töökodades paigutatakse uustulnukad tööle kõrvuti parimate töölistega, kes abistavad neid, õpetavad neid õigesti töötama. Eesrindlased jutustavad oma tööst kursustel ja tootmisnõupidamistel.

Organiseerides eesrindliku kogemuse propagandat, loovad MTJ-de juhatajad tingimusi selle kogemuse rakendamiseks teistel agregaatidel või tööpinkidel.

Eesrindlike MTJ-de juhtivad töötajad täiendavad ise väsimatult oma töömeetodeid, laiendavad oma silmaringi, töötavad süstemaatiliselt oma ideelis-poliitilise taseme tõstmisel, õpivad põhjalikult tundma töötehnikat. Nad mõistavad väga hästi, et elu Nõukogude külas ei seisa paigal, et tekivad üha uued majanduslikud ja poliitilised ülesanded, mis nõuavad neilt täie teravusega teadmiste taseme edasist tõstmist, juhtimise taseme tõstmist.

* *
*

Ülesanded, mis seisavad MTJ-de ees, nõuavad kõigepealt iga MTJ täpselt organiseeritud juhtimist. Senini on aga MTJ-de juhtimise organiseerimisse puutuvad küsimused veel vähe läbi töötatud. Eesrindlike MTJ-de rikkalikud kogemused on suurel määral üldistamata ja läbi uurimata.

Siiani pole sotsialistliku suurpõllumajanduse organiseerimist käsitlevas õppekirjanduses peaaegu mingit tähelepanu pühendatud MTJ organiseerimise ja juhtimise tehnika küsimustele.

Seepärast on eesrindlikes MTJ-des omandatud kogemuste üldistamisel eriline tähtsus. Praktiliselt põllumajanduse alal töötajate rikkalikud kogemused MTJ-de organiseerimise ja juhtimise tehnikas nõuavad tungivalt summeerimist.

Käesolev raamat ongi katseks kas või osaliseltki süstematiseerida olemasolevaid materjale eesrindlike MTJ-de töö kohta [2].

---

[2] Aruannete, ettekannete ja monograafiliste materjalide kõrval eesrindlike MTJ-de töö kohta on käesolevas raamatus kasutatud kirjanduslikke teoseid, mis on pühendatud üleliidulisest põllumajandusnäitusest osavõtvate MTJ-de töökogemustele.

Esimene peatükk.

Tootmistegevuse juhtimine eesrindlikes masina-traktorijaamades.

Eesrindlike MTJ-de töökogemused näitavad, et nende hea töö üheks põhitingimuseks on MTJ tootmistegevuse asjatundlik juhtimine ja juhendamine direktori, vanemagronoomi ja vanemmehhaaniku poolt.

Eesrindlikes MTJ-des on iga töötaja kohustused täpselt kindlaks määratud, siin on teostatud range riiklik ja töödistsipliin ning administratsiooni poolt antavate tootmisülesannete, käskude ja korralduste täitmise süstemaatiline kontroll.

Kõik tähtsamad küsimused MTJ tegevuses ja elus otsustab direktor. Olles ainujuhtijaks, kannab ta täit vastutust tema poolt vastuvõetud otsuste, traktoritööde plaani täitmise ja MTJ seisukorra eest. Seejuures igal juhtival töötajal on kindlad kohustused.

Vaatleme sellise juhtimise praktikat Kamenski MTJ töökogemuste näidisel.

Esitame nende põhiliste, peamiste küsimuste loetelu, mida otsustab mainitud MTJ direktor seltsimees Mokropolov:

Tootmis-finantsplaani koostamise juhtimine, iga kolhoosi ja traktoribrigaadi traktoritööde plaani läbivaatamine ja kinnitamine;

traktoritööde lepingute sõlmimine kolhoosidega ja kogu töö organiseerimine kolhooside naturaaltasu plaani täitmise alal traktorijaama tööde eest;

töötajate tööle võtmine ja ametist vabastamine, traktoristide,

brigadiiride, kombainerite, mehhaanikute, masinistide, kaalujate, remonditööliste ja teiste kaadrite valik ja ettevalmistamine;

traktoribrigaadide töötajate koosseisu kinnitamine, traktorite, kombainide, viljapeksumasinate, haakemasinate ning -seadiste jaotamine traktoribrigaadidele;

kütteaine jaotamine;

rahasummade õigesti kasutamine, kontrolli teostamine rahakulutuse üle vastavalt kinnitatud tootmis-finantsplaanile;

MTJ töötajate korteri ning heaolu ja ühiskondliku toitlustamise küsimuste lahendamine.

Peale nende põhiliste küsimuste teostab sm. Mokropolov veel MTJ tootmis-majandusliku tegevuse üldist juhtimist, organiseerib kontrolli traktoribrigaadide, remonttöökoja ja kõikide teiste juhtimislülide ning üksiktöötajate ülesannete ja tööplaanide täitmise üle.

Direktori esimene asetäitja MTJ vanemagronoom sm. Iljin teostab juhtimist agronoomiliste abinõude rakendamise alal. Tema kannab täit vastutust MTJ poolt teenindatavate kolhooside kõrge viljasaagi eest, mis ongi tema peamine ülesanne. Sm. Iljin töötab välja ja planeerib kolhoosidele agrotehnilisi abinõusid, juhib nende läbiviimist, kontrollib isiklikult ja jaoskonnaagronoomide kaudu agrotehniliste reeglite täitmist traktoribrigaadide poolt, organiseerib traktoritööde kvaliteedi kontrolli. Ta planeerib ja suunab traktoribrigaadide tööorganisatsiooni, määrab maršruudid, töötab välja töö- ja küttekulunormid töö-, traktori- ja masinaliikide järgi, arvestades sealjuures pinnase ja traktori- ja masinatööde teisi iseärasusi, võtab osa jaoskonnaagronoomide, traktoristide, brigadiiride, kombainerite ja traktoribrigaadide muude töötajate valikust ja määramisest tööle.

Ta koostab ja esitab direktorile kinnitamiseks kolhooside, traktoribrigaadide ja kogu MTJ traktoritööde aasta- ja üksikute perioodide plaanid. Tema töö kõige tähtsamaks alaks on kolhooside abistamine jaoskonnaagronoomide kaudu töö organiseerimises ja tootmis- ning tööplaanide koostamises. Tema viib isiklikult läbi (direktori poolt kinnitatud plaanide kohaselt)

agrotehnilisi õppusi põlluharimis- ja traktoribrigaadide brigadiiridega, traktoristidega, agrotehnikutega, lülivanematega ja instrueerib pidevalt kolhoositöötajaid agrotehnilistes ja organisatsioonilis-majanduslikes küsimustes.

Kamenski MTJ direktori teiseks asetäitjaks on vanemmehhaanik.

Tema vastutab kogu masina-traktoripargi tehniliselt heas seisukorras hoidmise eest, selle õige ekspluateerimise ja masinate tehnilise korrasoleku eest nii põllul kui ka MTJ majandis. Ta juhib masina-traktoritöökoja tööd, organiseerib remonti ja traktorite ning masinate tehnilist hooldust ja vastutab remondi kvaliteedi eest. Ta valib ja esitab direktorile kinnitamiseks jaoskonnamehhaanikuid, mehhaaniku kombainide ja põllutöömasinate alal, traktoribrigaadide brigadiire ja traktoriste ning teostab nende tehnilise kvalifikatsiooni tõstmist.

Koos MTJ vanemagronoomiga koostab vanemmehhaanik töö- ja küttekulu normid, määrab agregaadid ja maršruudid, aga töötab samuti välja abinõusid, mis taotlevad tootlikumat traktorite ja põllutöömasinate kasutamist.

MTJ pearaamatupidaja organiseerib direktori juhtimisel MTJ finantstegevust ja vastutab rahasummade õige kasutamise eest vastavalt tootmis-finantsplaanile. Ta organiseerib raamatupidamist rahasummade ja kõikide materiaalsete väärtuste kohta, operatiivset arvestust ja aruandlust traktoritööde täitmise käigu äranäitamiseks, korraldab õige arvestuse ja aruandluse sisseseadmist traktoribrigaadides, materjalilaos, remonttöökojas ja naftabaasis. Pearaamatupidaja teostab kontrolli traktoritööde omahinna üle, milleks analüüsib perioodiliselt MTJ majandusliku tegevuse tulemusi ja koostöös direktoriga taotleb abinõude rakendamist traktoritööde omahinna alandamiseks, materiaaltehniliste väärtuste hoolsaks hoidmiseks ja kasutamiseks, mis MTJ-le antakse riigi poolt. Ta kontrollib ka raha- ja naturaaltasuarvete õiendamist kolhoosidega (kontroll kolhoosidele tehtud

tööde eest õigeaegse arvete esitamise ja nendelt raha- ja naturaaltasu õigeaegse laekumise üle).

Kamenski MTJ naftabaasi juhataja kohuseks on kogu MTJ naftamajanduse organiseerimine, MTJ õigeaegne varustamine küttega, kütteaine vastuvõtmine ja väljaandmine naftabaasist, arvepidamine kütteaine kulutuse kohta, kütteaine õige kulutamise ja säilitamise organiseerimine traktoribrigaadides, iga traktoribrigaadi varustamine tankimisinventariga.

Antud ülesannete täpne täitmine iga töötaja poolt, MTJ tootmistegevuse operatiivse juhtimise kooskõlastamine juhtivate töötajate poolt on selle MTJ eduka töö üheks tähtsaks tingimuseks.

MTJ-d on suurettevõtted. Selliste ettevõtete juhtimine nõuab MTJ direktorilt kõrget kvalifikatsiooni ja kultuursust, tootmise organiseerimise küsimuste tundmist, juhtimise eesrindlike kogemuste omamist, tehnika valdamist ja kasutamise oskust töö huvides.

MTJ direktorilt nõutakse mitte ainult masina-tehnika tundmist, vaid ka agrotehnika ja teenindatavate kolhooside majanduse ja organisatsioonilis-majandusliku seisukorra tundmist.

Eesrindlike MTJ-de direktorid süvendavad pidevalt oma praktilist ja poliitilist ettevalmistust. Nende seas pole vähe spetsialiste, agronoome, mehhaanikuid, kes on läbi teinud põllumajanduse tegeliku juhtimise suure kooli. Olles oma ülesannete kõrgusel, esinevad niisugused direktorid kogu MTJ töötajate kollektiivi autoriteetsete juhtidena ja kasvatajaina. Seejuures annavad nad alati esmajärgulise tähtsuse kaadrite valiku, õpetamise ja kasvatamise küsimustele.

Gorki oblasti Kamenski MTJ direktor sm. Mokropolov valib isiklikult kolhoosidest inimesi traktoristide, brigadiiride, haakijate ja masinistide ettevalmistamiseks, saadab nad õppima ja jälgib edaspidi järjekindlalt nende kvalifikatsiooni tõstmist.

Kamenski MTJ juhtivad töötajad on alatiselt ümbritsetud direktori hoolitsusest ja neid kasutatakse õigesti töö juures.

MTJ vanemagronoom sm. Iljin õppis igakülgselt tundma MTJ tegevusrajooni põllumajanduse seisukorda, kohalikke loo-

duslikke tingimusi, pinnaseid, iga kolhoosi majandust ja iseärasusi. See võimaldab temal õigesti otsustada traktorikasutamise ja agrotehnilisi põhiküsimusi. Sm. Iljin kasutab oma praktilises tegevuses lähedaloleva katsejaama ja teiste teaduslike asutiste teadusliku uurimistöö saavutusi, samuti aga ka kolhoosi-eesrindlaste kogemusi, olles nendega tihedas kontaktis. Toetudes kolhoosnikele-eesrindlastele, kolhoosi-agrotehnikutele ja põlluharimisbrigaadide brigadiiridele, teostab ta kolhoosides laialdast katsetööd, rakendab kõige täielikumaid agrotehnilisi võtteid.

Kõigi juhtimislülide koostöö.

Kamenski MTJ kõigi töötajate laialdane initsiatiiv ei riku üldist koostööd üksikute juhtimislülide vahel. Siin on sisse viidud süstemaatilised igapäevased lühikesed tootmistehnilised nõupidamised. Niisuguste nõupidamiste alatisteks osavõtjaiks on vanemagronoom, vanemmehhaanik, pearaamatupidaja, remonttöökoja juhataja, naftabaasi juhataja. Nõupidamine toimub harilikult tööpäeva lõpul, kella seitsme-kaheksa ajal õhtul. Nõupidamisel võetakse kokku möödunud tööpäeva tulemused. Iga töötaja esitab päevatöö aruande: missugustes traktoribrigaadides või kolhoosides ta viibis, mida ta nägi seal märkimisväärset, missugused abinõud võeti tarvitusele ja kuidas ta täitis talle direktori poolt antud ülesanded. Peale möödunud päevatöö tulemuste arutamist määratakse kindlaks järgmise päeva töö, tähtajad, töökord ja iga üksiku töötaja tööülesanded.

Nõupidamistel käsitletakse MTJ töö küsimusi ka ulatuslikumaks perioodiks, näiteks kolhooside põllumajandusliku teenindamise parandamist, jaoskonnaagronoomi tööd, kolhooside abistamist töö organiseerimise alal, traktoritööde omahinna alandamist, traktorite tehnilist hooldust jne. Nende küsimuste läbiarutamisel ilmnevad üksikute töötajate vastastikused nõudmised. Niisugused nõupidamised võimaldavad tutvuda üksikute töötajate töökogemustega ja kasutada parimaid kogemusi kogu MTJ töö parandamiseks.

MTJ-des on saanud tavaks üks kord nädalas või dekaadis viia läbi brigadiiride nõupidamised. Nõupidamised valmistatakse hoolega ette: võetakse kokku iga brigadiiri möödunud nädala töö; vaadatakse läbi, kuidas on täidetud vahetuste normid, arvestatakse välja kütteaine säästud või ülekulutus, võetakse kokku kõik, mis möödunud nädalal oli brigaadi töös head või halba. Need andmed kannab direktor nõupidamisel ette, analüüsib positiivseid kogemusi ja avastab vigu tehtud töös.

Brigadiirid, kes on saavutanud häid tulemusi, annavad edasi oma kogemused, aga need, kelle juures avastatakse vigu, kannavad ette esiletulnud vigade põhjused ja selgitavad, kuidas nad mõtlevad parandada oma tööd.

Brigadiiride nõupidamised on heaks kooliks eesrindlike töökogemuste omandamiseks, nad võimaldavad kõikidel brigadiiridel süvendada oma organisatsioonilist vilumust ja tehnilisi teadmisi.

Eesrindlikes MTJ-des informeerivad töötajad direktorit õigeaegselt nendele usaldatud tööalade seisukorrast. Direktor, olles hästi teadlik asjade käigust, võtab tarvitusele operatiivsed abinõud takistuste kõrvaldamiseks, suunates peamist tähelepanu tähtsamaile, otsustavaile küsimustele.

Valjult kinni pidades kindlaksmääratud juhtimiskorrast tootmis-finantsilise tegevuse alal, teevad eesrindlike MTJ-de direktorid siiski parandusi vastuvõetud organisatsioonivormides ja ühtede või teiste küsimuste otsustamiskorras vastavalt konkreetseile töötingimustele.

Nii teostas Penza oblasti Kuznetski MTJ-s kütteaine jaotamist varem tehniline personaal vastavalt traktoritööde plaanile. Sõjaolukorras, kui kütteainega varustamisel tuli ette raskusi, kehtestas direktor uue korra, mille järgi iga saadud küttekoguse jaotamine kinnitati direktori poolt.

Side traktoribrigaadidega.

Igasuguse ettevõtte juhtimise õige korraldus nõuab tingimata operatiivset kontrolli üksikülesannete ja tööplaanide täitmise üle. MTJ-de töötingimustes, kus traktoribrigaadid töötavad ühtaegu paljudes kolhoosides, sageli kaugel MTJ-st, on kontrolliküsimused, samuti ka õigeaegse brigaadide abistamise küsimused otsustava tähtsusega kogu MTJ töö edukas läbiviimises.

Enamiku MTJ-de tööpraktikas on traktoribrigaadidega sidepidamise ja nende operatiivse juhtimise põhiliseks vormiks direktori, vanemagronoomi, vanemmehhaaniku ning pearaamatupidaja sõidud kohapeale traktoribrigaadidesse, aga samuti ka MTJ direktori poolt läbiviidavad tootmistehnilised nõupidamised brigadiiridega, jaoskonnaagronoomidega ja MTJ mehhaanikutega.

Kuid ainult niisuguse sidepidamise ja operatiivse juhtimise viis ei rahulda eesrindlikke MTJ-sid. Põllumajandusliku tootmistöö iseloom, eriti kevadiste tööde, kultuuride eest hoolitsemise ja viljakoristamise perioodidel, nõuab operatiivset juhtimist, igapäevast tööde täitmise käigu jälgimist ja kontrollimist.

Seepärast pööratakse eesrindlikes MTJ-des eriti suurt tähelepanu operatiivse sidepidamise organiseerimisele traktoribrigaadidega.

Kurski oblasti Tšernjanski MTJ-s on moodustatud 16 traktoribrigaadi, mis teenindavad 35 kolhoosi. Üksikud traktoribrigaadid on MTJ-st eemal 12 ja rohkem kilomeetrit. Põllutööde perioodil on kehtestatud siin MTJ vastutavate töötajate — direktori, vanemagronoomi, vanemmehhaaniku, aga vahel ka pearaamatupidaja igapäevased kohustuslikud väljasõidud traktoribrigaadidesse. MTJ-l on neli hobust, mootorratas ja veoauto, mis on ümber korraldatud liikuvaks remonttöökojaks.

Rajoonis on külanõukogudega telefoniside. See võimaldab igapäevast sidepidamist MTJ, traktoribrigaadide ja kolhooside vahel.

Sidet brigaadidega teostatakse ka jaoskonnaagronoomide ja -mehhaanikute kaudu, kes iga päev teatavad MTJ-le töö seisukorrast nende poolt teenindatavais brigaadides ja kolhoosides. Sidepidamiseks kasutatakse ka traktoribrigaadide töötajate mitmesuguseid sõite MTJ-sse (kütte ja tagavaraosade järele jne.). Tšernjanski MTJ direktor sm. Baranov kasutab sidepidamiseks operatiivses töös oskuslikult ära kõik vormid.

Dispetšer-teenindus.

Mõned eesrindlikud MTJ-d parandasid põhjalikult juhtimist ja sidepidamist traktoribrigaadidega dispetšer-süsteemi sisseviimisega tootmise operatiivsesse juhtimisse.

Erilist tähelepanu väärivad Stalingradi oblasti Djominski MTJ kogemused dispetšer-teeninduse alal. Selles MTJ-s praktiseeritakse dispetšer-teenindust juba 10 aastat ja see on muutunud tootmise juhtimissüsteemi põhiliseks osaks.

Djominski MTJ teenindab 14 kolhoosi, kokku 26 536 ha põllupinda, omab 85 traktorit ja 36 kombaini. Enne sõda ületas MTJ igal aastal traktoritööde plaani, esines kaks korda üleliidulisel põllumajandusnäitusel. Djominski MTJ poolt teenindatavad kolhoosid annavad kõrgemaid viljasaake kui Stalingradi oblasti kolhoosid keskmiselt.

Sõjaolukorra tingimustes 1943. a. täitis Djominski MTJ traktoritööde plaani 130%. Nende tulemuste saavutamisel etendas suurt osa dispetšer-teenindus.

Selles küsimuses ütleb Djominski MTJ direktor sm. Gvozdkov: «Dispetšer-teenindus võimaldab meil saada informatsiooni brigaadide töö kohta mitte ainult tööpäeva lõpuks: kogu tööpäeva kestel saabuvad meile teated masina-traktoripargi paiknemise, kasutamise ja tehnilise seisukorra ning tootmisülesannete täitmise kohta. Dispetšer-teeninduse abil on saanud võimalikuks traktoribrigaadide konkreetne, operatiivne juhtimine.

Dispetšer-teeninduse rakendamine kooskõlastas üksikute juhtimislülide tööd.»

Dispetšer-teenindus võimaldab pidada alatist sidet kõigi traktoribrigaadidega ja õigeaegselt osutada nendele organisatsioonilis-tehnilist abi, vältida traktorite ja masinate seisakuid. Dispetšer-teeninduse kaudu kindlustatakse masina-traktoripargi õige paigutus ja kõige produktiivsem kasutamine, tarviduse korral viiakse läbi masinate kiire ümberpaigutus ühelt töölt teisele, teostatakse alatist operatiivset kontrolli päeva ja sesooni tootmisülesannete täitmise, tehnilise hooldamise graafiku, tööaja kasutamise ja kütteaine kulutuse üle.

Dispetšerite ülesannete hulka kuulub MTJ direktori või tema asetäitjate poolt antud juhendite ja korralduste kiire edasiandmine traktoribrigaadidele ja kontroll nende täitmise üle.

Djominski MTJ-s teostatakse kogu dispetšer-teenindus kahe töötaja — vanemdispetšeri ja tema abi poolt. Dispetšer on direktori abiks MTJ juhtimise alal. Ta on vahendajaks direktori näpunäidete ja korralduste elluviimisel.

Kõik dispetšeri poolt edasiantavad direktori või tema asetäitja näpunäited on kohustuslikud MTJ töötajaile.

Dispetšer kasutab oma töös järgmisi materjale:

1) iga traktoribrigaadi masinate ja haakeriistade inventarinimekirja;

2) traktoribrigaadide ja kombainide agregaatide tööplaane ja maršruute üksikute tööperioodide järgi;

3) igale traktorile, kombainile ja viljapeksumasinale antud päeva- ja sesooniülesandeid;

4) traktorite ja kombainide plaanikohaste hooldusremontide graafikut;

5) jõudlus- ja küttekulutuse norme üksikute tööliikide ja masinate järgi.

Ülalnimetatud materjalid töötatakse välja vanemagronoomi ja vanemmehhaaniku poolt, kinnitatakse direktori poolt ja antakse kui põhiline materjal kontrolli teostamiseks dispetšerile üle.

Djominski MTJ-s on dispetšeritele antud vastava sisustusega eraldi tuba, milles on: 1) telefoniaparaat; 2) seinakell; 3) laua-

kaart, millele on kantud traktorijaama ümbruskonna asulad ja teed, külvikorraväljad, brigaadide piirkonnad, põllukultuurid; 4) graafikute vitriin — traktoritööde ja tehnilise hoolduse graafik, küttesäästu ja -kulutuse graafik üksikute traktorite kohta, tähtsamate põllumajandustööde tootmisülesannete täitmise päeva- ja hooajagraafik; 5) dispetšer-žurnaal, päevik, masinate tööarvestuse kaardikesed.

Dispetšer-valve on pidevalt kella 7-st hommikul kuni kella 10-ni õhtul. Esimene vahetus töötab kella 7-st hommikul kuni kella 5-ni päeval, lõunavaheajaga kella 12—2, ja teine vahetus — kella 12-st päeval kuni kella 22-ni õhtul, lõunavaheajaga 2—4-ni päeval.

Dispetšer peab sidet traktoribrigaadidega telefoni kaudu. Telefonipunktid, mida kasutavad traktoribrigaadid, asuvad MTJ poolt teenindatavates kolhoosides. Vastutavaks sidepidajaks brigaadis on arvestaja-tankija. Teateid antakse edasi harilikult suusõnaliselt telefoni kaudu, kuid dispetšer-teate kindlaksmääratud vormi kohaselt. Hommikul kella 7—10-ni annab andmed arvestaja-tankija brigaadi iga üksiku traktori eelmise päeva töö kohta ja teatab traktoribrigaadi käesoleva päeva tööplaani ja saab dispetšerilt kõik direktori korraldused ja näpunäited brigaadile.

Iga päev hiljemalt kell 11 hommikul esitab dispetšer MTJ direktorile teadaande eelmisel päeval teostatud tööde, traktoripargi tehnilise seisukorra ja käesolevale päevale planeeritud tööde kohta. Peale selle informeerib dispetšer vastavalt vajadusele tööpäeva kestel suusõnaliselt direktorit, vanemagronoomi ja vanemmehhaanikut traktoribrigaadide tööst ja masina-traktoripargi tehnilisest seisukorrast.

Dispetšer-teenindus tõstis töödistsipliini ja viis sisse täpse korra MTJ juhtiva koosseisu ja spetsialistide päevatöösse. Iga töötaja, alates direktorist ja lõpetades spetsialistiga, peab alati silmas, et traktoribrigaadid võivad igal momendil nõuda temalt abi ja näpunäiteid.

Seepärast väljasõitudel MTJ-st informeerivad kõik vastutavad

töötajad sellest dispetšerit, et dispetšer võiks vajaduse korral astuda nendega telefoni teel ühendusse. Töötajad, kes sõidavad välja rajoonikeskusse või traktoribrigaadi juurde, peavad kogu tööpäeva kestel telefonisidet dispetšeriga, selgitades, kas dispetšeril on mingisuguseid operatiivseid küsimusi. Selliste küsimuste olemasolul antakse dispetšerile vastavaid näpunäiteid.

Niiviisi lahendatakse traktoribrigaadides tekkinud operatiivsed küsimused vastavalt nende iseloomule kiiresti kas direktori või vanemagronoomi või vanemmehhaaniku poolt dispetšeri vahendusel.

Dispetšer teostab süstemaatilist kontrolli nii plaaniliste ülesannete kui ka juhtkonna kõikide näpunäidete ja korralduste täitmise üle. Näiteks traktoribrigaadidele on antud korraldus saata kütteaine toomiseks veokeid naftavarubaasi. Dispetšer kontrollib, millal lähetati veokid, kus need praegu asuvad, kui palju on kütteainet välja veetud jne. Või jälle on antud korraldus kõikidele traktoribrigaadidele asuda vaheltharitavate kultuuride harimisele; dispetšer peab tingimata kogu tööpäeva kestel kontrollima, kas traktoribrigaadid on asunud tööle, millised raskused on esinenud ja veel samal päeval teatama direktorile kontrolli tulemused.

Djominski MTJ dispetšeri töös väärib erilist tähelepanu organisatsioonilis-tehniliste küsimuste lahendamine.

Djominski MTJ vanemdispetšer sm. Bõstrova on saavutanud ses suhtes suurt edu.

Nagu mainisime, omab dispetšer eraldi telefoniaparaati, mis on ainult dispetšeri kasutada. Rajooni organisatsioonid suhtuvad dispetšeri töösse tähelepanuga ja abistavad teda kõigiti. Dispetšeril on õigus eeliskorras rääkida kõigil rajooni telefoniliinidel. Rajooni sidekontori juhtnööride kohaselt antakse dispetšerile telefonikõned ilma järjekorrata.

Kõik traktoribrigaadide ettekanded kajastuvad otsekohe dispetšer-dokumentides. Erilisel MTJ tegevuspiirkonna kaardil on märgitud kolhoosid ja nende põllud. Iga traktor ja kombain, mis töötab kolhoosipõldudel, tähistatakse kindla lipukesega.

Dispetšer-aruande vorm Djominski MTJ-s.

Vorm 1.

Kolhoosi nimetus või brigadiiride nimed	Töö liik				Täitmise %	Töö liik				Täitmise %	Traktorite (kombainide) kasutamine						
	Ülesanne		Täitmine			Ülesanne		Täitmine			Töötavad					Seisavad	
	päeva-	hooaja-	päeva jooksul	töö algusest peale		päeva-	hooaja-	päeva jooksul	töö algusest peale		viljakoristamisel	kõrrekoorimisel	sügiskülvil	sügiskünnil	muudel töödel	tehnilise hooldusele tõttu	rikete tõttu

Traktoribrigaadi teate vorm dispetšerile Djominski MTJ-s.

Vorm 2.

Brigaadi nr. ..... **Tööde nimetus** ..... **Traktori nr.** .....

Kuupäev	Brigaadi põllu nr.	Traktoristi nimi	Jõudlus		Haakeriistade nimetus ja arv	Küttekulu		Töötunnid	Seisutunnid	Seisaku põhjused
			tegelikult	arvestatud pehmekünnile		normi kohaselt	tegelikult			

Traktorite tehnilise seisundi märkimiseks on lipukesed mitmesuguse värvusega: roheline värv tähendab, et traktor töötab, punane värv, et traktoriga on toimunud avarii, punane valgega, et traktoril teostatakse tehnilist hooldust, valge värv tähendab, et traktor seisab organisatsioonilistel põhjustel.

Traktorite tööjõudlus ja tehnilise hoolduse läbiviimine kantakse erilisele graafikule, mis ripub seinal. Niiviisi võib alati jälgida iga traktori töökäiku ja tehnilise hoolduse teostamist.

Erilist graafikut peetakse tootmisülesannete täitmise arvestamiseks, näiteks kevadkülvi, kesakünni, viljakoristamise, talviljakülvi, kõrrekünni jne. plaanide täitmise kohta. Graafik näitab nii igapäevaste kui ka hooaja-ülesannete täitmise % iga kolhoosi ja iga traktori kohta. Neid andmeid kasutab dispetšer aruande koostamiseks põllutöö käigust iga päeva kohta (vt. vorm 1). Traktoribrigaadide andmed iga traktori töö üle kantakse erikaardikesele (vt. vorm 2).

Direktor, vanemagronoom, vanemmehhaanik ja MTJ teised töötajad saavad dispetšeri andmetest teada eelmise päeva töö tegeliku seisukorra ja aitavad õigeaegselt kõrvaldada puudusi traktoribrigaadide töös.

Rööbiti saadud andmetega plaaniliste ülesannete täitmise kohta võtab dispetšer arvele ja kontrollib kõiki saabuvaid järelepärimisi, nõudmisi, korraldusi ja peab erilist dispetšer-žurnaali (vt. vorm 3).

Vorm 3.

Kuupäev	Kella-aeg	Kellega toimus kõnelus	Teate või järelepärimise sisu	Kuupäev	Kella-aeg	Dispetšeri poolt edasiantud korraldus	Kuupäev	Kella-aeg	Märkus täitmise kohta

Iga päev käivad dispetšeri käest läbi kümned küsimused ja teadaanded, millede suhtes tänu sellele, et nad võetakse arvele ja kontrollitakse nende täitmist, rakendatakse kiireid operatiivseid otsuseid.

Djominski MTJ töö kogemused näitavad, et dispetšer-teenindus parandab põhiliselt juhtimist, tõstab selle kultuurilisust, süvendab MTJ töötajate operatiivsust ja distsipliini.

Dispetšer-teeninduse rakendamine mitte ainult ei paranda operatiivset juhtimist, vaid loob ka soodsaid tingimusi MTJ tootmistöö planeerimiseks. Dispetšer-teeninduse materjalid annavad masina-traktoripargi seisukorra ja traktoribrigaadide kaadrite täieliku iseloomustuse ja peegeldavad seda töö elavat kogemust, mille arvestamine on nii vajalik tootmistöö planeerimisel, eriti just põllumajandustööde planeerimisel üksikute hooaegade järgi.

Djominski MTJ töökogemused dispetšer-teeninduse alal on rakendatavad kõikides MTJ-des, mis omavad kolhoosidega telefonisidet.

Juhtivate kaadrite tööaja organiseerimine.

Eesrindlike MTJ-de töökogemused näitavad, et kui MTJ töötajad täpselt teavad ja täidavad oma kohustusi, siis direktoril tarvitseb vaid suunata tööd, määrata kindlaks ülesanded ja teostada kontrolli nende täitmise üle. Nendes tingimustes MTJ direktor omab võimalusi organiseerida oma tööpäeva paremini, ta ei tarvitse kulutada aega organisatsioonilistele pisiküsimustele, vaid saab juhtida kogu oma tähelepanu peamiste tootmisküsimuste lahendamisele. Seega on MTJ direktori tööpäev palju produktiivsem. Tuleb märkida, et eesrindlike MTJ-de direktorid omistavad suurt tähelepanu oma tööaja organiseerimisele.

Näidiseks olgu Gorki oblasti Tškalovski MTJ direktori sm. Kulikovi tööpäev viljakoristamise perioodi eel.

Tškalovski MTJ remonttöökojas algab tööpäev üks tund varemini kui MTJ kontoris. Ent MTJ direktori tööpäev algab ühtaegu remonttöökoja tööga. Kell 7 hommikul on MTJ direktor juba töökohal. Töökojas on lõpetamisel viljakoristamismasinate — kombainide, viljapeksumasinate, linakitkujate ettevalmistus ja remont.

Kõikide koristusmasinate remondi lõpetamiseks on jäänud

1—2 päeva. Viljakoristamine peab algama 10 päeva pärast. Direktor otsustas viia koristusmasinad kolhoosipõldudele nädal aega enne koristustööde algust. Seepärast on käesoleva momendi peamiseks ülesandeks lõpetada põllutöömasinate remont. Veel eelmisel õhtul sm. Kulikov koos oma asetäitjate — vanemagronoomi ja vanemmehhaanikuga määras lõplikult kindlaks ja andis brigadiiridele üle iga traktoribrigaadi koristusagregaatide maršruudid üksikute kolhooside järgi. Sm. Kulikov alustas oma tööpäeva koristusmasinate remondigraafiku täitmise kontrollimisega. Tema tulekul töö juurde tegelesid brigadiirid ja kombainerid juba remondiga. Selgus, et viimased kombainid ei ole veel täielikult remonditud. MTJ direktor tegi kindlaks takistavad põhjused ja, olles ise kvalifitseeritud mehhaanik, abistas vanemmehhaanikut ja kombainerit tööde joonde seadmisel. Remont lõpetati tähtajaks, kõik koristusmasinad viidi õigeaegselt kolhoosipõldudele.

Seejärel kontrollis sm. Kulikov kütteaine kohaleveo seisukorda koristusmasinate jaoks, kütteainete transpordiks vajalike veokite eraldamist kolhooside poolt, tööpäeva lõpul aga kontrollis ta kohaleveetud kütteainete hulka. Samal päeval koostas sm. Kulikov koos vanemagronoomiga ja vanemmehhaanikuga juhtivate töötajate väljasõitude plaani traktoribrigaadidesse ja kolhoosidesse, kinnistas igaühele neist kindlad brigaadid ja kolhoosid, et oleks võimalik kontrollida koha peal koristustööde ettevalmistuse seisukorda.

Milles seisneb sm. Kulikovi kogemuse väärtus? Mida tuleb võtta temalt eeskujuks?

Tškalovski MTJ direktor kõigepealt otsustab õigesti ja õigeaegselt neid küsimusi, millest oleneb MTJ jooksvate tööde edukas läbiviimine, ja valmistab ette tingimusi edaspidiste tööde kordaminekuks. Koos sellega ei lase ta silmast ka MTJ elu pisiküsimusi, kuid ei takerdu neisse.

MTJ töötingimustes, kui tootmistegevus ei toimu MTJ majandis, vaid kolhoosipõldudel, kulub juhtivate töötajate ja MTJ spetsialistide tööaeg peamiselt traktoribrigaadide produk-

tiivse töö juhtimisele vahetult koha peal, põllul, ja teenindatavate kolhooside organisatsioonilisele abistamisele. Eesrindlikes MTJ-des, nagu Kamenski Gorki oblastis, Nekouzski Jaroslavli oblastis, Tšernjanski Kurski oblastis, on põllutööde perioodil välja kujunenud MTJ juhtiva koosseisu ja spetsialistide järgmine päevakord. Igal õhtul on direktoril lühike operatiiv-nõupidamine traktorijaama vastutavate töötajatega: vanemagronoomi, vanemmehhaaniku, pearaamatupidaja, töökoja ja naftabaasi juhatajatega. Nendel nõupidamistel võetakse kokku möödunud päeva töötulemused; MTJ direktor kuulab ära iga töötaja aruande töö seisukorra ja ülesannete täitmise kohta. Ühtlasi määratakse kindlaks abinõud järgmiseks tööpäevaks. Direktor, vanemagronoom ja vanemmehhaanik jaotavad traktoribrigaadidesse välja sõites need eneste vahel sellise arvestusega, et tööpäeva kestel oleks võimalik kontrollida iga traktoribrigaadi tööd või vähemalt neid traktoribrigaade, kes vajavad kõige enam abistamist.

On iseloomulik, et eesrindlike MTJ-de direktorid hoolitsevad pidevalt selle eest, et seista nende nõuete kõrgusel, milliseid esitatakse MTJ direktorile kui suure ja keeruka ettevõtte juhatajale. Nad töötavad oma teadmiste tõstmisel mitte juhuslikult, vaid süstemaatiliselt. Paljud neist pühendavad selleks iga päev teatava aja.

Jaroslavli oblasti Nekouzski MTJ direktor sm. Kašin lõpetab oma tööpäeva kella 9—10 ajal õhtul, peale seda pühendab ta 1½—2 tundi ajalehtede, ajakirjade ja põllumajandusliku erikirjanduse lugemisele. Tal jätkub aega ka ilukirjanduse lugemiseks. Peale selle võtab sm. Kašin üks kord nädalas osa partei rajoonikomitee poolt korraldatud rajooni juhtivate töötajate poliitkursusest.

MTJ nõukogu töö.

Eesrindlikes MTJ-des on tähtis osa MTJ nõukogul. Nende kaudu on MTJ-d kolhoosidega tihedas ühenduses.

Eesrindlike MTJ-de nõukogud aitavad palju kaasa nii MTJ-de kui ka kolhooside töö parandamisele.

NSVL Rahvakomissaride Nõukogu poolt kinnitatud MTJ-de tüüplepinguis kolhoosidega on märgitud, et tootmisnõukogu kokkutulekud toimuvad vajaduse järgi, kuid tingimata peamiste põllutööde eel ja igal ajal siis, kui seda nõuavad vähemalt kaks kolhoosi. Eesrindlike MTJ-de tööpraktikas on see lepingu punkt järjekindlalt ellu viidud. Nõukogus arutatakse kõiki tähtsamaid MTJ ja kolhoosi tootmistegevuse küsimusi. Nii näiteks 1944. a. I poolel pidas Kurski oblasti Tšernjanski MTJ nõukogu kuus koosolekut.

Kevadkülvi eel toimunud nõukogu koosolek oli pühendatud kevadkülvitööde ettevalmistamise ja põlluviljakuse tõstmise küsimustele.

Kevadkülvitööde ajal maikuu algul vaadati nõukogus läbi iga kolhoosi majanduslik seisukord, arutati eesrindlaste töökogemusi, avastati mahajäänud kolhooside puudused ja märgiti ära abinõud nende kõrvaldamiseks. Selsamal nõukogu koosolekul võeti vastu otsused kultuuride hooldamise ja kõplamise ettevalmistamise kohta. Juunikuu algul nõukogu arutas läbi ja võttis vastu abinõud kesakünnitööde kiirendamiseks ja viljakoristustööde ettevalmistamiseks. Kuu aja pärast nõukogu arutas kontrolli korras juba läbi küsimused MTJ ja kolhooside valmisolekust viljakoristamiseks ja vaatas läbi iga kolhoosi viljakoristamise plaani.

Nõukogu kokkutulekuks toimub MTJ-s kui ka kolhoosides põhjalik ettevalmistus. MTJ direktor, vanemagronoom ja vanemmehhaanik annavad nende poolt väljatöötatud traktoritööde plaani täitmise abinõud nõukogule arutamiseks ja esitavad kolhoosidele ülesandeid kolhooside oma tootmisvahendite ja tööjõu kasutamiseks nii, et MTJ ja kolhooside ühiste pingutustega edukalt täita põllutööde plaanid. Ühtlasi võtab MTJ arvesse kolhooside esimeeste nõudmised ja soovitused MTJ töö parandamiseks.

Nõukogu koosolekuil kaalutakse üksikasjaliselt ka organisatsioonilisi küsimusi, mis tulenevad kolhooside ja MTJ lepingu tingimustest: MTJ traktorite ja masinate jaotamist kolhooside vahel, brigaadide koosseisu ja kinnistamist, traktorite, põllutöö-

masinate ja inventari remonti, kütteainete kohalevedu ja gaasigeneraatori-traktorite kütteklotside valmistamist, traktoribrigaadi teenindamist kolhooside poolt ja nendele vajalike töötingimuste loomist, teede olukorda kolhoosides, traktoristide, kombainerite, masinistide, haakijate kaadrite ettevalmistamist.

Tšernjanski MTJ nõukogu omistab suurt tähelepanu põllumajanduse eesrindlaste töökogemuste arutamisele, määrab kindlaks abinõud eesrindlaste kogemuste rakendamiseks vastavalt iga kolhoosi ja iga traktoribrigaadi töötingimustele.

Tšernjanski MTJ nõukogu aktiivse töö, igakuuliste regulaarsete koosolekute ja seal vastuvõetud otsuste süstemaatilise kontrolli tulemusena paranes MTJ töö tunduvalt.

Teine peatükk.

Planeerimine eesrindlikes masina-traktorijaamades.

Nõukogude sotsialistliku majandussüsteemi tingimustes on plaan põhiliseks organiseerivaks algeks, mis määrab ära sotsialistlike ettevõtete arengu. Plaani täitmise aste on iga ettevõtte ja samuti ka MTJ-de hindamise põhiliseks ja otsustavaks kriteeriumiks.

Sotsialistlik majandus nõuab, et kogu MTJ sisemine organisatsioon, kogu ta tootmistegevuse juhtimine rajataks läbimõeldud ja põhjendatud planeerimise alusele. Plaan, viidud iga tootva üksuseni (traktoribrigaadi, traktori-agregaadi, remonttöökoja ja üksiku tööliseni), ja selle täitmise süstemaatiline kontroll on võimsaks abinõuks riiklike plaanide edukal täitmisel.

Eesrindlikud MTJ-d toetuvad plaani täitmisel riigi poolt nende käsutusse antud tootmisvahendite produktiivsele ärakasutamisele, MTJ tööliste ja kolhoosnike kõrgele, järjest kasvavale töötootlikkusele, mis lõpptulemusena avaldub MTJ poolt teenindatavate kolhoosipõldude heas viljasaagis.

Nagu iga teist sotsialistlikku ettevõtet, nii ei saa ka MTJ käsitada isoleeritud majandusliku üksusena. Ta kuulub sotsialistlikku plaanimajandamise süsteemi ja on katkestamatute sidemetega ühendatud kogu nõukogude korra süsteemi ja majanduseluga. MTJ töö pidev kooskõlastamine kolhooside tootmis- ja majandustegevusega on eriti vajaline, sest kogu MTJ töö on suunatud kolhooside tootlikkuse teenindamisele. MTJ pole mitte laenutuspunkt, mis annab kolhoosidele kasutamiseks traktoreid ja põllutöömasinaid, vaid tootmisvahendite õige kasutamise organisaator, kolhooside agronoomilise ja organisatsioonilise teenindamise keskus.

Masina-traktorijaama tegevus, rajooni majanduselu tundmaõppimine ja perspektiivplaanide koostamine eesrindlikes MTJ-des.

MTJ plaanikohane juhtimine on katkestamatult seotud MTJ tegevuspiirkonnas asuvate kolhooside tootmise arengu perspektiivide väljatöötamisega. Ses suhtes on iseäranis väärtuslikke kogemusi eesrindlikel põldheina-süsteemi MTJ-del, nagu Stalingradi oblasti Djominski ja Rostovi oblasti Millerovo MTJ. Siin rajatakse kolhoositootmise juhtimine ja teenindamine kolhooside ühiskondliku majapidamise lähimate aastate arenguperspektiivide arvestamise alusele.

Selline asjale lähenemine kindlustab iga kolhoosi tootmise õige arenemise, normaalsed suhted ta majapidamise üksikute harude vahel, kõige efektiivsemate agrotehniliste võtete kompleksi rakendamise, mis garanteerib põllumajanduskultuuride viljakuse ja loomakasvatuse produktiivsuse süstemaatilise kasvu.

Neis MTJ-des on kolhooside perspektiiv-tootmisplaanide väljatöötamine seoses teenindatavate kolhooside üleminekuga põldheina-süsteemile, mis kujutab endast külvikordade agroökonoomilist alust. MTJ agronoomiline personaal on kõigist neist töist kõige vahetumalt osa võtnud.

Külvikordade sisseviimisega määratlesid MTJ-d ja kolhoosid täpselt kolhoosi tootmise suuna, põllumajandusharude ja -kultuuride koosseisu vastavalt antud rajooni tootmise spetsialiseerumisele rahvamajandusplaani alusel. Iga kolhoosi plaanis on saavutatud kolhoosi üksikute põllumajanduslike tootmisharude vastastikune seos ja on kindlustatud nii kolhoosi tööjõuressursside kui ka kolhoosile ja MTJ-le kuuluvate tootmisvahendite ratsionaalne kasutamine.

Mõlemad MTJ-d rakendavad põldheina-süsteemi vastavalt akadeemik V. R. Viljamsi õpetusele. Ekstensiivselt põllupidamiselt, mis põhines puht teraviljakasvatusel ja oli äärmiselt nõrgalt arenenud loomakasvatusega, kolhoosid suunduvad oma majapidamises intensiivsele teraviljakasvatamisele ja loomakasvatuse tugevdamisele. Suuresti areneb piimakarjapidamine ja seakasvatus, kuna aga lamba- ja hobusekasvatus

baseeruvad ikka veel peamiselt looduslike karjamaade kasutamisel.

Perspektiivplaan näeb ette tulundusmaa tunduvat suurendamist senini veel kasutamata kolhoosimaade arvel. Kogu agrotehniliste abinõude süsteem, põllupinnase töötlemisvõtted kooskõlastatakse maaharimise põldheina-süsteemiga; see määrab ka vajalise traktorite ja haake-tööriistade komplekti ning traktoritööde liigid, mis teostatakse MTJ jõududega.

Millerovo ja Djominski MTJ poolt teenindatavate kolhooside perspektiivplaan võimaldas traktoribrigaadide komplekteerimist ja nende kolhoosidesse paigutamist teostada silmas pidades põldheina-süsteemi õigeid külvikordi ja kolhooside põlluharimisbrigaadide põldude asetusi. See määras ka traktoribrigaadide paigutuse, traktorite liikumise tüüpmaršruudid, alatiste põllulaagrite, brigaadide remonttöökodade, naftahoidlate paiknemise ja tüübid. Need MTJ majapidamise tähtsamad organiseerimisküsimused otsustati, väljudes traktoritööde täitmise tingimustest, mitte ainult käesolevaks aastaks, vaid vastavalt iga välja külvikorra iseärasustele reaks aastateks ette.

Territooriumide ja tööde koosseisu muutumatus kasutamisele võetud külvikordade tingimustes võimaldab kindlustada ka traktoribrigaadide alatist koosseisu traktorite ja põllutöömasinate kindla komplektiga ning brigaadidele püsivalt kinnistatud põldudega.

Aasta alguses teeb MTJ juhtkond ainult üksikuid korrektiive kaadrite ja tootmisvahendite paigutamises, võttes arvesse aasta spetsiifilisi iseärasusi ja mõningaid muudatusi tööde koosseisus. Tavaliselt need muudatused on piiratud iseloomuga.

On iseloomulik, et sõja-aastail Millerovo MTJ tegevuspiirkonnas töö- ja veojõu alal toimunud põhjalikud muutused, mis olid tingitud eriti asjaolust, et selle MTJ territoorium oli ajutiselt okupeeritud saksa anastajate poolt, siiski ei kutsunud esile põhjalikku muutust traktoribrigaadide paiknemises kolhoosidesse. Kolhoosid ja MTJ taastavad oma majapidamisi sellesama tootmise põldheina-süsteemi alusele spetsialiseerumise raamides, mis on kindlaks määratud omandatud külvikordadega.

Paljud teised eesrindlikud MTJ-d juhinduvad oma tootmistegevuse planeerimisel nende poolt teenindatavate kolhooside põllumajapidamise arenemise perspektiividest. Eri MTJ-des on perspektiivplaanidki oma detailväljatöötluselt eri astmel. Kui ühtedes MTJ-des on plaanid põhjendatud detailsete arvestustega ja põhjendustega, siis teistes on kolhooside arenemise perspektiivid määratletud ainult iga üksiku kolhoosi arengu üldjoontega ilma üksikasjaliste arvestusteta. Esimestena mainitud MTJ-des on kujunenud põhimõtteks, et perspektiivplaani koostamiseks kasutatakse ka kõiki materjale külvikordade agro-ökonoomiliste aluste kohta, mullastiku uurimise andmeid, kolhoosimajapidamise üksikute põllumajandusharude perspektiive põhjendavaid materjale jne.

Näiteks Kamenski MTJ direktsioon viib järjekindlalt ellu tema poolt väljatöötatud kolhoositootmise kui ka MTJ enda töö parema organiseerimise plaani. Samasugune on ka Kalinini oblasti Krasnoholmski MTJ, Krasnodari krai Stalinski MTJ ja rea teiste MTJ-de tööpraktika.

Selleks et põhjendatult planeerida põllumajandust ja traktoritöid, koguvad ja süstematiseerivad eesrindlikud MTJ-d materjale, mis üksikasjaliselt iseloomustavad kolhooside organisatsioonilis-majanduslikku seisukorda, MTJ tegevusrajooni looduslikke ja majanduslikke tingimusi. Seejuures ei piirduta mitte ainult statistilise materjali kogumisega ja tundmaõppimisega. MTJ töötajad tutvuvad põhjalikult iga kolhoosi tööga, tema juhtivate kaadritega ja aktiiviga.

Rostovi oblasti Millerovo MTJ käsutuses on näiteks järgmised materjalid, mis iseloomustavad MTJ tegevuspiirkonda:

a) rajooni mullastiku kaart;

b) kolhoosimaade nivelleerimise plaan, millele on märgitud kõlvikud, külvikorraväljade piirid ja teedevõrk;

c) MTJ tegevuspiirkonna klimaatilise iseloomustuse mitmeaastased andmed (sademete hulk, keskmised, maksimaalsed ja minimaalsed õhutemperatuurid, fenoloogiliste vaatluste andmed);

d) kolhooside organisatsioonilis-majanduslikku seisukorda ja põllumajanduse arengu dünaamikat iseloomustavad statistilised

ja aruandluse materjalid alates 1935. a.; siia kuuluvad andmed kolhooside tulundusmaa, tööjõu ressursside, elanike arvu, külvipindade suuruse, põlluviljakuse, kogusaagi, karja suuruse ja produktiivsuse, kolhooside tootmisvahenditega varustatuse, riiklike kohustuste täitmise ja kolhooside ühiskondliku produktsiooni jaotamise kohta; kõrvuti sellega evib MTJ materjale iga teenindatava kolhoosi kohta, mis iseloomustavad nende agrotehnika põhilisi võtteid, põllumajandustööde — kesakünni, kõrrekünni, rühvelkultuuride harimise tähtaegu jne.; nende statistiliste materjalide põhilisteks allikateks on kolhooside aastaaruanded ja statistiliste organite andmed;

e) materjalid, mis iseloomustavad MTJ tegevust tema organiseerimisest alates;

f) MTJ tegevuspiirkonna majanduslik iseloomustus põllumajandusproduktide töötlemise ettevõtete, ladude ja teedevõrgu suhtes ning muud materjalid.

Paljud eesrindlikud MTJ-d — Djominski Stalingradi oblastis, Stalinski Krasnodari krais, Millerovo Rostovi oblastis — rakendavad eelnimetatud materjalide laialdast kartografeerimist, kannavad rajooni skemaatilisele kaardile üksikute põllukultuuride paiknemise, kõlvikute koosseisu, põlluviljakuse, külviaegse töökoormuse ühe töö- ja veojõu ühiku kohta jne.

Niisuguste materjalide korjumine ja läbitöötamine kergendab suuresti MTJ aasta- ja hooajaplaanide koostamist ja tööjõudluse diferentseeritud normide väljatöötamist. Nii ei tarvitse MTJ-de töötajad eemalduda jooksvast tööst, kui on vaja kiiresti koguda materjale traktoritööde planeerimiseks, traktoribrigaadide komplekteerimiseks ja teiste planeerimise või operatiivse iseloomuga küsimuste lahendamiseks.

Juhtiv abi kolhooslikus planeerimises.

MTJ-de tööplaanide koostamine ei või olla eraldatud tootmise planeerimisest kolhoosides. On saanud reegliks, et eesrindlike MTJ-de agronoomid võtavad rajooni maaosakonnas osa plaaniliste ülesannete ettevalmistavast väljatöötamisest

kolhoosidele. MTJ direktor ja vanemagronoom võtavad osa kolhooside põllumajanduse arendamise plaani arutamisest selle kinnitamise puhul rajooni organisatsioonides.

Eesrindlike MTJ-de osavõtt kolhooslikust planeerimisest ei piirdu ainult sellega. Agronoomid, finantsiala töötajad, aga ka MTJ mehhaanikud võtavad järjekindlalt osa kolhooside tootmisplaanide, tulude-kulude eelarvete ning konkreetsete agronoomiliste ja organisatsiooniliste abinõude väljatöötamisest vastavalt igale kolhoosile.

Mõnedes MTJ-des kinnistatakse kolhoose MTJ üksikutele töötajatele, kes koos kolhoosi juhatusega ja aktiiviga võtavad isiklikult osa plaanide koostamisest. Niisugune kord on kehtiv Gorki oblasti Kamenski MTJ-s. Selles MTJ-s on kolhooside plaanide koostamine oskuslikult ühendatud kolhoosi aktiivi agrotehnilise õppusega ja abistab kolhooside siseressursside avastamist ja rakendamist plaanide täitmisel ja ületamisel.

Paljude MTJ-de agronoomiline personaal omistab planeerimistöö organiseerimisel peamist tähelepanu kolhooside agrotehnikute töö juhtimisele, kes võtavad kõige tegelikumalt osa plaanide koostamisest (Krasnodari krai Stalinski MTJ, Rostovi oblasti Millerovo MTJ).

Peale kolhooside põllumajanduse arendamise plaani läbivaatamist rajooni organisatsioonide poolt kavastab Millerovo MTJ vanemagronoom koos kolhooside agrotehnikutega külviülesannete järjestuse külvikorras, arvesse võttes kasutusel olevaid külvikordi või nende sisseviimise plaani.

Agronoom töötab välja ka agrotehniliste abinõude plaanid, määrates kindlaks traktoritööde esialgse mahu, traktori- ja masinapargi koosseisu. Agronoom kavastab kolhooside töö- ja veojõu koosseisu, mis on vajaline traktoribrigaadide teenindamiseks.

Kogu järgnev plaani läbitöötamine teostub kolhoosijuhatuse poolt agrotehniku osavõtul. Kolhoosijuhatuse poolt läbivaadatud ja vastuvõetud plaani kohta teeb MTJ agronoomiline personaal oma otsuse ja esitab siis rajooni maaosakonnale kinnitamiseks. Kolhooside tootmisplaanide läbivaatamine ja kinnita-

mine rajooni maaosakonnas sünnib tavaliselt MTJ direktori juuresolekul.

Tuleb märkida, et tarvituselolev kolhooside tootmisplaani vorm on ainult koondplaan. Ta rakendamine kolhoosis eeldab rea lisamaterjalide läbitöötamist, mis kindlustab kolhoosi üksikute tootmisharude vastastikuse ühtlustamise, aga ka kolhoosiplaani koordineerimise MTJ tööplaaniga. Eesrindlike MTJ-de ja nende poolt teenindatavate kolhooside praktikas harilikult koostatakse arvestuse abitabeleid, mis hõlmavad näiteks järgmisi põhiküsimusi:

a) andmed iga külvikorravälja seisukorrast: külvikorra eelviljad, talvviljakülvid, mitmeaastased heinaväljad, sügiskünnid, mustkesa, väetiste kasutamine, umbrohtumise iseloomustus jne.;

b) traktorite, elava veojõu, põllutöömasinate ning transpordivahendite jaotus kolhoosi põlluharimisbrigaadide vahel;

c) kolhoosi töökaadrite jaotus põlluharimisbrigaadide, loomakasvatusfarmide ja kolhoosi muude tootmisharude vahel, kusjuures on kindlaks määratud tööpäevade arv, mis tuleb brigaadile arvestada tööplaanis ettenähtud töömahu täitmise eest;

d) traktori- ja põlluharimisbrigaadide üksikasjaline tööplaan, ära märkides agrotehnilised võtted künnil, külvil, kultuuride hooldamisel ja viljakoristamisel, nende tööde läbiviimise järjekorra ja kvaliteedinõuded;

e) põlluviljakuse plaani juhtimine brigaadidesse ja lülidesse;

g) loomakasvatusfarmide ja -brigaadide tööplaan;

h) kogutoodangu saavutamise ja jaotuse plaanid (riiklike varumiskohustuste täitmine ja naturaalmaksude tasumine, ühiskondlike fondide loomine).

MTJ tootmise aastaplaan.

Tootmisplaaniga määratakse kindlaks MTJ tegevus kogu aastaks: traktoritööde maht ja liigid, varustumine kütteainega, määrdeõlidega ja tagavaraosadega, finantseerimine, tööjõu koosseis ja hulk, tagavaraosade omatoodangu hulk, töö omahind,

aga samuti ka teenindatavate kolhooside külvi- ja põlluviljakuse plaanid.

Eesrindlikes MTJ-des alustatakse tootmisplaani koostamise ettevalmistustöödega hulk aega enne ametlikult selleks määratud tähtaegu.

Eesrindlikud MTJ-d võtavad peale põllutööde lõpetamist möödunud aasta töötulemused üksikasjalisele analüüsimisele. Võetakse kokku teostatud traktoritööde maht nii kogu MTJ kui terviku kui ka iga üksiku traktoribrigaadi, traktori ja kombaini kohta eraldi. Avastatakse plaani mittetäitmise põhjused, aga õpitakse ka tundma tingimusi, mis kindlustavad plaani ületamise. Üksikasjaliselt analüüsitakse materjale töönormide täitmise, kütteaine kulutuse, traktorite, kombainide ja põllutöömasinate tehnilise hooldamise graafikute täitmise kohta. Hinnatakse masina-traktoripargi tehnilist seisukorda, traktoritööde kvaliteeti, mis kõige objektiivsemalt ja õigemini avaldub traktorite poolt haritud põldude viljakuses.

Analüüsitakse ka traktoritööde omahinna andmeid üksikute elementide järgi, mis võrreldult planeerituga avastab omahinna suurenemise või alanemise põhjused.

Iga üksiku traktoribrigaadi töötulemuste hindamisel valgustatakse üksikasjaliselt ka kolhooside tööd MTJ-ga sõlmitud lepingu tingimuste täitmise seisukohalt nii traktoribrigaadide tööjõuga teenindamise, kütteainete ja vee kohaleveo, brigaadide heaolulise teenindamise, aga ka MTJ poolt lepingus ettenähtud kohustuste täitmise — teostatud tööde agrotehnika, tähtaegade ja kvaliteedi — suhtes.

Kõik see kokku annab rikkaliku materjali MTJ nõukogule arutamiseks ja järgmise aasta abinõude väljatöötamiseks.

Millerovo MTJ direktor või vanemagronoom, aru andes iga kolhoosi liikmeskonnale möödunud aasta lepingu täitmisest, esitab ka tulevaks aastaks kavatsetud traktoritööde plaanid.

MTJ töö üksikasjalise analüüsi tulemusi rakendatakse laialdaselt järgneva aasta plaaniliste normide täpsustamisel. Näitena toome materjale selle kohta, kuidas sellise analüüsi andmeid

Ex bibl. univ. T

kasutasid üksikud MTJ-d kütteaine kulutamise ja töönormide diferentseerimiseks, traktoriagregaatide komplekteerimiseks, kütteklotside varumise ja kasutamise õigeks organiseerimiseks gaasigeneraatori-traktoritega töötamise puhul.

Analüüsides materjale traktoribrigaadide 1942. a. töö kohta, ilmnes Ivanovi oblasti Kiržatši MTJ juhtkonnale selgesti, et traktoristid, kes töötasid liivase pinnasega kolhoosides, andsid reeglipäraselt tunduvat kütteaine säästu, aga traktoristid, kes töötasid raskemail muldadel, tegid kütteaine ülekulutusi. 1943. a. MTJ tegevuspiirkond jaotati põllupinnase tingimuste kohaselt kolme ossa, kusjuures traktoristidele, kes töötavad raskeil muldadel, suurendati küttekulutuse normi 10%, võrreldes MTJ keskmise küttekulutuse normiga, keskmistel muldadel töötavatele traktoristidele säilitati keskmised normid; traktoristidele aga, kes töötavad kergemail muldadel, vähendati küttekulutuse normi 10% võrra. See kütteainete kulutamise normide diferentseerimine teostati keskmiste normide piirides, mis MTJ-le määrati kindlaks oblastite maaosakonna poolt.

Diferentseeritud normide rakendamise ettepanek arutati läbi brigadiiridega ja traktoristidega ja kiideti nende poolt heaks. 1943. a. kogemused kinnitasid selle abinõu õigsust.

Põldheina-külvikordade sisseviimisega tekkis paljudes rajoonides vajadus välja töötada rida uusi norme küttekulutuse ja tööjõudluse kohta eri vanusega rohukamarate kündmisel, traktoriagregaatide komplekteerimisel põldheina ja heinaseemnepõldude koristamiseks jne. Paljud MTJ-d töötasid niisuguseid norme praktilise kogemuse alusel õigesti välja.

Millerovo MTJ-s teostati mitmeaastaste põldheinade koristamine vindroueriga, mille taha haagitud äketega kobestati ühtlasi ka niidetud pinda. Sellise agregateerimisega saavutatud samaaegne niitmine ja äestamine kindlustas põlluniiskuse säilitamise, tõstis järsult järgnevaid niidusaake ja rohukasvu järgneval aastal.

Tambovi oblasti Tšernjanovski MTJ-s rakendati töökokkuvõtete üksikasjalise analüüsi tulemusena gaasigeneraatori-traktorite kütte varumiseks ja kohaletoomiseks otstarbekohasem süs-

teem, samuti määrati ka kindlad platsid traktorite punkrite varustamiseks kütteklotsidega põllutööde ajal.

Tootmisplaani hoolsaks ettevalmistamiseks ja koostamiseks tõmbavad eesrindlikud MTJ-d laialdaselt kaasa brigadiire, traktoriste, kombainereid, aga samuti ka teenindatavate kolhooside aktiivi. Seejuures esitatakse tihtipeale ratsionaliseerimisettepanekuid, mis jõutavad tootmist.

Perspektiivplaanide ja igale üksikule kolhoosile väljatöötatud külvikordade agro-ökonoomiliste põhjenduste olemasolu paljudes eesrindlikes MTJ-des võimaldab aastaplaani hõlpsamat koostamist.

Traktoritööde planeerimine kolhoosidele on MTJ-le üheks kõige vastutavamaks ülesandeks.

Traktoritööde planeerimisel püüavad eesrindlikud MTJ-d kindlustada kõigi põllumajandustööde täitmist kolhoosides, selleks täielikult kasutades nii kolhooside endi töö- ja veojõudu kui ka MTJ tootmisvahendeid. Ühtlasi püüavad nad säilitada kolhoosidele kinnistatud traktoribrigaadide püsivat koosseisu.

Mõningad MTJ-d, näiteks Saraatovi oblasti Ternovi rajooni Kvasnikovi MTJ, lähtuvad traktoritööde planeerimisel kolhoosi-

Tabel 4.

Kolhoosid	Ühe 15-hobujõulise traktori koormus (pehmekünni-ha-des)		Koormus elava veojõu üksuse kohta (ha-des)		Külvi ühe töö-jõulise inimese kohta (ha-des)	Kombainiga koristamise %
	Aasta	Kevadisel hooajal	Aasta	Kevadisel hooajal		
„XII let Oktjabrja“ . .	362	141	35	14	11,7	64
Ševtšenko-nimeline . .	338	145	21	8	6,3	85
„Leninski putj“ . . .	308	125	21	7	3,3	67
„8. Märts“	408	168	23	7,5	17,1	65
„Kollektivist“	386	157	25	10	13,2	82
„Putj k kommune“ .	292	89	35	9	pole andmeid	64
MTJ kohta	364	122	23	8	—	71

dele ainult traktoribrigaadide koosseisust. Kvasnikovi MTJ vanemagronoom, kirjeldades traktoritööde paigutamise printsiipe plaanis, ütleb: «Kõik tööd, mis on ette nähtud tootmis-finantsplaanis, jaotatakse brigaadidele vastavalt traktoripargi võimsusele.»

Milliseid tulemusi annab niisugune planeerimine, seda on näha selle MTJ poolt teenindatava kuue kolhoosi andmetest (vt. tabel 4).

Tabel näitab traktorite äärmiselt ebaühtlast koormust põllutöödega. Eriti teravalt väljendub traktoritööde õige planeerimine, kui asetame kõrvuti kolhooside «XII let Oktjabrja» ja «Leninski putj» andmed.

Kolhoosis «XII let Oktjabrja» on kevadisel tööperioodil iga elava veojõu üksuse koormus kaks korda suurem, töövõimelise töölise oma aga enam kui kolm korda suurem, kui see on kolhoosis «Leninski putj». Samal ajal on siin kombainiga koristamise % plaanis ette nähtud hoopis väiksem kui kolhoosis «Leninski putj», samuti väiksem kui selle MTJ keskmine.

On iseloomulik, et peale kevadtööde teostamist suurenes kolhooside veojõu-ressurssidega varustamise korrapäratus selles MTJ-s veel seetõttu, et külvitööde perioodi jooksul töötles traktoribrigaad kolhoosis «8. Märts» planeeritud 168 ha asemel traktori kohta künnile ümberarvestatult ainult 106,4 ha, kolhoosis «Leninski putj» saavutati aga 134,7 ha 125 ha plaani juures.

Sellise planeerimise puudused on küllaltki selged. Niisuguseid vigu on tunduvalt vähem eesrindlikes MTJ-des, kus sellele küsimusele lähenetakse tõsisemalt.

On teada, et põllumajandusaasta kestel kõigub töö- ja veojõuvajadus õige järsult ja oleneb suuresti kolhoosi veojõu seisukorrast ja tegelikest töönormidest, kultuuride koosseisust ja viljakusest ning põllutööde mehhaniseerimise tasemest. Seepärast koostab Millerovo MTJ traktoritööde planeerimisel kolhoosides kõigepealt kolhooside töö- ja veojõu bilansi. Niisuguse bilansi koostamise suur tähtsus avaldub eriti viljakoristamistööde perioodil, mis on pingsaimaks perioodiks nii töö- kui ka veojõu kasutamise suhtes.

Näitena kirjeldame Voroneži oblasti Borissoglebski MTJ 1940. a. kombainidega viljakoristamise planeerimise kogemusi. Selle MTJ kolhoosides kõikus viljakoristamise pindala ühe töövõimelise kolhoosniku kohta 4—12,6 ha vahel, kuna ühe tingveojõu üksuse kohta tuli 13—64,2 ha. MTJ juhtkond lähenes küsimusele õigesti, kui ta kombainidega viljakoristamise tööde mahu jaotamisel iga kolhoosi kohta võttis arvesse mitte ainult kolhooside kindlustatust töö- ja veojõuressurssidega, vaid ka kolhooside teisi tootmise iseärasusi.

Tabelis 5 esitame Borissoglebski MTJ tegevuspiirkonna viljakoristamise plaani põhilisemad näitajad üksikute kolhooside järgi.

Tabel 5.

Kolhoosi nimetus	Koristuspinna koormus (ha-des)		Koristatakse kombainidega %-des üldisest koristuspinnast			Kinnistatakse kombaine	
	tööjõulise inimese kohta	ting-veojõu üksuse kohta	teravilja	hirssi	päevalille	„Stalinets“	„Kommunaar“
Keskmiselt MTJ kohta	5,7	22,0	56	67	78	7	18
Selle hulgas: Kamanini-nimeline	12,6	41,4	71	67	89	—	1
Budjonnõi-nimeline .	9,4	30,5	63	70	80	1	—
„Tšervonõi lutš“ . . .	8,8	19,4	61	75	64	-	1
Gorki-nimeline . . .	6,8	31,6	47	49	83	1	—
„Svobodnõi mai“ . .	6,3	29,9	47	72	67	—	1
„Kolhoznaja pravda“ .	5,9	28,4	63	67	71	—	1
„Krasnaja niva“ . . .	4,7	13,0	46	32	—	—	—
„Pamjat Lenina“ . .	4,8	21,7	65	60	73	1	1
„Krasnaja zarja“ . .	4,9	15,0	45	49	60	—	1
„Mirovoi Oktjabr“ . .	4,8	21,8	59	63	96	—	1
„Bolševik“	6,0	24,8	61	69	88	—	1

Kombainidega koristamise kõrge osatähtsus on projekteeritud Kamanini- ja Budjonnõi-nimelisele kolhoosile lähtudes suurest töökoormusest, mis tuleb siin ühe tööjõulise inimese kohta. Kolhoosis «Pamjat Lenina» põhjendatakse kombainitöö suure-

mat rakendamist selle kolhoosi majapidamise seemnekasvatusliku suunaga, sordikatsepõllu olemasoluga ja sellega, et tema põllud on soodsad kombainidega koristamiseks, mis kindlustab kombainide «Stalinets» kasutamist suurima tootlikkusega. Kombainiga koristamise osatähtsuse suurendamine suhteliselt väikese töö- ja veojõu koormuse juures seletub kolhoosis «Mirovoi Oktjabr» sellega, et see on linnaäärne kolhoos, väljaarendatud keeduviljakasvatusega ja aiandusega, mis nõuab viljakoristamise perioodil palju tööjõudu. Kolhoosile «Bolševik», mis on hästi varustatud elava töö- ja veojõuga, kuid halvasti lihtsate koristusmasinatega, on projekteeritud kolm viljaniitjat viljakoristamise perioodil kasutamiseks niisugustest kolhoosidest, kes ise ei saa neid kasutada veojõu puudusel. Kombaini töömahtu aga selles majapidamises ei suurendatud.

Tänu iga üksiku kolhoosi erinevuse ja tootmisressursside konkreetsele ja sügavale tundmaõppimisele määravad eesrindlikud MTJ-d igas kolhoosis õigesti kindlaks traktoritööde mahu ja loovad soodsad tingimused põllutöö riikliku varumisplaani tähtajaliseks täitmiseks. Võttes arvesse, et kombainidega viljakoristamine säästab eriti inimtööjõudu, projekteerivad eesrindlikud MTJ-d kombainidega koristamise suurendatud töömahu kõigepealt nendele kolhoosidele, kus teraviljade koristamisel tuleb iga üksiku tööjõulise inimese kohta kõige suurem koormus.

Kolhoosides, kus on puudus veojõust, kuid samal ajal on küllaldaselt inimtööjõudu, planeeritakse viljakoristamine lihtsate masinatega ja isesidujatega traktoriveos ja suurendatakse traktoritööde mahtu töödel, mis langevad ajaliselt kokku viljakoristamisperioodiga (kesakünd, reavahede harimine, kõrrekoorimine, talvvilja külv jne.).

Djominski ja teistes MTJ-des, kus traktoribrigaadid on kinnistatud pikemaks ajaks kindlaile kolhoosidele ja on komplekteeritud, arvestades kõiki töötingimusi, traktoritega ja põhimiste põllutöömasinatega, planeeritakse traktoritööde maht kolhoosides nii, et saaks säilitada traktoribrigaadide koosseise ja täiel määral koormata traktoriparki. Brigaadidele kinnistatud trak-

torite ja põllutöömasinate paiskamised mujale ja eriti muutused traktoribrigaadidele kinnistatud piirkondades on viidud siin miinimumini, sest et niisugused nähtused rikuvad traktoribrigaadide püsivat koosseisu ja võivad tõsiselt kahjustada MTJ masina-traktoripargi tootlikkust ja kolhoosipõldude harimise kvaliteeti.

Asudes traktoritööde aastaplaani koostamisele, teostab näiteks Djominski MTJ siiski igal aastal traktorite ja põllutöömasinate paigutuse kontrolli brigaadides, lähtudes kolhoosidele kindlaksmääratud traktoritööde mahust.

Võrreldes traktorite ja põllutöömasinate tegelikku paigutust aastaplaanis ettenähtud töömahuga, määrab MTJ kindlaks vajalikud parandused traktorite paigutuses, et täita traktoritööde üldmahtu ja kindlustada traktorite õiget agregateerimist ja nende võimsuse täielikku kasutamist. Et selles MTJ-s teostati traktoribrigaadide komplekteerimine ja nende piirkondade määramine kooskõlas teenindatavate kolhooside arengu perspektiividega, siis tuleb traktorite ja põllutöömasinate paigutuses teha vaid üksikuid parandusi aasta algul, kuna aasta keskel pole korrektiivide tegemine üldse lubatud.

Millerovo MTJ-s, kus traktoribrigaadid samuti töötavad juba mitu aastat ühtedes ja samades kolhoosides, ühtede ja samade põlluharimisbrigaadide aladel, kontrollitakse igal aastal enne traktoritööde plaanide koostamist traktorite ja põllutöömasinate paiknemist traktoribrigaadides.

Põllutöömasinaid jaotatakse traktoribrigaadidele, lähtudes igale kolhoosile kindlaksmääratud traktoritööde mahust, traktoritöö liikide järgi (künd, äestamine, külv, kultiveerimine jne.).

Krasnodari krai Stalinski MTJ hoolitseb selle eest, et traktorid kõigepealt teostaks raskemaid künde, iseäranis niisugustel põldudel ja niisuguste kultuuride alla, mis vajavad sügavamat kündi, hoolsat põllukamara töötlemist jne. Erilist tähelepanu omistatakse niisugustele töödele, mis kõige suuremal määral aitavad säästa tööjõudu, ja töödele, mille teostamine ei kannata viivitamist. Niisuguseid on kõigepealt viljakoristamine kombainiga ja rühvelkultuuride vaheltharimine. Tööde läbiviimisele

lühikeste ajavahemike jooksul pööravad erilist tähelepanu eesrindlikud MTJ-d põuastes piirkondades, näiteks Saraatovi oblasti Nadeždinski MTJ.

Tähtsaimaks majanduslikuks näitajaks, mis iseloomustab MTJ tööd, on traktoritööde omahind.

Selles koondnäitajas peegelduvad kõik eesrindlike MTJ-de saavutused materiaalsete väärtuste ja rahaliste vahendite säästude suhtes. Eesrindlikud MTJ-d ei piirdu mitte üksnes omahinnanäitajate hoolsa planeerimisega kulude elementide järgi, vaid jälgivad ka süstemaatiliselt traktoritööde omahinnanäitajate liikumist aastaplaani täitmise käigus.

Need küsimused on Kamenski MTJ juhtivate kaadrite ja kõigepealt selle MTJ direktori sm. Mokropolovi tähelepanu tulipunktis. Kamenski MTJ raamatupidamine jälgib regulaarselt omahinna dünaamikat ja tööde kõiki kulusid ha kohta ja teatab direktorile kõiki plaanist kõrvalekaldumisi.

MTJ direktori juures peetavail nõupidamistel kuulatakse regulaarselt ära raamatupidaja teadaandeid, jõutakse selgusele põhjustes, mis tingivad muutusi omahinnas. Seepärast võimaldub MTJ direktoril võtta õigeaegselt tarvitusele abinõusid selleks, et vältida ülekulutusi, avastada ja kasutada omahinna alandamise reserve.

MTJ tootmis-finantsplaani tähtsaimaks osaks on kütteainete ja määrdeõlide tarvitamise plaan, masina-traktoripargi remondiplaan, töökoja tööplaan jne.

Tootmis-finantsplaani kogu finantsiline osa koostatakse MTJ pearaamatupidaja juhtimisel vahenditus kontaktis vanemagronoomi ja vanemmehhaanikuga

Eesrindlikele MTJ-dele on iseloomulik tootmis-finantsplaani kõikide osade hoolas läbitöötamine.

Erilist tähelepanu omistatakse MTJ poolt kolhooosidele tehtud tööde naturaal- ja rahatasu arvutlusele.

Need arvutlused on tähtsad ja vastutusrikkad seepärast, et nad määravad naturaalsete ja rahaliste väärtuste suuruse, mis laekuvad riigile tasuna kolhoosidele antud riiklike tootmisvahen-

dite ja selle organisatsioonilise ja agronoomilise abi eest, mida riik kolhoosidele osutab MTJ-de kaudu.

Rööbiti naturaal- ja rahatasu koondtabeliga MTJ töö kohta koostatakse igale kolhoosile eraldi naturaal- ja rahatasude plaan, mida edaspidi täpsustatakse MTJ poolt antud kolhoosile tehtud tööde tegeliku täitmise andmete põhjal ja faktilise viljasaagi alusel, mida arvestatakse eraldi üksikute kultuuride järgi. Seda naturaaltasu plaani täpsustatakse kolhoosidele esitatavate traktoritööde arvete alusel, kusjuures iga brigaad eesrindlikes MTJ-des mitte ainult ei tea naturaaltasu suurust, mida kolhoos peab tasuma brigaadi poolt tehtud tööde eest, vaid ka regulaarselt jälgib selle laekumist.

Naturaaltasu laekumise plaani täitmine on tähtsaimaks kriteeriumiks MTJ töö hindamisel. Selles näitajas avaldub mitte üksnes tehtud traktoritööde kogumaht, vaid ka selle kvaliteet — viljakus, mille saavutasid kolhoosid ja mis on suuresti tingitud traktoritööde kvaliteedist. See on otsustava tähtsusega näitaja, sest ta toob nähtavale tootmisvahendite ja rahaliste mahutiste kasutamise efektiivsuse.

Naturaaltasu õigeaegne ja täielik laekumine oleneb suurel määral selle töö organiseerimisest MTJ-s. Kogemused näitavad, et MTJ-des, kus organiseeritakse hästi tööd naturaaltasude juurdearvamise, arvestuse ja kogumise alal, naturaaltasu laekubki õigeaegselt. Kolhoosidel pole mingit võlgnevust.

Seda võib jälgida Moskva oblasti Puškino MTJ töökogemustes. Nimetatud MTJ täitis 1944. a. naturaaltasude laekumise plaani 129%.

Siin oli naturaaltasu laekumise plaani täitmise peamiseks tingimuseks lepingutes kolhoosidega ettenähtud traktoritööde tähtajaline ja täielik teostamine MTJ poolt. Seejuures võitles MTJ süstemaatiliselt ka tööde hea kvaliteedi eest: 1944. a. võtsid kolhoosid MTJ poolt tehtud traktoritöödest üle 90% vastu hinnanguga hea ja väga hea, kuna rahuldavaga hinnati vastuvõetud töödest ainult 10%.

Tööde õigeaegne läbiviimine ja kõrge kvaliteet soodustasid kolhoosipõldude suuremat viljakust, mis omakorda võimaldas

naturaaltasu määrata suuremas ulatuses, kui see oli ette nähtud plaanis.

Teiseks tingimuseks, mis kindlustab naturaaltasu täitmise plaani, on täielik tehtud tööde arvestamine ja õigeaegne arvete esitamine kolhoosidele. MTJ pearaamatupidaja sm. Fomitšov peab eeskujulikult teostatud traktoritööde arvestust. Peale kevadiste põllutööde lõpetamist sõitsid kõik MTJ raamatupidamise alal töötajad kolhoosidesse ja kontrollisid tehtud traktoritööde arvestusandmeid kolhoosi vastavate andmetega. Niisugune eeltöö kindlustas edaspidi naturaaltasu kiiret väljaarvestamist ja arvete esitamist kolhoosidele. Koristustööde algul, kui Puškino rajooni varumisvolinikult oli saabunud teadaanne kolhooside liigitamise kohta põlluviljakuse-gruppidesse naturaaltasu määramise teostamiseks, MTJ raamatupidamine arvestas otsekohe paari päeva jooksul välja naturaaltasu hulga, mis igal kolhoosil tuleb tasuda 1944. a. lõikuse arvel tehtud traktoritööde eest.

Peale seda sõitsid raamatupidamise alal töötajad uuesti mõneks päevaks kolhoosidesse, et esitada neile naturaaltasu arveid.

Edaspidi teostas MTJ naturaaltasu juurdearvamisi viljakoristustööde ja viljapeksu eest kord igas viispäevakus. MTJ esitas kolhoosidele arved tehtud koristustööde eest traktoribrigadiiride ja arvestajate-tankijate kaudu.

Kolhoosidele esitatud arvete alusel saadava naturaaltasu kogusest informeeris MTJ õigeaegselt rajooni varumisvolinikku ja viljavarumispunkti.

See kõik kokku võimaldas kolhoosidel edaspidi edukalt korraldada naturaaltasude maksmist.

Puškino MTJ direktor ei jäänud lootma naturaaltasu automaatsele laekumisele. Sellele tööle tõmbas ta kaasa kõik MTJ töötajad. Agronoomid, mehhaanikud, viibides mitmesuguste asjaajamise tõttu kolhoosides, kontrollisid ilmtingimata, kuidas kolhoos maksis naturaaltasu.

Üksikutel juhtumitel mõjutas MTJ kolhoose, kes halvasti maksid naturaaltasu, nende kolhoosnike kaudu, kes töötasid

MTJ masinatel, see on traktoristide, brigadiiride, arvestajatetankijate kaudu. Traktoribrigaadi töötajad tutvusid kolhooside naturaaltasu kohustuste täitmise käiguga kolhoosides, nad käisid kolhooside koosolekuil ja isiklikult kolhoosiesimeeste juures ning nõudsid, et kolhoos likvideeriks mahajäämuse ja täidaks täielikult kohustused riigi vastu.

Paljud eesrindlike MTJ-de direktorid organiseerisid süstemaatilist kontrolli selle üle, et varumispunktid võtaksid naturaaltasu arvele valitsuse poolt määratud korra kohaselt eelisjärjekorras, see on poole kolhooside poolt iga päev varumispunktidesse antud teraviljast, õlikultuuridest ja kartuleist. Varumispunktidele kinnistati MTJ raamatupidamise töötajaid, kes perioodiliselt kontrollisid kolhooside poolt antud produktide õiget arvelevõtmist naturaaltasuna.

Planeerimine traktoribrigaadis.

Tööde planeerimise kogemused eesrindlike MTJ-de traktoribrigaadides näitasid, et brigaadiplaani põhimisteks osisteks peavad olema:

a) aasta tootmisülesanne, selle jaotamisega aasta üksikute perioodide järgi, sealjuures märgitakse ära ka kolhoosid;

b) traktorite ja põllutöömasinate konkreetse tehnilise hoolduse teostamise kalendaarne plaan;

c) traktoribrigaadide piirkondade plaanikohane põlluviljakus;

d) traktoribrigaadide materiaal-tehniline varustamine (materjalid, tagavaraosad, küte, määrdeõlid jne.);

e) kolhooside põlluharimisbrigaadide osavõtu näitajad traktoritööde plaani täitmisest.

Traktoribrigaadi plaani koostamine niisuguse süsteemi kohaselt võimaldab tema tööd siduda kindlalt kolhoosibrigaadide tööga.

Paljud eesrindlikud MTJ-d, eriti Krimmi oblasti MTJ-d, Tškalov oblasti Dzeržinski-nimeline MTJ, juurutavad edukalt

traktoribrigaadide töösse isemajandamise elemente, mis planeerimisel nõuab kõigi nende elementide arvestamist.

Dzeržinski-nimelises MTJ-s määratakse traktoribrigaadidele, kellele on kinnistatud kindlad külvikorraväljad ja tootmisvahendid (traktorid, kombainid, põllutöömasinad), traktoristide kaadrid, haakijad, varustajad, arvestajad ja teised töötajad, ühtaegu ülesannetega tööulatuse järgi ka normid ja limiidid kütteainete, määrdeõlide ja tagavaraosade kulutamise kohta. Sellega saavutatakse brigaadide huvi materiaalsete väärtuste ja rahaliste vahendite säästmiseks.

1940. a. planeeriti Georgijevski MTJ-s (direktor P. I. Oskin) brigaadide tööplaani koostamisel katsekorras ühe brigaadi plaani isemajandamise elemente. 1942. a. laiendati katset Uralollekski MTJ kõigile brigaadidele. 1943. a. sm. Oskin rakendas saadud kogemusi Tškalovi oblasti Matvejevski rajooni Dzeržinski-nimelises MTJ-s.

Brigaaditöö planeerimise niisuguse vormi sisu seisab selles, et traktoribrigadiirile, arvestajale ja traktoristidele näidatakse terveks põllutööde perioodiks täpselt ära, millist tööd, missuguses kohas ja millal tuleb neil täita. Määratakse kindlaks, kui palju on neile selleks eraldatud kütte-määrdeaineid, kui palju on vahendeid traktorite ja põllutöömasinate jooksvaks remondiks. Dzeržinski-nimelises MTJ-s viiakse plaan mitte ainult brigaadidesse, vaid ka iga üksiku traktoriagregaadini.

Sellise planeerimissüsteemi ja traktoribrigaadide töö organiseerimise rakendamine põhjustas traktoristide hoolsama suhtumise remondimaterjalide ja tagavaraosade kulutamisse.

Traktorite ja haakeinventaride remondiks kulutatavate vahendite arvestamine teostatakse remondikaardikese sisseseadmisega iga traktori kohta MTJ remonttöökojas. Sellele kaardikesele kantakse kõik traktori ja talle kinnistatud inventari remondikulud.

1941. a. Georgijevski MTJ isemajandav brigaad nr. 2 töötles plaanikohase 2600 ha (arvestatult pehmekünnile) asemel 3900 ha, säästes 7900 kg kütteainet ja 7331 rubla traktorite ja põllutöömasinate remondiraha.

1942. a. Uralo-Ilekski MTJ täitis traktoritööde plaani 107%, keskmise jõudlusega 464 ha ühe 15-hobujõulise traktori kohta, sel ajal kui naaber-MTJ-d andsid traktori kohta: Ilekski MTJ 309 ha, Kardailovski MTJ 268 ha. Uralo-Ilekski MTJ säästis mainitud aastal ka 85 t kütteainet.

Dzeržinski-nimeline MTJ töötas 1943. a. paremini kui Matvejevski rajooni teised kaks MTJ-i, suurendades jõudlust traktori kohta teistega võrreldes kahekordselt.

Uue süsteemi rakendamisega paranes tunduvalt põllutööde kvaliteet kolhoosides, mida teenindab Dzeržinski-nimeline MTJ.

Traktoribrigaadide töö planeerimise printsiip kõigi MTJ-de tootmis-finantsplaani põhimiste elementide alusel on täiel määral ennast õigustanud ja teda tuleb laialdaselt juurutada traktorijaamade töö praktikasse.

Tehnilise hoolduse läbiviimise plaani koostavad MTJ vanemmehhaanik ja traktoribrigadiirid. Eesrindlikes MTJ-des kooskõlastatakse tehniliste hoolduste teostamine põllutööde plaaniga.

Suurt tähtsust omistatakse igas traktoribrigaadis õigete avalduste koostamisele tagavaraosade, kütteainete ja teiste materjalide vajaduse puhul. Eesrindlike MTJ-de praktikas koostavad neid avaldusi traktoribrigadiirid vanemmehhaaniku ja jaoskonnamehhaaniku juhtimisel.

Peale selle koostatakse näiteks Djominski MTJ igas brigaadis arvestus vajaliku hulga inimtööjõu, hobuste või härgade ja transpordiinventari kohta; seejuures niisugune arvestus tehakse iga operatsiooni puhul, mis nõuab traktoribrigaadi ja kolhoosi põlluharimisbrigaadi tööde koordineerimist.

Samaaegselt brigaadide traktoritööde plaani koostamisega töötab eesrindlike MTJ-de põllumajanduslik personaal koos traktoribrigaadide brigadiiridega välja traktoritöö maršruudiplaani.

Maršruudiplaanide koostamine võimaldab MTJ-dele:

1) traktoribrigaadi töö operatiivset kooskõlastamist kolhoosi põlluharimisbrigaadi tööga, mis kindlustab:

a) traktoribrigaadi õigeaegset ja korralikku teenindamist haakijate poolt, põldude ettevalmistamist traktoritöödeks,

kütteainete, vee ja külvitöödeks vajalike seemnete kohalevedu, terade äravedu kombainide punkritest, põhkude kuhjastamist jne.;

b) vastavalt agrotehnilistele nõuetele inimtöö ja elava veojõu rakendamist katkestamatult traktoritööde teostamise järel;

2) kindlaksmääratud põldudel traktoritööde õigeaegset läbiviimist vastavalt agrotehnika nõudeile;

3) traktorite ja põllutöömasinate tootlikumat kasutamist, tühisõitude ning agregaatide ümberpaigutamiste vähendamist miinimumini;

4) isikliku vastutamatuse likvideerimist põllul tehtud töö eest.

Graafik koostatakse ka kombainiagregaatidele.

Traktorite ja agregaatide liikumine ja üksikuil väljadel töötamise kalendaarsed tööpäevad kantakse korrapäraselt kolhooside tulundusmaa skemaatilistele plaanidele.

Traktoribrigaadi aastatööplaani koostamisel omab maršruudiplaani väljatöötamine esialgset iseloomu; MTJ ja traktoribrigaadide hooajatööplaanide koostamisega täpsustatakse ka maršruudiplaan.

Üheks tähtsaimaks planeerimise küsimuseks osutub iga traktori õige töömahu kindlaksmääramine. Paljudes MTJ-des määratakse ühte ja sama tüüpi traktoreile ühesugune traktoritöö maht.

Teisiti lahendatakse see küsimus eesrindlikes MTJ-des. Siin ei arvestata mitte üksnes tehnilisi tegureid (tüüp, kulumistase, agregaatide koosseis), vaid ka traktoristi kvalifikatsiooni. Tihtigi saavad MTJ traktoristid-eesrindlased, kes täielikult valdavad tehnikat, vähekvalifitseeritud traktoristidega võrdse plaanilise tööülesande. Niisuguse planeerimise tagajärjel traktoristid-eesrindlased, saades ilmsesti alandatud tööülesandeid, täidavad need enne tähtaega. MTJ juhtkond annab neile lisatööülesandeid, kusjuures uute tööülesannete täitmine on sageli seotud kaugete tühisõitudega, ebatootliku kütteaine ja tööaja kulutamisega. Mis aga puutub vähekvalifitseeritud traktoristidesse, siis nad ei täida

neile antud traktoritööde plaani, pikendavad põllutööde läbiviimise tähtaegu, mis mõjub halvasti viljakusele, viljakoristamise perioodil põhjustab aga hilinenud lõikus suure saagikao.

Eesrindlike MTJ-de praktikas võetakse traktoristide-eesrindlaste aasta- ja hooajaülesannete planeerimisel arvesse neid kohustusi, mida nad on endile võtnud sotsialistliku võistluse korras. See aitab kaasa traktoritöö ja põllutöömasinate tootlikkuse tõusule.

Traktoribrigaadide aastatööplaanide hoolas koostamine ja töögraafiku koostamine igale üksikule traktorile loovad kindla aluse laialdase sotsialistliku võistluse arendamiseks traktoribrigaadide ja üksikute traktoristide vahel.

Hooajatööde planeerimine MTJ-s.

Rööbiti aastaplaani koostamisega koostatakse MTJ-s ka hooaja- või tööplaanid põllutööde eri perioodide järgi. Eesrindlike MTJ-de enamikus koostatakse niisugused hooajaplaanid aasta viie perioodi peale ja nimelt:

a) kevadisteks põllutöödeks ettevalmistamise sügis-talvine plaan, mis hõlmab järgmisi töid: põllutöömasinate ja traktorite remont, kaadrite ettevalmistamine ja nende kvalifikatsiooni tõstmine, tootmis-finantsplaani ja aruande koostamine ja mitmesuguste muude abinõude läbiviimine;

b) kevadtööde plaan;

c) kesakünni, vaheltharitavate kultuuride harimise ning heinateo plaan;

d) viljakoristuse ja viljapeksu plaan;

e) sügistööde plaan, mis sisaldab talvviljade külvi, sügiskündi ja viljapeksu.

Hooajatööde plaanid konkretiseerivad MTJ kui terviku plaanilisi ülesandeid ja, mis eriti tähtis, ka iga üksiku traktoribrigaadi ja traktori plaanilisi ülesandeid. Nad täpsustavad üksikute tööde teostamise kalendaarseid tähtaegu, traktorite liikumise graafikut külvikorraväljadel ja ühest kolhoosist teise.

Nõukogude Liidu mitmesugustes geograafilistes vöötmeis

on tööde rühmitamine ja hooajaplaanide loetelu ülalmainitud perioodides mitmesugune. Nii näiteks lülitatakse Nõukogude Liidu põhjarajoonides talvviljade külv, mis siin teostatakse põhiliste teraviljade lõikuse perioodil, viljakoristamise plaani. Siberi, Kaug-Ida ja Kasahstani rajoonides, kus kõrrekünd seoses maaküllusega ei ühtu alati viljakoristamistööde lõpetamisega, nähakse viljakoristamise plaanis samuti ette ka jäätmaade ja söötide traktorikünd.

Kevadiste põllutööde plaan sisaldab põhiliselt kevadkünni, möödunud sügisel üleskuntud põllupindade täiendava töötlemise, kevadkünnipõldude külvieelse harimise, suviviljade külvi ja varase kesa künni. See plaan näeb ette talvviljade ja suviviljakultuuride pealekülviaegset hooldamist.

Paljudes eesrindlikes MTJ-des ei koostata eriplaani kesakünniks, heinateoks ja rühvelpõllukultuuride vaheltharimiseks. Perioodiks kevadiste põllutööde lõpust kuni viljakoristamise alguseni koostatakse traktoritööde graafik kevadiste tööde perioodil kündmata jäänud haljaskesade künni, kesade hoolduse ja muude tööde kohta.

Sellele perioodile kohandatakse reeglipäraselt traktorite keerukamad tehnilise hoolduse ja jooksva remondi tööd.

Kõigis eesrindlikes MTJ-des koostatakse traktoripargi tööplaanid viljakoristuse perioodiks. Niisuguse plaani koostamine on tingitud sellest, et aastaplaanis ettenähtud tööd tulevad olulisele korrigeerimisele suviviljade külviplaani faktilise täitmise alusel nii suviviljakultuuride kui ka sortide koosseisu ja külvitähtpäevade alal, samuti talvviljade tegelike koristuspindade suuruse, üksikute põldude umbrohtumise ja arvestatava viljasaagi järgi, mis oluliselt mõjub kombainide ja muude viljakoristamismasinate tootlikkusele.

Traktoritega viljakoristustööde plaanide väljatöötamine eelneb kolhoosi üldise koristusplaani koostamisele, milles määratakse kindlaks traktoritööde maht igas kolhoosis ja viljakoristustööde jaotus traktorite, elava veojõu ja inimtööjõu vahel. Voroneži oblasti eesrindlikes MTJ-des koostatakse niisugune plaan käesolevas teoses näidisena toodud vormi kohaselt (vt. vorm 4).

Selle vormi kohaselt MTJ agronoomide poolt kolhoosi aktiivi osavõtul tehtud plaanilised arvestused võimaldavad igale kolhoosile kindlaks määrata, kui palju on vaja koristada kombainidega, kui palju lihtsate masinatega, traktorite ja elava veojõu abil, kui palju käsitsi, lähtudes iga üksiku kolhoosi produktsioonivõimalustest ja kõigi masinate ning elava veojõu täieliku koormamise nõudeist.

Vorm 4.

Viljakoristustööde plaan ajavahemikul .....
kolhoosis .....

Töö nimetus	Mõõtühik	Töömaht	Selle hulgas täidetakse		Täitmise tähtaeg				Ühe päeva jooksul tehakse	
					Kalendaarsed tähtpäevad					
					kuupäev		tööpäevi			
			MTJ jõududega	kolhoosi jõududega	algus	lõpp	MTJ poolt	Kolhoosi poolt	MTJ poolt	Kolhoosi poolt

Igal päeval on vaja									
MTJ-le							kolhoosidele		
traktoreid		haakemasinaid		kolhoosnikke	hobuseid	härgi	kolhoosnikke	hobuseid	härgi
tüüp	arv	nimetus	arv						

Plaan peab kindlustama kõigi viljakoristustööde ja muude samale perioodile langevate tööde läbiviimist valitsuse poolt kindlaksmääratud lühikeste ajavahemike jooksul ning ilma kadudeta.

MTJ agronoomide poolt koostatud viljakoristuse ja kõigi muude viljakoristus-perioodile langevate tööde plaanid arutatakse läbi ja kinnitatakse MTJ nõukogu poolt, milleks tõmmatakse kaasa laialdast kolhoosiaktiivi ja MTJ töötajaid (brigadiirid, kombainerid jne.).

Tavaliselt toimub eesrindlikes MTJ-des kombainide jaotamine kolhoosidele ja nende kinnistamine traktoribrigaadidele juba aasta algul, mil tehakse teatavaks ka aasta tootmisülesanne. Kombainerid lülituvad traktoribrigaadide alatisse koosseisu.

Paljud kombainerid töötavad kuni viljakoristustööde perioodini traktoristidena või brigadiiride abidena ja püüavad loomulikult võimalikult paremini harida põlde, teades, et mitte kellelgi teisel, vaid neil endil tuleb nendel põldudel koristada kombainidega vilja. Traktoribrigaadides alatiselt töötavail kombainereil on võimalus juba varakult hästi tutvuda neile viljakoristustöödeks määratud põldudega, tundma õppida kolhoosibrigaadide inimesi ja kokku leppida põlluharimisbrigaadide brigadiiridega kombaini teenindamiseks ettevalmistatumate ja kohusetruumate kolhoosnike eraldamises.

Kombainid, mida kasutatakse viljakoristustöödel paariviisi ühele traktorile haagitult, antakse kõigepealt brigaadidele, kes teenindavad kolhoose sama liiki põllukultuuride suurematel külvimassiividel.

Tööplaanide ja kombainide agregaatide liikumismaršruutide põhjendatud ja õigeaegne koostamine on tähtsaimaks tingimuseks kombaini töö tootlikkuses. Eesrindlikes MTJ-des koosneb kombainiagregaadi tööplaan järgmistest osadest:

a) agregaadile kinnistatud tootmisvahendid (traktor, kombain, loorehad, kõrrekoorijad, põhukoristajad jne.) ja vajalik komplekt tagavaraosi ja instrumente;

b) agregaadi tööliste koosseis: kombainerid ja nende abid, traktoristid, vee- ja kütteainete vedajad, naiskokad ja kolhoosnikud, kelle ülesandeks on kombaini punkrite tühjendamine, terade vedu, töötamine põhukoristajail, terade puhastamine ja sortimine. Koosseisus on märgitud iga töötaja perekonna-, ees- ja isanimi;

c) tootmisülesanded, mis sisaldavad kombainile määratud koristustööde mahu, agregaatide paiknemise ja nendele ettenähtud tähtajad koristuse teostamiseks; tootmisülesanne on ühtlasi kombaini ja agregaadi liikumise graafikuks põldudel, kus toimub kombainiga koristamine;

d) kombainiagregaadi materiaal-tehnilise varustamise kindlustamine (materjalidega, tagavaraosadega, kütteainega, määrdeõliga jne.).

Djominski, Stalinski ja Kamenski MTJ-des koostatakse röö-biti tootmisplaaniga ka plaan-kaart, millele kantakse kombainiagregaadi liikumise marštuut.

Nagu teistegi traktoritööde liikide alal, diferentseeritakse ka kombainiagregaadi hooajalist koormust mitte ainult vastavalt kombaini tüübile ja kulumistasemele, vaid olenevalt ka kombainerite kvalifikatsioonist, koristatavate viljasortide iseärasustest, kultuuride koristamiseks agrotehniliselt kohastest tähtaegadest ja kombaini töötingimustest (koristusmaa-ala suurus ja reljeef, loodetav viljasaak jne.).

Hooaja tööülesannete suurendamiseks kinnistatakse Djominski MTJ-s agregaatidele mitmesuguseid kultuure — nii talv- kui ka suvivilju, kusjuures arvestatakse sortidega, millede koristamisajad ei lange täiel määral ühte.

Seepärast hõlmab ka Djominski MTJ kombainiga koristamise plaan hirsi kui hilise kultuuri koristamist. Heinaseemnepõldude koristamine kombainidega selles põldheina-süsteemi MTJ-s laiendab manööverdamise võimalusi kombainide kasutamises.

Millerovo MTJ-s määratakse väiksemad töömahud nendele agregaatidele, mis teostavad viljakoristust vähemate põllumassiividega ja ebatasase reljeefiga kolhoosides, võrreldes agregaatidega, milledele on kinnistatud suured tasase reljeefiga põllumassiivid.

Kombainide hooajalist kui ka päevatöönormi diferentseeritakse samuti ilmtingimata vastavalt koristatavate kultuuride viljakusele. Üleliidulise põllumajandusnäituse materjalid 1939.—1940. a. kohta näitavad, et MTJ-de kombainerid, üleliidulisest põllumajandusnäitusest osavõtjad, koristasid 1940. a. kombainil «Kommunaar» teravilja kuni 10-ts/ha-liste saakide puhul 581 ha, üle 13-ts/ha-liste saakide puhul ainult 418 ha; kombainil «Stalinets» 10-ts/ha-liste saakide puhul koristasid nad 795 ha, aga üle 13-ts/ha-liste saakide puhul — 561 ha.

Analoogiline jõudluse kõikuvus ilmneb ka mitmesuguse viljakusega kultuuride koristamise päevajõudlusnormide analüüsil. Need andmed näitavad, et viljakuse suurenemisega väheneb hooaja- ja päevajõudlus koristuspinna suuruse suhtes, pekstud teravilja hulgalt tõuseb aga kombainiagregaadi tootlikkus tunduvalt kõrge viljasaagiga põldudel. Seda asjaolu arvestavad eesrindlikud MTJ-d kombainiagregaatide töö planeerimisel ja nende jõudluse hooaja- ning päevanormide määramisel.

Viljakusega arvestatakse ka küttekulutuse diferentseeritud normide kindlaksmääramisel kombainide ja traktorite mootoritele.

Plaani ja kombainiagregaadi maršruudi-kaardi koostamine evib suurt tähtsust, sest et nende koostamise protsessis täpsustatakse tööplaan vastavalt konkreetsetele töötingimustele ja piiratakse agregaatide tühisõite.

Millerovo MTJ-s kantakse plaan-kaardile mitte ainult agregaadi liikumise maršruut, vaid ka töötlusribad, teed, viljapeksuplatsid, agregaadi öised peatuspaigad, põhu ja aganate kuhjastamiskohad jne. Niisuguse maršruudi-plaani koostamine, eeldades tema täpset täitmist ja sunduslikku korrigeerimist vajalikel juhtudel, võimaldab MTJ-le õigeaegselt ette valmistada kolhoose ja põlluharimisbrigaade kombainiagregaadi teenindamiseks ja teostada vastavaid eeltöid kombainile koristamiseks määratud põldudel.

Et koostada maršruudi-plaani kõigi tingimuste ja üksikute kultuuride ning põldude erinevuste täpse arvessevõtmisega, arutatakse Millerovo MTJ-s see läbi 7—10 päeva enne koristustööde algust tootmisnõupidamistel, millest võtavad osa kombainerid, traktoristid ja kolhooside põlluharimisbrigaadide kolhoosnikud, kelle põldudel kombainiagregaat algab tööd. Niisugust kombaini viljakoristusplaani hoolsat läbiarutamist praktiseeritakse laialdaselt ka paljudes teistes eesrindlikes MTJ-des.

Seoses sellega, et ilmastikulised tingimused mõjutavad suuresti kultuuride küpsemist, Djominski MTJ täpsustab 3—4 päeva enne koristustöid varem koostatud maršruudi-plaane vastavalt viljade valmimisele üksikuil põldudel.

Eesrindlikud MTJ-d näevad ette tööplaani koostamisel viljakoristustööde perioodiks ka abinõusid õigeaegseks produktide äraveoks ja riigile andmiseks normikohustuste, naturaaltasu jne. arvel. Selleks eraldatakse põllumajandussaaduste äraveoks varumispunktidesse vajalik arv transpordivahendeid, veokeid ja autosid. Viljakoristustööde plaanis nähakse ette lühikesed ajavahemikud viljapeksutööde lõpetamiseks ja riigile varutava produktsiooni ettevalmistamiseks (sortimine, kuivatamine).

Eesrindlikud MTJ-d arvestavad põhiliste põllutööde plaanimisel ka töid, millised tulevad teostada kolhooside elava veojõuga, eriti teravilja- ja tehniliste kultuuride rehepeksu, tehniliste kultuuride esialgset töötlemist, kartulivõtmist ja suhkrupeetide kogumist, juurviljade koristamist ja põllumajandusproduktide üleandmist varumispunktidele vastavalt valitsuse poolt kindlaksmääratud tähtaegadele.

Jooksev planeerimine ja võitlus plaani täitmise eest.

Eesrindlikes MTJ-des praktiseeritakse laialdaselt nn. operatiivset planeerimist, mis näeb ette dekaadi või viispäevaku ülesannete kindlaksmääramist traktoribrigaadidele, traktoristidele, kombaineritele jne.

Krimmi oblasti Kurmanski MTJ-s kujunes enne sõda tavaks koostada viispäevaku töökäske igale üksikule traktoribrigaadile. Nimetatud MTJ-s koostasid neid töökäske jaoskonnaagronoomid üldplaani alusel, mille oli kinnitanud direktor. Jaoskonnaagronoom, koostades töökäsku, koordineeris traktoribrigaadi tööplaani kolhoosi tööplaaniga. Niisuguses töökäsus märgiti täpselt tööde täitmise koht ja aeg, agregaadi koosseis, teostatavate tööde nõutav kvaliteet. MTJ direktor jättis jaoskonnaagronoomile õiguse teha traktoribrigaadi tööplaanis teatud parandusi, vastavalt ilmnenud tingimustele.

Rostovi oblasti Millerovo MTJ tööpraktikas kehtib niisugune kord, et kevadiste tööde, viljakoristuse ja sügiseste tööde perioodil antakse, arvestades iga traktori tööd, igale traktoribrigaadile

viispäevaku töökäske-ülesandeid. Teistel perioodidel koostatakse dekaadi plaane-töökäske. Samadeks tähtaegadeks esitatakse ka aruanded traktoristide töö kohta.

Operatiivplaneerimise sisseviimine, viispäevaku ja dekaadi töökäskude rakendamine omab suurt organisatsioonilist tähtsust, distsiplineerib MTJ töötajaid, kindlustab süstemaatilise kontrolli teostamist iga üksiku traktoribrigaadi ja traktoristi töö üle.

Niisuguste töökäskude kehtestamist tuleb siiski võtta tõsiselt ja läbimõeldult. Üksikuis MTJ-des antakse brigaadidele ja traktoristidele viispäevakute ja dekaadi ülesandeid mehhaaniliselt või rakendatakse neid avariiloomulistel töödel. Nendes MTJ-des tuleb näiteks ette, et kui kõrrekünni tööplaan on äpardunud, hakatakse kiiruga andma brigaadidele viispäevaku töökäske, aga vahel ka ühepäevaseid tööülesandeid kõrrekünni alal, mis tuletatakse sel teel, et täitmata jäänud töömaht jagatakse mehhaaniliselt viispäevakute arvule või siis päevade arvule, mis on veel jäänud töö lõpetamise tähtajani. Niisugusest mehhaanilisest planeerimisest ei või tulla mitte midagi head, siin ei võeta arvesse ei traktorite seisukorda, ei ilmastikutingimusi, ei traktorite tehnilise hoolduse vajadust. Niisugune «plaan» ainult diskrediteerib planeerimist.

Millerovo MTJ-s koostab plaan-töökäsu vanemagronoom koos vanemmehhaanikuga. Seejuures määrab vanemmehhaanik kindlaks tööde üldmahu, mille kohta tuleb rakendamisele lähima viispäevaku või dekaadi töökäsk, arvestades traktori seisukorda, remondi- ja tehnilise hoolduse vajadust. Vanemagronoom aga määrab tööde koosseisu, nende mahu ja kvaliteedinäitajad, traktori töökoha (külvikorravälja number) ja traktoriagregaadi koosseisu.

Töökäsu täitmist kontrollitakse aruandluse korras 5—10 päeva tagant kõrvutades töökäsku tehtud töö hulgaga. Seejuures selgitatakse traktori seisaku põhjusi.

Aruandeandmed liidetakse brigaadide kaupa. Need aruanded annavad MTJ juhtkonnale võimaluse õigeaegselt ja regulaarselt kontrollida traktoripargi tööd. Traktori ja traktorivahetuste jõudluse näitajad, kütteaine säästud ja ülekulutus kantakse süstemaa-

tiliselt sotsialistliku võistluse näitajate tahvlile. Enne sõda avaldati iga dekaadi andmed erilises sotsialistliku võistluse bülletäänis.

Tehnilise hoolduse jooksvat planeerimist ja remontide teostamist kontrollitakse Millerovo MTJ-s tehnilise hoolduse ja remondiplaani koondtabeli järgi.

Naftaproduktide kulu kontrollitakse traktoribrigaadides sisseseatud limiitraamatute abil, naftabaasis aga naftabaasi aruande materjalide põhjal ja naftaproduktide ülejäägi regulaarse tagasivõtmise teel.

Paljude eesrindlike MTJ-de traktoribrigaadidesse on juurutatud brigaadisisene iga üksiku traktoriagregaadi, iga üksiku vahetuse traktoristi tööde planeerimine. Neis MTJ-des määrab traktoribrigaadi brigadiir igale traktoriagregaadile vastava vahetuse tööülesanded. Seejuures märgitakse näiteks Kaširа MTJ-s vahetuse tööülesanne traktoristile tähistega põllul, mis võimaldab vahetuse töötaja töö paremat organiseerimist, tõstab ta tootlikkust, tuues otseselt töökäiku võistluse elemente. Niisugune tööde organiseerimine nõuab traktori- ja põlluharimisbrigaadide brigadiiridelt töökvaliteedi kontrollimist.

* *
*

«Ainult bürokraadid võivad mõtelda, et planeerimistöö lõpeb plaani koostamisega. Plaani koostamine on a i n u l t p l a n e e r i m i s e a l g u s e k s. Tõeline plaanikohane juhtimine tuleb esile ainult peale plaani koostamist, peale kohapealset plaani teostamise juures ettevõetavat täpsustamist ja parandamist.» (S t a l i n, Leninismi küsimusi, 10. venekeelne väljaanne, lk. 413.).

Need seltsimees Stalini juhtnöörid on kindlalt omandatud eesrindlike MTJ-de töötajate ja juhtkonna poolt. Nende töös ei seisa planeerimine mitte numbrite ja tööülesannete loetelus. Plaanitäitmise käigus avastavad MTJ töötajad lisaressursse ja -võimalusi, mida kasutatakse laialdaselt plaani ületamiseks, aga töö käigus avastatud raskused kõrvaldatakse kogu kollektiivi

ühisel jõul. Kõik MTJ töötajad tõmmatakse kaasa plaani koostamisele.

Põllumajanduses, kus olenevus looduse juhuslikest faktoritest pole veel ületatud, on operatiivsel elaval planeerimisel, mis arvestab kiiresti muutuvaid tingimusi ja plaanitäitmise käiku, eriti suur tähtsus.

Hästi organiseeritud dispetšer-teenindus Djominski MTJ-s, täpselt organiseeritud jaoskonnaagronoomide, mehhaanikute ja kolhoosiagrotehnikute töö Millerovo, Kamenski ja Stalinski ning teistes MTJ-des kindlustab nende juhtkondadele manööverdamisvõimalusi iga üksiku traktoribrigaadi, remonttöökoja ja MTJ naftamajanduse tööde planeerimisel.

Kolmas peatükk.

Kaadrite valik ja ettevalmistus eesrindlikes masina-traktorijaamades.

Kaadrite valiku küsimusi.

Eesrindlike MTJ-de tootmistegevuse edusammud on suuresti seletatavad nende väsimatu hoolitsemisega kaadrite valiku ja kaadrite kasvatamise eest. Eesrindlikes MTJ-des on kaadrite valik ja nende edutamine hästi korraldatud, inimesi paigutatakse õigesti tööle, tööprotsessis kontrollitakse iga töötajat.

Eesrindlike MTJ-de direktorid, hinnates õigesti kaadrite valiku ja nende kasutamise tähtsust tootmises, loevad seda ala oma töös põhimiseks, otsustavaks. Nad kasvatavad suure hoolega inimesi, tõstavad nende kvalifikatsiooni, edutavad neid õigel ajal vastutavamale tööle. Tänu sellisele tõsisele suhtumisele töösse kaadritega, tulid meie parimad MTJ-d kergesti toime frondile läinud traktoristide ja kombainerite asendamisega uute noorte kaadritega ja kindlustasid ennast küllaldaselt kvalifitseeritud agronoomidega, mehhaanikutega, traktoribrigadiiridega parimatest inimestest, kes on kasvanud üles MTJ-de töö juures.

Tabelis 6 toome Stalingradi oblasti Djominski MTJ andmed näitena kaadrite kasvatamise kohta kahel sõja-aastal.

Nagu näeme, ületab 1941.—1943. a. ettevalmistatud traktoristide kontingent tunduvalt olemasolevate kaadrite hulga. Djominski MTJ, nagu paljud teisedki eesrindlikud MTJ-d, valmistab ette massiliselt tehnilisi kaadreid, ületades kaadrite tegeliku vajaduse antud hooajal. Osa kursuse lõpetanud traktoriste täi-

dab MTJ-s teatava aja teisi ülesandeid, moodustades reservi, mille arvel vajaduse korral täiendatakse traktoribrigaade.

MTJ alatine kindlustatus traktoristidega, kes on läbi teinud praktilise töö suure kooli, on tähtsamaid tingimusi traktoritöö kõrgeks efektiivsuseks.

Tabel 6.

Spetsiaalsus	Kaadreid ette valmistatud 1941. — 1943. a.	Oli 1. I 1944. a.	Neist	
			naisi	staažiga üle 3 aasta
Traktoristid	278	183	122	80
Kombainerid	26	33	15	13
Traktoribrigadiirid . . .	—	23	1	11
Mehhaanikud	2	7	—	5
Autojuhid	2	3	1	3

Olemasolevaist traktoristide ja kombainerite kaadreist moodustavad naised üle 60%. Tehniliste naiskaadrite ettevalmistamisele on Djominski MTJ, nagu teisedki eesrindlikud MTJ-d, andnud väga tähtsa koha.

Traktoristide ja kombainerite koosseisus, seisuga 1. jaanuar 1944, on üle 3-aastase tööstaažiga isikuid 30% ümber. See tähendab, et ka sõja-aastail oli MTJ-des mõjukas arv traktoriste ja kombainereid küllalt suure tootmisstaažiga. Selles väljendub edukas võitlus kaadrite liikuvuse vastu, nende kinnistamine püsivasse koosseisu. Veel paremad on traktoribrigadiiride ja mehhaanikute alatise koosseisu näitajad. Seitsmest mehhaanikust viis töötavad MTJ-s üle kolme aasta, ja 23 brigadiirist omavad 11 üle kolme-aastast tööstaaži.

Oma kaadrite koosseisulisele püsivusele omistavad eesrindlikud MTJ-d esmajärgulist tähtsust. Sõjaeelseile aastaile on iseloomulikud andmed üleliidulisest põllumajandusnäitusest osavõtnud MTJ-de põhimiste juhtivate kaadrite — direktorite, vanemagronoomide, vanemmehhaanikute — tööstaaži kohta.

Need andmed (%-des) on toodud tabelis 7.

Tabel 7.

	Tööstaaž MTJ-s				
	Kuni 3 a.	3—4 a.	5—6 a.	7—8 a.	üle 8 a.
Direktor	8	33	33	25	—
Vanemagronoom	—	44	22	22	12
Vanemmehhaanik . . .	33	34	11	11	11

Nagu näeme, oli arvestuse momendil töötanud omal alal viis ja rohkem aastat 58% direktorite koosseisust, 33% vanemmehhaanikuist, 56% vanemagronoomide koosseisust.

Kaadrite kinnistamine, nende püsiv koosseis on eesrindlike MTJ-de eritunnuseks. See ei käi mitte üksi juhtivate kaadrite, vaid ka traktoristide, kombainerite ja teiste töötajate kohta. 1939. a. olid Odessa oblasti Gruškovo rajooni Kaganovitšinimelise MTJ 188 traktoristist 157 või 84% kogu koosseisust töötanud selles MTJ-s üle kolme aasta, 32% — viiest kuni kaheksa aastani. Ka brigadiiridest täidavad 44% oma ülesannet üle viie aasta. Suurem osa kombainereist, kõik viljapeksumasinate masinistid, 85% remonditöölistest omasid sel momendil üle kolme-aastast staaži.

Eesrindlikes MTJ-des soodustab kaadrite kinnistumist nende õige kasutamine ja edutamine, eeskujulike töötajate ergutamine, alatine hoolitsemine tööliste kultuuri-heaoluliste tingimuste eest.

Meie parimate MTJ-de direktorid jälgivad inimeste paigutamisel, nende valikul täpselt seltsimees Stalini näpunäiteid kaadrite valiku kohta. Omas aruandekõnes ÜK(b) Partei XVIII kongressil ütles seltsimees Stalin:

«Õige kaadrite valik tähendab:

Esiteks, hinnata kaadreid nagu partei ja riigi kullafondi, neid kalliks pidada, neid austada.

Teiseks, tunda kaadreid, hoolega tundma õppida iga kaadritöölise voorusi ja puudusi, teada, missugusel kohal võiksid töölise võimed kõige kergemini avaneda.

Kolmandaks, kaadreid hoolikalt kasvatada, aidata igal are-

neval töötajal kõrgemale tõusta, mitte säästa aega selleks, et kannatlikult «vaeva näha» niisuguste töömeestega ja nende arenemist kiirendada.

Neljandaks, uusi, noori kaadreid õigeaegselt ja julgelt edutada, neid vanal kohal mitte liiga kaua seista lastes, neil mitte hallitama minna lastes.

Viiendaks, paigutada töötajad kohtadele niiviisi, et iga töötaja tunneks ennast õigel kohal olevat, et iga töötaja võiks anda meie ühisele tööle maksimumi sellest, mida ta üldse on võimeline andma oma isiklike omaduste poolest. . . . »

(Stalin, Leninismi küsimusi, lk. 323. — Tõlkija).

Teatavasti on MTJ põhilisteks tootmiskaadriteks traktoristid, kombainerid, brigadiirid, mehhaanikud, remonditöölised. Seepärast on MTJ-de direktorite peamine tähelepanu suunatud kõigepealt just nende kaadrite valikule ja kasvatamisele.

Eesrindlike MTJ-de direktorid, valides põhilisi kaadreid — agronoome, mehhaanikuid, brigadiire, raamatupidajaid, naftamajanduse juhatajaid—, õpivad hoolega tundma ka olemasolevaid töötavaid kaadreid, kontrollivad neid praktilise töö kaudu, kohastavad töötajate isiklikke omadusi nõudmistega, mida esitab antud töö, ja alles siis määravad neid sellele või teisele tööle.

Tjubukski MTJ vanemmehhaanik sm. Tšetvertak, enne kui määrab ametisse traktoribrigadiiri või jaoskonnamehhaaniku, õpib edutatavat kandidaati tundma. Seejuures, kui käsil on näiteks edutamine jaoskonnamehhaanikuks, nõutakse kandidaadilt, et ta tunneks kõigi antud MTJ-s kasutatavate traktorite, kombainide, viljapeksumasinate ja haakemasinate ehitust, töötamist, reguleerimist ja hooldamistehnikat, oskaks kindlaks määrata ja kõrvaldada häireid masina töös, tunneks tehnilise hoolduse kõiki viise, traktorite ja kombainide tootlikkuse suurendamise ja kütteaine säästmise võimalusi, agregateerimise nõudeid, ohutustehnikat, traktorite, masinate ja naftaproduktide hoidmise eeskirju. Peale selle nõutakse jaoskonnamehhaanikult teadmisi remondi- ja lukusepatöö alal ning detailide restaureerimise oskust. Lukusepatöö tundmine peaks näiteks

vastama V kategooria lukusepa oskusele; ta peab tundma keevitamis- ja sepatööd, kuid ka agrotehnikat.

Jaoskonnamehhaanik peab omama kõikide kodumaa traktorite, kombainide, viljapeksu- ja haakemasinate juhtimis- ja reguleerimisoskust. Ta peab oskama kasutada mõõtevahendeid, lukusepatööriistu ja kontrollimisaparaate.

Vastavad nõuded esitatakse ka MTJ teistel aladel töötajatele.

Kõrge nõudlikkus iga töötaja vastu, hoolas valik ja eesrindlike inimeste edutamine, kes praktiliselt on näidanud oma teadmisi ja oskust täita plaane ja ülesandeid igasugustes tingimustes, kindlustavad parimaile MTJ-dele nii riiklike kui ka kolhooside tootmisvahendite produktiivsemat kasutamist.

Kaadrite ettevalmistamise küsimusi.

On teada, millist suurt tööd on teinud meie MTJ-d tehniliste kaadrite ettevalmistamise alal. Ainult Suure Isamaasõja aastail on välja õpetatud 1 miljon 875 tuhat inimest, neist üle miljoni naise.

Paljud mees- ja naistraktoristid, kes sõja-aastail esmakordselt asusid traktorirooli taha, esitavad juba masinate kõrge tootlikkuse näidiseid. On küllalt öelda, et tuntud Darja Garmaši brigaad (Rjazani oblasti Rõbnovski MTJ) koosneb kolhoosineidudest ja -naistest, kes on tulnud MTJ tööle sõja ajal. Sm. A. P. Reztsova (Moskva oblasti Bronnitsõ MTJ) brigaadis, kes 1944. a. saavutas ühe 15-hobujõulise traktori kohta 1517 ha, töötasid algajad naistraktoristid ja ainult mõned neist olid traktoritöö üheaastase staažiga.

Ennastohverdav töötamine, kõrge tehniline asjatundlikkus, mis on omandatud õppimis- ja tööprotsessis, võimaldasid noortele naiskolhoosnikele saavutada tõeliselt hiilgavaid resultaate. On selge, et ilma MTJ juhtkonna igakülgse abita ja alalise hoolitsuseta kaadrite eest poleks võimalik olnud niisuguseid tulemusi saavutada. Seepärast pälvivad eesrindlike MTJ-de kogemused noorte kaadrite tootmis-tehnilise kasvatamise alal erilist tähelepanu.

Traktoristide ettevalmistamine kursustel.

Teatavasti saab traktoristide peamine hulk — 91% — ettevalmistuse MTJ-des korraldatavail kursustel, ja ainult 9% mehhaanikakoolides. Sõja-aastail väljaõpetatud traktoristid on peamiselt noored alla 20 aasta. Nii Gorki oblasti Kamenski MTJ andmeil omasid sõjaaegsete lendude traktoristid järgmist üldhariduslikku ettevalmistust:

1—2 klassi	mittetäielikku	keskkooli	9	inimest	12,9%
3 „	„	„	6	„	8,6%
4 „	„	„	26	„	37,0%
5 „	„	„	5	„	7,1%
6 „	„	„	9	„	12,9%
7 „	„	„	15	„	21,5%

Seega üle 40% traktoriste on lõpetanud rohkem kui 4 klassi, kuna üle 20% omavad täielikku seitsmeklassilist haridust. Traktoristide kõrgem üldhariduslik ettevalmistus võimaldab MTJ-del põhjalikult süvendada nende erialalist ettevalmistust ja on aluseks nende tehnilise oskuse tõusule.

Paljud MTJ-d alustavad traktoristide kursuse komplekteerimist alles 1—2 kuud enne õppetöö algust või isegi hiljem; seejuures võetakse kursustele palju inimesi, kes pole kunagi töötanud traktoriagregaatidel.

Teisiti suhtuvad küsimusse meie parimad MTJ-d. Penza oblasti Kuznetski, Moskva oblasti I Mihnevski, Gorki oblasti Kamenski, Krasnodari krai Albaši ja paljudes teistes MTJ-des algab kandidaatide valik traktoristide kursustele juba kevadel, mil traktoriagregaatidele komplekteeritakse haakijaid. Valides ja paigutades tööle haakijaid peavad kolhoosi esimees ja MTJ direktor silmas, et neist edaspidi komplekteeritaks traktoristide kursused. Seda teavad ka haakijad ise. Töötades ühe hooaja traktoriagregaadil, õpivad haakijad tundma traktorit, masinaid ja võtavad osa nende tehnilisest hooldusest.

Traktoristid, kasutades iga võimalust, selgitavad haakijaile traktori materjalosa ja tehnilise hoolduse eeskirju. Sügisel võimelisemad, korralikult töötanud haakijad lähetatakse traktoristide

kursusele õppima. Niisugustest kursuslastest kujunevad tavaliselt head traktoristid.

Eesrindlike MTJ-de direktorid valivad isiklikult kandidaate kursustele. Kamenski MTJ direktor sm. Mokropolov, viibides sageli kolhoosides, paneb teraselt tähele kolhoosnikke, eriti noorsugu. Paljud on temale tuntud juba lapseeast. Nooruk Juri Tšigin Bogorodski rajooni kolhoosist «Zarja» töötas kolhoosis mitmesugustel töödel, kuid püüdis alati pääseda tööle sinna, kus töötasid traktorid. Sm. Mokropolov pani tähele teadusehimulise nooruki huvi masinate vastu ja palus kolhoosi esimeest määrata teda traktoribrigaadi haakijaks. 1942. a. hakkas Tšigin töötama traktoriagregaadil, mis vaimustas teda veel enam. Seda nähes jõudis MTJ direktor veendumusele, et Tšigin on tõeliselt huvitatud tehnikast ja koos kolhoosi esimehega otsustasid nad ta saata traktoristide kursusele. 1943. a. lõpetas Tšigin edukalt kursuse. Traktoribrigaadis sai ta seltsimeheliku vastuvõtu osaliseks. Juba esimesel aastal ületas ta ratastraktorile antud tööplaani, õppides ühtlasi tundma ka linttraktorit.

1944. a. määrati Juri Tšigin vanemtraktoristiks linttraktorile STZ-NATI, ja 27. maiks 1944 täitis ta traktoritööde aastaplaani.

Peale hoolsa kursuslaste valiku on ka väga tähtis organiseerida kursused õigesti, kindlustada neid alatiste ruumidega, varustada hästi õppevahenditega, komplekteerida asjatundlike õppejõududega, korraldada õigesti õppeprotsess.

Paljudes MTJ-des ollakse ebaõigel arvamisel, et traktoristide kursuste jaoks pole vaja alatisi ruume, sest et kursused ei tööta läbi aasta. Kursuseperioodi kättejõudmisel alustavad niisuguste MTJ-de juhid jällegi ruumide otsimist, varustuse, õppevahendite ning õpikute muretsemist ja seetõttu venib tihti kursuste avamine pikale. Sageli ei leita vastavaid ruume ja kursused toimuvad punastes nurkades, mis katkestab viimaste otsese tegevuse.

Eesrindlikes MTJ-des (Moskva oblasti I Mihnevski MTJ, Gorki oblasti Kamenski MTJ, Stalingradi oblasti Regarski MTJ) on kursusteks reserveeritud alatised ruumid hästi seadistatud klasside ja kabinettidega, kus on olemas tabelid, diagrammid, masinate detailid ja teised näitlikud õppevahendid. Kamenski

MTJ-s on vanadest traktoridetailidest valmistatud eriline harjutusseadis, millel kursuslased saavad harjutada käiguvahetust, siduri lülitamist ja traktori juhtimise teiste hoobade käsitsemist. Selline õppevahend abistab palju kursuslaste väljaõpet.

Alatise õppebaasi loomine traktoristide kursusteks tõstetakse eesrindlike MTJ-de kogemuste põhjal esile kui töö kordamine-kuks vältimatult vajalik tingimus, mis on seda tähtsam, et MTJ-d teostavad ka teiste alade kaadrite ettevalmistust, milleks on samuti vaja õpperuume.

Niisama tähtis on õppepersonaali valik.

Eesrindlikud MTJ-d eraldavad õppejõududeks oma parimaid spetsialiste, kes omavad autoriteeti kursuslaste-traktoristide ja tööliste hulgas. Õigesti toimis I Mihnevski MTJ (direktor sm. Voltšanin), usaldades kursuste juhtimise mehhaanik sm. Movtšanile. Peale tema on õppejõududeks veel MTJ kvalifitseeritud spetsialistid — vanemmehhaanik Stašenin ja agronoomid Kalinin ning Tarassova.

Kursuste õppeprotsessi organiseerimisel on väga oluline tähtsus õppetöö kvaliteedil. Vaatleme seda küsimust Moskva oblasti Kamenski, I Mihnevski ja Hotkovski MTJ kursuste näidistel.

Kamenski MTJ-s on traktoristide õppe kestus 6 kuud (tavalise 4 kuu asemel), sest et kursuse kavva on võetud kaks lisaainet: agrotehnika ja «Põllumajandusliku artelli põhikiri». Pealegi nõudis siin rakendatud ettevalmistussüsteem üldse rohkem aega.

Õppetöö kursusel algab oktoobris ja kestab kuni põllutööde alguseni (kuni 1. aprillini).

Õppetöö koosneb teoreetilisest õppusest klassis, praktilistest harjutustest ja tootmispraktikast. Klassis õpitakse tundma traktorite ja põllutöömasinate materjalosa, kusjuures näitlikeks õppevahendeiks kasutatakse parajasti remondis olevate traktorite detaile. Sellele järgneb saadud teadmiste kinnitamine masinate üksikute sõlmendite lahtivõtmise ja kokkupaneku ning nende reguleerimise praktilise õppuse kaudu. Selleks on kursusel kaks traktorit — üks töökorras, teine lahtivõtmiseks.

Peale traktorite materjalosa tundmaõppimist lähetatakse

kursuslased neisse brigaadidesse, kuhu nad tööle asuvad peale kursuste lõpetamist. Siin tutvuvad nad 3—4 nädala kestel traktoribrigadiiri juhtimisel tootmispraktikaga remondi alal.

Kursuslased omandavad vilumuse lukusepatöös ning monteerimise ja demonteerimise alal.

Kolme nädala pärast tulevad nad jällegi klassi, kordavad läbi traktorite materjalosa ja viivad lõpule õppimise teistes aineis. 1. märtsist peale lõpetatakse kogu klassiõppus ja õpilased alustavad traktorisõidu praktikat.

1944. a. monteerisid õpilased õppejõu sm. Kudakovi juhtimisel omal jõul ratastraktori ja võtsid osa kinnitusvahendite ning üksikute detailide valmistamisest.

Peale kursuse lõppu määratakse vahetuste traktoristideks ainult neid kursuslasi, kes juba varem on mõnda aega traktoril töötanud. Kõik teised (85% ümber) rakendatakse traktoriagregaatidele tööle haakijatena. Neist määratakse osa traktoristideks peale kevadkülvi lõppu, teised — koristustööde alguseks. Kontrollkatsed kursuslastele korraldatakse peale staažiaega.

Niiviisi pääsevad traktoritööle ainult hästi ettevalmistatud inimesed, mis võimaldas tunduval määral ka Kamenski MTJ masina-traktoripargi kõige täielikumat ärakasutamist.

I Mihnevski MTJ-s jaotatakse õppekursus kahte ossa: kaks kuud pühendatakse teoreetilisele õppusele ja kaks kuud praktilisele. Klassis õpitakse tundma masinate materjalosa, kusjuures näitlikkustamiseks kasutatakse plakateid ja remondis olevate traktorite lahtivõetud üksikosi.

Praktilised tööd seisnevad kursuslaste vahetus osavõtus traktorite ja põllutöömasinate remondist. 30-st õppusel olevast kursuslasest on praktikal korraga ainult 15 inimest, kusjuures nad jagunevad 5 lüliks, 3 inimest igaühes. Sellega kindlustatakse kõigi kursuslaste osavõtt remonditöödest. Teoreetiline ja praktiline õppetöö toimub vaheldumisi — ühel nädalal on teoreetiline õppus, teisel praktiline. Selline õppetöö kord on, tõsi küll, veidi keerukas, kuid see-eest võimaldab ta varakult selgusele jõuda iga kursuslase töövõime kohta.

Kursuslaste praktilised harjutused traktorisõidus kohanda-

takse remondist tulnud traktorite proovisõitudega. Peale kursuse lõpetamist teevad kõik kursuslased läbi kuuajalise staaži, töötades haakijatena. Staažiaja kestel abistavad traktoristid kursuslasi traktorijuhtimise vilumuse omandamisel, tehnilise hoolduse reeglite täitmisel, masinate üksikute sõlmendite kokku- ja lahtimonteerimisel. Peale kontrollkatsete sooritamist asuvad kursuslased traktoreile tööle traktoristidena.

Õppimise kestel on kursuslastel kasutada ühiselamu, magamisasemed ja toitlustamine kolm korda päevas.

Sellise õppesüsteemi tulemusena saavutasid I Mihnevski MTJ kursuslased-traktoristid esimesel töö-aastal (1. septembriks 1944. a.) järgmise jõudluse traktori kohta, arvestatuna pehmekünnile:

Alatõrev, K. P.	311,69 ha,	küttesääst	340 kg
Zalotuhhin N. G.	252,00 „	„	370 „
Kovaljov, S. J.	166,28 „	„	165 „
Tsarikov, V. I.	195,49 „	„	200 „

Moskva oblasti Hotkovski MTJ-s on traktoristide ettevalmistamine teisiti korraldatud. Nii nagu teisteski eesrindlikes MTJ-des, võetakse kursustele haakijaid, mitmesuguste masinate masiniste ja arvestajaid-tankijaid.

Teisi isikuid kursusele ei lasta. Suvel kesakünnitööde hooajast alates võetakse traktoristideks ettenähtud töötajad põllutöödelt ja saadetakse kursusele. Siin õpivad nad poolteise-kahe kuu jooksul tundma traktorite ja teiste põllutöömasinate materjalosa. Staaži omandamiseks pöörduvad nad peale teoreetilise kursuse lõpetamist viljakoristuse hooajaks jällegi põllutööle, kuhu jäävad põllutööde lõpuni. Iga kursuslane kinnistatakse kindlale traktoristile, kes on kohustatud teda abistama traktori tundmaõppimisel. Peale staažiaega naasevad (novembris) kursuslased jällegi klassi, kordavad traktorite ja põllutöömasinate materjalosa ja õpivad kahe kuu kestel üldhariduslikke ning eriaineid.

Peale ettenähtud programmi läbivõtmist korraldatakse kontrollkatsed. Eksami edukalt sooritanud kursuslased määratakse

vahetuste traktoristideks ja nad lähevad traktoribrigaadi brigadiiri käsutusse, kes kuni põllutööde alguseni kasutab neid traktorite ja põllutöömasinate remondil. Selline õpetamismeetod on sisuliselt kursuseõpetuse ja individuaalõppe kombinatsiooniks.

Õppejõududeks on siin MTJ üheksa-aastase tööstaažiga vanemmehhaanik sm. Hmelkov ja seitsme-aastase tööstaažiga traktoribrigadiir sm. Skalkin.

Niisugune õpetamisviis annab samuti häid tulemusi. Juba esimesel aastal ületasid paljud noored traktoristid traktoritööde plaani. Nii näiteks traktoristid, kes lõpetasid kursuse 1943/44. õppeaastal, saavutasid 40 kalendripäeva jooksul järgmisi jõudlusi: Fjodor Krjutškov traktoril HTZ 122 ha pehmekündi ja 365 kg küttesäästu; Antonina Gusseva traktoril HTZ — 93 ha; Anna Kornejeva traktoril U-2 — 54 ha; Anna Issajeva traktoril HTZ — 73 ha; Ivan Gussev traktoril U-2 — 51 ha.

Selles MTJ-s ei määrata traktoristideks kõiki kursuse lõpetajaid. Suur osa neist töötab vakantkohtade puudumisel vahel pikemat aega haakijatena. Niiviisi loob MTJ endale ettevalmistatud traktoristide reservi ja parandab traktoriagregaatide teenindamist. Vaatamata õppuse keerukusele ja kestusele ületab siin kursusele soovijate arv alati kursuse vabade kohtade arvu. MTJ pole kunagi tundnud raskusi kursuste komplekteerimisel. 1945. a. oli MTJ-l 27 traktori kohta 65 kvalifitseeritud traktoristi.

Tunduvat huvi väärib kursuslaste staažiaja organiseerimine. Peale kursuse lõpetamist teevad noored traktoristid läbi staaži vanemate traktoristide juhtimisel. Näiteks noorele traktoristile Ivan Parublevile anti staažiajal juhiks suurte kogemustega traktorist sm. Piljuga. Staažiaja kestel vaatavad Parublev ja Piljuga igal hommikul traktori üle ja varustavad selle küttega. Ühiselt käivitavad nad masina ja asuvad tööle, Parublev istub rooli taha, Piljuga tema kõrvale. Kui masin hakkab tõrkuma, siis selgitab vanemtraktorist Piljuga, millest see tuleb ja mida on vaja teha häire kõrvaldamiseks. Vabal ajal võtab Parublev osa tehnilisest õpperingist. Kui hästi ta õppis

tundma traktorit, saab hinnata jõudluse järgi. Kevade jooksul saavutas Parublev oma vahetuses 138 ha.

Nimekas brigadiir Darja Matvejevna Garmaš Rjazani oblasti Rõbnovski MTJ-st organiseerib noorte traktoristide staažiaega järgmiselt. Kevade tulekul, kui kursuslased saabuvad brigaadi, näitab ta juba enne kevadiste põllutööde algust neile traktorite käivitamist ja reguleerimist ning selgitab sõidureegleid. Tööprotsessis tekitab ta sihilikult masinahäireid ja näitab siis, kuidas neid kõrvaldada. Edasise staažiaja sooritavad kursuslased põllutöödel vanemate traktoristide juhtimisel.

Eesrindlike MTJ-de direktorid mitte ainult ei vali isiklikult kandidaate, ei muretse kursuseks ruume, varustust, näitlikke õppevahendeid, vaid kontrollivad ka õpetuse kvaliteeti ja kursuslaste distsipliini, valivad õppejõude, hoolitsevad õpilastele parimate heaolutingimuste loomise eest (ühiselamu, toitlus, jalatsite ja rõivaste parandus).

Kuibõševi oblasti Nataljinski MTJ ja Krasnodari krai Perejaslavski MTJ direktorid külastavad igal nädalal traktoristide kursusi ja kontrollivad nende tööd (õppetööst osavõttu, distsipliini ja edukust). Peale õppejõudude kontrollib kursusel kindlaksmääratud päevakorra kohaselt klassi korda, tundidest osavõttu ja distsipliini ka kursusevanem. Õppetöö algul selgitatakse kursuslastele nende kohustused ja vastutus kindlaksmääratud korra vastu eksimise puhul. Seepärast ei esine peaaegu tundidest puudumisi või eksimisi reeglite vastu. Õppetööst vabastamisi ühel või teisel põhjusel (välja arvatud haigus) lubatakse ainult MTJ direktori kirjalikul loal. Vähemalt kord nädalas külastab kursusi direktor ja tutvub isiklikult õpilaste edasijõudmisega.

Õppetöö edukuse tõstmiseks antakse enamikus MTJ-des parimaile õpilastele kiituskirju ja hinnalisi kingitusi. Penza oblasti Kuznetski MTJ-s on kursuslaste kohta rakendatud diferentseeritud tasud. Neile, kes lõpetavad kursuse hindega «väga hea», arvestavad kolhoosid tasumaksmisel igale õppepäevale juurde ühe tööpäeva, hindega «hea» — 0,8 tööpäeva, hindega «rahuldav» — 0,5 tööpäeva.

Suurt mõju õppedistsipliini tugevdamisele ja kursuslaste idee-

lis-poliitilisele kasvatamisele avaldab kultuurhariduslik töö, eriti kommunistlike noorte organisatsioonide töö. Izberdejevski MTJ-s võeti 1943/44. a. kursustele vastu 55 kursuslast, neist kommunistlikke noori 7. Kursuste lõpuks, tänu kommunistlike noorte organisatsiooni heale tööle, astus 37 kursuslast kommunistlikuks nooreks.

MTJ-de parimad direktorid ei hoolitse mitte üksi traktoristide ettevalmistuse eest, vaid ka traktoristide edasiarendamise eest, edutavad õigeaegselt parimaid neist brigadiirideks ja jaoskonnamehhaanikuiks. Molotovi oblasti Okulovi MTJ direktor sm. A. O. Širinkin jälgib brigaadides käies traktoristide tööd ja võtab parimad neist arvele tehnikakooli saatmiseks. Naistraktorist T. J. Rešetnikova lõpetas kursused MTJ juures sõja ajal. Direktor pani tähele, et ta täidab alati kõrgete kvaliteedinäitajatega tähtaegadeks traktoritöö plaane ja on eeskujuks teistele traktoristidele. 1943. a. komandeeriti sm. Rešetnikova eeskujuliku töö eest Molotovi oblasti Otšerski mehhaanikakooli. Koolis asus ta tehniliste distsipliinide põhjalikule tundmaõppimisele. Ta õppis mitut liiki traktorite tehnilist hooldamist, omandas reguleerimisoskuse, õppis tegema remonti töö juures — põllul. MTJ direktor Širinkin külastas sageli kooli, tutvus õppetöö korraldusega, huvitus tema poolt kooli komandeeritud õpilaste edasijõudmisest ja heaolutingimustest.

Peale mehhaanikakooli lõpetamist naasis sm. Rešetnikova MTJ-i. MTJ direktor määras ta traktoribrigaadi brigadiiriks. Sm. Rešetnikova õigustas täiel määral selle usalduse. Tema brigaad, mis koosnes kolmest STZ ja ühest U-2 tüüpi traktorist, saavutas 1944. a. kevadtöödel 123 ha pehmekündi ja säästis 124 kg kütet iga traktori kohta.

Suuremate kogemustega MTJ-de direktorid mõistavad täiel määral ja hindavad mehhaanikakoolide tööd ning saadavad sinna õppima paremaid traktoriste. Neid ei kohuta asjaolu, et traktoristide lähetamine kooli avaldab mõju talvisele traktorite remondile. Vastupidi, kooli saadetakse kõige paremaid nais- ja meestraktoriste. Sellega kindlustavad MTJ-d endile kvalifitseeritud mehhaanikute kaadrid.

Tehnilise kvalifikatsiooni tõstmine.

Traktoristide tehnilise kvalifikatsiooni tõstmine tööst vabastamisega õppuse ajaks — nende ümberkvalifitseerimine — on MTJ-des kujunenud eluliselt vajalikuks vormiks töös kaadritega.

Moskva oblasti Mihnevski MTJ-s on võetud ümberkvalifitseerimise aluseks mehhanismide reguleerimise viiside, tehniliste tõrgete vältimise ja kõrvaldamise ning traktorite, kombainide ja teiste põllutöömasinate tehnilise hooldamise reeglite praktiline õpetamine kõigile kursuslastele. Kvalifikatsiooni tõstmine toimub otseselt kombainide, traktorite juures, masinate remondi käigus. Selline õpetamise meetod võimaldab õppekursust lühendada kuni kahe kuuni.

Traktoristide ja kombainerite ümberkvalifitseerimine toimub Mihnevski MTJ-s süstemaatiliselt ja kindlaksmääratud programmiga kursuste teel.

Asjata kardavad mõned direktorid, et poolte traktoristide lähetamine ümberkvalifitseerimiskursustele jätab neid ilma remondi teostamiseks vajalikest töölistest. Mihnevski MTJ-s on töö organiseeritud nii, et remont teostatakse tähtajaks, ja ka ümberkvalifitseerimine toimub takistusteta. Asi seisneb selles, et siin alustatakse traktorite talvise remondiga õigeaegselt, inimesed paigutatakse tööle õigesti ja valmistatakse hoolega ette remondi materiaalne baas. Neis tingimustes õpivad traktoristid ümberkvalifitseerimiskursustel, kahjustamata remondi käiku.

Eesrindlikes MTJ-des korraldatakse tehnilist õppust mitte ainult talvel, vaid ka suviti, kusjuures peale traktoristide võtavad õppimisest osa ka brigadiirid.

Traktoribrigadiiride tehniline õppus erineb veidi traktoristide omast. Õppetegevuse meetodid on samad, mis traktoristidegi juures, kuid temaatika on teine. Siin on omistatud palju rohkem tähelepanu töö organiseerimisele traktoribrigaadis. Õpitakse tundma traktoritööde organiseerimist, traktoriagregaatide komplekteerimist, linttraktorite ja põllutöömasinate tehnilise hoolduse küsimusi, tehnilise hoolduse süsteemi, põllutöömasinate hoidmist töövaheaegadel jne.

Eriti üksikasjaliselt õpitakse tundma naftamajanduse organiseerimist MTJ-des ja brigaadides, kütteainete ja määrdeõlide kulutamise norme, naftaproduktide saamist, hoidmist ja transporti, traktorite õlidega varustamise viise, naftaproduktide säästmise võimalusi brigaadis.

Traktoristide tehnilise oskuse tõstmisele aitab palju kaasa õigesti läbiviidud ümberatesteerimine. Moskva oblasti Hotkovski MTJ-s valmistusid traktoristid ümberatesteerimiseks kogu talvise tehnilise õppuse perioodil. Kuigi mainitud MTJ-s teostati ümberatesteerimine 1943. a., korraldati see uuesti 1944. a., kusjuures 71 traktoristist, kes tulid ümberatesteerimisele, omistati kategooriaid ainult 68 traktoristile. Ülejäänud määrati edaspidisele ümberatesteerimisele ja 1944. a. ei lubatud neid töötada traktoristidena.

Ümberatesteerimise tulemusena töötasid traktoreil traktoristid, kes kindlustasid kõrgeid tootmisnäitajaid. Seepärast täitsid ja ületasid 1944. a. kõik Hotkovski MTJ traktoristid traktoritööde plaane. MTJ tervikuna täitis plaani 200%-liselt, kusjuures iga nimekirjas oleva traktori kohta saavutati ca 500 ha pehmekündi.

Individuaalõpetus.

Remonditööliste individuaalõpetust teostatakse MTJ-des juba ammu, kusjuures ta laienes tunduvalt sõja-aastail kvalifitseeritud meistrite vähesuse tõttu. Individuaalõpetust rakendatakse peamiselt lukuseppade, treialite ja radiaatorite remondi alal tegutsevate vaseseppade ettevalmistamiseks.

Moskva oblasti I Mihnevski MTJ-s kinnistatakse õpilane töölise (meistri) juurde, kusjuures kogu õppeperioodi jooksul on õpilane meistri abiliseks. Õpilase kinnistamine vormistatakse kokkuleppega MTJ juhtkonna ja meistri vahel.

Oma ala õpetab meister õpilasele tavaliselt kolm kuud, peale seda peab õpilane sooritama erialalise eksami.

Vaatleme näiteks radiaatoriremondi ja laagrivalamise vasesepa ettevalmistamist individuaalõpetuse teel.

Kogu õpiaeg jaotatakse kolme perioodi — iga periood kestusega üks kuu.

Esimesel perioodil õpitakse tundma lukusepa põhitöid, mis on vajalikud ka vasesepatöös: lehtmetalli õiendamist, märgistamist ja käsitsilõikamist, raiumist, viilimist, kruvikeermete lõikamist, jootmist ja tinutamist.

Õpilane omandab nende operatsioonide põhivõtted ja õpib õigesti käsitsema lukusepa tööriistu.

Teisel perioodil õpilane õpib radiaatorite remontimist, mis haarab nii üksikosade kui ka taastavat remonti.

Kolmandal perioodil õpetatakse laagrivalamist.

Õppeprogrammis on 10 teemat.

Iga teema aine õppimine on korraldatud järgmiselt: vasesepp-meister instrueerib õpilast ja näitab talle siis töövõtteid. Peale seda asub õpilane konkreetsete ülesannete täitmisele, aga meister jälgib ta tööd ja vajaduse korral juhatab ja parandab.

Peale õppeaja lõppu esitab õpilane proovitöö otsekohe töökohal kvalifikatsioonikomisjonile.

Esimese Mihnevski MTJ-s on saanud treialite, lukuseppade ja plekiseppade ettevalmistamine individuaalõpetuse meetodil nii omaseks, et see MTJ ei vaja enam nendel aladel abi väljastpoolt. Kaadrite ettevalmistamine teostub oma jõududega. Sellega siis õigesti rakendatud individuaalõpetuse süsteem võib anda häid tulemusi igas MTJ-s.

Kolhoosikaadrite ettevalmistamine.

Eesrindlikud MTJ-d võtavad kõige agaramalt osa ka kolhoosikaadrite ettevalmistamisest. MTJ agronoomid on reeglipäraselt rajooni kolhoosikoolide õppejõududeks, nad korraldavad kursusi kolhooside agrotehnikutele, kolhoosilaboratooriumide juhatajaile jne.

Eriti tuleb märkida paljude MTJ-de initsiatiivi kolhoosiseppade ettevalmistamisel. Kasutades remonttöökodasid ja kvalifitseeritud remonditööliste abi, korraldavad eesrindlikud MTJ-d kolhoosiseppade ettevalmistamiseks erikursusi, kus õpetatakse põllutöömasinate remontimist.

Neljas peatükk.

Traktoribrigaadide organisatsioon ja töö eesrindlikes masina-traktorijaamades.

Alalised traktoribrigaadid.

Eesrindlike MTJ-de tootmistegevuse edu oleneb tunduval määral traktoribrigaadide heast organiseerimisest ja töö konkreetsest juhtimisest. Eesrindlikud MTJ-d on moodustanud alalised traktoribrigaadid, on neid komplekteerinud ettevalmistatud kaadriga, on organiseerinud hea tehnilise juhtimise ja teenindamise; on kujundanud MTJ direktsiooni ja brigadiiride õiged vastastikused suhted ja hästi korraldatud side. See tagab traktoripargi rütmilise ja ilma lünkadeta töö.

Traktoribrigaadide alalisus tugevdab MTJ tootmisalast sidet teenindatavate kolhoosidega, suurendab MTJ juhtivat osa kolhoositootmise organiseerimisel. Traktoribrigaadide alalisus tähendab seda, et nad on alalised oma isikuliselt koosseisult, materjal-tehniliselt varustuselt ja et nad on kinnistatud kindlaksmääratud kolhooside juurde.

«Kui meil,» ütleb sm. Mokropolov, Gorki oblasti Kamenski MTJ direktor, «traktorist määrati näiteks traktori nr. 1 juhiks, siis ta juhib seda masinat kogu oma tööaja kestel MTJ-s. Kui traktoribrigaad kinnistati kolhoosi juurde, siis seda ei tehtud mitte üheks aastaks.»

Kestev tootmisalane side Kamenski MTJ traktoribrigaadide ja kolhooside vahel on selle MTJ edukuse üheks tähtsaimaks tingimuseks.

Rostovi oblasti Millerovo MTJ juhtkond on samuti arvamusel, et «traktoribrigaad — see on kogu MTJ töö alus». Põldude kinnistamine traktoribrigaadidele on kehtestatud MTJ asutamisest peale, s. o. 1935. a. Omades alaliselt kinnistatud põlde, hakkasid traktoribrigaadid endile soetama brigaadimajapidamisi. Traktoribrigaadi alalisele paiknemiskohale on ehitatud garaaž (töökoda) keerukama tehnilise hoolduse läbiviimiseks, kelder naftaproduktide hoidmiseks, eluruumid traktoristidele ja haakijaile.

Eesrindlike MTJ-de valdavas enamikus, nagu Rostovi oblasti Azovi, Tambovi oblasti Nikiforovo, Dagestani ANSV Buinakski, Aserbaidžani NSV Hatšmassi, Stalingradi oblasti Djominski, Stavropoli krai Petrovski ja paljudes teistes MTJ-des, on juba ammu tegelikult kindlustatud traktoribrigaadide alalisus niihästi inimeste, traktorite ja masinate koosseisu kui ka teenindatava territooriumi suhtes.

Nagu näitavad niisuguste MTJ-de kogemused, loob traktoribrigaadide alalisus soodsad tingimused kolhoosi põlluviljakuse tõstmiseks ja masinate ekspluateerimise põhjalikuks parandamiseks. Niisugune töö organiseerimine võimaldab MTJ-s täielikumalt realiseerida stalinlikku juhendit isikliku vastutamatuse likvideerimise kohta. Alalises brigaadis likvideeritakse edukamalt kõik isikliku vastutamatuse vormid ja avaldused.

Nii näiteks teenindab Saraatovi oblasti Volski MTJ sm. Abrossimovi traktoribrigaad alaliselt Tšapajevi-nimelise kolhoosi põlluharimisbrigaadi nr. 2. Selles kolhoosis on sm. Abrossimov üles kasvanud ja töötab seal pidevalt. Ta tunneb suurepäraselt kõiki põlde, nende suurust ja pinnase reljeefi. Iga põllu harimiseks määrab ta juba ette kindlaks tööviisi, traktoriagregaadi liikumise maršruudi. Sm. Abrossimov ise ja tema agregaadi traktoristid on kolhoosi liikmed, autoriteetsed ja aktiivsed kolhoosijuhatuse ja kolhoosi üldkoosolekuist osavõtjad, mis tagab traktoribrigaadi igapäevast tootmisalast sidet kolhoosiga.

Stahhaanovliku liikumise üks initsiaatoreist põllumajanduses, Rjazani oblasti Možarski rajooni MTJ traktoribrigadiir sm. I. I. Bortakovski ütleb: «Ei saa arvestada kordaminekut

töös, kui traktoribrigaad ei ole alaline, kui selle koosseis alati vaheldub. Paljude aastate kestel teenindas minu brigaad ühtesid ja neidsamu kolhoose. Kui brigaadid hakkavad igal aastal ühest kolhoosist teise sõitma, siis nad loomulikult ei või tundma õppida oma piirkondade iseärasusi ja järelikult nad ei suuda õigeaegselt ja hästi, arvesse võttes iga põllu omadusi, ette valmistuda traktoritööde teostamiseks ega ole huvitatud kolhoosipõldude viljakuse tõstmisest. Iga traktoribrigaad peab olema kinnistatud ühele kindlale kolhoosile või kolhooside grupile.»

Sm. Bortakovski arvamust jagavad ka paljud teised nimekad eesrindlased — traktoribrigaadide brigadiirid P. Angelina, D. Garmaš, Kostrikova ja teised.

Niiviisi eesrindlikud traktoribrigaadide brigadiirid ja eesrindlike MTJ juhid osutavad tungivale vajadusele organiseerida alalisi traktoribrigaade. Eesrindlikes MTJ-des on igale üksikule traktoribrigaadile kinnistatud traktorid, põllutöömasinad, aga ka naftataara, tankimisseadised ja tuletõrjevahendid, instrumendid, seadised ja tagavaraosad, mis on vajalikud tehniliseks hoolduseks ja jooksvaks remondiks.

Iga brigaad on varustatud heaolu teenindamise inventariga: pesu- ja kööginõudega, dušiga, keedukateldega, laudadega, pinkidega, toolidega jne. Peale selle saavad brigaadid kõik vajaliku töötajate õppimise ja kultuurse puhkuse organiseerimiseks: raamatukogu, õppevahendid, geograafilised kaardid, malendid, muusikariistad jne.

Brigaadile antud inventari kohta koostatakse nimekiri ja peetakse arvestust, et vältida ta kaotsiminekut. Brigaadi inventari väljastatakse traktoristidele ja teistele brigaaditöötajaile allkirja vastu.

Varanduse brigaadile kinnistamise ja arvelevõtmise eeskirjade range täitmine võimaldab traktoribrigadiirile mistahes ajal kontrollida masinate ja muu inventari olemasolu ning tõstab iga brigaaditöötaja vastutustunnet varanduse säilitamise ja korrashoiu eest.

Tootmispiirkond ja traktoribrigaadi suurus.

Paljude MTJ-de tööpraktikas ei omistata suurt tähtsust traktoribrigaadi tootmispiirkonna organiseerimisele. Tavaliselt määrab MTJ direktor traktoribrigaadi iga-aastasel formeerimisel kindlaks ka ta piirkonna, s. o. näitab kätte, milliseid kolhoose tuleb teenindada antud traktoribrigaadil.

Eesrindlike MTJ-de ja eesrindlike traktoribrigaadide juhid annavad eriti suure tähtsuse mitte üksnes alalisele koosseisule, vaid ka traktoribrigaadi tootmispiirkonna õigesti organiseerimisele.

Rostovi oblasti Millerovo MTJ direktor formuleerib tootmispiirkonna suhtes järgmised põhinõuded.

1. Tootmispiirkond peab oma suuruselt olema niisugune, et see võimaldaks traktoribrigaadi masinate kõige täielikumat ärakasutamist. Traktoribrigaadi ja kolhoosi vahel peab olema kõige aktiivsem tootmisside.

2. Tootmispiirkond peab olema kompaktne, territoriaalselt asuma võimalikult ühes massiivis, mis vähendab tühisõite ja võimaldab brigaadile vältida traktoriagregaatide killustumist suurel territooriumil.

3. Traktoribrigaadi tootmispiirkonda peavad kuuluma kõik külvikorraväljad, sest vastasel korral allub traktoribrigaadi töömaht eri aastail suurtele kõikumistele, mis omakorda rikub traktoribrigaadi alalise koosseisu põhimõtet.

4. Tootmispiirkonna püsivaks koostisosaks peab olema alaline traktoribrigaadi põllulaager (baas), kus paiknevad brigaadi töökoda keerukama tehnilise hoolduse läbiviimiseks, ruumid traktorite ja masinate hoidmiseks töövaheaegadel, tagavarakütte ja määrdeõlide hoidlad, vahiputka ja, olenevalt kohalikest tingimustest, ka eluruumid traktoribrigaadi töötajaile.

Ja lõpuks on masinate efektiivseimaks rakendamiseks vajalik, et teenindatavate kolhooside põlluterritooriumil oleks teostatud maakorraldus. Väljad peavad olema rajatud masinatega töötamise ja agrotehniliste nõuete kohaselt, põlluvaheliste teedega, sildadega, ligipääsuteedega jne.

Iga brigadiir peab omama oma tootmispiirkonna plaani põldude pasporteerimisandmetega pinnase, reljeefi, kaartide ja ruutude suuruse ning külvikordade kohta.

Tootmispiirkonna suurus ja traktoribrigaadi koosseis on üksteisega kindlas vahekorras. Brigaadi koosseis peab vastama iga traktori kõige parema kasutamise ja kogu põllutööde kompleksi eduka teostamise ülesandeile.

Teenindatavate kolhooside põllupinna suurusest ja mehhaniseerimise tasemest olenevalt teenindab traktoribrigaad kas kolhoosi üht osa, tervet kolhoosi või koguni mitut kolhoosi. Nii näiteks teenindab paljudes keskoblastite MTJ-des üks traktoribrigaad mitut kolhoosi. Aga paljudes kagu- ja lõunaoblastite MTJ-des töötavad ühes kolhoosis kaks või isegi kolm traktoribrigaadi. On olemas ka MTJ-sid, kus iga traktoribrigaad kinnistatakse ainult ühe kolhoosi juurde.

Eesrindlikes MTJ-des ollakse veendumusel, et traktoribrigaadi kinnistamine ühele põlluharimisbrigaadile annab parimaid tulemusi. Nii on Djominski MTJ-s ammu rakendatud MTJ traktoribrigaadi ja kolhoosi põlluharimisbrigaadi «paaris» töötamise süsteem. Käesoleval ajal töötab suurem osa Djominski MTJ traktoribrigaadidest neile kinnistatud kolhoosipõldudel juba 5—7 aastat. Djominski MTJ on arvamusel, et niisugune töö süsteem tingib traktoribrigaadide tegeliku huvi põllutööde kvaliteedi tõstmise vastu ja parandab tunduvalt traktoribrigaadi teenindamist kolhooside poolt.

Rostovi oblasti, Krasnodari ja Stavropoli krai MTJ-de enamikus praktiseeritakse juba ammu traktoribrigaadi kinnistamist ühe põlluharimisbrigaadi teenindamiseks. Seega on viimasel võimalik nõuda traktoritööde täitmist kõige soodsaimateks tähtaegadeks, aga ka traktoribrigaadide töötajad on omakorda huvitatud põlluviljakuse tõstmisest.

Mitte juhuslikult pole eesrinda tõusnud need traktoribrigaadid, kes teenindavad ühte kolhoosi või ühte tema põlluharimisbrigaadidest. Nii Voroneži oblasti eesrindlike MTJ-de 386-st traktoribrigaadist, kes võtsid osa üleliidulisest põllumajandusnäi-

tusest, teenindas valdav enamik kas kolhoosi ühte põlluharimisbrigaadi või tervet kolhoosi (vt. tabel 8).

Tabel 8.

	Traktoribrigaadide	
	arv	%
Ühes kolhoosis töötas kaks või enam traktoribrigaadi	160	41,4
Traktoribrigaad teenindab ühte kolhoosi	188	48,7
Traktoribrigaad teenindab kahte kolhoosi	32	8,3
Traktoribrigaad teenindab kolme või rohkem kolhoosi	6	1,6
Kokku	386	100

Eesrindlike MTJ-de juhid ja traktoribrigaadide brigadiirid arvavad, et organisatsiooniline struktuur ise, niisugust tüüpi brigaadide side kolhoosidega tugevdab hoolt traktoritööde tähtajalise teostamise ja kvaliteedi eest. Asi seisab selles, et traktoribrigaadi töötajad on ise materiaalselt huvitatud põlluviljakuse tõstmisest ja ühtlasi alluvad nad ka kolhoosi alalisele agrotehnilisele kontrollile. Kolhoos eraldab traktoribrigaadi koosseisu parimaid kolhoosnikke, teades, et need inimesed, õppinud tundma ja käsitsema oma masinaid, alustavad tööd kolhoosipõldudel, aidates saavutada kõrgeid viljasaake. Lõpuks tagab niisugune traktoribrigaadi tüüp reaalselt traktoribrigaadi materjal-tehnilise varustuse ja isikliku koosseisu alalisust.

NSVL on sotsialistliku suurpõllunduse maa: 42% kogu kolhoosi-põllumaast on koondatud kolhoosidesse, mis omavad üle 1500 ha põldu; 38% põllumaast kuulub kolhoosidele, milledel on põldu 500—1500 ha. Kolhoosid põllupinnaga 200—300 ha omavad üldpõllupinnast 14,5%, kolhoosid põllupinnaga alla 200 ha — ainult 5,5%.

Neis tingimustes on suuremate kolhooside puhul nelja ratastraktoriga brigaad võimeline teenindama üht kolhoosi või üht põlluharimisbrigaadi umbkaudu üldise põllupinna pooles suu-

ruses. Teistel juhtudel peavad sellise suurusega traktoribrigaadid teenindama kaht või rohkem kolhoosi.

Erandina on mõningais eriliste töötingimustega MTJ-des organiseeritud väiksemaid brigaade.

Jaroslavli oblasti Kiržatši MTJ teenindab 33 kolhoosi, mis on üksteisest lahutatud metsamassiivide, väikeste jõgede ja nõgudega, mis takistavad traktorite juurdepääsu. MTJ moodustas siin kahe traktoriga traktoribrigaade, kaotades neis brigadiiriabi koha. Iga niisugune traktoribrigaad teenindab kaht kolhoosi.

Dagestani ANSV Buinakski MTJ, taotledes, et igal traktoribrigaadil oleks teenindada üks kolhoos, diferentseeris traktoribrigaadide suurust: 9 traktoribrigaadi 4 ratastraktoriga või 3 ratastraktori ja 2 linttraktoriga kinnistati põllupinnalt suurtele kolhoosidele; kolm brigaadi 2—3 ratastraktoriga teenindavad põllupinnalt väiksemaid kolhoose; üks brigaad 3 ratastraktoriga teenindab kaht väikest kolhoosi.

Molotovi oblasti Permi MTJ teenindab 30 kolhoosi, kusjuures igale kolhoosile on kinnistatud üks traktoribrigaad.

Kui Baškiiri ANSV Davleganovski MTJ-s moodustati 2—3 traktoriga traktoribrigaadid ja kinnistati igale traktoribrigaadile teenindamiseks ainult üks kolhoos, siis see senini mahajäänud MTJ hakkas traktoritööde plaani täitma ja ületama. Ja selliselt töötab ta juba kolm aastat.

Tambovi oblasti Nikiforovo MTJ sm. Degtjarjovi traktoribrigaad teenindab kolme kolhoosi. Oma kolhooside põldudel töötab see traktoribrigaad 1939. aastast. Et vältida kolhooside teenindamist üksteise järel, paigutab sm. Degtjarjov otsustavail hooaegadel traktorid tööle kõigisse kolhoosidesse ja nii teostatakse traktoritööd kõigis kolmes kolhoosis ühtaegu.

Stalino oblasti Bogojavlenski MTJ sm. Petrovski traktoribrigaad teenindab kaht kolhoosi.

Ka sm. Petrovski jagas kolhooside üksteise järel teenindamise vältimiseks oma brigaadi kaheks ja kummaski kolhoosis töötab kaks traktorit.

Samuti toimis sama MTJ brigadiir sm. Lõssenko.

Tema brigaad, komplekteeritud neljast SHTZ-tüüpi traktorist, teenindab kaht kolhoosi ja kummaski kolhoosis töötavad korraga kaks traktorit.

Töö organiseerimine eesrindlikes traktoribrigaadides.

Eesrindlikes traktoribrigaadides, kuigi nad töötavad väga mitmesugustes looduslikes ja tootmistingimustes, on siiski kujunenud neile kõigile ühine tööstiil: kõrge kultuuri ja organisatsiooni stiil, täpsa distsipliini stiil tootmisplaanide, direktsiooni korralduste, vanemagronoomi ja vanemmehhaaniku juhendite täitmise suhtes brigaadi poolt.

Püüame sm. Gubini ja sm. Šaimerdinovi traktoribrigaadide näidisel kirjeldada iseloomulikke jooni eesrindlike traktoribrigaadide töös.

Krasnodari krai Kalnibolotski MTJ traktoribrigaad nr. 6 on kinnistatud kolhoosi «Krasnõi avangard» põlluharimisbrigaadile nr. 1. Traktoribrigaadi isikuline koosseis on järgmine: brigadiir sm. P. P. Gubin, ta abi, kuus traktoristi, nendest kolm vanemtraktoristi, ja üks arvestaja-tankija. Põllutööde perioodil eraldab põlluharimisbrigaad traktoribrigaadi koosseisu haakijad, vee- ja kütteainevedajad.

1943/1944. a. sügis-talvine remont ei teinud sm. Gubini brigaadile mingit erilist raskust. Traktorid olid heas seisukorras, olgugi et 1943. a. traktori keskmine jõudlus iga traktori kohta oli 888 ha pehmekünnis. Brigaadi põllulaagris teostati kõigi traktorite hoolas tehniline järelevaatus osade täieliku lahtivõtmise ja kulunud detailide asendamisega. Samal perioodil korrastati adrad, kultivaatorid ja külvimasinad. Niiviisi nõudis sügistalvine remont brigaadilt vähe aega. Sel perioodil tegeles brigaad peamiselt tehnilise õppusega.

Tehniline õppus algas traktori tehnilise järelevaatusega. Iga traktor remonditi traktoribrigaadi oma jõududega, ja sm. Gubin muutis sisuliselt selle remondi või, täpsemalt öeldes, tehnilise järelevaatuse tehniliseks õppuseks. Ta selgitas traktorite ehitust, üksikosade koostööd, reguleerimise reegleid ja viise.

Seejuures kasutab sm. Gubin laialdaselt individuaalülesannete andmist. Ta annab noortele traktoristidele õppida teatavaid peatükke õpikust.

Peale remondi lõpetamist jätkus tehniline õppus. Üksikasjaliselt arutleti möödunud aasta töötulemusi. Traktoristid, kes töötasid möödunud aastal, jagasid oma kogemusi noorte algajate traktoristidega.

Juba ammu enne põllutööde algust arutati kolhoosi juhatuses läbi 1944. a. traktoritööde plaan. Iga traktorist teadis, missugust põldu millisele kultuurile ette valmistada, teadis töö tähtaegu, nõutavat kvaliteeti, iga põllu harimise järjekorda, projekteeritavat põlluviljakust. Sm. Gubin koostas selle plaani edasiarendamiseks maršruudi-plaani selleks, et viia miinimumini tühisõite.

Kolhoosi juhatuse erilisel koosolekul arutati läbi ja kinnitati nende töötajate isikuline koosseis, keda põlluharimisbrigaad kinnistab põllutööde perioodiks traktoribrigaadi juurde (haakijad, kütteaine- ja veevedajad, valvurid, keetja). 1944. a. kinnistati traktoribrigaadile needsamad kolhoosnikud, kes töötasid juba 1943. a.

1944. a. kevad võeti sm. Gubini kollektiivi poolt vastu täies varustuses: traktorid ja masinad olid täielikult korras.

Ratta libisemise ärahoidmiseks keevitati rataste väliskülgedele veel lisapiid.

Sm. Gubin organiseeris brigaadis katkestamatu töö kahe — öö- ja päevavahetusega. Algul määrati öövahetusse ainult vanem-naistraktorist, ent siis, kui juba nooremad naistraktoristid õppisid hästi tundma masinaid, määrati vahetuse graafik lõplikult kindlaks. Kõik masinad, mis töötasid öösel, varustati elektrivalgustusega.

Juba enne vahetuse lõppu läheb traktoribrigaadi brigadiir koos uue vahetuse traktoristiga töökohale, kus ta õpetab traktoristi kuulmise järgi otsustama töötava traktori režiimi üle. Vahetuse lõpul mõlemad traktoristid puhastavad hoolikalt traktori. Brigadiiri juhtimisel viiakse läbi traktori tehniline järelevaatus, kõigi kinnituste kontrollimine ning pingutamine ja määrimine, kui viimane osutub vajalikuks. Brigadiir kontrollib isik-

likult laagreid ja klappe. Tankija tangib traktori. Haakijad puhastavad haakemasinad tolmust ja porist ning toimetavad nende tehnilist järelevaatust.

Tehnilise järelevaatuse järel vahetatav traktorist annab üle ja vahetaja võtab traktoriagregaadi vastu. Brigadiir lubab käivitada masinad, kuulab nende käiku, kontrollib regulaatoreid ja pöörab töötajate tähelepanu sellele, mida on tarvis töö juures eriti silmas pidada, ning annab siis loa töö alustamiseks.

5—6 tunni pärast, vahetuse tööaja keskpaiku jäetakse traktoriagregaat seisma täiendavaks tankimiseks ja tehniliseks järelevaatuseks. Täiendav tankimine teostatakse künnivaol küntava maatüki serval. Tankimispaigale sõidab tankimisvankrike, kust kütteaine pumbatakse voolikute kaudu traktorisse. Veevaadid on juba varem paigutatud arvatavaile tankimiskohtadele 6—7 meetri kaugusele traktori pöörakukohtadest. Täiendav tankimine ja tehniline järelevaatus kestab 10—15 min.

Lõunavaheajal asendab traktoristi traktorist-praktikant.

Töötlusribade väljamärkimist teostab traktoribrigaadi brigadiir või tema abi.

Põllu ettevalmistamise puhul kevadkülviks määratakse põllul juba aegsasti ette seemnega varustamise kohad, kuhu siis seemendamise ajal paigutatakse kotid seemnega. Seemnega varustamist teostatakse käigu pealt ilma traktori külviagregaadi seisakuta.

Arvestaja-tankija kannab iga päev «näitajate tahvlile» andmed iga traktoristi töö kohta: päevajõudluse, kütteaine kulutuse ja arvestatud tööpäevade hulga. Arvestaja-tankija peab põllupäevikut, kuhu ka kantakse sisse need näitajad. Igas viispäevakus traktoribrigaadi brigadiir ja arvestaja-tankija teatavad isiklikult MTJ direktorile traktoribrigaadi tööst.

Hästi korraldatud arvestus võimaldab brigadiiril rangelt kinni pidada masinate tehnilise hoolduse graafikust.

Traktorite kõrge tootlikkus, hea tehniline seisukord, mehhaniseeritud tankimine tagasid reaalset kokkuhoidu, täpsemalt öeldes kõigi mittetootlike kulutuste ja küttekadude vältimist. 20. augustiks 1944. a. hoidis sm. Gubini brigaad kokku 1,5 t petrooleumi.

Traktoribrigaadi kollektiiviga peab sm. Gubin järjekindlalt tootmisnõupidamisi, kus tehakse kokkuvõtteid iga üksiku brigaadi liikme ja terve brigaadi tööst ja kavastatakse edaspidiseid töid. Tehniline õppus ei lakka põllutööde perioodil, vaid jätkub tootmisnõupidamiste ja individuaalõppuse kujul sm. Gubini poolt antud ülesannete alusel. Kui töö ajal juhtub häireid kellegi traktori või masinaga, siis kutsub sm. Gubin appi kõiki brigaadi liikmeid, kes on parajasti tööst vabad. Seda ei tehta mitte ainult selleks, et kiiremini eemaldada rike, vaid peamiselt selleks, et teostada antud häire näidisel tehnilist õppust. Brigadiir selgitab häire põhjusi ja selle kõrvaldamise ning ärahoidmise viise.

Traktori- ja põlluharimisbrigaadide tihe tootmisside loob kõik võimalused kõrgete viljasaakide saavutamiseks. Mõlema brigaadi brigadiirid kontrollivad töö kvaliteeti, igal õhtul arutavad läbi möödunud päeva töötulemused ja järgmise päeva tööplaanid.

Sm. Gubini brigaadi kogu töö on innustatud sotsialistlikust võistlusest. Brigaad võtab osa oma krai ja üleliidulisest traktoribrigaadide võistlustest. 1944. a. kevadkülvi eest on brigaadile antud ÜK(b)P kraikomitee rändlipp.

Niisugune on selle traktoribrigaadi tööstiil. 20. augustiks 1944. a. saavutas brigaad 2952 ha, s. o. 984 ha pehmekündi iga SHTZ-tüüpi traktori kohta.

Iseloomulik on, et sm. Gubini brigaadi koosseisus kõik traktoristid on tütarlapsed, nendest kaks töötavad traktoriga juba kolmandat hooaega, kaks — teist, kaks — esimest hooaega. Brigadiiri abi töötab esimest hooaega. Sm. Gubin ise töötab traktoribrigaadi brigadiirina 1941. aastast.

Noor energiline kollektiiv, eesotsas andeka organisaatoriga, näitas tähelepanuväärset eeskuju tööks. Kõige hinnatavam ja tähtsam selles kogemuses on see, et sm. Gubini kollektiiv ei tööta mitte «hüppeliselt», vaid süstemaatiliselt iga päev täites ja ületades ettenähtud töönorme. Selles just avaldubki tema brigaadi kõrge tehniline ja tootmiskultuur.

Kasahhi NSV Džambuli-nimelises MTJ-s töötab üks eesrind-

likumaid brigaade sm. Šaimerdinovi juhtimisel. See brigaad teenindab kolhoosi «Intõmak».

Brigaadi juhtimisele asus Šaimerdinov Isamaasõja esimestel päevadel. Olles energiline ja algatusvõimeline, näitas ta peagi oma häid organisaatorlikke võimeid. Senini mahajäänud brigaad esitas juba 1942. a. lõpuks paremaid näitajaid, kui need olid 1941. a. 1942. a. traktoritööde plaan täideti 104%-liselt, 1943. a. — 135%-liselt. Teraviljasaak kolhoosis «Jntõmak» on 2—3 ts/ha kõrgem kui naaberkolhoosides.

Kommunistlikest noortest koosnev traktoribrigaad on noor mitte ainult traktoristide vanaduse poolest, vaid ka nende staažilt. Neli traktoristi — seltsimehed Muktajev, Nurejev, Iskimbajev, Šeiner — hakkasid traktoriga töötama Isamaasõja perioodil, kaks — Šamajev ja Omarov — 1941. a. ja ainult üks — sm. Faizrahtanov — töötab traktoriga 7 aastat.

Brigaadis on kehtestatud kindel päevakord. Töö teostub kahes vahetuses, päevane vahetus töötab kella 6-st hommikul kella 6-ni õhtul, öine kella 6-st õhtul kella 6-ni hommikul.

15—20 minutit enne uue vahetuse algust kogu traktoribrigaadi isikuline koosseis — brigadiir, vahetuste traktoristid, haakijad, arvestajad, kütteaine juurdevedaja, valvur — ilmub vahetuspaigale. Siin igaüks neist teeb teatavaid, juba varem kindlaksmääratud töid. Vahetatav traktorist puhastab traktori tolmust ja sopast; vastuvõtja teostab traktori tehnilise ülevaatuse. Arvestaja-tankija teeb kindlaks kütteaine kulutuse, valab masinasse õli, määrib traktorit. Haakijad puhastavad haakemasinaid, määrivad neid ja abistavad traktoriste traktorite tehnilise hoolduse juures. Veevedaja, kes on ühtlasi ka valvuriks, tangib traktori veega. Brigadiir kuulatab mootori käiku, reguleerib klappe ja peale isiklikku traktoriagregaadi kontrolli lubab asuda tööle.

Ühes traktoribrigaadi vahetuses teostatud ajamõõtmine näitas, et 12-st töötunnist kulutati tehnilisele hooldusele, tankimisele, traktori järelevaatusele ja reguleerimisele 50 min., täiendavale tankimisele ja ülevaatusele töö ajal 10 min., pöörangutele ja otsavagude korraldamisele 30 min. ja künnile 10 tundi 30 min.

Sm. Šaimerdinov arvestab traktoriagregaatide komplekteerimisel seda, et saaks võimalikult täielikumalt rakendada traktori võimsust. Atrade või tšiselkultivaatorite[3] taha haagitakse reeglipäraselt pulkäkked. Niiviisi külviagregaat teostab ühtaegu kolme operatsiooni: äestamist, külvi ja rullimist. Kuiva kevade puhul on kündmine või tšiseldamine koos äestamisega agrotehniliselt otstarbekohane.

Töö hea organiseerimine ja kompleksne agregateerimine aitasid kaasa traktorite täielikumale ärakasutamisele. Nii oli 1944. a. kevadperioodi 180-s töövahetuses 1118 ha pehmekündi kolme SHTZ-tüüpi traktori saavutuseks. Järelikult traktoriagregaadi keskmine tootlikkus vahetuse jooksul oli 6,2 ha; küttesääst vahetuses 3,5 kg. Keskmine vahetuse tootlikkus üksikute traktorite järgi kevadtööde perioodil oli:

traktor nr. 25 (STZ)	7,1	ha
„ nr. 73 (STZ)	6,8	„
„ nr. 64 («Universal»)	6,2	„

Sm. Šaimerdinov ja kogu tema kollektiiv omistavad eriti suurt tähtsust tehnilisele hooldusele kui traktori töökorras hoidmise alusele.

Kolhoos «Intõmak», keda teenindab sm. Šaimerdinovi brigaad, on eluliselt huvitatud traktoribrigaadi heast tööst ja teeb kõik võimaliku, et luua brigaadi tööks normaalseid tingimusi. 1943. a. sügisel ehitas kolhoos masinakuuri traktorite ja masinate hoidmiseks, korraliku keldri ja katusealuse kütteaine- ja määrdeõlivaatide paigutamiseks. Kütteaine kevadiste tööde jaoks tõi kolhoos MTJ naftabaasist kohale talvel.

Kolhoosi sepp, kes on ühtlasi ka lukusepaks, abistab traktoribrigaadi jooksva remondi läbiviimisel. Kolhoosi töökojas valmistati kinnised, teritati adraterad ja kultivaatorikäpad.

MTJ traktoribrigaadi tootmisside kolhoosiga on palju kaasa aidanud kõigi põllumajanduslike tööde läbiviimisele agrotehniliselt parimail tähtaegadel.

---

[3] Tšiselkultivaatorit kasutatakse sügavaks maaharimiseks mullakihti pööramata. Tõlkija.

Hästi on varustatud traktoribrigaadi põllulaager. Siin on alati kasutada muusikariistad, raamatukogu ja värsked ajalehed. Külvitööde kestel anti viispäevakuti välja «Lahinglehte». Agitaatorid, sm. Šaimerdinov ise ja arvestaja sm. Balijev loevad ajalehti ette.

Igale vahetusele on määratud kindlad tunnid tehniliseks õppuseks, mida juhib brigadiir. Peaaegu kogu Šaimerdinovi brigaadi kollektiiv on Šaimerdinovi enda poolt ette valmistatud; enamik brigaadi traktoriste on sm. Šaimerdinovi õpilased-kasvandikud. 1944. a. oskasid juba peaaegu kõik haakijad juhtida traktorit.

Võib esitada teiste eesrindlike traktoribrigaadide brigadiiride töökogemusi ja kõigi nende brigadiiride-eesrindlaste tööstiil on analoogiline sm. Gubini ja Šaimerdinovi tööstiilile.

Tööstiili ühtsus seletub ühtsate ülesannetega. Eesrindlike traktoribrigaadide brigadiirid rõhutavad, et mehhaniseerimise peamiseks eesmärgiks on tööjõu vähema kulutusega kindlustada kõrgeid viljasaake, et mehhaniseerimise peamine ülesanne on töötootlikkuse tõstmine.

Viies peatükk.

Masina-traktoripargi ekspluateerimine.

Eesrindlikud MTJ-d on eeskujuks oma masinate ja traktorite oskusliku kasutamisega. Neis MTJ-des kaasneb pideva'le põllumajanduslike tööde mehhaniseerimisele kolhoosipõldude viljakuse tõus.

Eesrindlike MTJ-de töötajad on kõigepealt vältinud traktorite seisakuid organisatsioonilis-tehnilistel põhjustel. Kasutanud täielikult ära iga traktori võimsuse, nad saavutasid seejärel töö kõrge tootlikkuse ja traktoritööde kvaliteedi paranemise.

Pöördume eesrindlike MTJ-de konkreetsete kogemuste käsitlemisele masina-traktoripargi ekspluateerimise alal.

Traktoribrigaadi maršruudi-plaan.

Gorki oblasti Kamenski MTJ maršruudi-plaan on traktoribrigaadi põhimiseks operatiivseks tööplaaniks.

Maršruudi-plaanide rakendamine kehtestas MTJ-des kindla traktoritööde korra, millega välditi kasutud tühisõidud ühelt põllult teisele.

Kolhoosid teavad aegsasti traktorite kohaletuleku aja ja valmistuvad hästi ette nende teenindamiseks. Traktoritööde teostamine maršruudi-plaani järgi on seaduseks: mitte keegi, välja arvatud MTJ direktor ja vanemagronoom, ei oma õigust «paisata» traktorit tööle ühest kolhoosist teise.

Mõningad MTJ-d püüdsid aastaplaanis kõiki traktoritöid ette näha kalendaarseil tähtaegadel, kuid sellest ei tulnud midagi välja. Täpselt kalendaarseiks tähtpäevadeks ette planeerida kõiki

töid, mida traktoribrigaad peab täitma aasta jooksul, on peaaegu võimatu. Tavaliselt segavad niisuguse plaani järgimist peagi muutused ilmastikus ja teistes tingimustes ja ta osutub ebareaalseks. Seepärast Kamenski MTJ maršruudi-plaanid koostatakse neljaks põllumajanduslikuks perioodiks: a) kevadkülviks, b) kesakünniks ja -harimiseks, c) viljakoristamiseks ja sügiskülviks ja d) sügiskünniks.

Niisugune süsteem nõuab MTJ-de juhtivailt töötajailt, kõigepealt agronoomidelt ja mehhaanikuilt iga üksiku traktoribrigaadi konkreetsete töötingimuste täpset tundmist: põldude, teesildade ja ülesõidukohtade seisukorda, põldude töötlemise järjekorda jne. Kuid nende tingimuste tundmine võimaldab organiseerida brigaadide tööd nii täpselt, et tühisõidud peaaegu välditakse.

Samasugust traktoribrigaadide töö süsteemi maršruudi-plaanide alusel kasutatakse Krasnodari krai eesrindlikus Armaviri MTJ-s, Stavropoli krai Petrovski ja Trudovaja, Kasahstani Litvinovski ja Udarnaja, Ukraina Lohvitskaja ja «Pravda»-nimelises MTJ-s, Jaroslavli oblasti Nekouzski ja paljudes teistes MTJ-des.

Neis MTJ-des saab aasta algul iga traktoribrigaad juhtkonnalt aastaplaani (ülesande). Peale selle saab brigaad iga põllutöökampaania eel töö maršruudi-plaani, milles on näidatud piirkonnad, kus tuleb töö teostada, ja täpse sõitude maršruudi.

Ärakirjad neist maršruudi-plaanidest antakse kolhoosi esimehele või põlluharimisbrigaadi brigadiiridele.

Traktoribrigaadi brigadiir teeb plaani teatavaks igale traktoristile ja asetab selle nähtavale kohale põllulaagris. Niisugune kord võimaldab brigaadi töötajaile üksikasjaliselt tutvuda plaaniga ja aegsasti korrastada tööks haakimisseadised ja masinad, koos põlluharimisbrigaadi brigadiiriga üle vaadata tööpiirkonda ja välja märkida traktorite töötlusribad.

Eesrindlike MTJ-de kogemused näitavad, et traktori- ja põlluharimisbrigaadide hästi kooskõlastatud töö on tähtsamaks tingimuseks MTJ ja kolhoosi kõigi tootmisvahendite maksimaalsel ärakasutamisel. Seepärast koostatakse eesrindlikes MTJ-des

traktoribrigaadi maršruudi-plaanid samaaegselt ja tihedas kontaktis kolhoosibrigaadide tööplaanidega.

Paljudes MTJ-des koostatakse maršruudi-plaan MTJ jaoskonnaagronoomi poolt, kuid tingimata traktori- ja põlluharimisbrigaadide brigadiiride või kolhoosi esimehe osavõtul. MTJ jaoskonnaagronoom teeb eelarvestused ja plaani kavandi, kutsub siis kokku kolhoosi juhatuse, traktori- ja põlluharimisbrigaadide brigadiirid ja planeerib koos nendega üksikasjaliselt kõik tootmisprotsessid põlluharimisbrigaadi piirkonnas.

Maršruudi-plaani arutamisel kolhoosi juhatuse koosolekul täpsustatakse tööjaotus traktori- ja kolhoosibrigaadide vahel. Rasked tööd määratakse traktorite teha, et saavutada masinate efektiivsemat kasutamist. Elav veojõud eraldatakse kergemateks töödeks, transpordiks ja traktoriagregaatide teenindamiseks. Seejuures täpsustatakse põllutööinventari ja masinate vajadus.

Traktoribrigaadi maršruudi-plaanis on märgitud:

1) töö nimetus ja maht, harimisele tulevate põldude ja piirkondade numbrid, täitmise kalendaarsed tähtajad ja tööpäevade arv;

2) brigaadi või traktoriagregaadi sõidumaršruut ühest piirkonnast teise;

3) jõudluse ja kütteaine kulutuse normid iga üksiku tööliigi järgi.

Iga üksiku tööliigi järgi määratakse kindlaks agrotehnilised nõuded (künniks — sügavus sentimeetreis, äestamisel — mitu korda äestada jne.).

Sellele maršruudi-plaanile lisandatakse kolhoosipõldude ja piirkondade kaart. Peale selle on traktoribrigaadi brigadiiril kasutada andmed selle kohta, milliseid töid ja kus kolhoosibrigaad peab tegema oma tööjõududega; kui palju inimesi ja veojõudu antakse traktoribrigaadi teenindamiseks (haakimine, seemnete, kütteaine ja vee kohalevedu) ja palju inimesi eraldatakse põldude ettevalmistamiseks ning puhastamiseks umbrohust ja õlgedest.

Lõplikult väljatöötatud maršruudi-plaani kontrollivad vanemagronoom ja vanemmehhaanik ning kinnitab MTJ direktor.

Paljudes Saraatovi oblasti MTJ-des koostatakse traktoribrigaadi maršruudi-plaanid siin näidisena esitatud vormi 5 kohaselt.

Vorm 5.

MTJ nimetus ..... Kinnitan: MTJ direktor .....
(allkiri)

Traktoribrigaadi nr .....

Maršruudi-plaan ..... aasta kevadkülviks

Töö nimetus	Agrotehnilised nõuded	Kolhoosi nimetus või põllubrigaadi nr.	Põldude või piirkondade nr-d	Töö maht (ha-des)	Täitmise tähtajad		Töö-päeva jõudluse norm (ha-des)	Kütteaine kulu (kg-des)
					Kalendaarsed	Tööpäevade arv		
1. Sügiskünni äestamine	kaks korda	Oktoobrirevolutsiooni XX aastapäeva nimeline kolhoos	7 ja 10	120	14. — 16. aprill	2	30	27
2. Kevadkünd ühes äestamisega	18 cm	— „ —	6	84	16 — 23. aprill	7	4	19,2
3. Kultiveerimine ühes äestamisega . . .	5 „	— „ —	7 ja 10	120	16. — 20. aprill	4	14	6,0
4. Teraviljakülv	—	— „ —	7 ja 10	75	17. — 22. aprill	5	15	4,5
5.								
6.								
jne.								

Traktoribrigaadi nr. .....
maršruudi-plaani kätte saanud .....
(traktoribrigaadi ja põllu-harimisbrigaadi brigadiiri allkiri)

Vanemagronoom .....

Vanemmehhaanik .....
(allkirjad)

Peale maršruudi-plaani annab MTJ direktor igal viispäevakul traktoribrigaadidele operatiivseid ülesandeid traktoritööde täitmiseks. Saadud ülesannete järgi täpsustab brigadiir oma brigaadi iga traktori töögraafikut ja maršruuti.

Veidi teissugune planeerimise süsteem on tarvitusele võetud Rostovi oblasti Konelovski MTJ-s, kus töötas tuntud naistraktorist P. I. Kovardak.

Põllutööde algul anti siin brigaadile traktoritööde aastaplaan iga üksiku traktori kohta eraldi. Lisaks aastaplaanile brigaad saab maršruudi-plaani iga kuu kohta. Kuuplaanidele lisandatakse tingimata kolhoosimaade skemaatiline kaart, millele on märgitud töötlemisele tulevad maa-alad. Kaardile on kantud ka traktori maršruut ja brigaadi põllulaagri asukoht.

Saanud plaani, traktoribrigaadi brigadiir koos jaoskonna-agronoomi, kolhoosi esimehe või põlluharimisbrigaadi brigadiiriga kinnistab igale traktorile ta maatükid. Need märgistatakse lauast siltidega, millel on selle maatüki harimiseks määratud traktori number.

Niisugust traktoritööde planeerimist võib rakendada neis MTJ-des, kus on hästi korraldatud dispetšer-side MTJ ja brigaadide vahel ja kus brigaadi koosseisus on kõrgema kvalifikatsiooniga traktoriste — oma ala meistreid, kes suudavad iseseisvalt tagada laitmatut traktoritööd.

Käsitleme kaht maršruudi-plaani koostamise näidist traktoribrigaadidele, mis töötavad mitmes kolhoosis, nagu see on tavaline MTJ-dele NSV Liidu kesk- ja põhjarajoonis, aga ka Uurali ja Valge-Vene rajoonis.

Uljanovski MTJ traktoribrigaad, keda juhtis brigadiir I. G. Žukov, võitis 1938. a. Moskva oblastis esimese koha, saavutades pehmekünnile arvestatult 1075 ha iga HTZ-traktori kohta. See brigaad teenindas kuut — Kolkovka, Kotšetovka, Starnikovo, Vladimirovka, Saburovski ja Tatarintsevi — kolhoosi.

Arvestades põldude ja töömahu erisusi kolhoosides töötas Uljanovski MTJ juhtkond koos sm. Žukoviga välja järgmise traktoribrigaadi tööplaani.

Kolm HTZ-traktorit neljakorpuseliste atradega eraldati kevadkünniks, neljas traktor kahe koorijaga määrati sügiskünni kordamiseks, aga viies traktor kultivaatoriga — sügiskünni kultiveerimiseks. Viimasele kahele traktorile kinnistati veel külvi- ja kartulipanemismasinad. Niipea kui traktorid on lõpetanud

korduskünni või kultiveerimise, tuleb nad kohe rakendada suviviljade külviks ja kartulipanekuks.

Toetudes mitme-aastastele kogemustele, alustati põllutöödega Kolkovka ja Starnikovo kolhoosis, kus maa kuivab kõige varemini. Kolkovka kolhoosi saadeti üks traktor adraga, teine aga koorijate ja külvimasinatega.

Starnikovo kolhoosi saadeti samuti 2 traktorit: kolmas traktor adraga ja neljas — kultivaatori ja külvimasinaga. Viies traktor lähetati Kotšetovka kolhoosi kevadkünnitöödele.

Arvestades tööde mahtu ja traktori 5-ha-list öö-päevajõudlust, pidi kogu künd Kolkovka kolhoosis lõpetatama 5 päeva jooksul, s. o. 20.—26. aprillini. Teise traktori ülesandeks oli teostada sügiskünni kordamine ja äestamine 20.—22. aprillini, siis aga külvata suvivili sügisel küntud põldudele. Traktoril tuli täita kõik need tööd 3½ päevaga.

Peale sügiskünni kultiveerimist ja suviviljade külvi Kolkovka kolhoosis jäetakse sinna üks traktor kevadkünniks, teine traktor koorijatega ja külvimasinatega saadetakse naabruses olevasse Vladimirovka kolhoosi sügiskünni kordamiseks ja suviviljakülviks, sest siin kuivab maa hiljem. Graafiku kohaselt pidid need tööd olema lõpetatud 4 päeva jooksul, s. o. 23.—27. aprillini.

Peale külvi lõpetamist viiakse teine traktor üle Kolkovka kolhoosist Saburovski kolhoosi suviviljade külvamiseks (27.—30. aprillini) ja sealt edasi Starnikovo kolhoosi. Selles kolhoosis olid kevadtööd omalt mahult kõige suuremad, muu hulgas tuli siin teostada ka 120 ha kevadkündi. Samal printsiibil jaotati töö ka teistele traktoritele.

Sm. Žukovi brigaad täitis eespooltähendatud tööplaani täpselt kindlaksmääratud tähtajaks. Kõik 5 traktorit tegid kokku ainult 30 km tühisõite — 6 km iga traktori kohta kogu kevade jooksul.

Tingituna ilmastikust ja teistest ettenägemata põhjustest, võivad, tõsi küll, tööde kalendaarsed tähtajad muutuda; põllutööd võivad alata varem või hiljem tähendatud aegadest; näiteks hakkab vihma sadama või hilineb kevad — sellisel juhtumil tähtajad, mis on näidatud graafikus, tulevad edasi lükata. Kuid

kõige tähtsam — traktorite liikumise põhiline kord tuleb säilitada. Kui graafik on koostatud õigesti ja läbimõeldult, siis tööd toimuvad vastavalt plaanile ja traktorite tühisõite ja seisakuid esineb minimaalselt.

Vaatleme nüüd Krimmis asuva Džankoi MTJ töökogemusi. See MTJ on paljude aastate jooksul ületanud traktoritööde plaane, kusjuures 15-hobujõulise traktori jõudlus on hooaja kestel vähemalt 800 ha. Traktoritöid teostab MTJ peaaegu samaaegselt kõigis kolhoosides lühikeste ajavahemike jooksul, mis on eriti tähtis põuaste rajoonide puhul.

Džankoi MTJ mõningad traktoribrigaadid töötavad terve aasta jooksul ainult ühes kolhoosis. Maršruudi-plaanide koostamine niisugustele brigaadidele ei tekita suurt raskust. Palju keerukam on organiseerida tööd neis brigaadides, mis teenindavad 3—4 kolhoosi.

Nii pidi 1938. a. traktoribrigaad nr. 3 töötama kevadkülvitööde plaani kohaselt kolmes kolhoosis, mis asuvad üksteisest eemal 3—5 km. Nelja HTZ-traktoriga ja ühe «Universal»-traktoriga tuli teha järgmised tööd:

Tööde nimetus	Ha-de arv	Tööde teostamise tähtaeg
Sügiskünni äestamine (kaks korda)	590	2—3 päeva
Sügiskünni kultiveerimine	305	3—4 „
Varajaste teraviljade külv	135	2—3 „

Maršruudi-plaani koostamisel esitati algul järgmine brigaaditöö variant: saata kõik 5 traktorit äestama sügiskündi ühte kolhoosi, millel on kõige suurem töömaht. Traktoribrigaad võiks kahes vahetuses äestada 280 ha ja lõpetada seega äestamise selles kolhoosis 1 päevaga. Edasi oleks brigaadil tulnud siirduda Kalinini- ja Frunze-nimelisse kolhoosi ja äestada nende põllud järgmise öö-päeva jooksul, peale seda aga asuda sügiskünni kultiveerimiseie ja suviviljade külvamisele.

MTJ juhtkond loobus niisugusest variandist järgmistel põhjustel: esiteks võeti arvesse, et sügiskünd esimeses kolhoosis

ei kuiva ühtlaselt tervel 280-ha-lisel massiivil ja traktorite töös võib tekkida seisakuid üksikute maa-alade liigse niiskuse tõttu; teiseks nõuab kogu brigaadi teenindamine korraga palju inimesi ja elavat veojõudu, keda kolhoos pole suuteline andma; kolmandaks kõigi nende 5 traktori töötamine alguses ühes, siis teises ja selle järel kolmandas kolhoosis annab sellise tulemuse, et esimeses kolhoosis teostub varajane külv, aga viimases — kõige hilisem. Kui aga kevadkülvitööde perioodil tuleb külma või sajab vihma, siis suureneb külvide kalendaarsete tähtaegade erinevus neis kolhoosides veelgi enam.

MTJ direktor pani vanemmehhaanikule ja vanemagronoomile ette plaan ümber töötada ja organiseerida traktoritöö plaan nii, et kevadkülv teostataks ühtaegu kõigis kolhoosides.

Uue maršruudi-plaani kohaselt kinnistati kolhoosidele, millel on suurim töömaht, kaks HTZ-traktorit, Kalinini-nimelisele kolhoosile kinnistati üks HTZ-traktor ja üks «Universal»-traktor, aga Frunze-nimelisele kolhoosile — üks HTZ-traktor. Need traktorid algasid tööd ühtaegu kõigis kolhoosides ja tänu nende heale teenindamisele lõpetati kevadtööd lühikese aja jooksul.

Samuti organiseeriti traktoritööd ka teistes brigaadides, kes teenindasid mitut kolhoosi. Kolhoosid olid väga huvitatud niisuguse korra säilitamisest ja abistasid igakülgselt brigadiire traktoritööde plaani täitmisel, andes küllaldasel määral vahendeid traktorite ja masinate teenindamiseks.

Kuna üksikud maatükid kolhoosipõldudel ei kuiva ühtlaselt, siis taotles MTJ kevadtööde kogu kompleksi — äestamise, kultiveerimise ja varajaste teraviljade külvi — samaaegset teostamist igal üksikul maatükil, selleks et ajalised lüngad nende tööde teostamise vahel oleksid lühimad. Öösel traktoristid kündsid, äestasid ja kultiveerisid, päeval aga külvasid.

Eesrindlike MTJ-de ja traktoribrigaadide praktika näitab, et ei piisa kolhoosipõldude harimise õige ajalõigu üldisest kujutlusest, vaid tuleb üksikasjaliselt tundma õppida üksikute põldude harimiskõlvuliseks muutumise järjekorda ja ajalisi erinevusi. Eri aastail need ajad võivad muutuda. Seepärast on tarvilik

põldude iga-aastane vaatlemine. Niisuguste vaatluste tulemused võivad olla lähtematerjaliks traktoritööde plaani koostamisel.

Kolm-neli päeva enne põllutööde algust eesrindlike traktoribrigaadide brigadiirid ja traktoristid käivad koos põlluharimisbrigaadide brigadiiridega iga päev oma maatükil: jälgivad põllupinna niiskust, teostavad maatükkide ettevalmistust ja töötlusribade mõõtmisi traktoritööks. Vajaduse korral teevad nad koha peal mõningaid parandusi üksikute traktorite marštuutides, kuid mingil tingimusel ei muuda üldist tööplaani, mis on MTJ direktori poolt kinnitatud kogu traktoribrigaadile.

Põldude ettevalmistamine traktoritöödeks.

Väga suurt tähtsust traktoritöös evib maatükkide õige organiseerimine.

Töötlusriba on traktoriagregaadi töökoht. Sellest, kuidas maatükk on jaotatud töötlusribadeks, oleneb mitte ainult traktorite jõudlus, vaid ka nende töö kvaliteet.

Näiteks maatükil pikkusega kuni 250 meetrit on STZ-HTZ-traktorite ajakaotus pööranguil künni puhul kuni 26,8%, aga külvil kuni 22,8% (puhta tööaja suhtes). Maatükkidel pikkusega 2000—2500 meetrit kahaneb ajakaotus pöörangutel 2—3%-le.

Sm. Gurijev, kes varem oli vanemagronoomiks Odessa oblasti ajalehe «Pravda» nimelises MTJ-s (käesoleval ajal töötab sama oblasti maaosakonna juhatajana), jutustab: «Oma töö ajal MTJ-s omistasin ma kõige tõsisemat tähelepanu töötlusribade organiseerimisele. Meie MTJ-s anti igale traktoriagregaadile eraldi töökoht — eraldi töötlusriba. Traktorite individuaalse paigutusega likvideeritakse vastutamatus töö suhtes ja on kerge arvestada iga traktoristi töö tootlikkust ja kvaliteeti. Töötlusribad eraldasime pikkusega mitte vähem kui 2000 meetrit.»

Töötlusriba pikkuse ühele või teisele agregaadile määravad konkreetsed töötingimused. Töötlusribad peavad enamikus olema võimalikult pikad. Tuleb siiski arvestada seda, et künnivao

liigne pikkus raskendab traktoriagregaadi tehnilist teenindamist ja tankimist.

Kevadel, kui on vaja võimalikult kiiresti teostada külvieelset maaharimist, tuleb asuda üksikute maatükkide harimisele omaette, ära ootamata kogu massiivi kuivamist. Mõnikord põhjustab see töötlusribade tunduvat lühendamist.

Rostovi oblasti Žukovski MTJ-s, Gorki oblasti Kamenski, Rjazani oblasti Možarski, Saraatovi oblasti Nikolajevski ja paljudes teistes MTJ-des tavaliselt alustatakse traktoritöödega valikpõldudel, ära ootamata kogu massiivi harimisvalmidust. See võimaldab nii mõnigi kord võita 2—3 päeva tööde varajasemaks teostamiseks ja sellega ka lõdvendada kevadkülvi või koristustööde pinget.

Tambovi oblasti Tšernjanovski MTJ direktor sm. M. V. Savenko osutab õigesti: «Üksikud maatükid ühel ja samal massiivil on traktoritööks kohased 2—3 päeva varem. Eriti on see tähelepandav kevaditi niisugustel maadel, mis on kallakuga lõuna poole või asuvad massiivi üldisest pinnast kõrgemal. Kui jaotada kogu massiivi pind töötlusribadeks, siis võib saada nende pikkuseks 1000—1500 meetrit, ent siis tuleb traktoritööga viivitada veel 2—3 päeva. Mina ei oota, kuni valmib kogu massiiv, vaid annan brigadiiridele korralduse valida välja tahenenud maatükid, mis annavad töötlusriba pikkuseks 600—700 meetrit, ja lasta traktorid käiku.

Parem on vahel kaotada 6—7% agregaatide tootlikkusest lühendatud künniribade tõttu, kuid see-eest võita ajas ja vältida põllu ärakuivamist.»

Lähtudes eesrindlike MTJ-de töökogemustest, võib teha järgmisi järeldusi.

Kõigi teiste võrdsete tingimuste juures on vaja mõõta töötlusribad võimalikult pikad, kuid mitte pikemad kui 2—3 km.

Töötlusriba pikkus üle 3 km tõstab töö tootlikkust ainult hästi organiseeritud traktoriagregaadi teenindamise puhul.

Töötlusriba üldpind peab agregaadile kindlustama tööd 1—2 päevaks. Väiksemat pinda pole otstarbekohane anda, sest et

ribade eraldamiseks kulub palju aega. Pealegi väikeste töötlusribade puhul esineb künnil palju vahevagusid, viljakoristamisel aga palju niitmata kohti, mis põhjustavad saagikao.

Töötlusriba laius peab võrduma mitmekordsele agregaadi haardelaiusele.

Niisugustel juhtudel, kui põllud valmivad ebaühtlaselt, on otstarbekohane tööde kiirendamiseks või niiskuse säilitamiseks pinnases teostada traktoritöid valitud maatükkidel ka lühemate ribade ulatuses.

Traktoritööde üksikute liikide organiseerimine.

Traktoritöid tuleb organiseerida nii, et see soodustaks kõige suuremat töötootlikkust ja kõige suuremat kütte- ja rahasäästu. Selle sihi saavutamiseks püüavad eesrindlikud MTJ-d traktorite ja põllutöömasinate kasutamises rakendada ratsionaalsemaid meetodeid.

Huvitavat võtet traktoriagregaatide organiseerimisel kasutab Moskva oblasti Kaširа MTJ. Kolhoosipõllud, mis tulevad harimisele traktoritega, jaotatakse nagu harilikult töötlusribadeks, kuid iga töötlusriba omakorda jaotatakse maatükkideks, mille suurus võrdub traktoristi normile vahetuses. Maatükkide nurkadele ja äärtele asetatakse tähised või vaiad lipukestega, mis on põllul hästi nähtavad. Seega on traktoristil põllul töötades tähiste kaudu alati selge ülevaade, kui palju jääb tal veel teha, et täita oma vahetuse normi. Selle süsteemi — töötlusribade jaotamine maatükk-normideks — rakendamisega hakkasid traktoristid suurendama oma töö tootlikkust. Kaheaastased kogemused töötlusribade täiendava maatükk-normideks jaotamise alal on kinnitanud niisuguse maa-ala ettevalmistussüsteemi täielikku otstarbekohasust.

Rjazani oblasti Rõbnovski MTJ-s on nimeka brigadiiri Darja Garmaši algatusel samuti sisse viidud töötlusribade täiendav jaotamine maatükkideks, mille suurus võrdub traktoristi normile vahetuses, ainult maatükke ei piiristata siin tähistega, vaid hobuadraga küntud vao abil.

Mitte vähem tähtsat osa evib tootmisprotsessi õige organiseerimine töötlusribal, esmajoones traktoriagregaadi ratsionaalse liikumise korraldamine töötlusribal ja agregaadi teenindamine. Töötlusriba peab teede abil ühendatud olema brigaadi põllulaagriga ja niisuguste kohtadega, kuhu suundub vedu selliste tööde puhul, nagu külvamine, viljakoristus jne. Väga tähtis on, et esimesed agregaadikäigud töötlusribal oleksid sirgjoonelised ja paralleelsed töötlusriba pikemale küljele, mis väldib kündmata kohtade ja kiilude tekkimist. Kaširа, Kamenski, Tšernjanovski, Lohvitskaja ja paljudes teistes MTJ-des on kehtestatud range kord, mille kohaselt esimese vao ajab vastavate tähiste järgi traktoribrigaadi brigadiir ise või tema abi. Novo-Jegorlõki ja Petrovski MTJ-s teostab töötlusribade märgistamist kogenud traktorist, kes omab head silmamõõtu. See traktorist, harilikult traktoril «Universal», märgistab brigadiiri juhiste kohaselt töötlusribad kõikidele traktoristidele kas üheks või kaheks töövahetuseks. Töötlusribade otstele jäetakse nagu harilikult vöönd agregaadi pööranguiks ja sissesõiduks. Pööranguvöötme algus märgistatakse tähistega, mida mööda aetakse adraga madal kontrollvagu.

Peale seda, kui kogu põld või maatükk on üles küntud, künnab agregaat pööranguvöötmed.

MTJ-de mitmeaastased kogemused on lõplikult tõestanud, et iga traktoriagregaadi töö omaette töötlusribal on traktorite ja põllutöömasinate kasutamise kõige otstarbekohasemaks viisiks. See kõigepealt likvideerib traktoristi vastutamatuse töö suhtes ja kergendab iga agregaadi töötootlikkuse ja kvaliteedi arvestamist. Traktoritöö õige organiseerimise teiseks tingimuseks on agregaadi töötlusribal liikumise viisi väljavalimine.

Künnitööde organiseerimine.

Enamik MTJ-sid kasutab ribaskünni viisi, mis võrreldes kujukünniga (ringkünniga) annab maapinna töötlemise kõrgema kvaliteedi. Kui künnil agregaatidega väikesed kiilud jäävad kündmata, siis kolhoosid künnavad neid üles hobustega, et traktoril ei tarvitseks kulutada palju aega rohkeile pööranguile.

Ribaskünnile — kokku- ja lahkukünniga — on iseloomulikud kõrgeharjalised algvaod ja sügavad vaopõhjad töötlusribade vahekohas. Need algharjad ja äärevaod kahandavad põllutöötlemise kvaliteeti ja põhjustavad sageli masinate rikkeid kultiveerimisel, külvil ja koristamisel.

Et vähendada lahtiste sügavate vagude arvu, kasutavad MTJ-d künnil vaheldumisi kokku- ja lahkukündmist. Kamenski, Millerovo, Azovi ja paljud teised MTJ-d rakendavad laialdaselt kolme künniriba kombineeritud kündmise viisi, vaheldumisi lahku- ja kokkukündmisega, mille juures äärmiste vahevagude arv väheneb poole võrra. Igale agregaadile kinnistatakse kündmiseks kolm kõrvuti asuvat künniriba (vt. joon. 1).

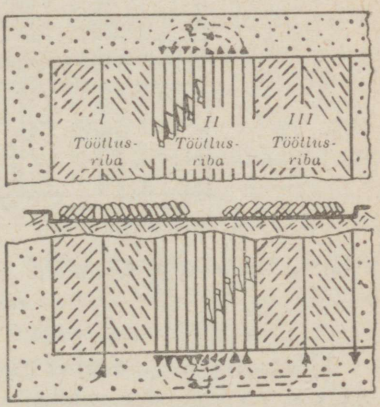

Joon. 1. Kombineeritud kokku- ja lahkukündmine kolmel töötlusribal.

Kõigepealt aetakse algvagu umbkaudu esimese töötlusriba keskpaika ja küntakse kogu töötlusriba kokkukünniga üles. Seejärel agregaat sõidab kolmanda töötlusriba keskpaika ja künnab ka selle töötlusriba kokkukünniga. Nüüd siirdub agregaat üle keskmisele töötlusribale ja künnab ta lahkukünniga. Niisugusel künnil ei teki töötlusribade vahekohtades sügavaid vagusid.

Rjazani oblasti Možarski MTJ-s, kus töötab tuntud brigadiir I. I. Bortakovski, kasutatakse järgmist sõlmedeta künniviisi.

Töötlusriba jaotatakse kaheks võrdseks osaks (vt. joon. 2), töötlusriba esimest osa küntakse lahkukünniga niikaua, kuni keskele jääb vaid kitsas kündmata riba, millel on juba raske teostada traktori sõlmedeta pöörangut. Siis sõidab traktor üle töötlusriba teisele poolele ja künnab ta samuti lahkukünniga seni, kui teise poole kündmata riba võrdub esimesel poolel kündmata jää-

nud riba laiusele. Peale seda mõlemad ribad küntakse agregaadi poolt korraga üles.

Pööranguvöötmete laius sellise künniviisi juures peab olema: traktorite STZ-HTZ kasutamisel mitte vähem kui 10—12 meetrit, STZ-Nati — 15 m ja TšTZ — 20—24 meetrit.

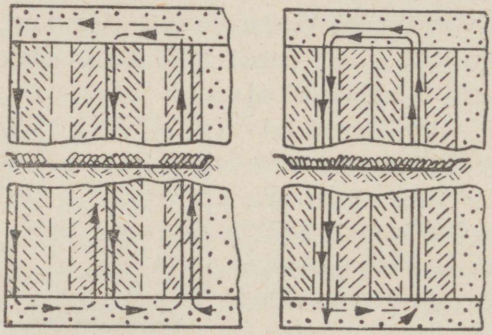

Joon. 2. Sõlmedeta künniviis (vasakul — künni algus, paremal — künni lõpp).

Traktoritega äestamist kui iseseisvat operatsiooni praktiseeritakse MTJ-des väga harva — ainult sügiskünni varakevadise harimise puhul. Muil juhtudel teostatakse äestamist seoses teiste töödega — künniga, randaalimisega, kultiveerimisega.

Teraviljakultuuride külvi organiseerimine.

Külv on kõige keerukamaks ja vastutavamaks operatsiooniks kevadistel põllutöödel. Külvi teostamine lühikese aja jooksul hästi ettevalmistatud pinnasega nõuab MTJ-de ja kolhooside töö suurt organiseeritust ja kooskõla.

Külviperioodil tuleb tihti teostada mitut põllumajanduslikku tööd. Tööprotsessis tulevad traktorid sageli ümber paigutada ühelt tööliigilt teisele. Päeviti on traktor külvitöös, öösiti aga künnab, äestab või kultiveerib. Paljudes MTJ-des varustatakse traktorid ainult ühe haakimisseadisega, mis põhjustab suurt ajakadu traktori üleviimisel ühelt tööliigilt teisele.

Traktoribrigaadides esineb tihti järgmisi juhtumeid. Jaoskonnaagronoom teeb brigadiirile korralduse viia traktor kiiresti äestamiselt külvitööle. Brigadiir koos traktoristiga hakkab kiiruga haakimisseadisest lahti võtma äkkeid ja külge haakima külvimasinaid. Et traktorit üle viia äestamiselt külvile, tulevad haakimisseadise haakeaasad lõdvendada ja kohaldada külvimasinate töölaiusele. Kuna traktoristid ei tea haakeaasade täpset paigutust külvimasinate haakimiseks, siis nad asetavad need umbkaudselt. Sõitnud 10—20 meetrit, vaatavad nad järele, kas on jäänud mõni tükk külvamata või on kahekordselt külvatud. Nii nad siis «tellivad» aasu ja «proovivad» haakimist seni, kuni veenduvad, et külv toimub korralikult.

Kõigile neile «proovimistele» kulub vahel palju kallist aega. Tambovi oblasti Tšernjanovski MTJ brigadiir-stahhaanovlane D. G. Žarikov jutustab: Möödunud aastail minu brigaadil ei olnud tagavara-haakimisseadiseid. Kui oli vaja kiiresti viia traktor ühelt töölt teisele, siis tuli kulutada palju aega ümberhaakimisele. Ükskord murdus mul haakimisseadis ja traktor HTZ-T2G seisis terve päeva, kuni traktorijaamast toodi uus seadis. Nüüd on mu brigaadil tagavara-haakimisseadis, mida ma hoian alati ühes komplektis vajalike masinatega. Hoides vajalikke agregaate alati töövalmis, võidan palju kallist aega kevadistel külvitöödel.»

Rostovi oblasti Žukovski, Novo-Jegorlõki ja Azovi MTJ-s varustatakse traktoribrigaadid samuti lisa-haakimisseadistega. Need haakimisseadised on alati töökorras ja komplekteeritud masinate ja tööriistadega, mis tulevad külvi ajal kasutamisele. Niiviisi on agregaat juba ette reguleeritud ja korda seatud üheks või teiseks tööks. Traktori ühelt töölt teisele üleviimise puhul kulutatakse agregaadi haakimisele ainult kaks-kolm minutit.

Saraatovi oblasti Nikolajevski, Moskva oblasti Kaširi ja Mihnevski MTJ traktoribrigaadide brigadiirid toimivad teisiti. Haakimisseadistele kinnitavad nad lisaks veel mitmevärvilisi aasu. Näiteks haakeaasad, mis on määratud äkete haakimiseks, on sinised, külvimasinate jaoks punased, randaalide jaoks rohelised. Põllutööde algul ühendatakse haakeaasade grupid haakimissea-

disega vastavalt masinate haardelaiusele ja kogu tööperioodi kestel ei muudeta nende asetust. Tänu niisugusele uuendusele on ajakulu masinate haakimisteks vähenenud kuus korda.

Nikolajevski MTJ sm. Kolesniku brigaadil kulub masinate haakimiseks äestamisel $^1/_2$—$1^1/_2$% tööajast, külvimasinate puhul aga ainult 0,4%, s. o. kõigest mõni minut päevas.

See kogemus näitab, kui otstarbekohane on varustada iga traktoribrigaad lisahaakimisseadisega ja mitmevärviliste haakeaasade komplektiga. Haakeaasad tuleb juba varem paigutada haakimisseadisele ja kontrollida masinaveol. See haakimisseadis täidab teiste murdumise puhul ka reservseadise aset.

Lisa-haakimisseadiste rakendamisega traktoribrigaadides võidetakse palju aega kasuliku töö tegemiseks pingsal põllutööde hooajal. Tagavara-haakimisseadiste hind on suhteliselt väike ja kulutused nende valmistamiseks tasuvad endid ülejäägiga ühe hooaja jooksul. Kurgani oblasti Petuhhovo MTJ-s toimetatud külviagregaatide töö vaatlused näitasid, et külvimasinate seemnega täitmiseks kulutatud aeg moodustab 10—15% puhtast tööajast. Üksikuil juhtudel, kui seemet ei veetud otseselt külviagregaadi juurde, tõusis ajakulu kuni 20%, isegi 28%-ni (Krasnodari krai Rogovski MTJ). Igakordne seemne juurdekandmine ja külvisekastide täitmine nõuab 10—15 minutit.

Neis MTJ-des, kus on organiseeritud seemne kohaletoomine otseselt agregaadi juurde, on ajakulu igakordsel külvisekastide täitmisel kahanenud 4—5 minutile.

Üksikud MTJ-d ja kolhoosid, lähtudes töö konkreetseist tingimustest, on erinevalt organiseerinud seemne valamist külvisekastidesse.

Näitena esitame Saraatovi oblasti Nikolajevski MTJ töökogemusi. Kevadkülvi eel kontrollivad MTJ agronoomid tingimata kõiki külvimasinaid.

Kolhoos eraldab iga külviagregaadi teenindamiseks kaks kolhoosnikku ja eraldi veoki. Kui pole küllaldaselt kotte, siis tuuakse seeme aidast töökohale lahtiselt vankrikastides. Kaks kolhoosnikku täidavad kotte ja paigutavad neid töötlusriba äärele. Kui agregaat jõuab külvirea lõpule ja teeb pöörangut,

haaravad seemnevedajad ja haakijad kiiresti kotid ja puistavad seemne külvisekastidesse. Kui pikkade külviridade puhul seemet ei jätku tagasituleku jaoks, siis asetab iga haakija külvimasinale ühe koti tagavaraks ja kallab seemne käigu pealt külvisekasti.

Eesrindlike MTJ-de kogemused näitavad, et käigu pealt külvimasinate lünkadeta seemnega varustamine suurendab tunduvalt külviagregaadi töötootlikkust.

Eriti tähtsat osa külvitöödel evib traktoristi, haakijate ja seemnekallajate töö organiseeritus ja täpsus. Eesrindlike MTJ-de juhid annavad juba varakult kolhoosidele juhiseid, kui palju inimesi ja veokeid on vaja eraldada külviagregaadi teenindamiseks ja, mis peaasi, taotlevad nende kinnistamist agregaadi juurde kogu kevadiseks külviajaks. Peale selle teostatakse igas traktoribrigaadis külvitööde eel külviagregaatide proovisõite põllule, kus demonstreeritakse külvitehnikat ja külvimasinate seemnega varustamise organiseerimist.

«Universal»- ja STZ-HTZ-traktorite töötamisel ühe traktorikülvimasinaga kasutatakse õige palju «süstikukäigulist» külviviisi (vt. joon. 3).

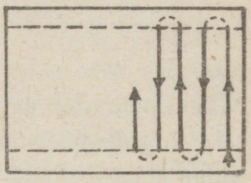

Joon. 3. Süstikukäiguline külviviis.

Süstikukäigulise külviviisi juures peab agregaat ilmtingimata omama märgistajaid mõlemal küljel.

Põhja-Kaukaasia, Ukraina ja Siberi MTJ-d kasutavad TšTZ- ja STZ-Nati-traktori laiahaardeliste agregaatide puhul «ülekattelist» (vt. joon. 4) ja nn. «lahku»-külviviisi (vt. joon. 5).

Ülekatteline külviviis toimub järgmiselt: töötlusriba jaotatakse kaheks võrdseks osaks; agregaat algab liikumist töötlusriba esimese poole nurgast ja külvab äärmise rea, sõidab siis üle teisele poolele ja külvab sellel sisepoolse ääre. Niiviisi külvatakse ringkäikudega mõlema töötlusriba pooled ühtaegu.

Masina-traktoriagregaatide komplekteerimine.

Eesrindlike MTJ-de ja traktoristide kogemused näitavad, et traktoriagregaatide komplekteerimine ei seisne mitte ainult haakemasinate ja -tööriistade lihtsas väljavalimises traktorile.

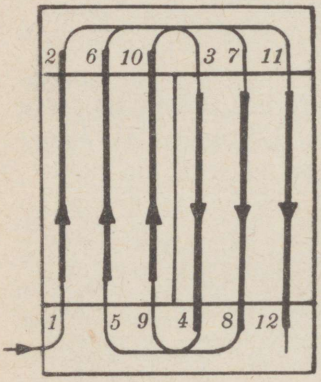

Joon. 4. Ülekatteline külviviis.

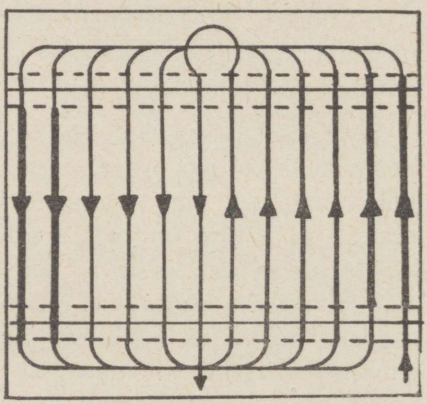

Joon. 5. „Lahku"-külviviis.

MTJ agronoomid, mehhaanikud ja brigadiirid võtavad agregaatide komplekteerimisel kõigepealt arvesse selliseid tegureid, nagu mulla seisukord, ta eritakistus, niiskus, maatükkide reljeef ja põldude umbrohtumine. Ilma nende tingimuste arvestamiseta ei saa õigesti komplekteerida agregaate.

Edasi püüavad MTJ töötajad vähendada masinate veotakistust; veotakistuse vähenemine haakemasinate ja -tööriistade juures saavutatakse sellega, et masinad hoitakse tehniliselt alati heas seisukorras, õigesti reguleeritult ja määritult. On teada, et nüride teradega adra juures tõuseb veotakistus 20—25% võrra.

Kultivaator UTK nõuab nüride käppade puhul mitte enam 500 kg-st veojõudu, vaid nüüd peab veojõud vastama juba 700—750-kg-le.

Peale traktorite, haakemasinate ja -tööriistade tehnilise seisukorra mõjuvad agregaadi komplekteerimisele veel need tingimu-

sed, millistes masinail tuleb töötada. Mulla koosseis, ta eritakistus, niiskus, põldude umbrohtumine ja künnisügavus avaldavad suurimat mõju agregaadi tööle. Nende tegurite mõju on niivõrd suur, et isegi ühes ja samas MTJ-s ja ühe ja sama töö puhul tuleb agregaate komplekteerida erisuguselt. Näiteks sügiskünni kevadisel äestamisel muutub põlluniiskus iga päevaga, olenevalt ilmastikust ja maakoha reljeefist. Kui esimestel tööpäevadel võib STZ-traktorile haakida 10 siksak-äket, siis järgnevail päevadel tuleb suurendada äkete arvu agregaadis 14—15-ni.

Kamenski MTJ direktor, vanemagronoom ja vanemmehhaanik õpetavad alaliselt brigadiire ja traktoriste meeles pidama seda asjaolu ja kasutama iga võimalust agregaadi rindelaiuse ja töötootlikkuse suurendamiseks.

Kasahstani Akmolinski oblasti MTJ «Avangard» direktor sm. Konjahhin kohustas iga agronoomi ja iga mehhaanikut traktoribrigaadis käimise puhul tingimata kontrollima masinate seisukorda igas üksikus agregaadis ja osutama vajalikku abi brigadiirile agregaadi õigeks komplekteerimiseks vastavalt töö konkreetseile tingimustele.

MTJ või traktoribrigaadi haakemasinad ja -tööriistad ei võimalda mitte alati komplekteerida agregaati nii, et see kasutaks täielikult ära traktori võimsuse teise käigu juures. Niisugustel juhtudel rakendatakse laialdaselt traktorite kiiremaid käike ja töötatakse traktoritega STZ-HTZ ja TšTZ kolmanda kiiruse juures, STZ-Nati-traktoriga aga kolmanda ja neljanda kiiruse juures.

24-realise külvimasinaga külvamisel koormatakse (teise käiguga) traktorit STZ-HTZ mitte rohkem kui 60%, kahte külvimasinat ei suuda traktor aga vedada. Sel juhul võimaldab üleminek kolmandale kiirusele ära kasutada traktorivõimsust 90 kuni 95%.

Üksikuis MTJ-des lisatakse traktori täielikuks koormamiseks külvi ajal agregaadile 1—2 hobukülvimasinat. Nii näiteks 1945. a. kevadkülvi ajal haakis Rostovi oblasti Aleksandrovski MTJ brigadiir sm. Feodor Irhin STZ-traktorile agregaadi, mis koosnes 28-realisest traktori-külvimasinast ja kahest 11-realisest hobukülvimasinast. Niisuguse agregaadiga külvas traktorist ühes vahetuses üle 30 ha 15-ha-lise normi asemel. Stavropoli krai Pet-

rovski MTJ-s haagitakse kultiveerimisel traktorile TšTZ S-60 ta täielikuks koormamiseks 4 UTK-kultivaatorit ja 16 äket.

Eesrindlikes MTJ-des äestab traktor TšTZ S-60 mitte vähem kui 50—52 siksak-äkkega, kusjuures traktori võimsus teise kiiruse puhul kasutatakse ära 90%-liselt. Künkliku reljeefi või niiskema mullaga maatüki puhul ei suuda traktor niisugust arvu äkkeid vedada ja jääb tihti seisma. Niisugusel korral komplekteeritakse agregaat vähema arvu äketega (näiteks 36—40); siis töötavad traktoristid tasastel kohtadel kolmanda käiguga ja teise käiguga pinna tõusul.

Moskva oblasti Komsomolski MTJ traktorist K o r o l j o v, kelle 1944. a. tööjõudlus traktoril STZ oli 1620 ha, tõestas traktorikiirustega manööverdamiste täit otstarbekohasust kõigi põllutööliikide alal. Põllud, mida harib Komsomolski MTJ, evivad künklikku reljeefi kitsasorgude ja küngastega. Sm. Koroljov komplekteerib agregaadi traktori teise kiiruse kohaselt. Neis kohtades, kus esineb kallakuid või on kergemad mullad, töötab ta traktori kolmanda käiguga, aga pinnase tõusu korral esimesega.

Komsomolski MTJ direktor, arvestades sm. Koroljovi suurte töökogemustega, korraldab süstemaatiliselt traktoristidele ja traktoribrigaadide brigadiiridele seminare, kus sm. Koroljov tutvustab teisi oma töökogemustega.

Lähtudes eesrindlike MTJ-de tööpraktikast, võib teha järgmisi järeldusi: töö juures on rakendatavad traktori kõik käigud. Kõiki kiirusi mitte ainult võib, vaid peab kasutama sellel tingimusel, et nad suurendaksid agregaadi töötootlikkust ja ei kahandaks töö kvaliteeti. Siiski esitab traktoriagregaadi töötamine suure kiirusega suuremaid nõudmisi töötajaile, kes töötavad agregaadil, ja esmajoones traktoristile, kes peab täielikult tundma traktoritöö tehnikat. Siia kuulub kõigepealt traktorite ja haakemasinate tehnilise hoolduse instruktsioonide täpne täitmine.

Eesrindlike MTJ-de töökogemused ja parimate brigaadide töö tundmaõppimine võimaldab soovitada agregaatide järgmisi variante, mida rakendatakse edukalt põllumajanduslikel töödel.

K ü n n i a g r e g a a d i d. Umbrohtunud põldudel ja maatükkidel, mida ei haritud eelmistel aastatel (jäätmaa), aga samuti

ka põldudel, mis on eraldatud juurviljadele ja tehnilistele kultuuridele, teostatakse kevadel sügavkündi koos äestamisega. Künniks võib soovitada tabelis 9 toodud agregaatide koosseisu.

Tabel 9.

Näitlik adrakorpuste valik (olenevalt pinnasest ja künnisügavusest).

Mullaliigid	Künnisügavus (sentimeetreis)	Ratastraktorid		Linttraktorid				
		„Universal“	SHTZ	TšTZ S-60	TšTZ S-65	TšTZ SG-65	STZ-Nati	HTZ T2G
Kerged mullad — eritakistus 0,20—0,35 kg/cm² (liivased, saviliivased ja liivsavised)	18	3	4—5	15—18	15—17	7—8	10—12	7—8
	20	2—3	4	14—16	13—16	6—7	9—11	6—7
	22	2	4	12—15	12—14	6—7	8—10	6—7
	25	—	3	11—13	11—12	5—6	7—8	5—6
Keskmised mullad — eritakistus 0,35—0,55 kg/cm² (liivsavised, rasked liivsavid ja rühkliivad)	18	2—3	4	11—13	10—12	5—6	7—8	5—6
	20	2	4	9—11	9—11	5—6	6—7	5—6
	22	—	3	9—10	8—10	4—5	6—7	4—5
	25	—	3	7—9	7—9	4—5	5—6	4—5
Rasked mullad — eritakistus 0,55—0,80 kg/cm² (savised, rasked liivsavid, kruusa- ja rühkmullad)	18	2	3	8—9	8—9	4—5	5—6	4—5
	20	—	3	7—8	7—8	4—5	5—6	4—5
	22	—	2	6—8	6—7	3—4	4—5	3—4
	25	—	2	6—7	5—6	3—4	3—4	3—4

Märkus: Esimesed numbrid näitavad korpuste arvu agregaadis töölaiusega 35 cm, teised — 30 cm.

Kõigil kündidel, välja arvatud sügiskünd, haagitakse atrade taha äkked. Adra ja äkke koostöö ühes agregaadis võimaldab

parandada mitte ainult pinnase töötlemise kvaliteeti ja säilitada mullaniiskust, vaid ka täielikumalt koormata traktoreid.

Kompleksagregaadid. Kasutades ühes agregaadis mitmesuguseid põllutöömasinaid ja tööriistu, teostavad eesrindlikud MTJ-d ühtaegu, vältides ajalisi lünki, mitut operatsiooni, näiteks kündi ja äestamist; kultiveerimist, äestamist ja külvi; viljakoristamist kombainidega ja kõrrekoorimist.

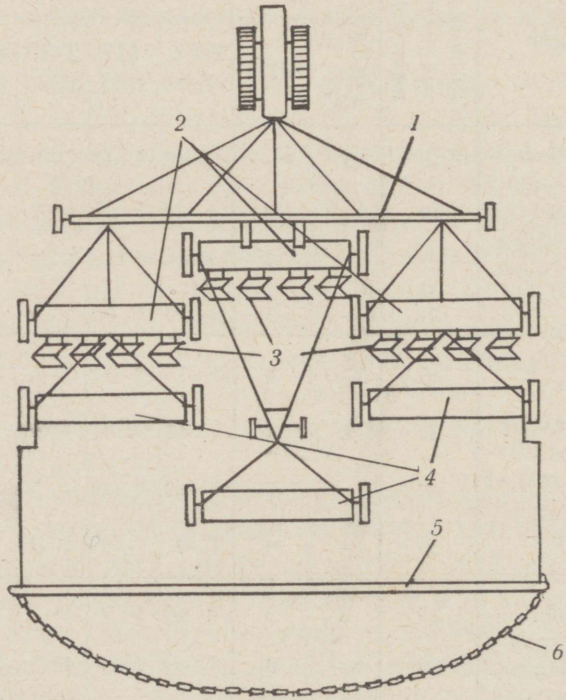

Joon. 6. Agregaat tööriistade ja masinate asetusega järjestikku: 1 — haakimisseadis; 2 — kultivaatorid; 3 — äkked; 4 — külvimasinad; 5 — libistaja; 6 — kett.

Võimalus liita ühes kompleksagregaadis mitmesugust haakeinventari tagab traktorivõimsuse täielikuma ärakasutamise.

Samaaegne kultiveerimine ja külvamine võimaldab säilitada mullaniiskust. Rostovi oblasti ja teiste põuaste või poolpõuaste

rajoonide tingimustes omab see võitluses kõrge viljasaagi eest eriti suurt tähtsust.

Tavaliselt koostatakse külviagregaat kultivaatorite, äkete ja külvimasinate järjestikku kinnitamisega haakimisseadisele (vt. joon. 6). Eesrindlikud MTJ-d võtsid tarvitusele masinate teissuguse asetuse agregaadis: kultivaatorid ja äkked paigutati haakimisseadise vasakpoolsele küljele (traktori liikumise suunas),

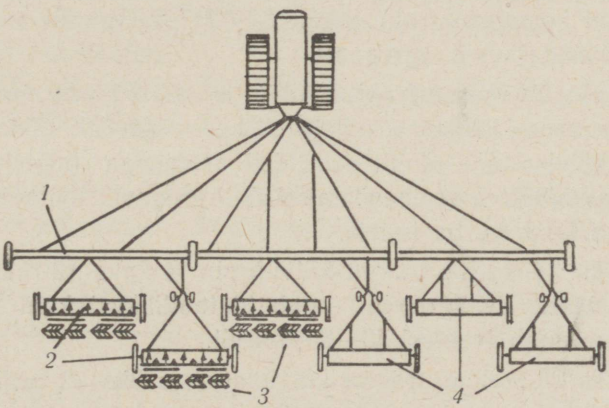

Joon. 7. Agregaat tööriistade ja masinate asetusega kõrvuti: 1 — haakimisseadis; 2 — kultivaatorid; 3 — äkked; 4 — külvimasinad.

külvimasinad aga parempoolsele küljele (vt. joon. 7). Traktoristide ja brigadiiride hinnangu järgi osutub see traktoriagregaadi komplekteerimise moodus õnnelikumaks, sest niisugune haaketööriistade asetus lühendab agregaadi pikkust ja tagab masinate mugavama ja ohutuma hoolduse tööprotsessi ajal.

Kompleksagregaate võib kasutada ainult sel puhul, kui peetakse valjult agrotehnilisi nõudeid ja kui põllud on traktoritööks ette valmistatud.

Kõrvuti agregaatide kasutamise heade tulemustega märgitakse ka õige palju juhtumeid, kus nende töö on halva organiseerimise tõttu andnud negatiivseid tagajärgi: 1942. a. kevadel üksikuis kolhoosides, mida teenindab Tškalovi oblasti Šahmatovi MTJ,

töötasid agregaadid põllul, mis olid õlgedest koristamata, mille tagajärjeks olid masinate ummistused ja sagedased seisakud. Haakijad ei jõudnud ära puhastada äkkeid ja külvimasinaid. See kahandas agregaatide töötootlikkust ja põhjustas külvi halva kvaliteedi.

Niisugusel korral, kui põllupind on külviks vähe ettevalmistatud, on parem koostada agregaate ühetüübilistest masinaist.

Külviagregaatide komplekteerimisel on MTJ-d saavutanud suurimaid kogemusi traktoritega STZ-HTZ. Esitame kõige sagedamini kasutatavaid agregaate.

a) Kaks 24-realist traktor-külvimasinat. Et vähendada külvimasinate veotakistust raskeil ja niiskeil muldadel, täidavad traktoristid külvisekaste ainult poolenisti seemnega (näiteks 1 km pikkusega külvirea seemendamiseks). Agregaadi töötootlikkus on seejuures kuni 3,2 ha tunnis.

b) Üks 24-realine traktor-külvimasin ja kaks 12-realist hobukülvimasinat. See agregaat tagab töötootlikkust kuni 3 ha tunnis ja koormab traktori 70—80%-liselt.

c) Üks 28-realine traktor-külvimasin ja üks 12-realine hobukülvimasin. See agregaat annab 2,7 ha tunnis ja saavutab traktori 75%-lise koormuse.

d) Neli 12—13-realist hobukülvimasinat. Töötootlikkus 3—3,2 ha tunnis traktori 80%-lise koormuse juures.

Traktorid STZ-HTZ võimaldavad töötada kolmandal kiirusel järgmiste külviagregaatidega:

a) Üks 28-realine traktor-külvimasin. Töötootlikkus kuni 3 ha tunnis traktori 90%-lise koormuse juures.

b) Üks 24-realine traktor-külvimasin. Annab töötootlikkuse 2,5 ha tunnis ja koormab traktori 80%-liselt.

Agregaadid samaaegseks äestamiseks ja külviks. Rostovi oblasti Žukovski MTJ-s haagitakse samaaegseks külvamiseks ja äestamiseks «Universal»-traktorile neli siksak-äkke lüli ja kaks 13-realist hobukülvimasinat. Ette nähtud on siin ühekordne äestamine. Agregaadi töötootlikkus on trak-

tori maksimaalse koormuse puhul 1,6 ha tunnis. Teine agregaat kahekordse äestamisega koostatakse viiest siksak-äkke lülist ja kahest 13-realisest külvimasinast, kusjuures kummaltki on kõrvaldatud kaks külvitoru. Sel juhtumil on agregaadi töötootlikkus tunnis 1,3 ha, kui traktor töötab teise kiirusega.

Traktoriga STZ-HTZ komplekteeritakse külvimasinaid ja äkkeid järgmistes variantides, kui töö toimub teise käiguga:

a) Kaheksa siksak-äkke lüli, paigutatud kahte ritta, ja üks 24-realine külvimasin. Töötootlikkus 1,5 ha tunnis. Traktor on täielikult koormatud.

b) Viis siksak-äkke lüli ühes reas ja üks 28-realine külvimasin. Töötootlikkus 2 ha tunnis, traktori koormus ulatub 90%-ni.

c) Kuus siksak-äkke lüli ühes reas, üks 28-realine ja üks 12-realine külvimasin. Töötootlikkus 2,4 ha tunnis traktori täieliku koormuse juures.

Kogemused näitavad, et ainult hästi ettevalmistatud põldudel võib edukalt kasutada külviagregaate koos ühekordse äestamisega.

Agregaadid kultiveerimiseks, äestamiseks ja külvamiseks. Rostovi oblasti Žukovski, Kavalerski ja Kominternovski, Stavropoli krai Petrovski ja Tambovi oblasti Tšernjanovski MTJ kasutavad edukalt keerukamaid agregaate, mis koosnevad kultivaatoreist, äkkeist ja külvimasinaist.

a) Traktoreile STZ-HTZ koostatakse agregaat UTK- või UKRS-kultivaatorist, millel on parempoolsed tööliigendid välja lülitatud, 13-realisest külvimasinast ja kahest siksak-äkkest. Töötootlikkus 1,6 ha tunnis. Traktor täielikult koormatud.

b) Traktorid STZ-Nati võimaldavad komplekteerida agregaati kultivaatorist, 24-realisest külvimasinast ja neljast siksak-äkkest; töötootlikkus on traktori kolmanda kiiruse puhul 1,9 ha tunnis traktori 85%-lise koormuse juures.

c) Traktoreile TšTZ S-60 ja S-65 komplekteeritakse agregaadid kahest kultivaatorist, kaheksast siksak-äkke lülist ja kahest 24-realisest külvimasinast. Traktori teise käigu juures ulatub töötootlikkus 2,4 ha-le tunnis.

Kultiveerimisel ühtaegu äestamise ja külvamisega on enne ilmtingimata vajalik ettevalmistavalt kultiveerida töötlusribade mõlemad ääred külvimasinate haardelaiuse ulatuses, s. o. 1,7 m traktori STZ-HTZ puhul, 3,4 m laiuselt — töötades traktoriga STZ-Nati ja 7,2 m — töötades traktoriga TšTZ S-60 ja S-65.

Tehnilise hoolduse organiseerimine.

Masina-traktoripargi õigesti ärakasutamine on lahutamatult seotud traktorite ja põllutöömasinate plaanikohase tehnilise hoolduse organiseerimisega. Plaanilise tehnilise hoolduse põhialuseks on niisugune kord, mille juures iga traktor ja põllutöömasin, olnud ettenähtud aja töökäigus, allub tingimata kindlaksmääratud tehnilisele hooldusele või remondile.

Eesrindlikud MTJ-d, juurutanud plaanikohase tehnilise hoolduse süsteemi, kindlustasid traktoripargi suurima jõudluse, tänu millele need aastast aastasse täidavad omad kohustused kolhooside vastu; traktoritöid teostatakse kindlail tähtaegadel ja kõrgekvaliteediliselt.

«Palju tuli meil töötada,» jutustab Kamenski MTJ direktor sm. Mokropolov, «et õpetada traktoriste ja brigadiire hoolitsema oma masinate eest. Kõige raskem oli korraldada traktorite tehnilist hooldust plaan-graafiku kohaselt. Nüüd on meil masinate tehnilise hoolduse graafik kujunenud seaduseks. Traktor, mis on töödelnud kindlaksmääratud arvu ha-sid, läheb tehnilisele hooldusele ka kõige kibedamal põllutöö ajal. Kõrvalekaldumist kindlaksmääratud tähtajast lubatakse ainult niisugusel korral, kui on vaja lõpetada töötlusribal alustatud tööd, mis ei nõua rohkem aega kui pool päeva.

Niisuguse süsteemi tulemusena meie likvideerisime seisakud nn. «tehnilistel põhjustel».»

Kamenski MTJ juhid alustasid plaanikohase tehnilise hoolduse juurutamist teadmise kasvatamisega traktoristides, brigadiirides, kombainereis ja haakijais, et oma traktori, oma masina eest peab muret tundma, tema eest hoolitsema. Tuua peale põllutööde lõppu oma traktor või muu põllutöömasin MTJ majandisse

täiesti korrasolevana sai auasjaks igale traktoribrigaadi töötajale. MTJ-s ei esine selliseid nähteid, et traktorist või kombainer jätaks oma masina puhastamatult põllule. MTJ töötajad veendusid oma kogemuste põhjal, et masinate plaanikohase tehnilise hoolduse süsteem tagab traktoripargi alalise töökõlvulisuse.

Kuidas juurutati siis selles MTJ-s tehniline hooldus?

Võitlust masinate korrashoiu eest, mis algatati MTJ juhtkonna poolt, toetasid innukalt traktoribrigaadide parimad brigadiirid Tsapajev, Morozov ja Žirov. Nad alustasid brigaadide välitöökodade organiseerimist. Brigadiirid ja traktoristid ei jäänud lootma ainult MTJ abile, vaid hakkasid ise hoolitsema töökoja soetamise ja materjalide, seadiste ja tööriistade muretsemise eest, mis on vajalikud tehnilise hoolduse teostamiseks. Kuna kolhoosipõllud on asulast vaid 2—3 km kaugusel, siis traktoribrigaadid ei hakanud soetama väliremondivankrikesi, vaid kohaldasid töökodadeks sobivaid ehitisi kolhoosis. Kolhoosid abistasid tõhusalt töökodade organiseerimist, andsid ruumid kolhoosi sepikoja läheduses ja varustasid neid kruustangidega ja muude tööriistadega. Iga töökoja põrandasse tehti vastav süvend laagrite kinnitamiseks altpoolt. Teised traktoribrigaadid ja kolhoosid on omandanud eesrindlike brigadiiride kogemused.

Otsustav osa töökodade organiseerimiseks Kamenski MTJ igas traktoribrigaadis oli tehnilise hoolduse juurutamisel. Traktorite lahtimonteerimine ja detailide remont teostub siin kinnises ruumis; see kaitseb traktorimehhanisme tolmu ja pori eest ning tõstab masinate reguleerimise ja remondi kvaliteeti. Seejuures on iseloomustav, et sest ajast peale vähenesid järsult brigadiiride sõidud tagavaraosade järele MTJ peatöökotta ja nii jääb neil rohkem aega traktorite töö kontrollimiseks põllul.

Kamenski MTJ kogemused näitavad, et ajakohase põllulaagri ja remonttöökoja soetamine traktoribrigaadile kasvatab traktoristides hoolikat suhtumist traktoreisse ja masinaisse.

Neis MTJ-des, kus kolhoosipõllud on asulast eemal üle kolme kilomeetri, omavad eesrindlike MTJ-de traktoribrigaadid tavaliselt mugavalt sisustatud vagun-elamuid ja kokkupanda-

vaid välitöökodasid. Vagun-elamuid hoitakse eeskujulikus korras ja puhtuses.

Brigaadidel, kes juba aastaid on teenindanud samu kolhoose, on harilikult alalised brigaadi-põllulaagrid. Üksikute brigaadide laagreis on isegi elumajad. Brigaadilaagri maa-ala on hästi planeeritud ja korrastatud. Laudsildid juhatavad täpselt traktorite, põllutöömasinate, tankimisinventari, naftalao ja muude brigaadi varade asukohti.

Traktoribrigaadide laagrite maa-alale on istutatud puid ja lilli Azovi, Stalinski, Djominski ja teistes MTJ-des. Kõik see on hoolikalt tehtud brigaadi töötajate eneste kätega.

Neis brigaadides kogu tehniline hoolitsus traktorite eest, alates tehnilisest hooldusest nr. 3, teostatakse välitöökodades. Töökoda on lahtivõetav ja pärast töö lõpetamist võib teda hõlpsasti viia kolhoosi hoiule või brigaadi üleminekul teise kohta üles seada uues asupaigas.

Töökoja puulattidest raamistik (karkass) on kaetud pilliroomattidega. Töökoja põrandas on laudadega vooderdatud süvend. Istudes süvendis traktori all, saab traktorist teha vajalikke töid mõnusas asendis.

Brigaadi töökojas on riistakapp-tööpink kruustangidega, laud tagavaraosade jaoks, vann tagavaraosade pesemiseks, lauttööpink tsilindriliste osade remontimiseks, pukid, mis traktori lahtimonteerimisel asetatakse traktoriraami alla, väliääs vastava riistade komplektiga.

Peale ülaltähendatud seadiste omab välitöökoda valitud komplekti tööriistu ja -vahendeid, mis võimaldab teostada kõiki remonttöid kuni tehnilise hoolduseni nr. 6.

Kuna brigaadi töökoda on hästi seadistatud, siis osutub liigseks traktoristide varustamine suurema arvu tööriistadega. Kasahhi NSV Karaganda oblasti Litvinovski MTJ-s, Rostovi oblasti Azovi, Stalingradi oblasti Djominski ja teistes eesrindlikes MTJ-des antakse traktoristile ainult kaks võtit traktori välismutrite pingutamiseks, võti küttearmatuuri jaoks, küünlavõti, haamer ja näpitstangid, sest traktori lahtivõtmiseks põllul

pole vajadust. Künnivaol teostavad traktoristid iga vahetuse töö lõpul ainult hooldust nr. 1 ja 2. Kõik muud tehnilised hooldused toimuvad brigaaditöökojas.

Tehniline õppus.

Eesrindlikes MTJ-des toimub traktoribrigaadide töötajate alaline õppus masinate oskuslikuks ja hoolikaks käsitsemiseks. Esmajoones õpitakse traktorite ja haakemasinate tehnilise hoolduse reegleid. Litvinovski MTJ-s korraldab vanemmehhaanik kaks-kolm nädalat enne traktoribrigaadide väljasõitu põllule nädalase kestusega seminari kõigile MTJ traktoristidele ja brigadiiridele. Selles seminaris jutustavad MTJ eesrindlikud traktoristid ja brigadiirid oma kogemustest töö ja masinate hoolduse alal.

Seminari lõpul tutvunetakse traktorite ja põllutöömasinate tehnilise hoolduse graafikuga. Siinsamas antakse kätte igale brigadiirile kuugraafik. MTJ direktor ja vanemmehhaanik arvestavad täiesti õigesti, et traktoribrigaadide brigadiiridel on tehnilise hoolduse teostamisel peamine osa. Seepärast korraldatakse neile veel täiendav, üksikasjalisem instrueerimine, kus nad tutvuvad ka teiste eesrindlike MTJ-de kogemustega. Pärast seda, kui inimesed on vastavalt ette valmistatud, jääb peaülesandeks kontrollida tehnilise hoolduse täitmist traktorite töötamise ajal põllul.

Tehnilise hoolduse graafiku täitmise kontrollimiseks mobiliseeritakse kõik MTJ juhtivad töötajad. Iga mehhaanik, agronoom, raamatupidaja, kes on sõitnud brigaadi töökohale, suunab eelkõige oma tähelepanu sellele, millises seisukorras on traktor või haakemasin ühel või teisel traktoristil. Kas masin on puhas, kas on kinnitatud kõik poldid ja mutrid? Kõik tähelepanekud masina lohaka hooldamise kohta kantakse tehnilise hoolduse kontrollraamatusse.

Mõned traktoristid ei saa igakord aru, milleks on vajalik peatada traktorit, kui kõik tema osad on terved ja traktor «veab». Vahel aga ei täida nad suurema jõudluse taotlemise tuhinas tehnilise hoolduse reegleid kindlaksmääratud tähtaegadel. Litvi-

novski MTJ direktor ja vanemmehhaanik ei jäta tähele panemata ühtki kõrvalekaldumist reeglite täitmises ja võtavad hoolduskorra rikkujate suhtes tarvitusele ranged abinõud ning trahvid. Iga säärane juhtum arutatakse läbi kõigi traktoribrigaadide tootmisnõupidamistel. Nii kasvatab MTJ juhtkond traktoribrigaadide töötajais vastutustunnet oma masina suhtes ja harjutab neid silmas pidama tehnilise hoolduse kõiki reegleid.

MTJ vanemmehhaanik teostab regulaarselt tehnilist õppust traktoristidega ja brigadiiridega, tõstes pidevalt nende kvalifikatsiooni. See on MTJ töö edukuse peamiseks tagatiseks. Üks päev igas viispäevakus on MTJ-s tingimata ette nähtud traktoristide ja haakijate tehniliseks õppuseks. Neil õppustel selgitab brigadiir või mehhaanik traktoristidele üksikasjaliselt, kuidas teostada tehnilise hoolduse operatsioone, kuidas hoida masinat ja teda õigesti kasutada. Brigadiirid ja nende abid võtavad üks kord kümmepäevakus osa MTJ tootmisnõupidamistest, kus iga brigadiir annab aru traktorite seisukorrast ja tehnilise hoolduse reeglite täitmisest.

Et mitte korraga eemaldada brigaaditööst nii brigadiire kui ka nende abisid, korraldatakse neile õppused eri aegadel. Brigadiiride õppused on igal esimesel, kümnendal ja kahekümnendal ja brigadiiride abide omad igal viiendal, viieteistkümnendal ja kahekümneviiendal kuupäeval. On kujunenud üldreegliks, et rööbiti õppusega külastatakse parimaid traktoribrigaade nende kogemuste omandamiseks.

Töö organiseerimine tehniliste hoolduste teostamiseks.

Litvinovski MTJ-s omistatakse erilist tähtsust igapäevastele tehnilistele hooldustele nr. 1 ja nr. 2. MTJ juhtkond on õigusega suunanud traktoristide ja brigadiiride tähelepanu mainitud tehniliste hoolduste täitmisele, sest see kindlustab traktoripargile ta töövõime. Esialgu teostas selles MTJ-s traktori iga vahetuse tehnilist hooldust ja traktori tankimist traktorist üksinda oma tööajal. Ta kulutas selleks igakord 2—3 tundi. Säärase töökorra juures kaotas MTJ aastas vähemalt 600—700 töötundi iga traktori

kohta. Arvestades seda asjaolu tegi MTJ direktor sm. Kozerod vanemmehhaanikule ettepaneku parandada tehnilise hoolduse läbiviimise süsteemi. Uurinud üksikasjaliselt Azovi MTJ ja eesrindlike traktoribrigaadide töökogemusi ja võtnud arvesse Litvinovski MTJ vigu, pani vanemmehhaanik ette organiseerida töö brigaadis uuel alusel, kusjuures tehnilise hoolduse teostamiseks tuli rakendada traktoribrigaadi kõiki töötajaid, määrates neile kindlad tööülesanded.

Järjekordsel tootmisnõupidamisel arutas sm. Kozerod traktoribrigaadide brigadiiridega üksikasjaliselt vanemmehhaaniku ettepanekuid. Nõupidamise tulemusena anti välja MTJ direktori käskkiri tehnilise hoolduse läbiviimise korra kohta MTJ-s. Käskkiri paljundati ja anti allkirja vastu igale brigadiirile, traktoristile ja haakijale. Käskkirjaga kindlaksmääratud korra kohaselt peavad brigadiir või tema abi, mõlemad traktoristid, haakijad ja tankija vahetuse puhul tingimata olema traktoriagregaadi juures.

Reeglipäraselt toimub traktoristide vahetus künnivaol, kusjuures igal töötajal on järgmised ülesanded.

Esimese kategooria traktorist toimetab traktori läbivaatust, kontrollib kõiki kinniseid ja pingutab nad; tühjendab karteri õlist; avanud luugid, kontrollib kepsulaagreid, suleb luugid; valab karterisse avtooli, õlitab klapinookureid, magneeto ja dünamo.

Teise kategooria traktorist puhastab traktori tolmust ja porist; õlitab solidooliga regulaatori võlli, kõik määrdekohad rooliseadmes, siduri, tagumised poolteljed, ventilaatori ja muud määrdekohad. Vahetab õli õhupuhastis.

Vahetusest lahkuv haakija puhastab haakemasina porist ja pingutab lõdvenenud mutrid ja muud kinnised. Läheb siis traktori juurde ja õlitab solidooliga esirattad, kinnitustapid, piki- ja põiktõmmitsad. Valab vett radiaatorisse ja peseb settekannud.

Uue vahetuse haakija teostab haakemasina või -tööriista kogu tehnilise hoolduse. Puhastab porist, kontrollib kinniseid ja õlitab masina.

Tankija mõõdab vedelkütte ülejäägi paagis ja täidab siis paagi.

Brigadiir või brigadiiri abi vaatab järele mootori, kontrollib kepsulaagreid ja õlitamise korralikkust, reguleerib klappe. Kontrollib traktorikinniseid. Siirdub siis haakemasina juurde, kontrollib selle korrasolekut ja tööliigendite õlitamist.

Pärast kõigi nende tööde täitmist käivitab traktorist mootori, brigadiir aga kuulatab käigu korralikkust. Kui traktor ja haakemasin on täiesti korras, lubab brigadiir traktoristi tööle asuda.

Niisugune töökord kahandas ajakulu traktori tankimisel ja tehnilisel korrastamisel kuni 30—40 minutini päevas.

Tööjaotust, mis kehtestati traktoriagregaadi hoolduseks iga vahetuse ajal, rakendati ka keerukamate tehniliste hoolduste nr. 3, 4, 5 ja 6 puhul, mis teostatakse eranditult brigaadi töökojas.

Tehnilistest hooldustest nr. 3, 4, 5 ja 6 võtavad osa mõlema vahetuse traktoristid ja haakijad ning teised traktoribrigaadi töötajad, kes on parajasti tööst vabad.

Ligikaudu sama kord kehtib tehnilise hoolduse teostamisel ka Habarovski krai Jerkovetsi, Molotovi oblasti Suksuni, Akmolinski oblasti MTJ-s «Avangard» ja paljudes teistes eesrindlikes MTJ-des. Töö õigesti organiseerimine tehniliste hoolduste läbiviimisel on võimaldanud mainitud MTJ-del suurendada iga traktori tööaega põllul 200—250 tunni võrra ja jõudlust hooajal 50—100 ha võrra.

Tehnilise töö planeerimine ja arvestus.

Eesrindlike MTJ-de iseloomulikuks tunnuseks on põllutöömasinate ja traktorite «pikk iga», vaatamata nende intensiivsele kasutamisele. Enne Isamaasõda loeti Krasnodari krai Stalinski ja Rostovi oblasti Azovi MTJ-i õigustatult Nõukogude Liidu eesrindlikeks MTJ-deks. Sellest hoolimata, et sakslased Rostovi oblasti ajutise okupatsiooni perioodil laastasid täielikult mõlema MTJ majapidamise, taastasid viimased kiiresti oma majapidamise ja ka endise kuulsuse. Evakuatsiooni raskeis tin-

gimustes säilitasid need MTJ-d oma traktoripargi, mis on häireteta töötanud kolhooside väljadel juba üle kümne aasta. 1944. a. tuli Azovi MTJ uuesti võitjaks üleliidulises MTJ-de sotsialistlikus võistluses tööplaani täitmise ja naturaaltasude laekumise alal.

Azovi MTJ sai 1932.—1933. a. 37 traktorit STZ, ajavahemikul 1933—1936 22 traktorit STZ, 6 «Universali» ja 5 TšTZ-i ning a. 1938 5 traktorit STZ-Nati. Nii oli traktorite enamik juba enne sõda töötanud 6—9 aastat. Vaatamata sellele MTJ täitis igal aastal traktoritööde plaani.

Hooaja keskmine jõudlus iga 15-hobujõulise traktori kohta oli Azovi MTJ-s enne sõda üle 900 ha.

Krasnodari krai Stalinski MTJ-s on traktorid töötanud sama palju aastaid ja siiski nende aastajõudlus ei jäänud alla 700 ha iga 15-hobujõulise traktori kohta. Traktoritööd neis MTJ-des olid järjekindlalt kõrgekvaliteedilised. Kolhoosid, mida teenindas Stalinski MTJ, said püsivalt teraviljasaake 12 kuni 15 ts/ha aastas.

Traktorite kõrge tööproduktiivsus ei põhjustanud masinate suuremat kulumist. Azovi ja Stalinski MTJ-s pole välja praagitud ega seisma jäetud ühtki traktorit.

Neis MTJ-des on traktoripark alati väga heas seisukorras, sest siin täidetakse rangelt masinate tehnilise hoolduse reegleid.

Tehniliste hoolduste ja remontide eeskujuliku planeerimise ning arvestuseta oleks võimatu masina-traktoripargi õige ekspluateerimine.

Traktorite tehniliste hoolduste planeerimine toimub Stalinski ja Azovi MTJ-s järgmiste põhidokumentide alusel, mida koostab MTJ vanemmehhaanik:

1) traktorite tehniliste hoolduste ja remontide aastaplaan;

2) traktorite tehniliste hoolduste ja remontide kuukontrollplaan;

3) brigaadidele ettenähtud tagavaraosade limiitraamat.

Traktorite töö arvestust peetakse traktoribrigaadides kolme peadokumendi alusel:

a) traktorite tööžurnaal;

b) remondi ja tehnilise hoolduse juures peetav vigade nimekiri;

c) aktid traktorite ja põllutöömasinate avariiliste vigastuste kohta.

Azovi MTJ-s on tehnilise hoolduse ja remondi arvestus laiendatud ka põllutöömasinaile. Nagu traktoreile, on ka põllutöömasinaile kehtestatud tehniliste hoolduste teostamise aasta- ja kuukontrollplaan ning tööžurnaalid. Žurnaalis arvestatakse iga masina tööd kogu hooaja kestel ja kantakse sisse masinale teostatud tehnilised hooldused.

Aasta algul MTJ vanemmehhaanik koostab iga traktoribrigaadi kohta traktorite hoolduse ja remondi aastaplaani. Tehniliste hoolduste planeerimise aluseks on traktoritööde plaan, traktori tehniline seisukord ja jõudlus pärast viimast kapitaalremonti.

Azovi, Litvinovski, Kamenski ja teiste MTJ-de kogemused tõendavad, et tehniliste hoolduste aastaplaani koostamisel on hõlpsam lähtuda eraldi iga kuu töömahust. See lubab paremini kontrollida tehnilise hoolduse täitmist.

Tehniliste hoolduste aastaplaani arutab vanemmehhaanik läbi traktoribrigaadide brigadiiridega, mõnikord ka traktoristidega. Vajaduse korral tehakse plaanis parandusi.

Aastaplaan iga brigaadi kohta kinnitatakse MTJ direktori poolt. Peale selle valmistab vanemmehhaanik veel koondplaani kogu MTJ masina-traktoripargi ulatuses. Seesugune plaan võimaldab kindlaks määrata tagavaraosade ja materjalide aastase vajaduse. Ärakiri plaanist antakse MTJ kesktöökoja juhatajale. Vastavalt aastaplaanile ja traktoritööde läbiviimisele annab MTJ vanemmehhaanik brigadiirile iga kuu algul tehniliste hoolduste kuukontrollplaani. Selles plaanis määratakse kindlaks iga traktori tehniliste hoolduste nr. 3, 4, 5 ja 6 tähtajad. Tehnilisi hooldusi nr. 1 ja 2 ei planeerita, sest need hooldused peavad toimuma iga päev.

Kuu lõpul traktoribrigaadi brigadiir annab vanemmehhaanikule üle kontrollplaani koos märkustega igale masinale ettenähtud tehnilise hoolduse tegeliku läbiviimise kohta kuu jooksul.

Vanemmehhaanik omakorda annab brigadiirile uue kontrollplaani tehniliste hoolduste kohta järgnevaks kuuks ja laseb laost või töökojast välja anda vajaliku arvu tagavaraosi.

Igal traktoribrigaadil on limiitraamat, kus on ära tähendatud, kui palju ja milliseid tagavaraosi brigaad peab aastas saama.

Limiitraamat antakse välja traktoribrigaadi brigadiirile. Selles on kindlaks määratud ka iga traktori tagavaraosade limiit. Tagavaraosade kättesaamiseks esitab brigadiir laohoidjale limiitraamatu ja vanemmehhaaniku poolt kontrollitud vigade nimekirja. Tagavaraosade väljaandmisel märgib laohoidja väljastamise kohta käivad andmed limiitraamatusse. Kuu lõpul esitab ta eelmainitud andmed MTJ raamatupidamisele väljaläinud tagavaraosade kandmiseks traktori isiklikule arvele.

Niisuguse korra juures ei või traktoribrigaad saada MTJ laost ühtki polti, ühtki tagavaraosa ilma kindlaksmääratud limiidita ja MTJ vanemmehhaaniku loata.

Igasugune üksikosade vahetamine traktoril enne tehniliste hoolduste graafikuga määratud tähtaega vormistatakse aktiga, milles märgitakse purunemise või enneaegse läbikulumise põhjused. Selle akti põhjal antakse brigadiirile laost uued osad ainult MTJ vanemmehhaaniku loal. Laohoidja märgib väljaantud osad brigaadi limiitraamatusse. Akt osade väljastamise märkusega läheb MTJ raamatupidamisse väljaantud osade hinna kandmiseks traktori isiklikule arvele. Kõik murdumis- ja avariijuhud lahendab vanemmehhaanik; tema teeb kindlaks avariide põhjused ja süüdlased.

Tööde jaotamine MTJ brigaaditöökodade ja kesktöökoja vahel.

Tehnilise hoolduse alal on Azovi MTJ-s kehtestatud täpne tööjaotus MTJ brigaadi välitöökodade ja kesktöökoja vahel.

Selle tööjaotuse kohaselt sünnib traktorite lahtivõtmine ja kokkupanek brigaaditöökodades, kuna üksikosade restaureerimine ja kõik mehhaanika- ning keevitustööd toimuvad MTJ kesktöökojas. Brigaad annab pärast traktori lahtivõtmist ja vigadenimekirja koostamist kesktöökotta remontida masinate

mehhanisme ja üksikosi, mis nõuavad restaureerimist (valtside keevitamine, hülsside treimine, kinnituskohtade remont jm.). Niisugustel juhtudel, kui traktori väntvõll vajab lihvimist ja kepsulaagrid valamist ning treimist, saadetakse kesktöökotta kogu traktorimootor. Peale kolvigrupi komplekteerimist teostab kesktöökoda võllilihvimist, kepsulaagrite valamist, treimist ja viimistlemist ning teisi töid, proovib siis mootori võimsust ja küttekulutust ning annab mootori aktiga üle brigadiirile ja traktoristile.

Paljud MTJ-d on sammunud edasi brigaadide traktorite ja põllutöömasinate eest hoolitsemisel. Nii on MTJ-s «Avangard» ja Kasahstani Tobolski MTJ-s brigaaditöökodadele antud statsionaarsed hooned. Igal töökojal on kaks jaoskonda: ühes jaoskonnas, mis on riistade ja abinõudega hästi varustatud, toimuvad montaažitööd, teises — sepatööd. Töökojas töötavad need brigadiirid ja traktoristid, kes on spetsialistid lukusepa- ja sepatöö alal.

MTJ «Avangard» brigadiir Pjotr Kigitšin, töötades kolhoosis «Novõi bõt», parandas kõik masinate rikked koha peal — välitöökojas. 1944. a. saavutas sm. Kigitšini brigaad üle 700 ha iga 15-hobujõulise traktori kohta ja ületas kahekordselt hooajanormi.

Tobolski MTJ-s on üksikud kolhoosid MTJ keskusest 40 ja rohkem kilomeetrit eemal. Siin ilmneb veel rohkem välitöökodade tähtsus. Kolhoosid osutasid suurt abi nende organiseerimisel. Nii on näiteks Kirovi-nimelises kolhoosis töökodade tarvis antud endine autogaraaž. Hoone on hästi soojutatud, ta kujutab enesest lukusepa-tsehhi ja mahutab korraga neli traktorit. MTJ-st väljaantud tagavaraosad ja materjalid on brigadiiri hoiul väikeses laos. Tobolski MTJ juhatus on vastavalt tehnilise hoolduse graafikule andnud brigadiiri isiklikule vastutusele kõik vajalikud masinaosad ja materjalid, riistad ja seadmed. Niisuguste töökodade soetamisega lahenes uuel viisil kaugelasuvais kolhoosides töötavate brigaadide tehnilise abistamise küsimus. Vanemmehhaanik osutab erilist tähelepanu nende brigaadide pidevale varustamisele vajalike tagavaraosadega ja

sõidab vähemalt kaks korda kuus isiklikult neisse brigaadidesse, kus selle tulemusena tehnilise hoolduse graafiku täitmise üle on kujunenud range kontroll.

Teraviljakultuuride koristamise organiseerimine.

Saagikoristamise organiseerimine on kõige keerukamaks ja vastutusrikkamaks ülesandeks. Hilinemine koristamisega põhjustab suuri saagikadusid ja pidurdab paratamatult teisi põllutöid — kõrrepõllukoorimist, talvviljade külvi, sügiskündi.

Seepärast peab kogu organiseerimistööd suunama nii, et vili koristataks kõige lühema ajaga ja kadudeta.

Kombainid rakendatakse reeglipäraselt koristamistöödele hiljem kui teised koristusmasinad. Isesidujad, vilja- ja heinaniidumasinad võimaldavad koristada vilja vahaküpsuse algstaadiumis. Seda asjaolu kasutas 1944. a. suure eduga Tambovi oblasti Tšernjanovski MTJ direktor M. V. Savenko. Aegsasti enne lõikust, juba külvitööde ajal asus sm. Savenko kontrollima kolhoosides niidumasinate ja viljalõikajate korrastamist. Seal, kus masinad olid remontimata, abistas MTJ kolhoose remonte lõpetada. Nii korrastati enamikus kolhoosides, mida teenindab Tšernjanovski MTJ, masinad õigel ajal enne lõikust.

Koristustööde järjekorra määramisel suunas MTJ juhtkond koos kolhooside juhatustega masinad esmajoones kiirelt pudeneva viljaga põldudele, osa viljaniitjaid aga eraldas põldude ettevalmistamiseks kombainitööks — töötlusribade lahtiniitmisele.

MTJ vanemagronoom võttis arvesse kõiki viljade ebaühtlast valmimist mõjustavaid tegureid. Kõigepealt kontrollis ta, mis sortidega ja millistel ajavahemikel olid kolhoosides külvid teostatud. Arvestamisele tulid ka põldude lõunakallakud ja kergemad (liivased ja saviliivased) mullad, sest need kiirendavad viljade valmimist.

Igas kolhoosis seati lõikuse eel sisse alaline vaatlus viljade valmimise üle. Kõik põllutükid kinnistati kombainereile juba kevadel.

MTJ direktor, vanemagronoom ja vanemmehhaanik jaotasid omavahel kolhoosid koristustööde ettevalmistamise organiseerimiseks. Kombainide teenindamiseks eraldati alaline rühm kolhoosnikke ja kinnistati vajalikul arvul hobuseid ning veokeid. Igale kolhoosnikule määrati kindlad ülesanded kombaini teenindamisel.

Viljakoristamise agregaatide täpne teenindamine otsustab koristamise edu. Koristamise hea organiseerimise vältimatuks tingimuseks on traktoribrigaadide brigadiiride ja kombainerite õigeaegne tutvumine väljadega, kus neil tuleb töötada. Kolhoosidel on ka tähtis teada, missugune kombainer ja traktorist tulevad koristustöödele.

Enamik MTJ-dest omab nüüd kombainiparki, mis on suuteline teenindama kõiki oma piirkonna kolhoose. See võimaldab kinnistada kolhoosidele kombaine ja traktoreid mitte ainult üheks korraks, vaid nende pidevaks ja kestvaks teenindamiseks. Neis tingimustes kujuneb kombaineril ja traktoribrigaadi brigadiiril kolhoosi ja põlluharimisbrigaadiga alaline elav side, millel on küllalt tunduv mõju kombainitööde edule.

Tavaliselt MTJ-d jaotavad kombainid kolhooside vahel, lähtudes kolhoosi tööpinge suurusest viljakoristamisperioodil.

Esmajoones määratakse kombainid vilja koristama neisse kolhoosidesse, kus iga kolhoosniku kohta tuleb suurim töökoormus.

Kuid eesrindlike MTJ-de juhtkond ei arvesta ainult tööpinge suurust kolhoosis, vaid ka teisi näitajaid, nagu põldude sobivust kombainidega töötamiseks, viljade umbrohtumist, maapinna reljeefi jne. Üksnes kõigi tegurite arvestamisega saab kolhoosides õigesti organiseerida kombainiga viljakoristamist.

Teatavasti annab kombain suurimaid töötulemusi ulatuslikel väljadel, mis on hästi umbrohuvabad ning sobiva reljeefiga.

1942. a. kinnistasid Tškalovi oblasti Karkalinski MTJ juhatus ja rajooni organisatsioonid kolm kombaini Pugatšovi-nimelisele kolhoosile. Kombainide jaotamisel võeti selle kolhoosi juures arvesse nisu suurt külvipinda ja vähest tööjõudu. Ka on Pugatšovi-nimelise kolhoosi põllud suured ja tasased — sobivad

kombainide tööks. Näis, et MTJ juhatus ja rajooni organisatsioonid toimisid õigesti, eraldades sellele kolhoosile korraga kolm kombaini ja orienteerides kolhoosi juhatust koristustöödele kombainidega. Arvestades, et kombainid koristavad vilja kiiresti, koondas kolhoosi juhatus kogu tähelepanu nende teenindamise ettevalmistamisele. Niidumasinad ja viljaniitjad, mis olid küll remonditud, jäeti reservi.

Kuid tegelikult kujunes pilt teissuguseks. Kolhoosipõllud olid halvasti haritud ja vili osutus tugevasti umbrohtunuks. Kui kombainid jõudsid põldudele, algasid juba esimestest päevadest peale masinate seisakud ja murdumised viljade suure umbrohtumise tõttu. Kõik kombainerite katsed kohastuda umbrohtunud vilja koristamisega osutusid tagajärjetuks, kombainid seisid päevade viisi. Kolhoosil tuli ülepea-kaela muuta viljakoristusplaani. Kombainid pandi tööle puhtamaile väljadele ja ülejäänud nisupõllud koristati hobumasinatega. Vaatamata kiiresti tarvitusele võetud abinõudele hilines nisu koristamine ja osa saagist läks pudenemise tõttu kaduma. Kolhoosile ja MTJ-le läks põldude umbrohtumise astme arvestamata jätmine kalliks maksma.

Võitluses kombainide ratsionaalse kasutamise eest peavad MTJ-de ja kolhooside juhtkonnad arvestama kõiki tegureid, mis esimesel pilgul näivad kõrvalistena, kuid masinate töötamisel võivad otsustavalt mõjutada koristustööde käiku.

Kui tööpinge suurus nõuakski kombaini andmist mõnele kolhoosile, mille väljad aga pole sobivad või on viljad tugevasti umbrohtunud, siis on siin parem organiseerida koristamist kombaini asemel isesidujate ja niidumasinatega, anda kolhoosile hea peksumasin ja abistada teda transportvahenditega.

Eesrindlike MTJ-de ja kombainerite töökogemused näitavad, et mitmete kultuuride (rukis, nisu, hirss) järjestikune koristamine võimaldab tunduvalt pikendada kombainide kasutamise hooaega koristustöödel.

Peale selle on võimalik pikendada kombainide kasutamist koristustöödel, ilma et tekiks kadusid vilja pudenemisest kõrrel, ka siis, kui kombainile kinnistatakse põlde ühe kultuuriga, kuid mitmesuguse valmimisajaga (talv- ja suvinisu) või erineva

pudenemisastmega (pehme ja kõva nisu). Sellest võib järeldada, et, kasutades kombaine mitmesuguste kultuuride koristamisel, eriti rajoonides, kus kasvatatakse rohkesti hirssi ja päevalille, võib kombainide hooaja jõudlust suurendada 2½ korda.

Kombainide kasutamise hooaja pikendamine mitme kultuuri või ühe kultuuri mitme sordi koristamise arvel ei tohi siiski milgil määral nõrgestada MTJ peaülesannet — saavutada tööaja maksimaalset tihendamist ja kombainiagregaadi igapäevase produktiivsuse tõstmist.

Eesrindlaste-kombainerite rohkearvulised tööeeskujud näitavad, et nende edu oleneb eelkõige hoolikast töötajate valikust ja töö õigest organiseerimisest. Kombainer, traktorist, tüürimees, teradevedaja ja teenindav personaal moodustavad ühtsa kokkuliidetud kollektiivi, kus igaühele on antud täpsed ülesanded ja kus peetakse rangelt töödistsipliini.

Vennad Oskinid, kes saavutasid kombaini kasutamises maailmarekordi, rõhutavad eriti hästivalitud kollektiivi tähtsust kombainiagregaadil.

«Meie mõistsime hästi, et korrapärase ja katkematu töö tagavad peamiselt inimesed. Seepärast oli meil esimeseks ülesandeks, mida asusime lahendama, inimeste valik ja ettevalmistamine nii tööks agregaadil endal kui ka tema teenindamiseks.

Tehnilise õppusega ja regulaarsete tootmisnõupidamistega taotlesime seda, et iga töötaja tunneks oma tööd, õpiks tähelepanelikult kuulatama töötava masina käiku ja kiirelt selle järgi märkama vähimaidki häireid. Meie agregaadis teadis igaüks, millal ja mida ta peab tegema.

Praktika näitas, et kombainis peituvad suured võimalused. Mõnikord tundsime, et meil ei jätkunud teadmisi kombaini paremaks ärakasutamiseks; siis asusime raamatute taha ja uurisime kaua ning visalt masinaid.»

Kombainide kasutamise praktikas on küllalt sääraseidki näiteid, kus üksikute MTJ-de juhtkonnad ei omistanud suuremat tähelepanu viljakoristus-agregaatide maršruudile, mille tagajärjel isegi head kombainerid ei suutnud saavutada kõrgeid töö-

tulemusi tohutu ajakaotuse tõttu, mida tekitasid asjatud tühisõidud.

Pikaajaline praktika näitab, et seal, kus on hästi koostatud kombainiagregaatide maršruudi-plaanid, kahanevad mitte üksi tühisõitudest tingitud ajakaotused, vaid peaaegu kaovad ka kombainide seisakud organisatsioonilistel põhjustel.

Suur tähtsus on viljavälja koristamiseks ettevalmistamisel. Kuulus kombainkoristuse meister Semjon Pjatnitsa Altai krai Budjonnõi-nimelisest MTJ-st jutustab väljade ettevalmistamisest järgmist: «Minul õnnestus õigesti organiseerida tööd koristamisel ja hästi ette valmistada põllud, ja see peamiselt otsustabki asja edu.

Juba siis, kui tera on alles piimjas, hakkan ma jaotama põlde töötlusribadeks, määran kindlaks kombainide lossimiskohad ja organiseerin töötlusribade lahtiniitmist. Iga põllu niidan tingimata 8—10 meetri ulatuses äärest lahti. Tavaliselt on põllud teede ja orgude läheduses tugevasti umbrohtunud, mis raskendab suuresti kombainide tööd. Äärte lahtiniitmisega väldin ma kombaini takerdumist umbrohus ja sellega ka agregaadi seisakuid.

Väga tähtis on töötlusriba nurkade õige lahtiniitmine. Hästi lahtiniidetud töötlusriba võimaldab sügavaid pöördeid nurkadel, vähendamata kombaini haardelaiust. Põllulõigu nurkade ümmardamine peab toimuma ligikaudu 60—70 meetri ulatuses nurga tipust ja töötlusribade lahtiniidetud vahed peavad olema laiusega umbes 6—7 meetrit.»

Kuidas organiseeritakse väljade ettevalmistamist kombainkoristuseks?

Žukovski MTJ-s antakse 10—15 päeva enne viljakoristuse algust kolhooside esimeestele juhis eriliste lülide moodustamiseks, kelle ülesandeks on välja ettevalmistamine kombainidele.

Iga põlluharimisbrigaad, kelle põllul kombain hakkab töötama, organiseerib 6—7 inimesest koosneva lüli, eesotsas kogenud kolhoosnikuga. Tavaliselt antakse lülile niidumasin, 1 kaarik ja neli hobust või härga. Kahe kolhoosniku ülesandeks on töötlusribade tähistamine, teised kaks töötavad niidumasinal, üks

niidab käsivikatiga lahti töötlusribade ääred ja üks veab niidetud vilja rehepeksuplatsile.

Lüli alustab tööd 3—4 päeva enne viljalõikuse algust. Väljade ettevalmistust teostatakse kogenud kombaineri või jaoskonnaagronoomi juhiste järgi. Eelkõige jaotatakse põllud töötlusribadeks. Kombainerid ja MTJ jaoskonnaagronoomid tükeldavad põllu niiviisi, et lõikude pikad küljed suunduksid võimalikult piki kündi.

Väljad lamandunud viljaga tükeldatakse nii, et töötlusribade pikk külg läheks 40—45°-lise nurga all vilja lamandumise suunas.

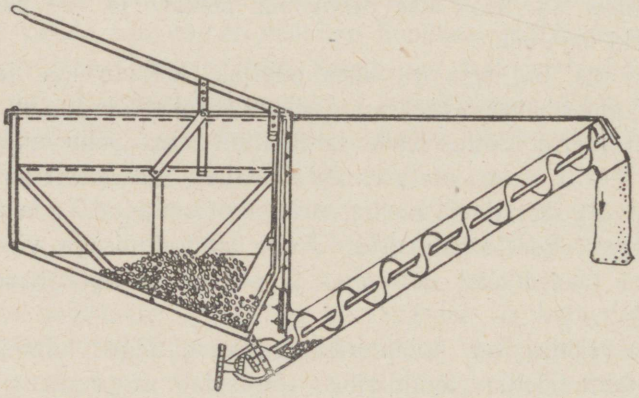

Joon. 8. Seadis tühjendusjuha ja punkri ühenduse sulgemiseks.

Rajoonides, kus koristamise ajal valitsevad tugevad tuuled, eriti stepirajoonides, võtavad kogenud kombainerid töötlusribade tähistamisel arvesse ka tuule suunda. Nad püüavad välja tükeldada niiviisi, et töötlusribade pikad küljed ei ühtuks tuule suunaga. Sel juhul ei puhu tuul piki kombaini liikumist, vaid kombaini peksumasina külgedele.

See vähendab kadusid, mis tekivad lõigatud viljapeade üleviskumisega kombaini niiduseadmest, ja viljapeks kombaini peksumasinas toimub vaiksemalt ja puhtamalt.

MTJ-de ja üksikute kombainerite praktika näitab, et töötlusribadel peab olema pika ristküliku kuju, kusjuures lõigu pikkus peab olema 6—10 korda suurem laiusest.

Eesrindlikes MTJ-des on väga levinud kombainide lossimine käigul. Kasutatakse järgmisi lossimisviise:

1) terade laadimine hobuveokisse või autosse, mis liigub kõrvuti kombainiga;

2) terade laadimine kombaini punkrist kottidesse;

3) laadimine kombaini või traktori külge haagitud viljaveokisse.

Kõige enam on levinud punkri tühjendamine tiguelevaatori kaudu. Teradega täidetud tigu lülitamine kombaini mootori täiskäigu ajal tekitab tihti põrkrataste kiiret läbikulumist ja murdumisi, mistõttu kombainerid on seadnud tigu tühjendusjuha ette erilise sulguri (vt. joon. 8), mis katkestab terade pääsemise punkrist torusse. Punkri tühjendamisel lülitatakse enne sisse tigu ja siis avatakse sulgur. Tigu keerleb vabalt ja täitub aegamööda teradega, mistõttu pole karta tigu mehhanismide murdumist. Peale selle kinnitatakse teo külge presendist «varrukas», raudrõngaga alumises otsas, terade laialipudenemise vältimiseks veokisse laadimisel.

Kombaini punkri täielikuks lossimiseks vajatakse tavaliselt kolme hobuveokit, igaüks mahuga 5—6 tsentnerit. Terad lossitakse punkrist põllulõigu selles otsas, mis on hoiukohale lähemal. Vedajad asetavad oma veokid üksteise järele kombaini liikumise suunas. Niipea kui kombainiagregaat hakkab jõudma veokiteni, liiguvad hobused edasi. Traktorist, jõudnud veokeile järele, lülib traktori esimesele kiirusele. Esimene veok, jõudnud kombainiga ühele joonele, liigub edasi laadimisteo all, temale järgnevad teised veokid. Hetkel, kui veokikast on viidud laadimisteo alla, kombainer lülib teo, avab siis sulguri, ja terad jooksevad veokikasti.

Sellal esimese veoki juht juhib hobuseid, aga tööline-laadija tasandab teri veokikastis. Kui veok on teradega täidetud, signaliseerib laadija kombainerile ja viimane paneb sulguri kinni, hiljem lülib välja ka laadimisteo. Pärast seda veok teradega eemaldub.

Teise veoki juht viib kiirelt oma veoki laadimisteo alla, laa-

dija asub esimeselt veokilt teisele, kombainer lülib laadimisteo ning avab sulguri ja terade laadimine jätkub samas korras nagu esimesse veokisse. Niisama laaditakse täis ka kolmas veok.

Paljudes MTJ-des on organiseeritud terade lossimine punkrist kottidesse. Selle viisi juures laadimistigu kõrvaldatakse hoopis ja punkriava suletakse siibriga. Terade juhtimiseks kottidesse kinnitatakse punkri tühjendamisava külge väike renn. Kombaini vasakule küljele monteeritakse laadimisplatvorm. Platvormile asub üks või kaks kolhoosnikku. Nad asetavad kotid renni otsa alla ja täidavad need teradega. Siis seovad kotisuud kõvasti kinni ja lasevad kotid maapinnale, kust need vedajate poolt hoiukohta toimetatakse.

Terade laadimine kottidesse omab mõningaid paremusi. Ta võimaldab hoida kombaini punkrit alati tühjana, mis vähendab kombaini veoraskust. Vedelkütet kulub ha kohta umbes 200—300 grammi vähem kui terade lossimisel veokeisse. Peale selle ei tarvitse kombain terade kottidesse lossimisel üldsegi seisatuda, sest pole tarvis peatada traktorit ega viia teda üle esimesele käigule. Kuid selline lossimisviis nõuab palju kotte.

Mõned MTJ-d tulevad toime vähese arvu kottidega, sest nad on lossimise korraldanud teisiti. Kõrvuti laadimisplatvormiga liigub nüüd hobuveok. Kolhoosnikud platvormil täidavad koti, seovad selle kinni ja viskavad liikuvasse hobuveokisse. Veokis on kaks kolhoosnikku, üks neist juhib hobuseid, teine tühjendab kotid veokikasti ja viskab tühjad kotid tagasi platvormile.

Säärase lossimisviisi juures on vaja rohkem inimesi ja veokeid.

Kombaini lossimisviisi valikul peavad MTJ-d ja kolhoosid lähtuma eelkõige oma võimalustest: olemasolevast tööjõust, veokeist ja taarast.

Väga soodsaks kombaini lossimisviisiks on terade laadimine kombaini käigu ajal veokisse, mis on haagitud vahetult kombaini või traktori külge.

Seda viisi kasutati eduga 1944. a. kombainer Semjon Pjatnitsa ja teiste eesrindlaste poolt. Kombainile kinnitatakse esimese ratta lähedusse toend (kroonstein) viljaveokite haakimiseks.

Toendi puuprussi külge on kinnitatud rõngaga kett, mis pannakse veoki tiisli otsas oleva konksu taha. Sel viisil veok liigub koos kombainiga, ilma et hobustel tarvitseks end pingutada. Kui veok täitub teradega, kiirendab veomees hobuste käiku, kett lõtvub ja rõngas vabaneb kergesti veoki konksu tagant. Veok teradega sõidab vilja hoiukohale.

Saraatovi oblasti MTJ-des kasutatakse kombaini käigul lossimiseks järgmist viisi.

Viljaveokid haagitakse kombaini külge ja transporditakse traktoriga. Hobused rakendatakse tööle alles siis, kui veok, teradega täidetud, kombaini küljest lahti haagitakse.

Kombaini lossimist teostatakse järgmiselt: kombaini külge asetatakse toend (vt. joon. 9), varustatud automaatseadisega (vt. joon. 10), mida kasutatakse veoki kinnihaakimiseks enne terade punkrist väljalaadimist ning veoki lahtihaakimiseks pärast tema täitmist teradega. Tühjad veokid paigutatakse kindlaksmääratud kohtadele diagonaalis agregaadi liikumise suunale (vt. joon. 11). Siis rakendab vedaja hobused lahti ja viib veokist eemale. Traktorist, jõudnud veoki kohale, peatab pooleks minutiks traktori. Sel silmapilgul haagib vedaja veoki kiiresti toendi külge ja asub ise veokisse.

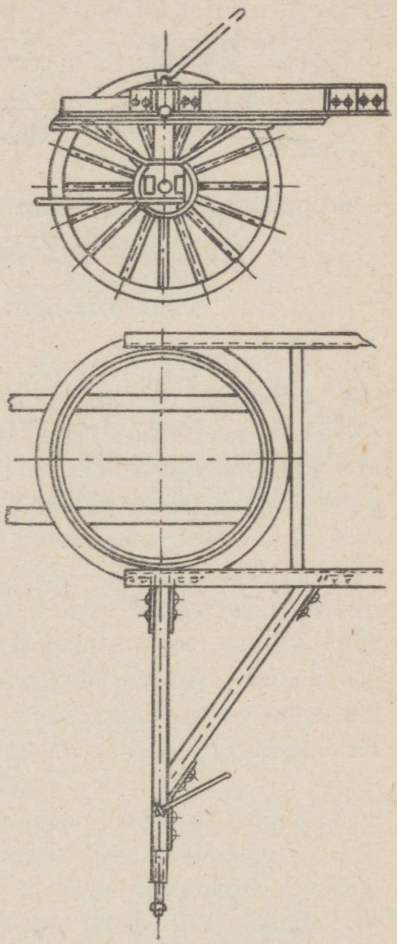

Joon. 9. Toend viljaveokite haakimiseks.

Seejärel traktorist annab täiskäigu, kombainer aga lülib sisse laadimisteo ja avab punkri sulguri, vedaja tasandab veokikasti kuhjuvaid teri. Kui veok on täitunud, haagib vedaja ta lahti löö-

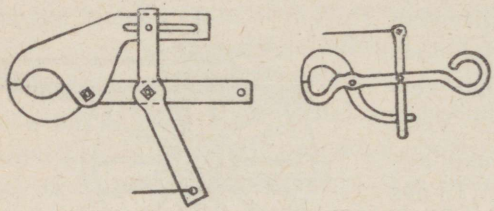

Joon. 10. Automaadid viljaveokite kiireks haakimiseks.

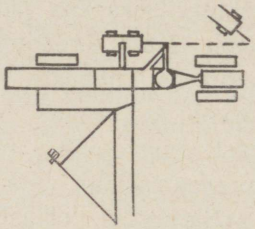

Joon. 11. Veoki asend enne kombaini külge kinnitamist.

giga automaadi pihta. Kombain jõuab järgmise veoki juurde, mis haagitakse samal viisil kui esimene veok. Vedajate töö hea organiseerimise ja veokite õige asetuse korral saab üht kombaini teenindada kergesti kahe-kolme paari hobustega.

Kuues peatükk.

Traktorite ja põllutöömasinate remondi organiseerimine eesrindlikes masina-traktorijaamades.

Sügis-talvise remondi organiseerimine.

MTJ töökoja hea töö peamiseks eelduseks on tema õigeaegne ettevalmistamine traktorite ja põllutöömasinate sügisese ja talvise remondi teostamiseks. Eesrindlikus Voskressenski MTJ-s (Gorki oblastis) ei väideta asjatult, et sügis-talvise remondi edu otsustatakse suvel. Katkestamata töökoja tegevust, valmistutakse selles MTJ-s suve jooksul hoolikalt talve vastu: teostatakse hoonete ja seadmete remonti, valmistatakse tööriistu ja remondivahendeid; ühtaegu pingelise tööga traktoribrigaadide remondinõudmiste rahuldamiseks toimub tagavaraosade valmistamine sügis-talviseks remondi-hooajaks; täielikult varutakse talvekütus.

Tuleb rõhutada, et töökoda on kogu aastaks komplekteeritud kvalifitseeritud töölistega. Need kaadrid püsivad Voskressenski MTJ-s rea aastate jooksul.

1943. a. suvel remontis Voskressenski MTJ töökoja tööliste ja traktoristide jõududega töökoja hoone ja kogu sisseseade, sealhulgas 2 treipinki, 1 puurmasina, 1 tsilindripuurimise masina, 1 laagritreimise masina ja 1 freespingi; täielikult remonditi tööriistad ja valmistati puuduvad remondivahendid. Uuesti monteeriti jõujaam, võttes kasutamisele SHTZ-mootori, mis töötab gaasiga gaasigeneraatori seadmel G58U; seati sisse karastusahi MTJ-s valmistatavate ja restaureeritavate terasest detailide tsementatsiooniks ja karastamiseks. MTJ töötajad valmistasid ja

vedasid suvel masina-traktorijaama 200 m³ küttepuid, mis kindlustas töökojale talvise kütte.

Selles MTJ-s valmistati sügis-talvise remondi alguseks 140 silindrihülssi (puuritud jämedamate kolvide jaoks), komplekteeriti 30 kolvigruppi, 3 käigukasti, restaureeriti üle 100 käigukastivõlli hammasratta. Kõik need aegsasti läbiviidud tööd võimaldasid 1944. a. kevadeks remontida kaks kuud enne tähtaega 71 traktorit ja nende juurde kuuluvad haakemasinad, täita 20. septembriks 1944. a. traktoritööde aastaplaan 101 %-liselt.

Jaroslavli oblasti Uglitši MTJ täitis 1944. a. traktorite remondi aastaplaani täielikult 10. detsembriks 1943. a., s. o. 5 kuud enne tähtaega. Selle MTJ direktor sm. Klementjev seletab traktoriremondi edukust nii: «Et teostada remont kõrgekvaliteediliselt ja lühikeste ajavahemike jooksul, selleks on tarvis esimeses järjekorras ette valmistada baas, hankida soe ja valge ruum, kindlad seadmed, kvalifitseeritud kaadrid ja vajalik materjalide ning tagavaraosade varu. Niipea kui lõpetame viljakoristusmasinate remondi, s. o. 10.—15. juulil, alustame meie kohe töökoja ja seadmete remontimist ning kütte varumist. Need tööd lõpetame täielikult 1. septembriks.

Aegsasti enne remondi algust soetame tagavaraosade fondi, restaureerides ja valmistades neid oma töökojas ja kohaliku tööstuse ja tööstuskooperatsioonide ettevõtteis. Vajades tagavaraosi 40 tuhande rubla eest, meie töökoda restaureeris ja valmistas neid 1943/44. a. sügis-talvise remondiperioodi alguseks 16 tuhande rubla väärtuses. 11 tuhande rubla ulatuses andis meile tagavaraosi kohalik tööstus. Kogu sügis-talve perioodiks jäi meil seega saada tagavaraosi tsentraliseeritud varustamise korras kõigest 13 tuhande rubla eest.

Traktorite remondi ennetähtaegne lõpetamine võimaldas meil masina-traktorijaama aegsasti ette valmistada 1944. a. kevadeks: viisime kõigi traktoristide ja brigadiiridega läbi kahekuulise täiendava ettevalmistuse, remontisime enne kevadtööde algust pooled kombainidest ja linakitkumismasinaist, korrastasime MTJ naftamajanduse, valmistasime ehitusmaterjale suviseks ehitustööks.

Meie töökoda oli selle aja jooksul pingelises tegevuses tagavaraosade valmistamisega ja restaureerimisega, et kindlustada brigaadid nendega kevadiseks ja suviseks tööhooajaks.»

Võites esikoha traktorite remondi alal, osutus Uglitši MTJ eesrindlikuks ka traktoripargi kasutamises. MTJ täitis traktoritööde aastaplaani 1. augustiks 1944.

Remondi ja töö planeerimine töökojas.

Eesrindlikus Jaroslavli oblasti Nekouzski MTJ-s koostatakse remondiplaan aastaks, kvartaliks ja hooajaks. Aastaplaan koostatakse ühtaegu MTJ tööstus-finantsplaaniga. Hooajaplaan (traktorite sügis-talvise remondi plaan, plaan kombainide remondi kohta enne viljakoristust), jaotatud kvartalite viisi, kinnitatakse MTJ ettepanekul oblasti maaosakonna poolt.

Aastaplaani koostamisel võetakse aluseks remontide-vahelised ajalõigud, plaaniline koormus ja andmed iga traktori, kombaini ja auto jõudluse kohta, alates viimasest kapitaal- või jooksvast remondist kuni planeeritava aasta alguseni.

Jooksev või kapitaalremont määratakse ainult neile traktoreile ja kombainidele, mis planeeritaval aastal täidavad remontidevahelisele ajavahemikule vastava töökvantumi.

Remondi hooajaplaan koostatakse pärast kõigi traktorite ja kombainide tehnilist järelevaatust ja esialgsete vigade-nimekirjade koostamist.

Vigade-nimekirjad koostatakse Nekouzski MTJ-s järgmistel ajavahemikel: traktorite kohta — 10. kuni 20. septembrini, kombainide, rehepeksumasinate, külvimasinate, atrade ja kõigi teiste masinate kohta — nende vastuvõtmise ajal traktoribrigaadidest talvisele hoiule, s. o. oktoobris.

Jooksvalt remonditakse põllutöömasinaid vajaduse kohaselt põllutööde hooajal. Nende remondi kohta koostatakse plaan hooaegade järgi: maaharimis- ja külvimasinate remont määratakse kevadiste põllutööde alguseks, koristamismasinate remont — viljakoristuse alguseks.

Remontide aasta- ja hooajaplaani alusel määratakse MTJ töökoja ülesanne: traktorite ja põllutöömasinate remont, nende tagavaraosade valmistamine ja restaureerimine, tervete agregaatide, plokikaante, käigukastide, sidurite jne. komplekteerimine, naftataara remont ja traktoribrigaadide jooksvate vajaduste teenindamine põllutööde ajal.

Kombainide kapitaal- ja jooksev remont ning kõigi põllutöömasinate remont kevadisteks põllutöödeks ja viljakoristuse ajaks teostatakse samuti MTJ töökojas.

Töös olevate põllutöömasinate ja osalt ka traktorite remont teostatakse brigaadides. Iga traktoribrigaad omab töökoda, mille jaoks traktoristid kas ehitavad eri hoone või kasutavad rendi alusel kolhoosi ehitisi.

Brigaaditöökoda asetseb brigaadi tootmispiirkonna keskel ühes brigaadi poolt teenindatavast 3—5-st kolhoosist, niisuguses, mis omab sepikoda.

Brigaaditöökoda on ühtlasi brigaadi baasiks. Töökoja läheduses selleks eraldatud platsil asetsevad tööst vabad masinad, siinsamas on ka kelder vedelkütteainete hoidmiseks.

Tambovi oblasti Tšernjanovski MTJ-s (direktor sm. Savenko) planeeritakse MTJ töökoja tööd järgmiselt. Vastavalt remondi aasta- ja hooajaplaanile määratakse kindlaks töökojale remondi aastaplaan ja plaanid üksikute perioodide jaoks. Töökoja tegevuses on tähtis koht tagavaraosade restaureerimisel ja valmistamisel. 1943. a. valmistati ja restaureeriti töökojas tagavaraosi 77 926 rubla väärtuses (kataloogihindades).

Tähelepanu, mida osutatakse siin tagavaraosade tootmisele ja restaureerimisele, on täiel määral õigustatud. 1944. a. kevadeks remontis MTJ kõik traktorid ja põllutöömasinad määratud tähtajaks ja täitis traktoritööde 1943. a. plaani 116 %-liselt. Üksnes gaasigeneraatori-traktoritega teostati töid 16 tuhat ha (pehmekünnis arvestatult) plaanis ettenähtud 14,7 tuhande ha asemel. Iga T2G traktori jõudlus oli 407 ha.

Suveperioodil on MTJ töökoda koormatud viljakoristusmasinate remonttöödega, peamiselt aga tagavaraosade valmistamise

ja restaureerimisega ning tervete agregaatide komplekteerimisega. Peale selle täiendatakse suveperioodil töökoda lahtimonteerimistööriistadega ja muude remondivahenditega.

Niisiis MTJ kesktöökoja plaan perioodide viisi koosneb järgmistest töödest:

1. Sügis-talvine periood: traktorite, põllutöömasinate ja tankimisinventari remont, lahtimonteerimistööriistade ja muude seadmete tootmine; tagavaraosade valmistamine ja restaureerimine, agregaatide ja mehhanismide komplekteerimine vahetusfondi (plokikaaned, sidurid, käigukastid jne.) traktoribrigaadide vajadusteks kevad-suvisel perioodil.

2. Kevad-suvine periood: koristusmasinate remont; traktoribrigaadide tellimuste täitmine; tagavaraosade valmistamine ja restaureerimine; töökoja ja seadmete remont; tööriistade ja seadiste valmistamine kesktöökojale ja brigaaditöökodadele. Sellel perioodil kooskõlastab kesktöökoda oma töö tihedalt brigaaditöökodade tööga.

Erilist tähtsust omab see lõunapoolseis MTJ-des, kus lühike talveperiood tekitab töökodade ülekoormamist traktorite ja põllutöömasinate ettevalmistamisel kevadisteks põllutöödeks.

Lenini ordeniga autasustatud Azovi MTJ-s võtsid brigaaditöökojad enda peale kõik põhitööd traktorite tehnilise korrastuse ja jooksva remondi alal, täiesti vabastades sellest tööst kesktöökoja.

Kesktöökoda teostab ainult kõige keerukamaid remonte, mis nõuavad erilisi masinaseadmeid.

Töökoja tegevuse organiseerimise kogemused on huvitavad Tšernjanovski MTJ-s. Esialgu oli siin töökoda kitsas ja ebamugav. Direktor sm. Savenko teostas traktoristide tööjõuga täiendavate tsehhide juurdeehitamise ja töökoda muutus ruumikaks, valgeks ning mugavaks. Töökoja sisustus koosneb ühest treipingist, kahest puurmasinast, ühest tsilindripuurimise masinast ja mootorite proovimisseadmest. Keevitamisaparaadi ülesandeid täidab selleks kohandatud elektrigeneraator, mida ühtlasi kasutatakse MTJ valgustamiseks. Jõumasinaks on T2G-traktori mootor.

Tšernjanovski MTJ töökoja hea töö «saladus» seisneb selles, et ta töötab katkestamatult kogu aasta kahe vahetusega, et ta koosseis on komplekteeritud alalise kvalifitseeritud kaadriga, töökoja ruum ja seadmed hoitakse eeskujulikus korras ja et MTJ juhtkond pühendab töökoja tegevusele suurt tähelepanu.

Töökoja seadmete juures teostatakse regulaarselt ettevaatusremonte, töökoda koristatakse kaks korda päevas, tööpaigad hoitakse eeskujulikus korras. Masinaseadmed ja riistad on kinnistatud kindlaile isikuile.

Töö ja tootmisprotsessi organiseerimine töökojas.

Eesrindlikud MTJ-d kasutavad remondi juures selleks moodustatud erialabrigaade. Need meetodid võimaldavad tõsta töö produktiivsust ja alandada remondi omahinda.

Alamal toome skeemi töö organiseerimise kohta Voskressenski MTJ-s Gorki oblastis.

Siin on remonttöö organiseeritud nõnda: traktori võtab remondiks vastu kontrolör-mehhaanik, vastuvõtmise kohta koostatakse akt, milles fikseeritakse masina koosseis ja väline seisund. Traktor antakse siinsamas üle remondibrigaadile, kes koosneb brigadiirist ja 3—4 traktoristist. Reeglikohaselt valitakse selle koosseisu traktoriste ühest traktoribrigaadist; inimesed remondivad neid traktoreid, millega nad suvel töötasid.

Brigaad võtab traktori lahti ja peseb osad, remondib tagumise silla, käigukasti ja rooliseadme ning lõpetab töö traktori täieliku kokkupanekuga, kui ta on saanud mootori ja üksikud agregaadid erialatsehhidest ja -brigaadidest.

Peale põhimiste remondibrigaadide on töökojas moodustatud erialabrigaadid:

a) brigaad mootoriremondi alal — teostab mootori karteri ja ploki remonti, remondib ja paneb kokku kepsu-kolvi grupi, teostab plokikaane remonti, monteerib mootorid ja kontrollib neid proovimisseadmes (selleks on eraldatud üks tööline, kes alaliselt töötab proovimisseadme juures);

b) brigaad mehhanismide ja agregaatide remondi alal — teostab karburaatorite, regulaatorite, õlipumpade ja ventilaatorite remonti;

c) brigaad elektriseadmete remondi alal — remondib magneetosid, elektrigeneraatoreid, küünlaid, esilaternaid, elektrijuhtmeid. Ta teostab ka traktori elektriseadmete montaaži;

d) lukusepabrigaad — remondib sidurit, teostab ferratoo neetimist pidurilintidele, tema peamiseks tööks on aga teatavate keerukate lukusepatööde täitmine: murdunud tikkpoltide väljapuurimine, suuremate vintide lõikamine, paikade panek plokkidele jne.

Peale erialabrigaadide on töökojas neli iseseisvat tsehhi: treimis-mehhaanika, vasesepa-jootmise, sepatööde ja keevitamise tsehh.

Traktorite remonti vastuvõtmine ja nende remontimise protsess kulgeb järgmiselt: pärast vigade-nimekirja koostamist kirjutatakse remonti vajava traktori peale tellimus, millele märgitakse traktori number. Ühtlasi kirjutatakse välja vigade-nimekirjas tähendatud tööde kohta töökäsud brigaadidele ja tsehhidele; igale töökäsule märgitakse tellimuse number.

Kooskõlas traktorite remondist väljalaskmise graafikuga näidatakse töökäsus iga üksiku remondioperatsiooni täitmise tähtaeg, arvestusega, et osad ja agregaadid jõuavad kindlas tehnoloogilises järjestuses kokkupanemispunkti, s. o. mootoribrigaadidesse ja põhimistesse traktori-remondibrigaadidesse.

Pärast üksikosade ja mehhanismide kontrollimist mehhaanik-kontrolöri poolt saadetakse need erialabrigaadidest ja -tsehhidest mootori- ja põhimistesse remondibrigaadidesse. Kontrollimisel mehhaanik-kontrolör varustab osad vastava märgiga ja alles siis võivad üksikosad ja mehhanismid minna kokkupanemisele.

Voskressenski MTJ omab 71 traktorit, sügis-talve perioodil käivad need kõik läbi kapitaal- või jooksva remondi või tehnilise ülevaatuse.

Sellest lähtudes organiseerib töökoda, omades võimalust võtta korraga remonti 12—14 traktorit, järgmised brigaadid:

1) traktoriremondi alal — 4, igas 3—4 inimest;

2) mootoriremondi alal — 2, kummaski 3 inimest;

3) brigaad mehhanismide remondi alal — üks 3 inimesega;

4) lukusepabrigaad — üks 3 inimesega.

Peale nende töötab töökojas veel kaks brigaadi: üks gaasigeneraatoriseadmete remondi alal 6 inimesega, teine — kombainimootorite remondi alal 5 inimesega.

Proovisõitude ja mootorite kontrollimistöödele eraldatakse kogu perioodiks üks brigadiir.

Voskressenski MTJ-s remonditakse sügis-talve perioodil ühel ajal traktoritega ka adrad, kultivaatorid, koorijad, külvimasinad ja osa koristusmasinaid, kusjuures atrade ja koorijate remondiks moodustatakse brigaad 5 inimesest, kes need tööriistad sepikoja abil täielikult remondib. Teine, 4—6 inimesest koosnev brigaad luuakse külvimasinate ja kultivaatorite remontimiseks.

Viljakoristusmasinate jaoks remonditakse sügis-talve perioodil peamiselt rehepeksumasinate ja kombainide üksikosi ja mehhanisme: transportööre, sõelu, põhupuistajaid, rihmu. Põllutöömasinate remont teostatakse eritöökojas põllutöömasinate mehhaaniku juhatusel.

Remondi kvaliteedi kontroll.

Traktorite ja põllutöömasinate remondi kõrge kvaliteedi kindlustamiseks organiseerivad eesrindlikud MTJ-d hoolika remondikontrolli remonttöö kõigis järkudes.

Djominski MTJ-s Stalingradi oblastis on traktorite ja põllutöömasinate remondi kvaliteedi kontroll korraldatud järgmiselt. Kontrolör-mehhaaniku kohale määratakse traktorite remondi sügis-talve perioodiks kõige kogenum ringisõitja mehhaanik, kusjuures seda ülesannet täidab igal aastal üks ja sama töötaja. Suvisel perioodil lasub kontroll remondi kvaliteedi üle töökoja juhatajal.

Kontrolör-mehhaaniku ülesandeks on Djominski MTJ-s:

1) traktorite ja masinate vastuvõtmine remondiks, vigadenimekirja koostamine ja masinaosade sorteerimine pärast lahtivõtmist;

2) kontroll saabuvate materjalide ja tagavaraosade kvaliteedi üle;

3) tootmiskontroll kõigis brigaadides ja tsehhides;

4) remondist tulevate üksikute mehhanismide, agregaatide, traktorite ja masinate proovimine ning vastuvõtmine;

5) kontroll tööpingi seadmete, mõõteriistade, monteerimisvahendite ja -seadiste üle.

Vigade-nimekirja koostamisel ja üksikosade sorteerimisel selgub täielik pilt remonti toodud traktori seisukorra kohta ja vajaliku remondi iseloom. Pärast lahtivõtmist jaotatakse osad kolme liiki:

a) osad, mis ei vaja remonti;

b) osad, mis kuuluvad remontimisele või restaureerimisele;

c) osad, mis lõpliku läbikulumise tõttu tulevad asendamisele.

Vigade-nimekirjas määratakse ära ka üksikosade arv, mis kuulub laost väljaandmisele. Vigade-nimekirjale kirjutab alla kontrolör ja kinnitab MTJ vanemmehhaanik.

Osad, mis on määratud äraandmisele vanarauana, vaatab vanemmehhaanik teiskordselt hoolikalt järele ja alles pärast seda teeb ta korralduse nende üleandmiseks lattu.

Remondiprotsessis teostatakse kontrolli järgmisel viisil: kõik üksikosad, mis on valmistatud ja restaureeritud töökojas, proovitakse kontrolöri poolt ja alles pärast positiivseid proovitulemusi suunatakse lattu või töökohtadesse. Üksikosade kvaliteedi kohta kantakse märkus töökäsku ja lüüakse vastav tempel igale remonditud üksikosale.

Agregaatide ja mehhanismide remont ja kokkupanek kuulub samuti kontrolöri järelevaatuse alla ning lastakse käiku alles pärast hoolikat proovimist. Eriti hoolikalt kontrollitakse tsilindripäid, käigukaste, karburaatoreid, regulaatoreid, radiaatoreid, plokke, väntvõlle, kepsu-kolvi gruppe, samuti raame, peamiselt kinnituskohtadelt. Kõigile neile agregaatidele lööb kontrolör oma templi.

Üks kõige otsustavamaid momente on mootoriproovimine.

Mootorit proovitakse täiesti komplekteeritult, koos karburaa-

toriga, ja tingimata vastavalt kindlaksmääratud režiimile (osade (koostöö, töötamine täie gaasiga ja koormusega) ning ainult pärast seda, kui jõumasin näitab vajalikku võimsust, tunnistatakse ta remondituks.

Peale proovimist teostab kontrolör kahe töölise abil mootori järelevaatust lahtivõtmisega. Defektide puudumise korral pannakse mootor uuesti kokku ja asetatakse šassiile.

Kontrollimise lõppastmes toimub traktori kokkupaneku järelevaatus tervikuna ja traktori proovisõit.

Vigade puudumisel ja täieliku komplektsuse korral traktor määratakse töökojast väljaandmisele. Vastuvõtukomisjoni kuuluvad MTJ direktor, vanemmehhaanik, kontrolör ja vanemtraktorist, kellele traktor on kinnistatud. Vastuvõtmist vormistatakse aktiga. Vastuvõetud traktor pannakse hoiule lukustatud ruumi kuni üleandmiseni traktoristile.

Riiklikule komisjonile esitatakse traktorite vastuvõtmise puhul põhiandmed nende tehnilise seisukorra kohta: traktori pass ja akt traktori remondist vastuvõtmise kohta direktori poolt. Tutvunud nende dokumentidega, kontrollib riiklik komisjon traktorit tegelikult.

Põllutöömasinate remondi kontrolli, nagu eespool märgitud, teostab põllutöömasinate mehhaanik.

Remondist tulnud põllutöömasinaid võtab vastu MTJ direktor vanemmehhaaniku ja põllutöömasinate mehhaaniku juuresolekul. Vastuvõtmine vormistatakse aktiga iga masina kohta eraldi.

Operatiiv-planeerimine ja tööarvestus remondi juures.

Oblasti maaosakonna poolt kinnitatud sügis-talvise traktoriremondi plaani alusel koostab Poltava oblasti Mirgorodi MTJ traktorite remondi kuu- ja viispäevakute graafiku. See graafik viiakse kuni brigaadideni ja tsehhideni. Nõnda määratakse kindlaks töökoja kalendaarne tootmisprogramm sügis-talviseks remondiks.

Iga brigaadi ja tsehhi remondigraafik pannakse välja töökohas.

Peale viispäevaku graafikute on selles MTJ-s välja kujunenud igapäevase planeerimise praktika. Igal õhtul pärast töö lõppu korraldatakse direktori või vanemmehhaaniku juures operatiivnõupidamine, kus tehakse päevaseid töökokkuvõtteid brigaadide ja tsehhide viisi ning koostatakse järgmise päeva töökava.

Igapäevaste töökavade ja kokkuvõtete alusel märgitakse töökoja näitajate-tahvlile päeva-näitajad iga brigaadi ja tsehhi kohta.

Igapäevaste töökavade andmisel arvestatakse eriti tõsiselt nende täitmise võimaluste kindlustamist, s. o. tagavaraosade leidumist laos, remonditud ja restaureeritud mehhanismide ja üksikosade saamist teistest brigaadidest ja tsehhidest.

Järelikult kooskõlastatakse remondibrigaadide tööülesanded rangelt mehhaanika-, vasevalu-, sepatöö- ja keevitamistsehhi ning erialabrigaadide tööülesannetega.

Päevaülesannetele vastavalt kirjutab ladu juba eelmisel õhtul välja vajalikud tagavaraosad ja seab need väljaandmiseks valmis.

Erilist tähelepanu osutatakse mehhaanikatsehhi tööle.

Ka mehhaanikatsehhile antakse igaks päevaks töökava, kus on arvestatud nende üksikosade väljalaskmine, mida remondibrigaadid vajavad oma ülesannete täitmiseks. Masinaseadmete tootlikuks ärakasutamiseks võetakse igapäevasesse töökavasse reeglipäraselt ühenimelised üksikosad, et masinate reguleerimisel kokku hoida aega. Vajalikud materjalid tuuakse mehhaanikatsehhi juba õhtul.

Mirgorodi MTJ-s ei juhtu peaaegu kunagi, et tööline otsiks endale tööajal tegevust või pöörduks töökoja juhataja poole tagavaraosade nõudmisega või kaebusega teiste tsehhide viivituse üle.

MTJ direktor viibib igapäevaste töökavade väljaandmise juures ja võtab kohe tarvitusele abinõud normi täitmist takistavate põhjuste kõrvaldamiseks.

Remondi organiseerimisel omavad suurt tähtsust hästi väljatöötatud normid ja tükitööhinnad tagavaraosade valmistamise ja restaureerimistööde alal.

Remondi kalendaarne planeerimine tagab kooskõla üksikute

tööliste ning tsehhide ja brigaadide töös. Seda liiki planeerimise aluseks on tehnilised normid. Omamata täpseid reaalseid norme ei saa töö ajalist jaotust õigesti teostada. Säärased normid leiduvad kõigis eesrindlikes MTJ-des.

Töökoja koosseisud ja kaadrid.

Remonttöökoja koosseis kinnitatakse samaaegselt MTJ tootmis-finantsplaaniga. Jaroslavli oblasti Mõškino MTJ-s on remonttöökoja koosseis kindlaks määratud järgmiselt:

Töökoja juhataja	1
Normija	1
Treialid	4
Lukusepad	4
Vasesepp-valaja	1
Keevitajad	2
Sepad	2
Sepaabilised	2
Motoristid	2

See alaline koosseis suureneb tunduvalt viljakoristusmasinate remondi ajal ja eriti sügis-talve perioodil traktoristide, brigadiiride ja kombainerite remondist osavõtu tõttu.

Töökoja koosseisu komplekteerimine sügis- talve perioodil toimub MTJ direktori käskkirjaga, milles avaldatakse töökotta tööle määratavate traktoristide, brigadiiride ja kombainerite nimestik. Igaühele neist antakse kindel kategooria ning nad kõik arvatakse remonttöökoja koosseisu.

Reas MTJ-des on viimaseil aastail levinud ametialade kaaslus. Djominski MTJ-s omandasid kümned traktoristid treiali-, vasesepa- ja teisi kutseid. Kombainer sm. Makejev omandas hästi sepakutse; talvel tegutseb ta töökojas sepana. Kombainer sm. Popkov töötab silindripuurimise ja hüllsside lehvimise masinal. Gorki oblasti Voskressenski MTJ brigadiir sm. Lunin omandas vasesepp-jootja kutse ja töötab sellena talviti töökojas. Brigadiiri abi sm. Sitalev töötab treialina jne.

Säärase ametialade kaasluse abil kindlustab MTJ end täielikult kõrgekvaliteediliste kaadritega, mis võimaldab tal kasutada seadmeid kahes vahetuses.

Voskressenski MTJ-s suureneb talvel töökoja koosseis 60—70 inimesele suvise 16 vastu, kusjuures töölised igas kvalifikatsioonis komplekteeritakse eranditult brigadiiride, traktoristide ja kombainerite juurde.

Teise ametiala omandamiseks on töökojas talveperioodil korraldatud õpingud; traktoristid või kombainerid asuvad kvalifitseeritud tööliste juurde õpilasteks, omandavad nii talve jooksul ühe või teise ametiala.

Selles MTJ-s määratakse traktorite ja põllutöömasinate remontimisele kevadisteks põllutöödeks kõik brigadiirid, traktoristid, kombainerid ja arvestajad. Nende kasutamine remonttöödel on korraldatud järgmiselt: 12 brigadiirist töötab töökojas 11 (üks tegeleb traktoristide ettevalmistamise alal), nendest kaks juhivad mootoribrigaade, üks on tegev mootorite proovimisel, üks töötab vasesepp-jootjana, 6 on traktori remondibrigaadide brigadiirideks ja üks juhib mehhanismide remondibrigaadi.

MTJ 96-st traktoristist ja kombainerist viibib remonttöödel 70—72 inimest, ülejäänud komandeeritakse reeglipäraselt igal aastal mehhaanikakoolidesse või ei tööta mõjuvail põhjusil.

Seitsmes peatükk.

Küttemajanduse korraldamine eesrindlikes masina-traktorijaamades.

Vedelkütteainete ja määrdematerjalide kulud moodustavad üle 50% kõigist MTJ tootmiskuludest. On päris ilmne, et isegi väike protsent naftasaaduste kokkuhoidu võib tunduvalt parandada MTJ finantsseisukorda. Kuid asi ei seisne üksnes rahalises küljes. Naftaproduktide kokkuhoid natuuras omab olulist tähtsust kogu meie maale. Just seepärast pakuvad suurt huvi abinõud, mida kasutavad eesrindlikud MTJ-d naftaproduktide ökonoomse kulutamise ja hoolika hoidmise alal.

MTJ naftamajanduse organisatsioonilisi küsimusi.

Eesrindlikud Millerovo, Djominski, Tjubukski (Tšeljabinski oblast) ja paljud teised MTJ-d on loonud naftamajanduse kooskõlastatud organisatsiooni ja määranud sellel alal kindlad ülesanded aparaadi üksikuile töötajaile, kes tegelevad vedelkütteainete ja määrdeõlide kasutamisega.

Nendes MTJ-des on kohuseks tehtud naftamajanduse juhatajale:

1. Õigeaegne lepingute sõlmimine naftavarustuse kontoriga naftasaaduste varustamise kohta (lepingu kirjutab alla MTJ direktor, kuid kogu ettevalmistustöö teostatakse naftamajanduse juhataja poolt).

2. Naftasaaduste vastuvõtmine naftabaasist või raudteejaa-

mast (sadamast) ja vedelkütteaine täieliku väljavõtmise korraldamine vastavalt limiitide kehtivuse tähtaegadele.

3. Naftasaaduste väljaandmine traktoribrigaadide tootmisvajadusteks vastavalt MTJ direktori poolt määratud limiitidele.

4. Naftasaaduste veo korraldamine naftavarustuse kontori baasist MTJ auto- ja hobutranspordiga.

5. Vedelkütteainete vedajate ja teiste MTJ naftamajanduse alal töötajate instrueerimine naftasaaduste veo, liikuva taara täitmise ja tühjendamise, naftasaaduste hoidmise jm. reeglite alal.

6. Naftasaaduste hoiu korraldamine MTJ naftabaasis ja traktoribrigaadides, vedelkütteainete ja määrdeõlide väljaandmise ja taara hoidmise organiseerimine.

7. Naftasaaduste vastuvõtu ja väljaandmise operatiivarvestus, MTJ ja naftavarustuse kontori vastastikuste arvete süstemaatiline läbivaatamine.

8. Kontroll sissetulevate naftasaaduste kvaliteedi üle proovide võtmisega ja nende analüüsimisega lähemais laboratooriumides.

9. Naftasaaduste tegeliku tagavara kontrollimine MTJ baasis ja traktoribrigaadides mitte harvemini kui üks kord kuus.

10. Tulekaitse korraldamine ja kontroll tuleõnnetuste vastu võitlemise reeglite täitmise üle baasis, traktoribrigaadides ja transportimisel.

Ovtšinnikovi MTJ-s (Altai krais), kus kasutatakse gaasigeneraatoritega traktoreid, on naftamajanduse juhataja ülesandeks ka generaatoripuidu ja -klotside valmistamise organiseerimine.

Sumõ (Ukrainas), Millerovo ja Tšernjanovski MTJ-s algab töö traktoritööde vedelküttega kindlustamise alal juba kaua aega enne põllutööde algust. See töö seisneb selles, et naftamajanduse juhataja koos vanemagronoomiga arvutab välja umbkaudse naftasaaduste vajaduse eelolevaks aastaks, sealhulgas eraldi kevadkülviks. Nende arvutuste alusel MTJ esitab oblasti maaosakonnale nõudmise, milles nähakse ette IV kvartalis vedelkütte ja määrdeõlide saamine eeloleva aasta kevadisteks töödeks.

Naftasaaduste vajaduse arvutamisel võetakse aluseks jooksva aasta töömaht ja tuleval aastal ettenähtavad muudatused töömahus ja koosseisus.

Nende andmete alusel sõlmib MTJ naftavarustuse kontori baasiga lepingu naftasaadustega varustamise kohta, milles märgitakse varustamise tähtajad, naftasaaduste kvaliteet ja umbkaudne kogus, mis kuulub täpsustamisele pärast limiitide kinnitamist.

Millerovo, Tšernjanovski ja teiste MTJ-de direktorid isiklikult kontrollivad süstemaatiliselt vedelkütte väljavõtmise käiku, naftasaaduste tegelikke varusid, vedelkütte ja määrdeõlide väljaandmist traktoribrigaadidele, naftataara seisukorda, samuti naftasaaduste hoidu MTJ baasis ja traktoribrigaadides.

Selline kontroll hoiab ära vedelkütte varastamise ja raiskamise. Vedelkütte ja määrdeõlide tagavara vähesuse korral MTJ astub viivitamatult samme nende juurdemuretsemiseks.

Suurt tähelepanu osutatakse taara remondile ja naftasaaduste transportimisele talvekuudel. Altai krai Kossihhinski MTJ-s teostatakse sügisel, kui vedelkütte tagavarad on minimaalsed, statsionaarse taara remonti. Altai krai maaosakond on organiseerinud väikese grupi spetsialiste-taaraparandajaid, kes töötavad isemajandava grupina MTJ-de nõudmiste järgi. Saanud nõudmise, krai maaosakond saadab masina-traktorijaama spetsialiste, kes siis teostavad statsionaarse naftataara remondi.

Väärib tähelepanu gaasigeneraatorite kütte valmistamine Altai krai Ovtšinnikovi ja Kossihhinski MTJ-s. Pärast metsaraiefondi saamist ja väljaostmist sõlmib MTJ naftamajanduse juhataja kolhoosidega lepingud puidu valmistamise, väljaveo ja klotsideks lõikamise kohta. Neis MTJ-des sõlmitakse lepingud kõigi kolhoosidega, mida MTJ teenindab. Puidu ja klotside valmistamise plaan määratakse kooskõlas töömahuga, mis on ette nähtud vastava kolhoosi teenindamisel, kusjuures klotside loomuliku kuivamise kindlustamiseks kolhoosid valmistavad puitu 1,5—2 korda aastatarvidusest rohkem.

Gaasigeneraatori kütte valmistamise juhtimiseks ja kontrol-

liks määrab MTJ erilise töötaja (kümniku). Kossihhinski MTJ-s annab iga kolhoos kümniku korraldusse 3—5 inimest ja hobuveoki. Neist moodustatakse brigaadid 8—15 inimesega metsa mahavõtmiseks, laasimiseks ja kahemeetriliste propside saagimiseks. Metsa ülestöötamine ja väljavedu toimub peamiselt talvekuudel. Puit veetakse lattu, mis asetseb umbes keset gaasigeneraatori-traktorite tööpiirkonda. Lao juures töötab kogu aeg traktori jõul ketassaag. Saagi teenindatakse kahe MTJ töölise ja 3—5 kolhoosniku poolt, kes valmistavad klotse ja laovad neid virna. Valmisklotsid paigutatakse erilisse kinnisesse puust põrandaga kuuri. Kuuri tuulutatakse hästi.

Ühe saega valmistatakse vahetuses 9—11 m^3 klotse.

Tšernjanovski MTJ-s veetakse puit MTJ majandisse, kus see tükeldatakse kolme transmissioonisaega, mis pannakse käima gaasigeneraatori-traktoriga HTZ-T2G. Saed töötavad peaaegu läbi aasta. Traktoribrigaade varustatakse hästi kuivatatud klotsidega, äsjavalmistatud klotsid laotakse üles loomulikuks kuivamiseks. Klotside kuivamise kestus on 1—3 kuud, olenevalt aastaajast ja ilmast. Põllutööde alguseks katab valmisklotside tagavara peaaegu aastatarviduse. Traktoribrigaadid saavad möödunud aastal valmistatud klotse.

Paljudes Moskva oblasti MTJ-des sõlmitakse lepingud klotside valmistamise kohta kõigi kolhoosidega. Peale kuivamist paigutatakse klotsid kolhoosi lattu. Kolhoos müüb neid klotse MTJ-le lepingus kindlaksmääratud hinnaga ja jätab nad oma lattu hoiule allkirja vastu kuni põllutööde alguseni, mil traktoribrigaadid saavad klotsid kätte MTJ müügikäskude alusel (limiidiraamatute järgi).

Tambovi, Jaroslavli ja Gorki oblastite töökogemused näitavad, et gaasigeneraatori-traktorite edukaks küttega varustamiseks peab 70—80 % puiduvalmistamise aastaplaanist olema täidetud IV ja I kvartalis. Valmistatud küttepuit veetakse välja lumeteega.

Suvel valmistatud puitu metsast välja ei veeta, vaid kooritakse ainult kuivamiseks. Nende puude väljavedu sünnib samuti lumeteega. Parima kvaliteediga klotsid saadakse loomuliku kuiva-

tamise teel (niiskuse protsent umbes 15—20). Kunstlikku kuivatamist kasutatakse siis, kui ei jätku varem valmistatud puitu (või klotse), kuid nende klotside kvaliteet on tavaliselt halvem.

MTJ naftabaas.

Tšeljabinski oblasti Tjubukski MTJ algas võitlust vedelkütte kokkuhoiu eest sellega, et piiras naftabaasi taraga, asetas kõik tsisternid kivist alustele, saavutas tsisternide hermeetilisuse, värvis nad helehalliks, mehhaniseeris vedelkütte väljaandmise, kõrvaldas tilkumise kraanides, ventiilides ja torustikus. MTJ puhastas naftabaasi maa-ala, sisustas väikese kontori-vahitoa ja korraldas kõige rangema arvestuse vedelkütte sissetuleku ja väljamineku alal. Need abinõud, mis on rakendatavad kõigis MTJ-des, kahandavad tunduvalt vedelkütte kadusid.

Kossihhinski MTJ-s on naftabaasi platsile istutatud puid, mis annavad tihedat varju. Säärane tsisternide varjutamine koos nende heledaks värvimisega vähendab tunduvalt auramisest tingitud kadusid. Tsisternide asetamine kindlaile vundamentidele kaitseb reservuaare riknemise (roostetamise) ja järelikult vedelkütte kaotsimineku eest.

Vedelkütte väljaandmine villimisruumide kaudu, mis torude abil on ühendatud reservuaaridega, toob samuti kaasa kadude vähenemise. Peale selle on Tjubukski MTJ-s mehhaniseeritud väljaandmine teostatud nii, et kõigi reservuaaride kraanid suubuvad ühte villimisruumi, kus asetsevad ka kaalud. See võimaldab täpsustada väljaantava vedelkütte arvestust.

Eesrindlike MTJ-de naftamajanduse tehniliselt ettevalmistatud töötajad teavad, et vedelkütte väljaandmisel tuleb vaadid täita ainult 92—95 % vaadi mahust, mitte aga ääretasa (villimata jäetakse 10—20 kg). Selle võttega hoitakse ära kaod ülevalamisest, samuti väljaimbumisest vedelkütte paisumisel päikese käes. Statsionaarne taara vedelkütte hoidmiseks täidetakse viimse võimaluseni, sest naftasaaduste auramine on seda suurem, mida vähem on taara täidetud.

Eriliste vaatlustega on kindlaks tehtud järgmine kadude olenevus tsisterni täitmise astmest:

Tsisterni mahu täitmise %	Kao % aastas	Tsisterni mahu täitmise %	Kao % aastas
90	0,3	60	1,6
80	0,6	40	3,6
70	1,0	20	9,6

Tjubukski MTJ naftamajanduse juhataja püüab vedelkütte villimisel täita algul ühe tsisterni, siis asub täitma teist ja nõnda edasi, kuid kunagi ei täida osaliselt mitut tsisterni. Ta hoiab õli vaatides, mis on paigutatud selleks eriti ehitatud poolkeldreisse. Õlide väljaandmine kinnises ruumis vähendab tolmu õlisse sattumise võimalusi. Kossihhinski, Millerovo ja teistes MTJ-des on ehitatud vaatide laadimise hõlbustamiseks ja vaatide rikkumisest hoidumiseks erilised laadimissillad.

Vedelkütte kadude vältimiseks selle veo ja vaadishoiu ajal kontrollitakse siin iga kuu vaatide kindlustamist metallkorkide ja tihendustega. Aegsasti valmistatakse varuks korke, mis tingimata peavad olema tihendustega (puukoorest, kasetohust). Korkide kaotamise korral vedaja tasub nende hinna 5-kordses suuruses. Naftavarustuse kontori baasile andis MTJ korralduse vedelkütet mitte välja anda korgita või puust korgiga vaatides. Kui vaadid suletakse puupulgaga, mille tihendajaks on tükk kotiriiet, siis töötab säärane puukork tahina, mille kaudu aurab ära palju vedelkütet.

Galitši, Suzdali ja reas teistes Jaroslavli oblasti MTJ-des on vedelkütte väljaandmine brigaadidele rangelt limiteeritud. Üle määratud limiitide antakse vedelkütteaineid ja määrdeõlisid välja ainult MTJ direktori eri loal pärast varem antud naftasaaduste äratarvitamise kontrollimist.

Millerovo ja teistes MTJ-des antakse traktoribrigaadide brigadiiridele allkirjade vastu välja erilised raamatukesed naftasaaduste nõudmiseks.

Brigadiir on kohustatud tagastama kõik rikutud ja kasutamata jäänud nõudelehed MTJ raamatupidamisele.

Naftasaadusi antakse brigaadidele välja MTJ direktori poolt kindlaksmääratud limiitide piirides ainult nõudmiste järgi, mis kannavad brigadiiri või tema abi allkirja. Brigadiiride ja nende abide allkirjaproovid koos direktori käskkirjaga selle kohta, et neil on õigus nõudmisi välja kirjutada, saadetakse naftabaasi juhatajale aegsasti kätte. Ühtlasi teatatakse brigaadide limiidid naftabaasile naftasaaduste väljaandmiseks. Neile brigaadidele, kes ületavad tööplaane, suurendatakse limiite mahajäävate brigaadide limiitide vähendamise arvel.

Naftasaadused antakse välja netokaaluga, kusjuures vastuvõtja-vedaja on kohustatud kaalumist kontrollima.

Traktoribrigaadis võtab naftasaadusi vastu arvestaja-tankija brigadiiri või tema abi juuresolekul, kes kontrollivad saadetise õigsust ja teevad märkuse selle vastuvõtu kohta saatelehele.

Tšernjanovski, Millerovo, Persianovski (Rostovi oblastis) ja teistes MTJ-des analüüsib naftamajanduse juhataja igal viispäevakul vedelkütte kulutamist normidega võrreldes. Analüüsi tulemused teatatakse direktorile või vanemagronoomile. Saanud andmed, korraldab juhatus töövõtete uurimise neis brigaadides, mis on saavutanud säästu, ja tutvustab nende kogemusi mehhaaniku kaudu või erikäskkirjaga kõigile brigaadidele. Brigaadidesse, kus on tegemist ülekulutusega, saadab MTJ direktor mehhaaniku, kes koos brigadiiriga ja traktoristidega selgitab hoolikalt vedelkütte ülekulutuse põhjused ja võtab tarvitusele kohesed abinõud nende kõrvaldamiseks. Seejärel määratakse kindlaks ülekulutuse katmise tähtaeg ja vajaduse korral vedelkütte täiendav limiit, mille kinnitab MTJ direktor.

Need brigaadid, kus on tekkinud vedelkütteainete ülekulutus, alluvad MTJ direktori ja vanemmehhaaniku või vanemagronoomi pidevale kontrollile. Nende brigaadide brigadiirid ja arvestajad on kohustatud iga päev (telefoni teel või kirjalikult) teatama MTJ-le üksikute traktorite (traktoristide) jõudluse ja küttekulutuse.

Rööbiti vedelkütteainete ülekulutust põhjustavate traktorite

tehniliste puuduste kõrvaldamisega rakendavad eesrindlikud MTJ-d ülekulutuste vastu laialdaselt organisatsioonilisi abinõusid.

Moskva oblasti Bronnitsõ MTJ-s on arvestaja-tankija kohustatud pärast iga vahetust, mitte hiljem kui kell 9 hommikul ja kell 9 õhtul, telefoneerima MTJ kontorisse aruandeandmed iga traktori jõudluse, seisakute ja vedelkütteaine kulutuse kohta. Säärane kord operatiivandmete saamiseks traktoribrigaadide tööst on kehtiv terves reas teistes MTJ-des, nagu Moskva oblasti Kommunistitšeski ning Puškino ja Stalingradi oblasti Djominski MTJ-s; Gorki oblastis on oblasti organisatsioonide korraldusel määratud kindlad tunnid andmete üleandmiseks brigaadist MTJ kontorisse, mille jooksul katkestatakse igasugused muud telefonikõned.

Niisugune igapäevane või iga vahetuse kohta käiv informatsioon võimaldab MTJ juhtkonnal jälgida pidevalt traktoribrigaadide tööd ja võtta siin tarvitusele vajalikke abinõusid puuduste kõrvaldamiseks.

Mironovo MTJ-s on kehtiv järgmine kord. Niisugune traktor, mis mitme päeva jooksul vedelkütteainet üle kulutab, pannakse seisma ning katkestatakse temale naftasaaduste väljaandmine. Vanemmehhaanik koos brigadiiriga kõrvaldab ülekulutust tekitavad korratused ja esitab MTJ direktorile ja naftamajanduse juhatajale teatise, et traktor on korrastatud ja võib jätkuda ta varustamine vedelküttega.

Traktoribrigaadide, brigadiiride, autojuhtide, remonditööliste ja MTJ teiste töötajate käsutuses olevate naftasaaduste arvestamiseks peetakse eri raamatut.

Traktoribrigaadi brigadiir koostab igas viispäevakus aruande vedelkütteainete ja määrdeõlide läbikäigu kohta.

Aruandes on näidatud vedelkütte ülejääk viispäevaku algul ja aruandeaja jooksul saadud vedelkütteaine kogus.

Juurdetulnud vedelkütteaine kogus kantakse aruandesse traktoribrigaadi brigadiiri poolt väljakirjutatud nõudmiste alusel, mille järgi saadi naftasaadusi.

Aruande kulutuste-osa täidetakse traktoristide arvestuslehtede alusel. Iga arvestusleht märgitakse eraldi reale.

Aruande lõpptulemuses näidatakse vedelkütteainete ja määrdeõlide ülejäägid viispäevaku lõpuks. Aruande järgi saadud ülejääke on traktoribrigaadi brigadiir kohustatud võrdlema tegelike ülejääkidega tankimispunktis ja traktorite ning kombainide paakides.

Traktoribrigaadi aruanne koostatakse kahes eksemplaris, millest üks jääb hoiule brigaadi.

Selleks, et avastada liiga kõrgete või liiga madalate normide juhtumeid, osutavad eesrindlikud MTJ-d erilist tähelepanu liialdatud kokkuhoiu ja ülekulutuse faktidele ning selgitavad iseäranis hoolikalt nende tekkimise põhjusi. Kui ülekulutus või kokkuhoid tekkis ebaõigest normimisest (maatükk raskema mullaga, kui see harilikult MTJ tööpiirkonnas esineb, ebatasane pinnareljeef jne.), siis muudetakse üksikute brigaadide vedelkütte kulunorme, jäädes seejuures MTJ jaoks määratud keskmiste normide piiridesse.

Mõtištšenski MTJ-s omistatakse erilist tähelepanu saadud naftasaaduste kvaliteedi kindlakstegemisele. MTJ juures töötava laboratooriumi juhataja võtab vedelkütteaine igast saadetisest proove ja kontrollib nende kvaliteeti (keemise algus ja lõpp, veesisaldus, mehhaaniliste lisandite, koksi jne. leidumine). Kui saadud vedelkütteained ei vasta standardile, esitab MTJ naftabaasile analüüsi akti põhjal vastava nõudmise. Kui standardi ilmse rikkumise puhul saadud vedelkütteaine kasutamine võib kaasa tuua traktorite enneaegse läbikulumise, arvatakse niisugune vedelkütteaine saadetis praaki ja naftavarustuse kontori naftabaasile esitatakse vahekohtuorganite kaudu nõudmine kahju tasumiseks, mis on tekkinud MTJ-le traktorite seisaku tagajärjel. Niisuguste nõudmiste tulemuseks on peale kahjude tasumise MTJ varustamine paremate naftasaadustega.

Määrdeõlide kvaliteedi määramiseks ja traktori karterisse valatud avtooli edasise tarvitamise võimaluse selgitamiseks kasutatakse traktoribrigaadides väli-viskosimeetrit.

Stavropoli krai Bogoslovski, Moskva oblasti Bronnitsõ ja

Borovski MTJ-s on tarvitusele võetud regeneratsiooniseadmed, mille abil läbitöötatud avtool pärast settimist ja filtreerimist taastatakse peaaegu kuni esialgse sitkuseni. Taastatud avtool antakse välja traktoribrigaadidele, kus see ära kasutatakse segatult värske avtooliga.

Taastatud avtooli saadakse läbitöötatud õlist 45—60%.

Abinõusid vedelkütte kokkuhoiu alal.

Organisatsioonilistest abinõudest, mis taotlevad vedelkütte säästu, on tähtsal kohal traktorite ebaproduktiivsete sõitude vähendamine.

MTJ-des esineb järgmisi traktorite liikumisi:

a) traktorite sõit MTJ majandist töökohale ja haakeinventari kohaletoimetamine;

b) traktorite sõidud põllutööde ajal ühelt töötlusribalt või väljalt teisele;

c) viljakoristus- ja muude masinate vedu;

d) üksikute traktorite sõidud MTJ kesktöökotta remondile.

Traktorisõitudele kulutatud vedelküte moodustab mitmesugustes MTJ-des 0,8—4 % vedelkütte aastakulust.

Neis MTJ-des, kus traktoriliikumiste maršruut on koostatud läbimõeldult, kus luuakse alalised brigaadilaagrid garaažidega haakeinventari jaoks, on vedelkütte kulutused sõitudele viidud miinimumini. Näiteks Djominski MTJ 3-ndas brigaadis kulutati niisugustele sõitudele vedelkütet 1,22 %.

Tänu hästi koostatud liikumisgraafikule esines väga vähe traktorite tühisõite.

Millerovo, Djominski ja teistes MTJ-des on osutatud erilist tähelepanu traktorite sõitudeks nõutava vedelkütteaine kulutuste arvestusele ja vormistamisele; ükski sõit ei toimunud ilma vastava eriakti koostamiseta. Need aktid, mida kinnitas igal viispäevakul MTJ direktor või tema asetäitja, võimaldasid kontrollida sõitude vastavust kindlaksmääratud maršruutidele ja vältida vedelkütte ülekulutusi liigseile sõitudele.

Traktorite tankimine vedelkütteainega.

Rostovi oblasti Persianovski, Žukovski, Azovi ja teiste MTJ-de kogemused näitavad, et traktorite tankimise õige organiseerimine säästab 3—5 % vedelkütet. Tankimise organiseerimise alal on siin iseloomulik, et mitte traktorid ei sõida tankimiseks brigaadi põllulaagrisse, mis tavaliselt on töökohast 1,5—2 kilomeetrit eemal, vaid vedelküte ja määrdeõlid veetakse töökohale traktori juurde. Sõiduks põllulaagrisse (sinna ja tagasi) oleks traktor STZ-HTZ kulutanud 3,5—4 kg vedelkütteainet, traktor TšTZ-60 aga 6,5—7 kg.

Žukovski ja Persianovski MTJ-s on tarvitusel tankimisvanker, mis võimaldab traktorite mehhaniseeritud tankimise pumba ja vooliku abil.

Brigaadides, kus on kasutamisel ainult ühte liiki vedelkütteainet, varustatakse tankimisvanker ühe vaadiga. Seal, kus brigaad koosneb ratas- ja TšTZ-linttraktoreist, on tankimisvankril kaks vaati.

Eespool mainitud MTJ-des omab tankimisvanker enamikus brigaadides järgmisi seadmeid ja inventari:

1. Raudvaadid mahuga 240—280 kg vedelkütte jaoks . . 2
2. Pump „Rekord“ või „Allweiler“, voolikuga 1
3. Raudvaat avtooli jaoks 1
4. Kast tankimisinventariga:
   a) ämber avtooli jaoks, mahuga 10—20 l 1
   b) mõõtekruus avtooli jaoks, mahuga 4 l . . . 1
   c) ämber või kast solidooli jaoks, mahuga 10—12 l . 1
   d) ämber veega varustamiseks 1
   e) bensiininõu, mahuga 10—15 l 1
   f) kast rattamäärdega atrade ja muude haaketööriistade määrimiseks 1
   g) vaat läbitöötatud avtooli jaoks, mahuga 100 l . 1
   h) sõellehter 1
   i) prits solidooli jaoks 1
   j) anum läbitöötatud avtooli kogumiseks 1

Tankimisvankri kasutamise tõttu jäävad vedelkütteainete kaod traktorite tankimisel hoopis ära. Ka teostub tankimine

lühema ajaga. Näiteks traktori TšTZ S-60 tankimiseks ämbriga kulub 35—40 minutit, voolikuga aga kõigest 7—10 minutit. Suurt tähtsust vedelkütte kokkuhoius omab vee pritsimine petrooleumiga töötavate mootorite tsilindreisse.

Traktorite tankimisel tarvitatakse ainult pehmet vett. Paljudes stepirajoonides on kaevuvesi kalk ja selle tarvitamisel tekib jahutussüsteemis katlakivi, mis suurendab vedelkütteaine kulutust ja kahandab jõumasina võimsust.

Selle pahe kõrvaldamiseks on Azovi MTJ kasutanud glaukoniit-veepehmendajaid.

Millerovo ja teiste Rostovi ja Krasnodari oblasti MTJ-de traktoribrigaadides on traktoristid ehitanud oma jõududega väikesed keldrid naftasaaduste hoiuks brigaadis. Vedelkütteainete ja õlide hoidmine neis keldreis takistab vedelkütte auramist.

Erilist tähtsust omab see ka õlide kvaliteedi suhtes: kindlas ruumis ei satu õlidesse tolmu, prügi ega vett, mis paratamatult juhtub nende hoidmisel lahtise taeva all.

Kui millegipärast puudub võimalus selliste keldrikeste ehitamiseks, siis valmistatakse vedelkütteaine- ja õlivaatidele ajutised katted.

Vedelkütte kokkuhoiu eesmärgil omistatakse eesrindlikes traktoribrigaadides suurt tähtsust traktoritööde õigele organiseerimisele ning traktorite ja nende haakeinventari tehnilise hoolduse reeglitest kinnipidamisele.

Eesrindlikes MTJ-des osutatakse suurt tähelepanu väljade jaotamisele õigeiks töötlusribadeks, võrdse laiusega mõlemast otsast, mis väldib nurkade tekkimist ribal töö lõpul. Valesti tähistatud riba «lõpetustööks» kulutatakse tavaliselt palju aega ja vedelkütet. Rostovi oblasti Troitski ja Krasnoarmeiski MTJ tähelepanekute järgi kulus ühes vahetuses niisuguste «lõpetustööde» kündmiseks aega 23 minutist kuni 2 tunni 51 minutini, s. o. 5—30 % tööajast, kusjuures nurkade kündmisel pöörangu-teks ja vakkusõitmiseks kulutatud aeg moodustas poole üldisest ajast, mis kulutati pööranguteks ja vakkusõitmiseks kogu vahetuse kestel.

Vedelkütte kulunormide diferentseerimine.

Vedelkütte kokkuhoius on traktori koormusel eriline tähtsus. Mida suurem on traktori koormus, seda vähem kulutatakse kütet teostatud töö ühikule. Kõiki eesrindlikke traktoribrigaade iseloomustab traktorite veojõu maksimaalne ärakasutamine haakemasinate valiku ja kombineeritud agregaatide komplekteerimise kaudu.

Rostovi, Voroneži ja Saraatovi oblasti ning Stavropoli krai MTJ-de kogemused näitavad, et õige normide määramine konkreetsete töötingimuste arvestamisega on tähtsaimaks teguriks vedelkütte kokkuhoius.

Esitame näitena vedelkütte kulunormide diferentseerimise Saraatovi oblasti Balakovski MTJ-s. MTJ on teostanud suure töö maatükkide pasporteerimisel.

Kasutades mullastikukaarti jaotas MTJ iga kolhoosi ja traktoribrigaadi põllud rühmadesse nende harimise raskuse järgi: niisked, kerged, keskmised, rasked ja väga rasked pinnased. Kaardi järgi tehti kindlaks ka põldude reljeef. Maakorralduse materjalide ning traktoribrigaadide arvestajate poolt kogutud andmete põhjal määrati töötlusribade domineeriv pikkus. Viljakoristamise normide määramiseks koguti materjale vilja- ja põhusaagi kohta. Nende andmete põhjal pasporteeriti põllud (maatükid).

Aluseks võttes trükis avaldatud informatsioonilisi materjale üksikute tootmistegurite (riba pikkus, pinnase omadused, reljeef jne.) mõju kohta vedelkütte kulunormile, töötati välja diferentseeritud normid.

Liigniiskusega pinnase kündmisel (kevadkülvi algul) suurenesid vedelkütte kulunormid 10—15% võrra.

Norme diferentseerides kontrollis Balakovski MTJ, kas ta seejuures ei ületa temale kinnitatud normide alusel määratud vedelkütteainete limiite. Kontrollimine näitas, et diferentseeritud normid sobivad määratud limiitidega.

Kaheksas peatükk.

Kolhooside agronoomiline teenindamine eesrindlike MTJ-de poolt.

MTJ ja kolhoosi tüüplepingus on öeldud, et rööbiti põllumajanduslike tööde teostamisega kohustub MTJ «pidevalt abistama kolhoosi tema organisatsioonilis-majanduslikuks tugevdamiseks kolhoosi agronoomilise teenindamise, tema tootmisplaanide ja tuludekulude eelarve koostamise, õige külvikorra määramise kaudu, kohustub kaasa aitama töö organiseerimise, tulude jaotamise, kolhoosi kaadrite ettevalmistamise ja arvepidamise korraldamise alal».

Eesrindlikud MTJ-d on saavutanud tõsist edu kolhoosipõldude viljakuse tõstmisel. Nii näiteks on tõusnud saak kolhoosides, mida teenindab Zaporožje oblasti Stalinski MTJ, järgmiselt:

	1935. a.	1936. a.	1937. a.	1938. a.
Teravilja keskmine saak (ts/ha)	6,5	13,9	15,5	16,2

4 aastaga tõsteti teraviljakultuuride saaki kolhoosides enam kui 2½ korda. Seejuures tuleb märkida, et Stalinski MTJ poolt teenindatavate kolhooside külvipind on üle 20 tuhande ha.

Sama iseloomustavad on andmed saakidest Moskva oblasti Leninski MTJ kolhoosides.

Teraviljakultuuride viljakus kolhoosides, mida teenindab see MTJ, on muutunud järgmiselt (ts/ha):

1942. a.	1943. a.	1944. a.
12,7	13,5	15,2

Sõjaeelsel 1940. a. oli selle MTJ kolhoosides keskmine saak 12,7 ts/ha.

Niisiis sõjaaegseis raskeis tingimustes Leninski MTJ ei alandanud oma töönäitajaid, vaid koguni tagas viljakuse tõusu tema poolt teenindatavais kolhoosides. Rohkesti teeneid on siin agronoomidel.

Eesrindlike MTJ-de agronoomid peavad oma tähtsaimaks ülesandeks abinõude läbiviimist kolhoosipõldude viljakuse pidevaks tõstmiseks ja õigete külvikordade rakendamiseks teenindatavais kolhoosides.

Kõige suuremat edu saavutati seal, kus agrotehnilisi abinõusid kasutatakse kompleksselt, kus on kõrvaldatud isiku vastutamatus töös, kus traktoritööde kvaliteet liitub eesrindliku agrotehnikaga tööaegade suhtes ja põllumajanduslike reeglite täitmisega hobu- ja käsitsitöödel, kus lähtutakse «. . . mitte šabloonilisest ja mehhaanilisest agrotehniliste abinõude tarvituselevõtust, vaid kohaliku pinnase ja kliimatingimuste hindamisest ja tundmaõppimisest» (A. A. Andrejev).

Eesrindlike MTJ-de agronoomid arvestavad konkreetselt iga kolhoosi iseärasusi ja rakendavad neile vastavaid abinõusid. Seejuures ei piirdu nad tööga MTJ-s või oma kabinetis, vaid on alalises ühenduses kolhoosnikega, aitavad neil õigesti organiseerida tööd, kõrvaldada isiklikku vastutamatust maa ja tootmisvahendite kasutamises, kontrollivad plaanitäitmist, kasvatavad kolhoosides agrotehnilist aktiivi, organiseerivad õigesti traktoritöid.

Kolhooside agronoomilise teenindamise organisatsioonilisi küsimusi.

MTJ tegevuspiirkonnas juhib agronoomilist tööd vanemagronoom, kes on ühtlasi MTJ direktori asetäitjaks. Peale tema on MTJ-s harilikult mitu agronoomi ja erialalist spetsialisti, kõige sagedamini agronoom-planeerija, seemnekasvataja ja agronoom-entomoloog.

Kolhoosidele organisatsioonilise ja agrotehnilise abi andmi-

seks kinnistatakse igale MTJ jaoskonnaagronoomile rühm kolhoose.

Jaoskonnaagronoomid omistavad peamist tähelepanu õige külvikorra sisseviimisele kolhoosidesse ja sellest kinnipidamisele, agrotehniliste abinõude väljatöötamisele koos kolhooside esimeeste, agrotehnikute ja brigadiiridega, igapäevasele kontrollile nende abinõude tegeliku rakendamise üle, samuti eesrindlike agrotehniliste võtete õpetamisele kolhoosnike hulgas.

Palju tähelepanu osutavad jaoskonnaagronoomid MTJ traktorite, kombainide ja teiste masinate õigele ekspluateerimisele ja täielikule ärakasutamisele, hoolitsedes selle eest, et traktoritöödel täielikult peetaks kinni agrotehnilistest nõuetest. Nad koostavad traktoribrigaadide töö operatiivplaane, jälgivad tööde teostamist tähtaja ja kvaliteedi suhtes ja kontrollivad ka kolhoosides hobujõuga teostatavate tööde kvaliteeti.

Agronoomide tööd hindab MTJ juhatus kolhooside organisatsioonilis-majandusliku seisukorra ja saakide järgi.

Agronoomide lähemaiks abilisteks eesrindlikes kolhoosides on agrotehnikud, kes siin on tavaliselt hästi valitud ja kvalifitseeritud tööjõud.

Kolhooside agrotehnikud jälgivad iga päev vahetult agrotehniliste nõuete täitmist põllul brigaadide, lülide ja üksikute kolhoosnike poolt, viljade kasvu, jälgivad kahjurite ilmumist ning juhivad võitlust nende vastu. Kolhoosid edutavad agrotehnikuiks parimaid, eesrindlikke kolhoosnikke, kes on lõpetanud vastavad kursused ja kolhooside rajoonikoolid.

Hästi organiseeritud on jaoskonna-agronoomide võrk Usbeki NSV Andižani MTJ-s. Selle MTJ tegevuspiirkonnas on 75 kolhoosi. Neil on ligi 8000 ha puuvillakülve, 6000 ha teraviljakultuure, 1800 ha riisi, 2000 ha köögivilja-meloni-arbuusi-kultuure. Kolhooside teenindamist põllumajandusliku nõuandega teostavad 8 agronoomi: MTJ vanemagronoom, agronoom-entomoloog ja 6 jaoskonnaagronoomi. Iga põllumajandusjaoskonna kohta tuleb 8—18 kolhoosi ja neile kinnistatud 3—4 traktoribrigaadi.

Krasnodari krais paistab silma oma hea teenindamise poolest

põllumajandusliku nõuandega Stalinski MTJ. Tema piirkonnas on 10 kolhoosi. Enne sõda olid kõigis kolhoosides rakendatud külvikorrad, põllud olid hästi korrastatud ja hoolikalt haritud. Laialdaselt kasutati siin kõrrekoorimist kohe pärast lõikust, varajast sügiskündi, mustkesa, rist- ja kitsarealist külvi. Suures ulatuses kasutati kohalikke väetisi: sõnnikut, tuhka ja linnusõnnikut. Kõigi nende abinõude tulemusena oli Stalinski MTJ sõja eel saakide poolest üheks kõige eesrindlikumaks MTJ-ks Krasnodari krais. Kolmel sõjaeelsel aastal oli teraviljakultuuride saak MTJ tegevuspiirkonnas keskmiselt 14,2 ts/ha. MTJ ja kõik tema teenindamisele kuuluvad kolhoosid võtsid osa üleliidulisest põllumajandusnäitusest. Pärast sakslaste väljakihutamist Krasnodari kraist suutis Stalinski MTJ kiiresti saavutada oma ennesõjaaegse saagirikkuse.

Kuidas siis teenindavad Stalinski MTJ agronoomid konkreetselt kolhoose?

Eelkõige oli edu tingitud heast kvalifitseeritud agrotehnikute ettevalmistusest ja kasvatusest kolhoosides. Enne sõda oli igas kolhoosis, mida teenindas Stalinski MTJ, ametis vilunud autoriteetne agrotehnik-põllundusetundja alg- või keskharidusega kolhoosnike hulgast. Kolhooside agrotehnikud olid peamiseks toeks MTJ vanemagronoomi sm. Svjatko töös. Nende kaudu viis ta ellu kõik agronoomilised abinõud, mis olid vajalikud saagi tõstmiseks, nendele toetus ta kolhooside plaaniülesannete läbitöötamisel, lülijuhtide ettevalmistamisel ja põllumajandusliku õppuse korraldamisel kolhoosnikele.

Kolhooside agrotehnikuist kasvasid tõelised meistrid saagirikkuse saavutamise alal, kes ülihästi tundsid oma kolhoosipõldude iseärasusi. Agrotehnikute kvalifikatsiooni kindlustati süstemaatiliste õppustega, mida korraldas neile MTJ vanemagronoom. Õppused toimusid läbi aasta, kolm korda kuus. Isegi kõige pakilisemate põllutööde ajal leidsid agrotehnikud aega selleks, et pühendada 2—3 tundi õpinguile, et kokku võtta ja läbi mõelda need praktilised abinõud, mida teostati kolhoosides antud perioodil.

Stalinski MTJ piirkonnas astus sõja ajal enamik kolhooside agronoomidest ja agrotehnikuist armeesse. Kuid see suur töö,

mis teostati MTJ poolt agronoomilise aktiivi kasvatamisel kolhoosides, ei olnud asjata. Iga kolhoosiagronoomi ümber olid koondunud parimad lülijuhid ja vilunud kolhoosnikud, keda tundis hästi MTJ juhtkond. See võimaldaski MTJ-l kolhooside majapidamiste taastamisel kiirelt elustada kolhooside agrotehnikute tööd.

Sm. Jakovlev, kes 1943. a. määrati MTJ vanemagronoomiks, aitas kolhooside juhatustel välja valida kolhooside agrotehnikuid kõige kvalifitseeritumate inimeste hulgast, kes olid MTJ juhtkonnale tuntud juba enne sõda. Esmajoones värvati agrotehnikuiks elatanud kolhoosnikke, kellel oli suuri tootmiskogemusi. Nende hulka kuuluvad sm. Žeganov Lenini-nimelisest kolhoosist, sm. Kotšura Stalini-nimelisest kolhoosist, sm. Krasjuk kolhoosist «Putj k kommunizmu». Agrotehnikuiks edutati ka parimad naiskolhoosnikud — lülijuhid sm. Berežnaja Gorkinimelisest kolhoosist ja sm. Rogal kolhoosist «Zavet Iljitša». 1943. a. täienes kolhooside agrotehnikute-põllundusetundjate koosseis Isamaasõja rindelt saabunud haavatute arvel, kes varem kuulusid agronoomilisse aktiivi: sm. Boiko (Vorošilovi-nimelisest kolhoosist) ja sm. Luganski (kolhoosist «Komintern»).

Alates 1943. a. sügisest alustati uuesti kolhooside agrotehnikute igadekaadiliste õppustega. Neid teostab MTJ vanemagronoom sm. Jakovlev sm. Svjatko kaasabil, kes nüüd töötab Stalinski rajooni maaosakonna peaagronoomina. Õppused toimuvad süstemaatiliselt läbi aasta. Iseloomustame niisugust õppust näitega.

Kibedal viljakoristusajal, 15. juulil 1944, kogunesid õhtul MTJ vanemagronoomi kabinetti kõigi 10 kolhoosi agrotehnikud. Õppeteemaks oli: «Maa ettevalmistamine talvviljakultuuride külviks».

Enne õppuse algust agrotehnikud informeerisid vanemagronoomi viljakoristustööde käigust oma kolhoosides ja neist häireist, mis esinesid möödunud dekaadil. Tähelepanelikult ära kuulanud kõik teated, andis agronoom agrotehnikuile vajalikke juhatusi. Seejärel algas vestlus otseselt teema üle, mis kestis ligi kaks tundi. Alguses said agrotehnikud MTJ agronoomilt lühikese õppekava,

milles oli kätte juhatatud ka lugemiseks soovitatav kirjandus. Siis esines Lenini-nimelise kolhoosi agrotehnik sm. Žeganov üksikasjalise ettekandega pinnase ettevalmistamisest talvviljakultuuride külviks oma kolhoosis. Ta jutustas, mis on tehtud ja mida tema arvates tuleb teha selleks, et maa oleks talvnisu külviks kõige paremini ette valmistatud.

Õppus kulges elavalt, üksikute küsimuste üle tekkisid vaidlused, mis lahendati koha peal MTJ agronoomi poolt.

Õppeteemad valib sm. Jakovlev sellise kaalutlusega, et agrotehnikud töötaksid läbi kõik antud tööperioodile kõige tähtsamad tootmisküsimused. Nii olid 1943. a. novembri- ja detsembrikuu õppeteemadeks põllutöö põhiküsimused, eriti üksikasjaliselt käsitleti väetusküsimust. Agrotehnikud esinesid ettekannetega kohalike väetiste kogumisviiside, hoidmise ja mitmesugustele kultuuridele kasutamise kohta.

Jaanuaris ja veebruaris olid õppused pühendatud seemendamisalastele küsimustele, eriti seemne ettevalmistamisele külviks, seemendamisviisidele, seemnenormidele. Tehti kokkuvõte Stalinski MTJ kolhooside kogemustest rist- ja kitsarealise külviviisi rakendamise alal. Märtsis olid õppuste põhiteemadeks külvieelne pinnase ettevalmistus ja abinõud umbrohtude vastu võitlemiseks. Aprillis esinesid agrotehnikud ettekannetega maisi, päevalille ja riitsinuse viljelemise meetodeist parimais brigaadides ja lülides. Arutati ja töötati läbi küsimus individuaalse tükitöö praktilisest kasutamisest lülides.

Maikuus alustati seminaris sm. Jakovlevi juhatusel agrotehniliste ja kolhooside saagikoristustööde organiseerimise küsimuste käsitlemist. Juunis arutleti ja õpiti tundma mustkesa harimisviise.

Looduslike tingimuste ja kolhooside iseärasuste tundmaõppimine.

Kolhoositootmise õige organiseerimine peab tuginema kohalike tingimuste ja iga kolhoosi iseärasuste hoolikale tundmaõppimisele. Ainult sellest põhimõttest lähtudes koostavad eesrindlike

MTJ-de agronoomid plaane agrotehniliste ja organisatsiooniliste abinõude kohta, mis tagavad kõrgeid saake.

Vladimiri oblasti Golovino MTJ vanemagronoom sm. Korsakov uuris hoolega MTJ piirkonna looduslikke tingimusi ja iga kolhoosi tulundust, avastas üksikute kolhooside nõrku külgi ja töötas kogutud materjali põhjal välja ning viis ellu abinõude süsteemi iga kolhoosi töö parandamiseks.

Juba neli aastat peab sm. Korsakov «kolhooside tulunduse žurnaali», nagu ta seda ise nimetab, kuhu on märgitud pinnase ja tootmisvahendite iseloomustus, iga kolhoosi töönäitajad rea aastate jooksul jne.

Gorki oblasti Kamenski MTJ vanemagronoom sm. Iljin, vaatamata sellele, et ta on töötanud rajoonis 18 aastat, jätkab rajooni looduslike tingimuste ja iga kolhoosi iseärasuste tundmaõppimist. Tema kutsub masina-traktorijaama teaduslikke töötajaid, peab kirjavahetust teaduslike uurimisasutistega, analüüsib igal aastal iga kolhoosi tööd, peab nõu vanade katsetajatega. Tundes hästi MTJ tegevuspiirkonda, otsustab sm. Iljin õigesti agrotehnika põhiküsimusi.

Tootmise ja traktoritööde planeerimine.

Eesrindlikes MTJ-des rajatakse põllumajanduslike tööde planeerimine traktori- ja põlluharimisbrigaadide töö tiheda koordinatsiooni alusele. Neile määratakse ühiseid ning kõige efektiivsemaid võtteid põlluharimiseks, külvide hooldamiseks jne. Eesrindlike MTJ-de agronoomid osutavad suurt tähelepanu operatiivsele planeerimisele.

Nii koostab Gorki oblasti Kamenski MTJ vanemagronoom sm. Iljin aasta lõpul kolhoosi iga külvikorra kohta arvestuskaardi, kuhu märgib külvi ja tööde liigid kultuuride kaupa igal külvikorraväljal. Selle materjali põhjal teeb ta kõigi tööde arvestuse, eriti kevadiste tööde arvestuse pehmekünnis MTJ tegevuspiirkonna iga kolhoosi kohta. Ta arvestab igas kolhoosis kevadisteks külvitöödeks rakendatavate tööhobuste ja sarvloomade arvu.

Nende materjalide alusel määratakse kindlaks elava veojõu koormus, arvestatud pehmekünnis, ja elava veojõuga teostatavate tööde maht ja liik.

Pärast neid arveldusi ning peale oblasti maaosakonna poolt kinnitatud traktoritööde plaani alusel tehtud vastavaid parandusi asub MTJ kõigi traktoritööde jaotamisele kolhooside kaupa.

MTJ möödunud aasta aruande arutamisel ja lepingu sõlmimisel järgnevaks aastaks arutatakse kolhoosides põlluharimis- ja traktoribrigaadide brigadiiride ning vanemtraktoristide osavõtul läbi ka traktoritööde plaan igale kolhoosile.

Traktoribrigaadide organiseerimist ja komplekteerimist teostatakse eeltähendatud andmeid arvestades.

Tööde edukamaks teostamiseks ning traktorite ja elava veojõu koordineerimiseks eri tööperioodidel koostatakse graafik, milles määratakse kindlaks, missugused tööd ja millistel tähtaegadel teostatakse traktoritega ja elava veojõuga.

Jaoskonnaagronoomid ja kolhooside juhatused kavastavad kultuuride paigutuse külvikorra-väljadel. Seejärel koostatakse põllumajanduslik plaan kogu aastaks eraldi iga kultuuri kohta.

Järgmise küsimuste-rühmana, mis on seotud traktoritööde planeerimisega, esineb planeerimine hooaegade järgi (kevadised külvitööd, viljakoristamine, sügistööd jne.) ja traktorite maršruutide koostamine.

Erilist tähtsust omab viimane küsimus (maršruutide koostamine) ja seda esmajoones just MTJ-de suhtes, mis teenindavad väikesi kolhoose või niisuguseid kolhoose, mille põllud on hajali.

Tatari ANSV Pestretšinski MTJ peaagronoom koos Pestretšinski rajooni maaosakonna peaagronoomi sm. S m e l o v i g a alustavad kolhooside sisemise planeerimise tööd kolhooside esimeeste ja arvepidajate üksikasjalise instrueerimisega, tehes seda mitte abstraktse materjali alusel, vaid mõne kolhoosi konkreetseil näiteil.

Kolhooside tootmis- ja tööplaanid koostatakse MTJ või rajooni maaosakonna agronoomide juhtimisel. Enne plaanide lõplikku

kinnitamist kolhooside üldkoosolekuil vaadatakse nad läbi rajooni maaosakonna peaagronoomi ja MTJ vanemagronoomi poolt.

Et kindlustada aktiivi maksimaalset osavõttu plaanide koostamisest, organiseeritakse igas kolhoosis planeerimisrühm. See töötab plaanid välja MTJ agronoomi või rajooni maaosakonna juhtimisel. Planeerimisrühma liikmed, kes on asjatundjad loomapidamises, planeerivad töö loomapidamise alal; põllundusega tegelevate rühma liikmete ülesandeks on plaani koostamine põllunduse alal. Põllunduse alalt kuuluvad planeerimisrühma peale juhatusliikmete brigadiirid, lülijuhid ja eesrindlikumad kolhoosnikud.

Esimene kolhoosiplaan, koostatud MTJ vanemagronoomi ja rajooni maaosakonna peaagronoomi vahetul osavõtul, avaldatakse rajooni ajalehes. Ta on eeskujuks plaanide koostamisel teistes kolhoosides.

Krasnodari krai Kaganovitši-nimelises MTJ-s koostatakse traktoribrigaadide tööplaanid alati agronoomide osavõtul.

Viljakoristamisagregaadile antud ülesandes märgitakse kultuuride nimetus, sort, põllu number, maatüki suurus ja töö teostamise tähtajad.

Kultuuride ja sortide valikul iga kombaini jaoks arvestatakse külvi- ja valmimisaegu. Plaan näitab teenindava personaali koosseisu, veokite, tööloomade, kottide ja kaalude arvu, laadimispunkte, katusealuseid. Plaanile lisandatakse töönormid ja kombaini maršruut. Saagi koristamise plaanis on ette nähtud ka kõrrepõllu koorimine, kui see toimub ühtaegu koristamisega. Nii kujuneb tööplaan, tänu agronoomide vahetule osavõtule tema koostamisest, teaduslikult põhjendatuks ning ta on tegelikuks relvaks võitluses suuremate saakide eest, luues tingimused selle tähtsaima ülesande täitmiseks põllumajanduses.

Peale traktoritööde plaani koostavad agronoomid viljakoristustööde plaanid, milles on üksikasjaliselt läbi töötatud küsimused vilja lõikamise, kokkupaneku, peksu, vedude, terade hoidmise ja puhastamise ning kõrrepõllu koorimise organiseerimise alal. See plaan-ülesanne määrab transpordi-, viljapeksu- jt. kolhoosilülide

töö. Temas on ette nähtud ka viljapeksuplatsi korrastamine, terade puhastamine ja hoidmine ning riiklike kohustuste täitmine.

MTJ agronoomid tegelevad ka perspektiivplaneerimise küsimuste alal, peamiselt ühenduses külvikordade põhjendamisega ja nende rakendamise plaaniga. Nende alaks on läbi töötada küsimused külvide õige paigutamise kohta brigaadidele ja kolhooside külvikorra-väljadele.

Agronoomiliste abinõude väljatöötamine kolhoosidele.

Rajooni põllumajandusliku tegevuse põhimiseks suunajaks on rajooni agrotehnilised reeglid, mis seadusega kehtestatud juba 1932. a. Tavaliselt need reeglid töötatakse välja oblasti maaosakonna või vabariigi põllutöö rahvakomissariaadi poolt agronoomiliste juhiste alusel ja kinnitatakse rajooni töötava rahva saadikute nõukogu täitevkomitee poolt.

Kuidas on see asi korraldatud eesrindlikes MTJ-des, seda võib illustreerida näidetega Usbeki NSV Namangani oblasti Namangani rajoonist. Namangani rajooni kahe MTJ vanemagronoomid D. I. Moltšanov ja N. A. Malitski, saanud agronoomilised juhised, asuvad rajooni maaosakonna peaagronoomi juhatusel kohaldama neid oma rajooni tingimustele. Nad üldistavad kolhoosilaboratooriumide materjale ja tugedes ka oma töökogemustele täpsustavad agrotehnilisi juhiseid külanõukogudele ja kolhoosidele.

Seejärel arutatakse rajooni agronoomilisel nõupidamisel, millest võtavad osa ka kogenud kolhoosnikud, agronoomide poolt koostatud agrotehnilised reeglid läbi, tehakse neis vajalikud parandused ja esitatakse siis kinnitamiseks rajooni täitevkomiteele. Pärast kinnitamist avaldatakse agrotehnilised reeglid rajooni ajalehes.

Eesrindlike MTJ-de agronoomid organiseerivad juba aegsasti enne kevadisi külvitöid agrotehniliste reeglite konkreetset väljatöötamist igale kolhoosile. Näiteks on see töö Krasnodari krai Stalinski masina-traktorijaama Lenini-nimelises kolhoosis korraldatud järgmiselt.

Selle kolhoosi agrotehnik sm. Žiganov, saanud veebruarikuus 1944. a. MTJ vanemagronoomilt sm. Jakovlevilt vastavad juhised, koostas oma kolhoosile reeglid kevadiseks tööhooajaks. Need hõlmasid järgmisi küsimusi: seemne ettevalmistamine (puhtimine, puhastamine jm.), põldude umbrohust puhastamine enne kevadiste põllutööde algust (missugune brigaad, missugused põllud ja puhastamisviisid), kevadkünd (tähtajad, künnisügavus eri maatükkidel), sügiskünni külvieelne harimine (harimisviis — kultivaatoriga, äkkega), külvi agrotehnika (külvimäärad, seemnendamise sügavus, reavahe laius jm.).

Eriti hoolikalt töötati välja agronoomilised abinõud nende külvipindade kohta, mis nõuavad agrotehnika põhjalikumat rakendamist.

Peale agrotehniliste abinõude, mis hõlmasid kevadiste tööde tsüklit, töötati kolhoosis välja agrotehnilised abinõud külvide hooldamise perioodiks, maa künniks talvviljade alla, talvviljade külviks ja sügiskünniks.

Need agrotehnilised abinõud viiakse mitte üksnes brigaadide ja lülideni, vaid iga üksiku täitjani.

Õpetlikud on agronoomide kogemused sõjaeelseil aastail Ukraina NSV Zaporožje oblasti ordenikandjas Stalinski MTJ-s, kus 5 sõjaeelse aastaga (1935—1940) tõsteti teravilja saaki rohkem kui kahekordselt.

Peamiseks abinõuks, mis kindlustas kolhoosidele kõrged saagid, oli külvikordade tarvituselevõtmine. Seejuures paranes kesapõldude kvaliteet suuresti. Eelmisil aastail hilines kesakünd kuni viljakoristuse alguseni, kuid 1938.—1940. a. oli kesa küntud juba aprillis ja mais. Peale selle teostati künniga ühel ajal kahekolmekordne äestamine ning suve jooksul hariti kesa viis korda kultivaatoriga.

Tunduvalt paranes ka külvide hooldamine. 1934. a. alates äestati kõiki talvviljade oraseid ühekordselt, umbrohtunud maatükke aga kahekordselt. Osa suviviljadest äestatakse peale vihma koorukese kõrvaldamiseks.

Kolhoosid teostavad kogu teraviljade pindala ulatuses ühe-

kordse umbrohu kitkumise, üksikuil maatükkidel — kaks kitkumist. Mehhaniseerimise tõttu paranes tunduvalt puuvilla ja teiste rühveltaimede reavaheline harimine. Säärast harimist teostatakse 6 korda aastas.

Sõjaeelseil aastail tuli rakendamisele uus agrotehniline võte külvide hooldamise alal — puuvillataime latvade äranäpistamine, mis tunduvalt suurendas puuvillasaaki. 1938.—1939. a. teostati puuvillataime latvade äranäpistamist 75 % puuvillakülvide juures.

Vähendades aasta-aastalt kevadkünde, mis ei kindlusta maa küllaldast ettevalmistust külviks ning tekitavad liigset pinget kevadisel tööperioodil, suurendas MTJ sõjaeelseil aastail tunduvalt sügiskündide pindala ja suvivilja külvamist sügiskündidele.

Põllutööde kvaliteet, mis on aluseks kõigile saagisuurendamise abinõudele, oleneb suurel määral tähtaegadest. Stalinski MTJ teostas kõik tööliigid varajaste ja lühikeste ajavahemike jooksul.

Kuni 1934. a. kasvatati MTJ tegevuspiirkonnas palju mittestandardseid nisusorte. Külvati peamiselt segasordilist seemet. Hoopis teine oli pilt sõjaeelseil aastail. Kõigi kultuuride külviks kasutati ainult sordi- ja standardseemet. Kolhoosid kindlustasid ennast seemnega oma seemnepõldudelt ja said ainult vähese osa seemnest riigilt vahetuse korras.

Stalinski MTJ piirkonna kolhoosid täiustavad alaliselt põlluharimisviise, hoolitsedes mitte üksnes otseste tulemuste eest, vaid ka mullaviljakuse alalise säilitamise ja tõstmise eest. Alates 1936. a. hakkasid Stalini-nimelise MTJ kolhoosid laialdaselt kasutama oma põldudel väetisi ja teisi agrotehnilisi abinõusid: kaitsemetsaribade istutamist põldude varjeks, tuisklume tõkestamist, taimede pealtväetust, teravilja käsitsirohimist, teravilja ja tehniliste kultuuride kastmist jne.

Gorki oblasti Kamenski MTJ vanemagronoom sm. Iljin jõudis otsusele, et MTJ hea töö tulemused ilmnevad selgemini töö komplekse läbiviimise juures, ja seda tööviisi hakati kasutama kõigis selle MTJ traktoribrigaadides. Kui MTJ kündis üles 100 ha kesa, siis sellel teostati ka kõiki järgnevaid töid — kesaharimist, külvi ja koristamist — MTJ masinatega.

Selle tulemusena tõusis tugevasti saak MTJ poolt haritud maatükkidel ja kolhoosid hakkasid maaharimisel rohkem kasutama traktoreid.

Saagi suurenemisega hakkasid traktoristid ja brigadiirid saama lisatasu ja hakkasid omakorda visalt taotlema plaanis ettenähtud agrotehniliste abinõude läbiviimist kolhoosides.

Kamenski MTJ brigadiirid ja traktoristid said 1943. a. kõrge saagi arvel lisatasu: traktorist sm. Krainov — 1224 kg teravilja, traktorist sm. Staršov — 952 kg, traktoribrigaadi brigadiir sm. Morozov — 1088 kg teravilja.

Agrotehniliste abinõude väljatöötamisel ja ellurakendamisel kasutavad MTJ eesrindlikud agronoomid teaduse ja eesrindliku praktika andmeid ning selgitavad üksiknäidiste varal, kuidas tuleb ja võib saavutada kõrgeid saake.

Vologda oblasti Savdenitski MTJ piirkonna kolhoosid tarvitasid kaunviljakultuuride juures harva nitragiini. MTJ vanemagronoom sm. Grigorjev laskis ise kasutada kolhoosis «Krasnaja Šivdenitsa» nitragiini 60-ha-sel hernepõllul. Saak oli 20 ts/ha, s. o. peaaegu kaks korda suurem kui neis kolhoosides, kus nitragiini ei kasutatud. Neis kolhoosides ei tarvitse nüüd enam propageerida nitragiini tarvitamist.

Gorki oblasti Kamenski MTJ vanemagronoom sm. Iljin arendas kolhoosides laialdast katsetööd, mis soodustas uute agrotehniliste abinõude juurutamist, sest katsete head tulemused tõendasid kolhoosnikele veenvalt rea agrotehniliste abinõude läbiviimise vajadust. Muu hulgas on Kamenski MTJ tegevuspiirkonna kolhoosides rakendatud sügavam kesa- ja sügiskünd. MTJ traktorid ei künna nüüd seal madalamalt kui 20—22 cm. Külvikorda on võetud lutsern ristikheina asemel, mis siin kannatas hõrenemise ja kuivamise all; laialdaselt hakati kasutama kohalikke väetisi, eriti turvast.

Katseasutiste poolt soovitatud agrotehnilised abinõud võetakse kasutusele esmajoones seemnepõldudel, mis seega kujunevad näidispõldudeks. Kamenski MTJ kolhooside seemnepõllud annavad iga aasta kõrgeid saake. Sellega kolhoosid kindlustavad ennast

seemnega ning veenduvad tegelikult agrotehniliste abinõude rakendamise vajalikkuses.

Väga tähtis on korraldada läbiviidavate agrotehniliste abinõude efektiivsuse õige arvestus, sest ilma selleta ei ole hästi võimalik nende abinõude levik.

Kamenski MTJ vanemagronoom sm. Iljin ja Vladimiri oblasti Golovino MTJ vanemagronoom sm. Kõrsakov arvestavad isiklikult agrotehniliste abinõude efektiivsust.

Külvikordade rakendamine kolhoosides.

MTJ-de eesrindlikud agronoomid osutavad tõsist tähelepanu sisseviidud õigeist külvikordadest kinnipidamise kontrollile ning külvikordade juurutamisele kolhoosidesse, kus seda pole veel tehtud.

Dnepropetrovski oblasti Krõmõtšanski MTJ vanemagronoom sm. Fedorenko valvab süstemaatiliselt külvikorra-väljade piiride säilimise järele, kindlustab külvikavade viimise kolhoosidesse, kusjuures arvestatakse sisseviidud külvikordi. Kultuuride paigutamist külvikorra-väljadel teostatakse jaoskonnaagronoomide kaudu koos kolhooside juhatustega.

Gorki oblasti Urenski rajooni maaosakonna peaagronoom sm. A l e k s e j e v organiseeris kontrolli külvikordade sisseviimise üle järgmiselt: juba sügisel, kui töötatakse välja järgmise aasta külvipindade kontrollülesandeid, kontrollitakse külvikorra-väljadel teostatud tegelikku külvi ja tarviduse korral kavastatakse vastavad parandused kultuuride asetuses, täpsustades seega külvikordadele ülemineku plaani. Plaanilised ülesanded paigutatakse ranges vastavuses kultuuride vastuvõetud järjestusele. Ühtaegu külvide kontrollimisega põllul kontrollitakse ka brigaadi piirkondade ja põlluvahede piiritähiseid. Piiririkkumise kohta koostatakse vastav akt, mis raskemate juhtude puhul esitatakse läbivaatamiseks rajooni täitevkomiteele.

Tähelepanu väärivad Mordva ANSV Staro-Šaigovski MTJ

kogemused külvikordade sisseviimise töö organiseerimisel. Agronoom sm. Gluhhov kirjutab sellest küsimusest järgmist:

«Staro-Šaigovski MTJ tegevuspiirkonnas ei olnud üldse külvikordi 6 kolhoosis, millised alles hiljuti loodi suuremate kolhooside vähendamisel. Rajoonis ei ole maakorraldajat, kuid vajadus kas või ainult elementaarseks maade korraldamiseks nõudis kiirete abinõude tarvituselevõttu.

Meie otsustasime eraldada külvikordade väljad kolhoosnike oma jõududega.

Kolhoosis «Velikoje delo» (Rjazani külanõukogu piirkonnas) korraldati see järgmiselt. Kolhoosi põldude kasutamises valitses suur lohakus. Sageli külvati vili sama vilja kohale, valitses põldude kirevus, kusjuures ühel ja samal põllul kasvatati suvivilja, talvvilja ja vaheltharitavaid kultuure.

Millega alati külvikordade rakendamist kolhoosis?

Esmalt moodustati külvikordade sisseviimise juhtimiseks erirühm, kuhu peale kolhoosi esimehe sm. Nikitini kuulusid põllunduse juhataja, brigadiirid ja kaks mõõtjat (vanad kolhoosnikud, kes hästi tundsid põlde ja omasid kogemusi maade jaotamise alal). Koos minuga töötas rühm välja lihtsalt põhjendatud külvikordade kava, mis kinnitati kolhoosi juhatuse ja üldkoosoleku poolt. Ühes skeemiga koostati ka üleminekutabelid.

Rajooni maaosakonnast leidsime vana maakasutamise plaani, mille järgi orienteerusime. Me kopeerisime plaani ning kandsime sellele tulevase külvikorra piirid. Põldude jaotamisel juhindusime järgmistest ülesannetest:

1. Et põllud oleksid ühtsate muldadega ja valmiksid umbes ühel ajal kevadiseks harimiseks.

2. Et põllud oleksid sobivad traktoritöödeks, s. o. piklikud, kusjuures püüdsime nende piire kohandada looduslike piiridega (jõega, orgudega, teedega).

3. Et iga põld ulatuks külani, et juurdepääsuks oleksid sobivad põlluvahe- ja karjateed.

Seejuures, et mitte rikkuda põldude loomulikke piire, me luba-

sime mõningail juhtudel kõikumisi põldude suuruses 10—12 % piirides.

Põllupinna mõõtmiseks ja plaanil täpsustamiseks ning jaotamiseks valmistasime lihtsa mõõtmisvõrgu. Õlitanud puhta paberilehe, kandsime sellele võrgu 1-sentimeetriliste ruutudega. Kolhoosi maakasutamisplaani maastaap oli 1 cm : 250 m, seega meie võrgu iga ruut vastas pinnale 6,25 ha. Pindade mõõtmiseks meie poolt märgitud piirides asetasime oma võrgu maakasutamisplaanile, lugesime ära ruutude arvu ja korrutades seda 6,25-ga leidsimegi pinnasuurused. Hiljem maatükkide otsesel mõõtmisel veendusime oma võrgu küllaldases täpsuses.

Põllu- ja brigaadipiiride projekteerimisel märkisime alaliste seemnepõldude piirid, paigutades need põllud parimaile pinnastele.

Kokkuleppel loomakasvatusfarmi juhatajaga eraldasime 6-halise maatüki mahlaste söötade kasvatamiseks väljaspool külvikorda.

Projekteerinud plaanile põldude, brigaadi töötlusribade, seemneväljade ja farmilähedaste maatükkide piirid, asusime plaani tähistamisele otseselt põldudel.

Kolhoosis «Velikoje delo» ja ka teistes meie rajooni kolhoosides oli piirimärkidesse hooletu suhtumise ja nõrga järelevalve tõttu hävinud palju põldude piiritulpi. Külvikordade sissetoomisel püstitatud tähiste säilitamise suhtes leppisime koosolekul kokku kõigi kolhoosnikega. Nende kohta aga, kes «leppeid ei tunnusta», nähti ette trahve ja kohtulikule vastutusele võtmine.

Et tulpade kaotsimineku korral oleks siiski võimalik leida nende asetuskoht, tegime tulpade ümber poolteise-meetrilised kupitsad, katsime need rohumätastega ning kaevasime ringkraavi.

Üldse kulutasime selleks tööks 5 päeva: 2 päeva ettevalmistustöödele ja koosoleku läbiviimisele ning 3 päeva plaani teostamiseks põldudel.

Samasuguse töö teostasime Vorošilovi-, Molotovi- ja Andrejevi-nimelises kolhoosis. Ettevalmistusi teeme kolhoosis «Putj Sovetov», Kalinini- ja Tškalovi-nimelises kolhoosis.»

Agronoomilise kontrolli korraldamine.

Eesrindlike agronoomide tööpraktikas kasutatakse väga mitmesuguseid meetodeid agronoomilise kontrolli korraldamiseks. Kuid kõiges selles mitmekesiduses avaldub neile kõigile ühine püüe teha kontroll lihtsamaks ja paenduvamaks ning vältida tema bürokratiseerumist, sest ainult säärasel tingimusel kontroll võib olla mõjuv.

B. A. Dobrinski, Usbeki NSV Andižani MTJ vanemagronoom, kes on töötanud samas rajoonis juba ligi 15 aastat, jõudnud jaoskonda, algab täitmise kontrolli alati sellest ülesandest, mille ta mõni päev tagasi andis jaoskonnaagronoomile. Kui selleks on vaja sõita mõnda kolhoosi, siis sm. Dobrinski koos jaoskonnaagronoomiga sõidab sinna, et tutvuda koha peal asja tegeliku seisukorraga.

Vanemagronoomi isiklik kontroll töö käigu üle kolhoosides ja traktoribrigaadides evib suurt tähtsust. Siiski ei või piirduda ainult isikliku järelevaatusega ja seepärast kasutavad eesrindlikud agronoomid sel alal laialdaselt kolhooside agrotehnikuid ja kvaliteedi-inspektoreid. Golovino, Kamenski, Nekouzski ja teistes MTJ-des, kus pole kolhooside agrotehnikuid ega kvaliteedi-inspektoreid, valitakse üldkoosolekul mõni suuremate kogemustega kolhoosnik töö kvaliteedi kontrollijaks.

Tatari ANSV Bondjužski MTJ vanemagronoom sm. Dusmanov kehtestas sellise korra, et kvaliteedi-inspektorid valitakse kolhooside üldkoosolekul kolhoosi ja MTJ vahelise lepingu sõlmimise puhul. Talveperioodil inspektorid teevad läbi lühiajalised kursused.

MTJ ja kolhooside vahelistes lepinguis ettenähtud agrotehniliste abinõude täitmist kolhooside poolt arutatakse siin süstemaatiliselt MTJ nõukogus. Selles küsimuses esineb aruandjana MTJ vanemagronoom.

II Namangani MTJ vanemagronoom D. M. Moltšanov kehtestas niisuguse korra, mille kohaselt tähtsamate tööde perioodidel tema ise ja kaks MTJ eriala-agronoomi viibivad peaaegu

pidevalt kolhoosides, teostades järelevaatust tööde käigu üle ja kontrollides jaoskonnaagronoomide, kolhooside esimeeste, traktoribrigaadide ja põlluharimisbrigaadide brigadiiride tegevust. Agrotehniliste reeglite rikkumise puhul rakendas ta koha peal nende kõrvaldamiseks vajalikke operatiivabinõusid. Nädala lõpul kutsus D. M. Moltšanov MTJ-s kokku agronoomide ja jaoskonnamehhaanikute kontrollnõupidamise. Kontrollnõupidamisel kuulas vanemagronoom ära iga jaoskonnaagronoomi nädala-aruande. Jaoskonnaagronoomid, kes selle ajaga olid jõudnud kontrollida peaaegu kõigi kolhooside ja traktoribrigaadide tööd, esitasid oma jaoskonna kohta lühikese kokkuvõtte, kusjuures igal agronoomil oli võimalik tutvuda naaberalade vastavate näitajatega, millel oli väga suur tähtsus vastastikuse võistluse arendamisel. Aruannete objektiivsust tagas vanemagronoomi ja eriala-agronoomide juuresolek, kelle poolt oli asja tegelikult kontrollitud. Lõpuks vanemagronoom tegi üldkokkuvõtte ja andis hinnangu eraldi iga jaoskonnaagronoomi töö kohta.

Kuid ka vanemagronoomi, jaoskonna- ning eriala-agronoomide kontroll ei otsusta veel asja lõplikult. Paremad agronoomid taotlevad seda, et võitlusest töö kõrge kvaliteedi eest võtaks osa kogu kolhoosiaktiiv. Selles mõttes on huvitavad Pahtaabadi MTJ kogemused, kus üle kümne aasta on vanemagronoomina töötanud O. P. Musserski.

Selles MTJ-s, nagu ka paljudes teistes Usbekistani MTJ-des praktiseeritakse laialdaselt kolhooside vastastikust kontrolljärelevaatust. Vastastikust järelevaatust teostatakse harilikult külanõukogude ulatuses kaks-kolm korda aastas: külviajal, suviste tööde ajal, mõnikord ka puuvilla kogumise ajal. Järelevaatuse komisjoni koosseisu kuuluvad: külanõukogu esimees, jaoskonnaagronoom, kõigi kolhooside esimehed ja kogenumad põlluharimisbrigaadide brigadiirid ning lülivanemad. Komisjon, sõitnud kolhoosi, arutab küsimusi kolhoosnikega, vaatab üle kõik põllud, kontrollides hoolikalt põllutööde kvaliteeti, huvitub loomakasvatuse seisukorrast. Pärast seda kutsutakse kokku kolhoosi üldkoosolek, kus arutatakse läbi järelevaatuse tulemused. Komisjon teatab

oma tähelepanekuist ja näitab, kuidas ja mida tema arvates tuleks teha märgatud puuduste kõrvaldamiseks. Mõne päeva pärast saadab külanõukogu, kelle piirkonnas teostati järelevaatus, omakorda komisjoni sinna külanõukogusse, kust käis järelevaatusekomisjon. Mõlema komisjoni töö kokkuvõtted arutatakse läbi rajooni konverentsil ja tehakse otsus kolhooside ja külanõukogude võistluse tulemuste kohta.

Rööbiti sellega praktiseeritakse kolhoosides vastastikust sisekontrolljärelevaatust brigaadi- ja lülivaheliste võistluste puhul. Selline töömeetod, mille juures teostavad kontrolli kolhoosnikud ise, osutub agronoomi kõige mõjukamaks relvaks võitluses agronoomiliste reeglite täitmise eest. Mitte juhuslikult ei saanud Pahtaabadi MTJ NSVL Põllutöö Rahvakomissari rändpunalipu pealkirjaga «Parimale puuvilla MTJ-le».

Reas eesrindlikes MTJ-des korraldatakse vastastikust kontrolljärelevaatust võistlevate põllumajandusjaoskondade järgi. Järelevaatuse komisjoni eesotsas on jaoskonnaagronoom, komisjoni koosseisu kuulub kogu agronoomiline aktiiv jaoskonnas (kolhooside esimehed, brigadiirid, lülivanemad, kolhoosilaboratooriumide juhatajad). Järelevaatus teostatakse tingimata vanemagronoomi osavõtul.

Pärast järelevaatust toimub hoolikas töö ilmnenud puuduste parandamiseks ja kõrvaldamiseks.

Agronoomi töö masside hulgas.

Eesrindlike MTJ-de agronoomide meetodid töös masside hulgas on väga mitmekesised: aktiivne osavõtt kolhooside juhatuste koosolekuist, ettekannetega esinemine kolhoosnike üldkoosolekuil, jooksvate agrotehniliste abinõude arutamine külanõukogude pleenumeil, esinemised rajooni- või jaoskonnaaktiivi kokkutulekuil, aruanded MTJ nõukogu koosolekuil jne. Lõunavaheaegadel korraldavad agronoomid tihti põlluharimisbrigaadide või -lülide tootmisnõupidamisi otseselt põllul.

Heaks vahendiks osutuvad põllumajandusnäitused, mida kor-

raldatakse paljudes rajoonides. Näitusel, mis kestab viis kuni seitse päeva, on esitatud kõik rajooni põllumajandusharud: põllundus, loomakasvatus, aiandus, köögiviljade kasvatamine jm. Agronoomid peavad näitusel alalist valvet. Nad jutlevad külastajatega ja annavad vastuseid esitatud küsimustele. Näituse lõpul tehakse kokkuvõtted ja premeeritakse parimaid esinejaid.

Tõsiseks abinõuks, mis ühendab kolhoosnike laialdasi kihte agrotehnikaga ja propageerib eesrindlaste ja agronoomilise teaduse saavutusi, on agronoomide sõnavõtud rajooni ja oblasti ajakirjanduses. Krasnodari krai Stalinski, Rostovi oblasti Azovi ja teiste MTJ-de agronoomid avaldavad rajooni ajalehes rahvalike loengute seeriat «Agronoomi nõuanded» ja juhivad ajalehe põllumajandusosakonda.

Reas eesrindlikes MTJ-des on korraldatud agronoomilised kabinetid, mis on kujunenud nagu rajooni agronoomilise mõtte keskusteks. Nii on Andižani MTJ agronoomilisel kabinetil 500-köiteline valitud raamatukogu, mida kasutavad isegi oblasti maaosakonna töötajad ja põllumajandustehnikumi õppejõud. Siia on eksponeeritud ka plakateid agrotehnika põhiküsimuste alalt, rajooni kultuurtaimede ja põllumajanduslike kahjurite kollektsioone.

Kogu agronoomide töö massi hulgas on suunatud kolhoosnike kaasatõmbamisele võitlusse agrotehnika parandamise ja kõrgete saakide eest, sotsialistlike võistluste korraldamisele kõrgete saakide saavutamiseks, kolhoosirahva tööinitsiatiivi igakülgsele toetamisele ja arendamisele.

Paljud MTJ-de agronoomid, kes on õigesti hinnanud eesrindlike kogemuste levitamist ning vastavalt sellele korraldanud oma töö, võivad õigustatud uhkusega esitada suurepäraseid kokkuvõtteid tehtud töö tulemustest. Namangani agronoomid D. M. Moltšanov, N. A. Malitski, Mihhailjants, Misserov ja Puuvillakasvatuse Teadusliku Uurimise Instituudi toetuspunkti juhataja sm. Karamõšev on teinud väga palju puuvilla sajatsentnerilise hektarisaagi kasvatajate liikumise arendamiseks Usbekistanis, mis tõi esile kümneid suuri meistreid puu-

villa alal, keda autasustati valitsuse poolt ordenitega. Võib öelda igasuguse liialduseta, et Ibrahhim Rahmatov, Usman Kassõmov ja teised selle liikumise eesrindlased saavutasid hiilgavaid tulemusi saagirikkuses tänu eespool mainitud seltsimeeste õigele agronoomilisele juhtimisele.

Alates sellest momendist, mil sotsialistlikust võistlusest osavõtjad sidusid ennast kohustusega rajooni nõupidamisel, kuni põldude lõpliku koristamiseni pärast saagi kogumist on nad kasutanud alalist agronoomilist abi. Agronoomide töö seisnes selles, et nad aitasid eesrindlastel rakendada põhimisi abinõusid pinnase ettevalmistamisel ja puuvillaistanduste hooldamisel, kõrvaldasid organisatsioonilisi korratusi ja jälgisid hoolikalt eesrindlaste poolt kasutatavaid uusi tööviise. Eesrindlike kogemuste uurimise eesmärgil tegid agronoomid üksikasjalisi ülestähendusi kõigi tööde teostamise ning pinnase ja taimede vaatluste kohta; keerukamail juhtudel, mis tekkisid puuvillaistanduste hooldamise alal, nad pidasid omavahel nõu ja abistasid eesrindlasi asja korraldamisel.

Säärane agronoomide töö aitas võistlusest osavõtjail täita endile võetud kohustusi, arendas aga ka agronoomide eneste loovat initsiatiivi. Aasta lõpuks omasid Namangani agronoomid kõrgeid saake sajatsentnerivõistlejate põldudel, ühtlasi aga ka kontrollitud hoolikaid märkmeid abinõude kohta, mida rakendati kõrgete saakide saamiseks. Need märkmed said korraldatult ja süstematiseeritult lähtematerjaliks analüüsi ja kokkuvõtete tegemisel. Neid uurides avastasid agronoomid tekkinud vigu ja võtsid arvesse positiivseid külgi ning sel alusel määratlesid õigesti teed kõigile kolhoosidele edaspidiseks tööks järgmisel aastal.

Eesrindliku agrotehnika populariseerimiseks leidis rajooni eesrindlaste kogemuste üldistatud materjal laialdast rakendamist kursustel ja õpperingides talvise agrotehnilise õppuse juures.

Samal eesmärgil avaldati vabariiklikus ajakirjanduses hulk põhjalikke artikleid ja anti välja eribrošüür.

Eesrindlikke kogemusi levitati ka kolhoosides korraldatud loengute kaudu, mida pidasid sajatsentnerivõistlejad ise, ja viimaste esinemistel jaoskonna- ja rajooni-kokkutulekuil.

Rajooni agrotehnilised reeglid, mis on kohustuslikud kõigile kolhoosidele, vaadati uuesti läbi ja tihendati eesrindlike kogemustega.

Niisugune töö organiseerimine on heaks eeskujuks, mille järgi tuleks joonduda kõigil agronoomidel. Namanganlased mõistsid õigesti seltsimees Stalini juhendeid stahhaanovliku liikumise juhtimise kohta. Ei olnud juhus, et järgmisel aastal kahekordistus Namangani rajoonis võistlevate kolhooside, brigaadide ja lülide arv ja kolme aasta pärast kahekordistus ka keskmine puuvillasaak rajoonis (28 ts/ha 14 asemel).

Kolhoosi katseasjanduse organiseerimine.

Seltsimees Stalin on korduvalt rõhutanud teaduse ja praktika ühendamise tähtsust. Põllumajanduses on sellel eriline tähtsus, sest põllutöös on praktika arendanud palju kõige mitmekesisemaid töövõtteid, mis soodustavad suurema tööjõudluse saavutamist.

Vurnarski MTJ vanemagronoom sm. Lukin kasutab süstemaatiliselt keerukamate agrotehniliste küsimuste lahendamisel vanade kolhoosnike kogemusi. Reas selle MTJ kolhoosides on organiseeritud midagi nõukogu-taolist, mille liikmeiks on vanurid; nende poole pöörduvad tihti MTJ töötajad ja kolhoosi juhatus.

Teaduse ja praktika ühendamise tegelikuks näiteks on kolhooside katseasjanduse organiseerimine kolhoosilaboratooriumide kaudu.

Kolhoosilaboratooriumide juhatajate hulgast võrsusid niisugused tõelised rahvaagronoomid nagu Jefremov, Maltsev, Kuleša, D. N. Lõssenko ja paljud teised. On iseloomulik, et töö eesrindlike kogemuste uurimise ja levitamise alal on suurema tulemusega just neis rajoonides, kus kolhoosilaboratooriumid töötavad suhteliselt paremini.

Eesrindlikes MTJ-des osutavad agronoomid palju tähelepanu kolhoosilaboratooriumidele. Nad aitavad valida kaadreid nende juhtimiseks, tavaliselt kogenumate kolhoosnike hulgast, kes on

katsetööst tõsiselt huvitatud. Talveperioodil korraldatakse neile kursused, kus peale üldiste põllumajanduslike distsipliinide käsitletakse katseasjanduse metoodikat ja selle teostamise tehnikat.

Kolhoosilaboratooriumide tööplaani võetakse eriti aktuaalsed teemad, mis kerkivad esile rajooni põllumajanduslikus elus ja tootmises ning millele ei leidu otseseid vastuseid teaduslike uurimisasutiste töödes; kolhoosilaboratooriumides toimub uute, rajooni kolhoosidele tundmata agronoomiliste abinõude katseline proovimine, demonstreeritakse katseid soovitatavate agronoomiliste abinõude populariseerimiseks.

Namangani rajoonis teostas kolhoosilaboratooriumide metoodilist juhtimist MTJ agrokeemialaboratoorium ja Puuvillakasvatuse Teadusliku Uurimise Instituudi toetuspunkt. Suve jooksul külastasid agronoomid regulaarselt kolhoosikatsetajaid, kontrollisid katsete metoodilist külge, abistasid vaatlustel ja sissekannete tegemisel põllužurnaali. Peale saagi koristamist tulid kolhoosilaboratooriumide juhatajad agrokeemilisse laboratooriumi, kus töötasid agronoomide järelevalvel ja kaasabil ümber katsete materjalid ja tegid neist vastavaid järeldusi.

Töö lihtsustamiseks teostas iga kolhoosilaboratoorium mitte enam kui neli-viis katset. Katsetöö planeerimisel anti üks ja sama katse korraldada mitmele eritingimustes paiknevale kolhoosilaboratooriumile, mis võimaldas iga uuritava võtte mitmekülgset käsitlemist. MTJ agronoomide poolt koostatud kokkuvõtet läbiviidud katsete tulemuste kohta arutati kõigi kolhoosilaboratooriumide juhatajate nõupidamisel, kus otsustati ühe või teise võtte määramine laialdaseks kasutamiseks tootmises.

Selline töö kolhoosikatsetajatega, mis on väga tähtis kolhoosidele, omas tohutut tähtsust ka seepoolest, et selle töö protsessis kasvasid ja täiustusid põllunduse meister-kaadrid, suurenes ja paranes kvaliteedilt rajooni agronoomiline aktiiv. Pole juhus, et praegu töötavad paljud kolhoosilaboratooriumide juhatajad kolhoosi esimeestena, et neid on valitud saadikuiks ja edutatud rajoonitööle, kusjuures nad töötavad kõikjal eeskujulikult.

Kolhooside abistamine tööjõu ja tootmise organiseerimisel.

Efektiivsete agrotehniliste abinõude rakendamine tootmises on tihedalt seotud kolhooside tööjõu ja tootmise organiseerimise küsimustega. Kuidas agronoom ka ei teostaks vastastikust kontrolli ja populariseeriks eesrindlaste tööd, — kõik need abinõud jäävad ainult headeks soovideks, kui kolhoosis valitseb vastutamatus tootmisvahendite ja -riistade kasutamises ning töötasude võrdsustamine.

Peaaegu igas rajoonis leidub nn. mahajäävaid kolhoose, mis on säärasteks muutunud nende ebarahuldava juhtimise tagajärjel. Sellised kolhoosid tavaliselt kisuvad alla kogu rajooni taseme ja seetõttu tuleb pöörata neile kõige hoolsamat tähelepanu. Et tõsta mahajäävaid kolhoose eesrindlike kolhooside tasemele, kannavad enamkogenud agronoomid just neile oma töö raskuspunkti.

Gorki oblasti Bogorodski rajooni maaosakonna peaagronoom Jermakov organiseeris eesrindliku kolhoosi ja mitme mahajääva kolhoosi töökogemuste võrdleva uurimise.

Kogutud materjal arutati läbi agronoomide nõupidamisel, mille järel töötati välja abinõud töö parandamiseks mahajäävais kolhoosides.

Neid abinõusid arutasid rajooni organisatsioonid huviosaliste kolhooside esimeeste, MTJ-de direktorite ja agronoomide juuresolekul.

Gorki oblasti Kamenski MTJ vanemagronoom sm. Iljini pingsa töö tulemusena paranes tunduvalt olukord mahajäävais kolhoosides ja praegu ei ole MTJ tegevuspiirkonnas enam mahajäävaid kolhoose.

Mahajäävate kolhooside töö parandamiseks rakendas Kamenski MTJ järgmisi põhilisi abinõusid.

MTJ-d teenindasid mahajäävaid kolhoose esikorras.

Neile kolhoosidele kinnistati paremad traktoribrigaadid, traktorid ja teised masinad.

Organiseeriti tööde kompleksne teostamine: kõigi tööde teos-

tamine antud maatükkidel hooaja algusest lõpuni. See abinõu kindlustas kohe kõrge saagi MTJ poolt haritud maa-aladelt.

Kolhoosid eraldasid inimesi terveks aastaks traktoribrigaadi teenindamiseks.

Igale mahajäävale kolhoosile kinnistati agronoome, kes vastutasid tööjõu õige organiseerimise, töödistsipliini kõvendamise ja kaadrite tundmaõppimise ning kasvatamise eest.

Kolhoosile kinnistatud agronoom teatas iga kuu MTJ-le asjade seisukorrast ja kui osutus vajalikuks, rakendasid MTJ ja rajooni maaosakond täiendavaid abinõusid.

Jaroslavli oblasti Nekouzski MTJ jaoskonnaagronoom sm. Jastrebkov, igakülgselt tundma õppinud kolhoosi «Krasnõi Marjinets» mahajäämuse põhjusi, tuli otsusele, et kolhoosi mahajäämust tingib tööde halb organiseerimine.

MTJ ja rajooni maaosakonna abiga kõrvaldas sm. Jastrebkov täheldatud puudused ja kolhoos hakkas tugevnema. Nüüd töötab juba neljandat aastat kolhoosi esimehena sm. Kudrjavtsev: ei esine enam brigadiiride sagedast vahetumist. Kolhoos on täitnud tähtaegselt ja täies ulatuses plaani ning kõik riiklikud kohustused.

Vladimiri oblasti Golovino MTJ vanemagronoom sm. Korsakov tegi endale ülesandeks parandada MTJ tegevuspiirkonna kõige mahajäänuma Tšetšulinski kolhoosi tööd. Kolhoosile leiti tubli juht, suurendati traktoritööde mahtu, tugevdati brigaade ja lülisid, kõrvaldati vastutamatus maa ja tootmisvahendite kasutamises — ja olukord kolhoosis paranes tunduvalt. Praegu on see kolhoos eesrindlikumaid MTJ tegevuspiirkonnas.

Namangani rajooni Harabeki külanõukogu mahajäänumale NKVD-nimelisele kolhoosile kinnistati 1943. a. algul agronoomiks sm. Abdurahmanov. Et vanad kaadrid olid läinud rindele ja nende asemele olid tulnud kogemusteta inimesed, siis alustas ta oma tööd uute kaadrite kasvatamisega tööjuhtimise alal. Talveperioodil korraldas agronoom neile vestlusi teemadel: kuidas peavad töötama brigaadid, lülid ja loomakasvatusfarmid, kuidas paigutada inimesi ja suurendada tööjõudlust.

Seejärel teostas ta uue kaadri ja kolhoosi juhatusega brigaadi-

ja lülimaa-alade ning kolhoosi loomakasvatusfarmide organisatsioonilise ümberkorraldamise, koolhoosnike uueviisilise paigutuse, kinnistas neile tööloomad ja inventari, kindlustas tööjõuga ühtlasemalt kõik peamised tööalad. Kõrvaldanud sel viisil vastutamatuse tootmisvahendite ja -riistade eest, asus ta likvideerima töötasu võrdsustamist. Selleks nõutas ta arvepidaja ja hakkas korrastama arvepidamist. Vanemagronoomilt omandatud kontrollisüsteem aitas hästi organiseerida tööd ka siin. Kõige selle tulemusena hakkas kolhoos ilmselt toibuma ja teostas suviseid puuvillapõõsaste hooldamistöid mitte halvemini kui teised kolhoosid.

Üheksas peatükk.

Poliitiline töö eesrindlikes masina-traktorijaamades.

Eesrindlike MTJ-de töö tundmaõppimisest selgub, et nende majandusliku edu tähtsamaks tingimuseks on laialdane poliitiline töö traktoristidega, kombaineritega, brigadiiridega, haakijatega ja teiste MTJ töötajatega.

Parteipoliitilise ja majandusliku töö õiges ühendamises seisnebki bolševistliku juhtimise stiil. «Ei või eraldada poliitikat majandusest», õpetab seltsimees Stalin. «Majanduslik edu, selle tugevus ja kestus sõltub tervelt ja täiel määral parteiorganisatsioonilisest ja parteipoliitilisest tööst... selle tingimuseta võib majanduslik edu osutada liivale ehitatuks.»

Eesrindlikud MTJ-d omavad suuri kogemusi poliitilises töös. Nende MTJ-de parteilised organisatsioonid teevad väsimatult poliitilist tööd töökodades, põllul, traktoristide kursustel; kommunistid ja kommunistlikud noored omavad tegeliku eelväe osa, tõmbavad kõiki töötajaid kaasa stahhaanovlikule tööle. Hästi töötavad agitaatorid, kes viivad läbi poliitilisi vestlusi ja ajalehtede lugemist; brigaadide, üksikute traktoristide ja kombainerite vahel on organiseeritud sotsialistlik võistlus. Võistluse tulemusi populariseeritakse laialdaselt: antakse välja seinalehti, «lahing»- ja «välk»-lehti. Hästi on organiseeritud põllultöötajate kultuuriline ja heaoluline teenindamine.

Eesrindlikes MTJ-des peetakse regulaarselt tootmisnõupidamisi, on organiseeritud ajalehtede vitriinid, laialdaselt kasutatakse näitlikku agitatsiooni, pannakse üles plakateid ja üleskutseid, on korraldatud ilukirjanduse ja Nõukogude Armeest saabunud kirjade kollektiivne lugemine.

Ülesanne seisneb selles, et kõik MTJ-d omandaksid eesrindlikes MTJ-des kasutatavaid mitmekülgseid vorme poliitilise töö alal.

Kommunistide avangardlik osa.

Partei XVIII kongressil vastuvõetud ÜK(b)P põhikiri andis tootmisasutiste parteilistele organisatsioonidele, nende hulgas ka MTJ parteiorganisatsioonidele õiguse kontrollida ettevõtete juhtijate tegevust. Seoses sellega suurenes MTJ-des tunduvalt kommunistide vastutavus tootmise seisukorra ja traktoritööde plaani täitmise eest.

Kuidas teostavad eesrindlike MTJ-de parteiorganisatsioonid oma kontrolliõigust?

Moskva oblasti Leninski MTJ parteiorganisatsiooni koosseisus on 12 parteiliiget ja 6 -kandidaati. Parteiorganisatsioon on kasvanud peamiselt sõja vältel. 1943. aastani oli selles ainult 7 inimest.

Parteiorganisatsioon teostab oskuslikult kontrolli MTJ majandusliku tegevuse üle. Parteikoosolekuil arutatakse põhilisi tootmisküsimusi, kuulatakse ära MTJ juhtivate töötajate aruandeid. Nii näiteks on 1944. a. 8 kuu vältel parteikoosolekuil arutatud 12 tootmisküsimust. Neist on tähtsamad:

1. Traktorite ja põllutöömasinate remondi kvaliteet. Enne selle küsimuse esitamist parteikoosolekule loodi kommunistidest, kommunistlikest noortest ja parteitust aktiivist koosnev komisjon. Enne koosolekut uuris komisjon remondikvaliteedi küsimust ja selle põhjal esitas koosolekule oma ettepanekud.

2. MTJ ettevalmistamisest kevadkülviks. Koosolekul kuulati ära MTJ direktori aruanne ja kaasaruanne komisjonilt, kes oli uurinud MTJ ettevalmistust kevadisteks külvitöödeks.

3. Traktoribrigaadide tehniline teenindamine. Selles küsimuses kuulati ära MTJ vanemmehhaaniku aruanne.

4. Traktoritööde graafiku täitmine brigaadides. Kuulati ära mitme traktoribrigaadi brigadiiri ettekanded.

5. MTJ valmisolek saagi koristamiseks (seoses NSVL RKN ja ÜK(b)P KK määrusega «Saagi koristamisest ja põllumajanduslike saaduste varumisest 1944. aastal»).

Põllutööde ajaks kinnistati igale traktoribrigaadile kommunistid, kes osutasid brigaadidele praktilist abi. Olles põhjalikult uurinud korratuse põhjusi traktoribrigaadis nr. 6, parteiorganisatsioon tõstis MTJ direktori kaudu üles brigadiiri vallandamise küsimuse, kuna selgus, et brigadiiri halva juhtimise tõttu brigaad süstemaatiliselt ei täitnud plaani. Uueks brigadiiriks edutati traktorist sm. Romašenkov, kes kommunisti Sidorina kaasabil tuli hästi toime kõigi töödega. Lühikese ajaga saavutas Romašenkovi brigaad teise koha MTJ-s.

Üksvahe MTJ jäi maha masinate remondis. Kommunistid Frolov ja Popov teatasid konkreetseist puudustest selles asjas parteiorganisatsiooni sekretärile. Küsimust arutati parteikoosolekul. Parteiorganisatsiooni järelevalvel lõpetati masinate remont enne tähtaega, kusjuures ka remondi kvaliteet oli tunduvalt paranenud.

Leninski MTJ parteiorganisatsioon, teostades hoolast kontrolli MTJ ettevalmistamisel saagi koristamiseks, avastas tõsiseid puudusi: ei olnud vajalikus koguses kombainide tagavaraosi, kombainiagregaatidele olid kinnistamata kindlad maa-alad, tuletõrjeinventar osutus puudulikuks, ristikheinaseemne peksumasina remondiga jäädi maha. Kõigi nende puuduste kõrvaldamine võeti parteiorganisatsiooni kontrolli alla.

Parteiorganisatsiooni sekretär sm. S. B. Barmin tunneb hästi kõiki MTJ töötajaid. Ta külastab iga päev brigaade, jutleb brigadiiride ja traktoristidega, kuulab nende ettepanekuid ja tõstab sageli nende poolt esitatud küsimused üles parteikoosolekul. Kommunistid annavad hea tööga isiklikku eeskuju. Kommunistide Beloussova, Frolovi ja Gertsevi juhtimisele kuuluvad traktoribrigaadid on eesrindlikud. Maria Beloussova brigaad saavutas 1944. a. kevadise külvi sotsialistlikus võistluses esikoha Moskva oblastis. Frolovi brigaad töötas üles 1. septembriks 1944. a. 15-hobujõulisel traktoril 493,8 ha, Gertsevi brigaad — 477,1 ha.

Traktorist kommunist Maria Žiljajeva on esikohal oma brigaadis. 1. septembriks 1944. a. saavutas ta oma vahetuses 15-hobujõulisel traktoril 362 ha. Kommunist Funtov, töötades sepana ja täites ka laagrivalaja ülesandeid, ületab süstemaatiliselt tootmisülesandeid. Kommunistid-arvestajad Molodtseva, Sidorina ja Matvejeva mitte ainult ei korrastanud eeskujulikult arvestuse brigaadis, vaid nad teevad ka suurt poliitilist tööd: loevad kolhoosnikele ajalehti, annavad välja «lahinglehti», märgivad iga päev brigaadi tahvleile iga traktoristi töötulemuse.

Kommunistide avangardne osa tootmises liitis tugevalt parteiorganisatsiooni ümber kogu MTJ kollektiivi ja kindlustas suure tootmisedu.

Leninski MTJ direktor sm. I. A. Issajev on plaani eduka täitmise ja ületamise eest autasustatud valitsuse poolt Töö punalipu ordeniga ja naistraktoristide brigadiir sm. M. Beloussova — ordeniga «Austuse märk».

1944. a. täitis Leninski MTJ aastaplaani juba 1. septembriks 157,1%-liselt, harides 10 626 ha 6500 ha-lise plaani asemel. 1944. a. kevadkülvi plaani eduka teostamise eest sai MTJ NSV Liidu Põllutöö Rahvakomissariaadi rändpunalipu.

Tähelepanu väärivad Aserbaidžani NSV Hatšmasi MTJ parteiorganisatsiooni töökogemused. Parteiorganisatsioon koosneb siin üheksast inimesest. Kommunistid süvenevad põhjalikult jaama majandusse, aitavad juhatusel täita õigeaegselt riiklikke ülesandeid. Parteiorganisatsioon valvab tagavaraosade, varade ja materjalide õige arvestamise, töökodades seadmete kasutamise, ühiselamute puhtuse ja MTJ eesrindlike töötajate materiaalse soodustamise põhimõtte rakendamise järele.

Oli aeg, mil MTJ-s oli puudus tagavaraosadest, aga tsentraliseeritud varustamisele ei võinud lootma jääda. Kerkis küsimus tagavaraosade valmistamisest ja restaureerimisest koha peal MTJ-s. Kommunistid arutasid seda küsimust parteikoosolekul ja leidsid konkreetseid võimalusi tagavaraosade tootmiseks ning restaureerimiseks oma töökodades.

Kommunistid avastavad reserve, et täiendada MTJ töökoda

lisaseadmetega. Praegu on MTJ töökojal täiendavalt üks puurmasin ja üks treipink, mis eraldati vanaraua hulgast ja taastati MTJ jõududega. Vanemmehhaaniku-kommunisti juhtimisel on valmistatud tööpingid toitetorude valmistamiseks, silindri kaanetihendite vooderdamiseks ja iga liiki traktorite hülsside lihvimise seadeldised. Saades teada, et Samur-Divtšenski kanali valitsusel on töökõlbmatu elektrikeevitusaparaat, muretses MTJ direktor sm. Tassojev selle MTJ-le. Jaama töölised ja spetsialistid remontisid selle aparaadi kiiresti. On remonditud ja käiku lastud saagimis- ja hööveldamistööpink, mis vedeles vanaraua hulgas 1921. a. saadik.

Sel viisil kõrvaldas MTJ raskusi tagavaraosade alal.

Parteiorganisatsioon virgutas tootmisnõupidamiste tööd. Tänu parteiorganisatsioonile kujunesid need nõupidamised kvalifikatsiooni tõstmise ja eesrindlike kogemuste vahetamise kooliks. 1944. a. aprillist kuni septembrini teostasid eesrindlased brigaadides 20 vestlust masinate õige kasutamise ja nende tootmisvõime tõstmise küsimuste alal.

Erilist tähelepanu osutatakse kaadrite edutamisele. Niipea kui see või teine haakija või traktoristi abi on saanud küllaldase teoreetilise ettevalmistuse, õpetatakse neile kohe sõitmist. See praktika on end täiesti õigustanud. Näiteks haakija Safar Mamedov, õppinud traktorist Halilovi juures, töötab nüüd traktoristina ja 1944. a. septembri lõpuks oli ta tööjõudlus 305 ha 250-ha-lise aastanormi asemel. 1943. a. esmakordselt traktori rooli taha asunud seitsmeteistkümne-aastane Maria Rašilova võitis 1944. a. juba esikohti MTJ-s. Noor traktorist kommunist sm. Sami Mamedov käsitseb hästi traktorit ja tunneb viljapeksumasinat kõigis üksikasjades. Ta töötab MTJ traktoristina ja masinistina ning täidab ülesandeid 130—140 %-liselt. Tööriistade korrastaja Okrinitšenko täidab peale oma otseste ülesannete veel vasesepa, radiaatoriparandaja ja elektromagneetiku töö.

Juba kahe aasta kestel asendab ta kolme spetsialisti. Parteiorganisatsioon abistab pidevalt uute kaadrite ettevalmistamist.

Korrapäraselt kaks korda kuus peetakse MTJ-s parteikoosolekuid. Neil koosolekuil kuulatakse ära aruandeid MTJ direktorilt, jaoskonnaagronoomidelt, vanemmehhaanikult, peaagronoomilt, poliitilise õpperingi ja agitatsioonikollektiivi juhatajalt, lugemistubade juhatajailt, brigadiiridelt ja traktoristidelt.

1944. a. septembri algul teatati viiendast brigaadist parteiorganisatsioonile, et sügiskünd edeneb väga halvasti. Parteiorganisatsioon tegi MTJ direktsioonile ettepaneku saata brigaadi juurde remondimehhaanik. Mehhaanik oli brigaadi juures kolm päeva ja aitas parandada olukorda. Viienda brigaadi traktoristidele teatati, et neil tuleb partei lahtisel koosolekul esineda ettekandega sügiskünni plaani täitmise käigust. Koosolekust võtsid osa kõik jaama 9 kommunisti ja 34 traktoristi. Traktoristide aruandeid arutati elavalt ja enesekriitikaga. Koosolek töötas välja konkreetsed abinõud, kohustas MTJ direktorit saatma brigaadi koosseisu parima traktoristi, kes annaks teistele edasi oma kogemusi. Rakendati ka abinõusid traktoristide toitlustuse parandamiseks.

Mõnikord kutsutakse parteikoosolek kokku ka brigaadis; koosolekule kutsutakse kolhooside esimehed, brigadiirid ja kolhoosiaktiiv. Sellistel koosolekuil arutatakse mõnikord töö organiseerimise ja agrotehniliste abinõude täitmise küsimusi.

Õpetlikud on Kurski oblasti Tšernjanski MTJ parteitöö kogemused. Peale sakslaste väljakihutamist oblastist taastati MTJ kiiresti ja see asus esimeste ridadesse.

30. jaanuaril 1943. a. saabusid esimestena MTJ direktor Baranov ja vanemmehhaanik Dolžikov. Okupatsiooni kestel olid saksa fašistlikud kurjategijad jätnud MTJ-st järele ainult varemed ja tuha. Kõik oli vaja uuesti luua. Pikkamööda kogunesid traktoristid ja töökodade töölised. Kuulnud MTJ juhtivate töötajate saabumisest, kogunesid MTJ majandisse lähedaste külade kolhoosnikud ja MTJ-s peeti esimene miiting, millel võeti vastu otsus taastada MTJ minimaalse ajaga. Samal miitingul organiseeriti taastamisbrigaadid ja traktoristide kursused. Kahe nädala jooksul varustati töökojad seadmetega, valiti tööliste koosseis ja alustati masina-traktoripargi komplekteerimist.

Traktorid koostati teedelt, kuristikest, kaevikuist ja blindaažidest leitud osadest. Enamik traktoreid olid trofeemasinad. Viis traktorit tõmmati välja Oskoli jõest. Hiljutistelt lahinguväljadelt leiti rattaid, raame ja purustatud mootoreid. Nii koostati 63 traktorit, 26 kultivaatorit, 52 atra, 12 kombaini, olgugi mootoriteta ja niidumasinateta.

Töökojad töötasid öid-päevi kokku. Remonttööde organisaatoreiks olid mehhaanikud Dolžikov ja Mišustin ning reevakueerunud brigadiirid Jakov ja Mitrofan Zahharovid. Isikliku eeskujuga mobiliseerisid need inimesed remondikollektiivi, kes oli võimeline ületama kõiki raskusi. Purustatud trofeemasinailt võeti vajalikke üksikosi, babiiti ja terveid mehhanisme.

1943. a. möödus MTJ-s erakordselt raskeis tingimustes, kuid vaatamata sellele iga 15-hobujõuline traktor töötas üles 600 ha plaanis ettenähtud 380 ha asemel. Plaan ületati kõigis tööliikides, kusjuures pehmekünni ha omahind oli 25 rubla 94 kopikat plaanis ettenähtud 30 rubla 45 kop. asemel.

1944. a. sai MTJ edukalt teostatud sügis- ja talvremondi eest ÜAÜKN ja NSV Liidu Põllutöö Rahvakomissariaadi rändpunalipu. Kiire ja kõrgeväärtusliku kevadkülvi eest sai MTJ NSV Liidu Põllutöö Rahvakomissariaadilt teise lipu. Ka kogu 1944. a. traktoritööde plaani täitis MTJ tunduva ületamisega. Juba 1. septembriks oli iga 15-hobujõulise traktori kohta üles haritud 421 ha plaanis ettenähtud 360 ha asemel. Samuti ületas MTJ tunduvalt kesakünni ja kombainkoristuse plaani.

Esimesena Kurski oblastis ületas MTJ naturaaltasude laekumise plaani. Selliseid häid tulemusi saavutas MTJ tänu kogu jaama kollektiivi pingelisele tööle, eesotsas MTJ direktoriga ja parteiorganisatsiooniga.

Kommunistid ja kommunistlikud noored olid kevadkülvi algpäevilt alates võistlejate esiridades. MTJ parteiorganisatsioon ei ole suur — kõigest 4 parteiliiget ja 3 -kandidaati. Parteiorganisatsiooni eesotsas on Dmitri Dolžikov, kes on ühtlasi MTJ vanemmehhaanik.

17. märtsil 1944 peetud koosolekul, mis oli pühendatud kevad-

külvi parema teostamise küsimustele, tegid kommunistid hulga asjalikke ettepanekuid. Kõik ettepanekud vormistati otsustena ja iga parteiliige ja -kandidaat võttis need juhtnööriks.

Vaatleme Tatari ANSV Kazanbaši MTJ parteiorganisatsiooni töökogemusi.

Olid kuumad 1944. a. kevadkülvi päevad. Peaaegu kõik brigaadid ületasid vahetuse ülesandeid, maha jäi ainult traktoreil U-2 töötav viies brigaad. Eriti väike oli tööjõudlus noorel traktoristil Sani Gabdrahmanoval, kes 3-ha-lise normi asemel kündis vahetuses mitte üle 2,5 ha. Selline olukord kestis mitu päeva. «Masin on väiksejõuline,» ütlesid traktoristid. «Muld on raske, «Universal»-tüüpi traktoril ei künna siin üle 2,5 ha!» — «Valesti otsustate,» vastas neile brigadiiriabi kommunist Hassanov. «Masin on suurepärane, kuid seda on vaja juhtida mõistusega.»

Järgmisel päeval asus Hassanov ise rooli taha, määrates Gabdrahmanova adra juurde.

«Jälgi hoolega minu tööd,» ütles talle Hassanov, «õpi ja pea meeles!»

Sel päeval kündis Hassanov 3,8 ha. Vahetuse lõpul kogunesid ta juurde kõik brigaadi traktoristid.

«Kas saab paremini töötada?» küsis Hassanov.

«Saab,» vastas Sani.

Järgmisel päeval täitis ta normi ja iga päevaga tööjõudlust suurendades kündis 3,5 ha vahetuses. Nädala möödudes Gabdrahmanova ületas oma õpetaja, kündes 4 ha. 14. septembriks saavutas ta peaaegu poolteist aastanormi. Ka teised brigaadi traktoristid ei jää maha Gabdrahmanovast. Innustatuna kommunist Hassanovi isiklikust eeskujust brigaad on eesrindlikum MTJ-s.

Noortebrigaadi brigadiir parteikandidaat Hakim Zakirzjanov evib üldist, teenitud lugupidamist. Kui keegi vajab abi, siis Hakim ei lase end oodata.

Teha kõike omal jõul, direktsioonilt asjatult abi palumata — see on Hakim Zakirzjanovi teine reegel. Ta ei vaidle kunagi vastu,

nagu teevad seda teised brigadiirid, kui tema käsutusse antakse vähese tööoskusega traktorist või kündja.

«Pole viga, küllap õpetame välja!» ütleb ta uustulnukat vaadates.

«Zakirzjanovi brigaad on nagu tehnikum!» kõneldakse naljatades MTJ-s.

Ja tõesti, 1944. a. hooajal kasvatas brigadiir tööprotsessis terve grupi kvalifitseeritud traktoriste. Üks neist töötab ta abina, kaks töötavad traktoril SHTZ-Nati ja üks traktoril STZ.

Tehes kõike õigeaegselt, aidates naaberbrigaade, põllutööde käigus kaadreid ette valmistades, suudab Zakirzjanov ühtaegu saavutada kõrget tööjõudlust. 15. septembriks 1944. a. saavutas tema brigaadi iga traktor, ümberarvestatult 15-hobujõulisele traktorile, 650-ha-lise jõudluse kvaliteedihindega «hea». Sama aja vältel hoiti kokku 4200 kg vedelkütteainet.

Võib tuua hulga selliseid ennastsalgava töö näiteid. Kõik Kazanbaši MTJ kommunistid näitavad tegudega oma avangardsust, tõmmates kaasa kogu jaama kollektiivi. Igaüks neist on oma brigaadi tunnustatud juht. Kõik kommunistid, välja arvatud direktor sm. Ahmedov ja parteiorganisatsiooni sekretär sm. Islamov, töötavad otseselt tootmisel, viis neist traktoribrigaadide brigadiiridena ja kolm traktoristidena.

Kazanbaši MTJ omab teenitult Tatari ANSV parima MTJ kuulsuse. Sõjaaja raskeis tingimusis saavutas MTJ kollektiiv kõrge tööjõudluse. 1943. a. haris iga 15-hobujõuline traktor 439 ha, 1944. a. 15. septembriks aga 552 ha.

1944. aasta kevadkülv teostati kõrgekvaliteediliselt lühikese ajavahemiku jooksul. Künni, kultiveerimise ja äestamise ülesanded ületati kahekordselt. Kazanbaši MTJ poolt teenindatavate kolhooside saak on märksa suurem rajooni keskmisest. 1944. aastal oli MTJ kolhooside teraviljasaak 13—14 ts/ha.

Traktorite eeskujuliku hoolduse tulemusena saavutab MTJ igal aastal suurt vedelkütteainete säästu. Kolme sõja-aasta vältel säästeti 60 t kütteainet, sellest 1944. a. 8 kuu jooksul 22 t. Traktoritööde omahind on siin alati madalam planeeritud hinnast.

1941. a. oli pehmekünni 1 ha ülesharimise omahind planeeritud hinnast madalam 2 rubla 38 kopika, 1942. a. — 2 rubla 87 kopika, 1943. a. — 1 rubla 2 kopika ja 1944. a. 8 kuu eest — 9 rubla 36 kop. võrra.

Kazanbaši MTJ-s on esikohal Fatõh Sattarovi brigaad. Selle brigaadi keskmine tööjõudlus 15-hobujõulise traktori kohta oli 1944. a. 10. septembriks 837 ha ja vedelkütteaine sääst 6858 kg. MTJ parim traktorist on Fjodor Paranin, kes koos vahetuskaaslase Sakina Sabirovaga saavutas traktoril STZ 1041 ha, säästes 3615 kg kütteainet. Fjodor Paranin täitis ise peaaegu 4 aastanormi. Üle kahe aastanormi saavutasid traktoristid Sakina Sabirova, Maksuma Šakirzjanova, Garifulla Latufullin, Šaraf Almejeva ja teised.

Kazanbaši MTJ kollektiivi saavutatud edu on laialdaselt rakendatud sotsialistliku võistluse ja brigaadides teostatud poliitilise töö tulemus.

Kõikjal on võistluse eesreas kommunistid, kes näitavad eeskuju oma tööga, teevad bolševistlikku agitatsiooni ja aitavad mahajääjail jõuda eesrindlaste ridadesse.

Sotsialistliku võistluse organiseerimine.

Eesrindlike MTJ-de edu otsustavaks tingimuseks on laiaulatuslikult organiseeritud sotsialistlik võistlus, mille hingestajaks on kommunistid ja kommunistlikud noored. Kuidas on organiseeritud see võistlus?

Moskva oblasti Leninski MTJ võistleb sama oblasti Molokovinimelise MTJ-ga kõigis põhilistes tootmisnäitajais. 1944. a. algul võttis MTJ endale sotsialistliku võistluse korras järgmised kohustused:

1. Künda traktoritega plaanis ettenähtud pehmekünni 6500 ha asemel 9150 ha.

2. Säästa 15% vedelkütteainet.

3. Teostada kevadised põllutööd kolhoosides lühikese aja vältel ja kõrgekvaliteediliselt.

4. Eeskujulikult harida Jutkinski lülide põllud, et kindlustada neilt kõrget saaki.

5. Õigeaegselt teostada masinaga külitud aedviljade ja masinaga pandud kartuli vaheltharimist.

6. Koristada saak lühikese ajaga, vältides kadusid.

7. Alandada ühe ha harimise omahinda 2% võrra.

8. Säästa tagavaraosi ja remondimaterjale.

9. Kasutada täies ulatuses traktorite töövõimsust.

10. Hoida traktorid, haakemasinad ja -riistad eeskujulikult puhtad.

11. Teostada kohustuslikku traktorite, haakemasinate ja -riistade tehnilist hooldust.

12. Põllutööde hooaja lõppemisel toimetada kõik traktorid, põllutöömasinad ja -riistad täies korras MTJ majandisse.

13. Sotsialistliku võistluse, poliitilise töö ja tehnilise väljaõppe kaudu kasvatada eesrindlikke traktoriste ja suurendada nende ridu. Ette valmistada uue kaadrina 49 inimest, neist 26 neidu.

14. Teostada kevadkülv Leninski MTJ tegevuspiirkonna kolhoosides lühima ajaga ja kvaliteediga «väga hea», kindlustades sellega teraviljade, kartuli ja köögiviljade kõrge saagi: teravilja 18 ts/ha, kartulit 170 ts/ha ja köögivilja 260 ts/ha.

Arutanud NSVL RKN ja ÜK(b)P KK määrust saagi koristamise ja põllumajanduslike toiduainete varumise kohta 1944. a., võttis MTJ kollektiiv lisaks varemvõetud kohustustele 1944. a. sügiseste põllutööde perioodiks endale alljärgnevad lisakohustused:

1. Teostada saagi koristamist kombainidega plaanis ettenähtud 100 ha asemel 300 ha.

2. Peksta teravilja plaanis ettenähtud 750 t asemel 1050 t.

3. Teostada kõrrekündi 1500 ha plaanis ettenähtud 1100 ha asemel.

4. Täita seemneristikheina peksuplaan.

5. Täita talviviljade külviplaan enne 1. septembrit vähemalt 120% ulatuses.

6. Kolhooside abistamiseks aedviljade äraveos põllult valmistada ette kaks traktorivankrit.

1944. a. kohustuste täitmist kontrolliti 20. aprillil seoses MTJ ettevalmistamisega külviks; kevadiste põllutööde kokkuvõtete järgi kontrolliti juunis ja aastakokkuvõtte järgi põllutööde lõppedes. Kontrolli tulemused arutati läbi kollektiivide üldkoosolekuil.

Kontrollbrigaadid avastasid rohkesti puudusi, mis aga kõrvaldati õigeaegselt. Nii näiteks avastas kontrollbrigaad Leninski MTJ-s, et teine brigaad ei ole ette valmistanud kartulivõtmise masinat, kolmandas brigaadis on halvasti korraldatud traktorite valve ja brigaadis nr. 6 ei ole korraldatud vedelkütteainete arvestust.

Molokovi-nimelise MTJ mehhaanik ja traktoribrigaadi brigadiir sõidavad sageli Leninski MTJ-i, et vastastikku vahetada töökogemusi.

Leninski MTJ töötajad õppisid Molokovi-nimelise MTJ töötajailt masinate hooldust sügis- ja talvremondi ajal. Molokovi-nimelises MTJ-s on hooldus eeskujulikult korraldatud, masinaid hoitakse kinnistes kuurides selleks eriti valmistatud alustel.

Vastastikuse abistamise korras organiseerisid Leninski MTJ töötajad Molokovi-nimelisele MTJ-le hülsside treimise ja lihvimise. Leninski MTJ mehhaanik sm. Kuznetšikov, direktor sm. Issajev, traktoribrigaadide brigadiirid Beloussova, Frolova ja teised külastavad sageli Molokovi-nimelist MTJ. Alates kevadkülvist võistleb sm. Frolovi brigaad Leninski MTJ-st sm. Buldakovi brigaadiga Molokovi-nimelisest MTJ-st.

Kohustuste täitmise kontrolli tulemusi arutatakse mõlemas MTJ-s tootmisnõupidamistel. Leninski MTJ-s peetakse tootmisnõupidamisi traktoribrigaadides ning reeglipäraselt sama traktoribrigaadi poolt teenindatavate kolhooside juhatuse osavõtul.

1943. aastal sm. Frolovi brigaadiga võistelnud traktoribrigaadi brigadiir Maria Beloussova jutustab sotsialistliku võistluse suurest mõjust tootmisplaanide täitmisele:

«Sotsialistliku võistluse viispäevaku kokkuvõtted pandi korra-

päraselt välja MTJ kontoris. Nende kokkuvõtete andmed ergutasid tugevalt nii üht kui teist võistlevat brigaadi.

1. maiks võisime märkida tunduvat edu kõigi nelja traktori töös: hariti üles ligi 300 ha kolhoosimaad.

Kuid maha ei jäänud ka Frolovi brigaad. See brigaad haris samaks ajaks kolmel HTZ ja U-2-tüüpi traktoril 392 ha, säästes 739 kg vedelkütet, kuna meie säästsime ainult 200 kg, mis sõltus meie noorte tööliste vähestest kogemustest.

Suurt osa sotsialistliku võistluse edus omas hästi korraldatud arvestus. Meie brigaadi arvestajat Maria Dmitrijevna Sidorinat võis alati näha põllul mõõtmas ülesharitud maa-ala, arvestamas vedelkütteainet tankimisel ja peale äravedu. Vahetuse lõpul teadis iga traktorist, palju ta ületas norme ja palju säästis vedelkütteainet.

Juunikuus jõudsime Frolovi brigaadist ette, harides selle kuu vältel 223,5 ha. Frolovi brigaad haris 101,6 ha. Juunikuus säästsime 712 kg vedelkütteainet, seega palju enam kui Frolovi brigaad. 1. juuliks ületas meie brigaad aasta-tootmisülesande 200 ha võrra. Tuleb märkida, et meilt suurt tööd ja püüdlikkust nõudev köögiviljakultuuride ülesharimine võimaldas traktorite võimsuse täieliku rakendamise alles juulikuus ja augustikuu esimesel poolel, s. o. ajal, kui tavaliselt traktoritööde pinge langeb.

Augustis säästsime vedelkütteainet kaks korda enam kui Frolovi brigaad.

1. oktoobriks oli meie üldine töötulemus hooajal 1870 ha, mis tunduvalt ületas Frolovi brigaadi tööjõudluse.

Kahe brigaadi sotsialistliku võistluse aasta-kokkuvõte oli järgmine: Leninski MTJ piirkonnas saavutasime esikoha, täites antud ülesande 300%-liselt. Meie brigaadi tööjõudlus, arvutatud iga 15-hobujõulise traktori kohta, oli 721 ha, vedelkütteainete sääst 4728,8 kg. 1253 ha-l (pehmekünnis) hinnati töö kvaliteet «eeskujulikuks», ülejäänud 617,9 ha-l «heaks». Seejuures säästis meie brigaad riigile 3153 rubla, mis oli plaanis ette nähtud remondikuludeks. Meiega võistelnud brigaad tuli teisele kohale.»

Nagu 1943. a. nii toimus ka 1944. a. laiaulatuslik sotsialistlik võistlus Leninski MTJ traktoribrigaadide ja üksikute traktoristide vahel. Suurt tähelepanu osutati võistluse käigu tulemuste avaldamisele. Iga viispäevaku möödudes kanti sotsialistliku võistluse tahvlile traktoribrigaadide töönäitajad.

Tabelis 10 on toodud võistluse tulemused 1. septembriks 1944. a.

Tabel 10.

Jõudlus ühe traktori kohta.

Brigaadi nimetus	Aastaplaan (hades)	Täidetud (hades)	Täitmise %	Töödeldud ühe traktori kohta		Vedelkütteaine sääst (kg-des)	Saavutatud koht
				planeeritud	täidetud		
Zaretšinski (Butarevi brigaad)	1078	1169	108	327	354	1486	6
Borissovski (Gertsevi brigaad)	990	1574	159	309	471	3199	4
Leninski (Koroljovi brigaad)	510	534	105	309	321	100	7
Vizinski (Frolovi brigaad)	905	1580	175	283	194	742	3
Tšertanski (Beloussova brigaad)	856	2306	269	323	867	3852	1
Pokrovski (Romaši brigaad)	857	1519	177	286	506	1186	2
Mihhailovski (Brõsi brigaad)	676	958	172	294	416	738	5
Tšerševski (Popovi brigaad)	890	979	110	278	306	458	8
Kokku MTJ-s	6762	10619	157	288	469	11761	—

Peale selle on MTJ-s autahvel, millel avaldatakse parimate traktoristide, kombainerite ja masinistide fotod koos nende tööviisi kirjeldusega. Kevadkülvi ajal pandi tahvlile korduvalt ülesvõtted traktoribrigaadide brigadiiridest Maria Beloussovast ja

Vassili Gertsevist, kes enne tähtaega täitsid kevadise külviplaani ja said kolhoosides tehtud töö eest kõrge hinnangu osaliseks.

1944. a. toimus Moskva ja teistes oblasteis laialdane elukutsetevaheline võistlus: võistlesid omavahel traktoristid, kombainerid, viljapeksumasinate masinistid jne.

Leninski MTJ traktoribrigaadi brigadiir sm. Beloussova kutsus sotsialistlikule võistlusele Molokovi-nimelise MTJ brigadiiri Klaudia Põltseva brigaadi, kellega sõlmis ka vastava lepingu. Beloussova taotles pingsalt seda, et ka Põltsevi brigaad saaks eesrindlikuks. Maria Beloussova külastas sageli brigadiir Klaudia Põltsevat ja abistas teda. Ühiselt arvestasid nad välja reaalse kohustuse — üles harida iga 15-hobujõulise traktoriga 1000 ha. Beloussova korraldas hulga vestlusi Klaudia Põltsevi brigaadi traktoristidega, jutustades üksikasjaliselt oma tööstiilist ja sellest, kuidas ta ise õppis töömeetodeid kuulsa Rjazani traktoristi Darja Garmaši juures.

Klaudia Põltseva võttis vastu Maria Beloussova väljakutse ja juba 1. septembriks 1944. a. saavutas tema brigaad iga 15-hobujõulise traktori kohta 600 ha.

Suurt tähtsust tööjõudluse tõstmisel omab eesrindlaste kogemuste edasiandmine. Huvipakkuv on siin varemmainitud Tatari ANSV Kazanbaši MTJ töö, kus eesrindlaste kogemuste laialdane levitamine on tublisti aidanud kaasa sotsialistliku võistluse edule. Sellest kirjutatakse pidevalt «lahinglehtedes», sellest kõnelevad agitaatorid, kes iga päev loevad ette ajalehte traktoristidele, kombainereile ja remonditöölistele, regulaarselt peavad vestlusi rahvusvahelisest olukorrast ja jutustavad sellest, kuidas täidetakse plaani.

Kõik brigaadid võistlevad, traktoristid sõlmivad omavahel individuaallepinguid, mille projekte on põhjalikult arutatud brigaadide üldkoosolekul ja brigaadide tootmisnõupidamistel. Sotsialistliku võistluse lepingute täitmise esimest kontrolli teostati peale kevadkülvi. 15 parimat traktoristi, haakijat ja brigadiiri premeeriti raha ja esemetega.

Peale kesakündi teostati teist korda lepingute täitmise kontroll, seekord premeeriti 40 parimat traktoristi, kes said rahalisi autasusid 200—1000 rubla ulatuses. Kolmandat korda kontrolliti lepingute täitmist sügistööde lõpul.

Massilise võistluse mõte algatati kevadkülvi ettevalmistustööde käigus. Hulk aega enne põllutööde algust asusid tegevusse kvalifikatsiooni tõstmise ringid. Regulaarselt kaks korda viispäevakus kogunesid traktoristid, haakijad ja brigadiirid tehnilisele õppusele, kus kuulati MTJ direktori, vanemmehhaaniku ja agronoomi loenguid. Hoolsalt õpiti nimekate traktoristide P. Angelina, D. Garmaši ja Bortakovski brigaadi töömeetodeid. Õppusest osavõtjad arutasid innukalt nende kogemusi, vahetasid arvamusi, tegid omapoolseid ettepanekuid ja töötasid üksikasjaliselt välja brigaadide ja üksikute agregaatide maršruudid.

Juba esimesest põllutööpäevast alates jälgis MTJ juhatus traktoristide tööd ja andis eeliseid eesrindlikele. Igal viispäevakul anti välja vastav käskkiri, milles direktor avaldas tänu parimaile brigaadidele, premeeris traktoriste, kellel olid suured saavutused, ja avaldas noomitust hooletuile. Käskkirju levitati brigaadides ja tehti teatavaks igale töölisele. Igal viispäevakul parim brigaad ja traktorist said MTJ rändpunalipu.

Juba kevadkülvi algpäevadel tõusis suure tööjõudlusega esirinda traktorist Fjodor Paranin, kes koos teise vahetuse kaaslase Sakina Sabirovaga kündis STZ-tüüpi traktoriga 15 ha ööpäevas. Kogu MTJ kollektiiv jälgis lakkamatu tähelepanuga oma seltsimehe väljapaistvat edu. Paljud hakkasid õppima tema tööstiili ja matkima tema eeskuju. Seinalehed, «lahing-» ja «välklehed» avaldasid iga päev teateid ta edust, kirjeldasid ta tööstiili ja kutsusid kõiki traktoriste järgima Fjodor Paranini eeskuju.

Haritippu jõudis sotsialistlik võistlus maikuu keskpaiku, kui kuulutati välja kevadkülvi läbiviimise rindedekaad. Just samal ajal said Kazanbaši MTJ töötajad teada Mihnevski MTJ kollektiivi üleskutsest. Selle dokumendi arutelu kutsus esile tohutu loomingulise entusiasmi.

«Meie ei jää maha Mihnevski MTJ-st,» kuuldusid üksmeelsed hüüded. «Anname suuremat tootlikkust kui moskvalased.»

Samas revideeriti uuesti kohustusi, tehti uusi ettepanekuid, anti lubadus saavutada iga ratastraktori kohta 800 ha kündi. Fjodor Paranin suurendas endale võetud kohustusi 1000 ha-lt 1200 ha-le.

Plaani täitmise tempo kasvas hoogsalt. Iga 15-hobujõuline traktor kündis maikuu teisel viispäevakul keskmiselt 29 ha, kolmandal — 33 ja neljandal juba 45 ha. 20. maiks, s. o. 18 tööpäeva jooksul täitis Kazanbaši MTJ kevadise külvitööde plaani 104 %-liselt, kündes iga 15-hobujõulise traktori kohta 113 ha.

MTJ direktsioon ja agitaatorid seadsid iga sotsialistlikust võistlusest osavõtja ette aina ühe ja sama ülesande — saavutada kohustuste täitmine.

Kazanbaši MTJ töötajaid abistasid selle ülesande lahendamisel tootmisnõupidamised, mida korraldatakse brigaadides üks kord dekaadis, MTJ-s aga üks kord kuus. Mõningais brigaadides, näiteks Fatõh Sattarovi brigaadis, korraldatakse kogu brigaadi tootmisnõupidamisi regulaarselt igas viispäevakus. Neil nõupidamistel arutatakse möödunud dekaadi või viispäevaku töö kokkuvõtteid, eesrindlaste tööviise ja ettetulnud vigu.

Tootmisnõupidamistel on põhiliseks teemaks sotsialistliku võistluse käik. Siin kuulatakse mehhaanikute, agronoomide, brigadiiride ja traktoristide teatisi.

MTJ-des kasutatakse mitmeid tublide traktoristide soodustamise ja edutamise viise. Üks näide: stepitee käänakule on püstitatud autulp, mille küljes on lilledega ilustatud lauake pealkirjaga:

«Traktorist Ivan Varkuta kündis selle maa-ala üles enne tähtaega, täites 2 normi vahetuses. Ta abistab rinnet, abistab kolhoosi! Tänu sulle, sm. Varkuta, stahhaanovliku töö eest!

Krupskaja-nimelise kolhoosi juhatus.

Vanja Varkutal on meeldiv lugeda seda pealdist, on rõõm tunda, et teda austatakse, et temaga ollakse rahul, et kolhoosnikud hindavad tema tööd. See tiivustab noort traktoristi ja ta püüab saavutada veel suuremat jõudlust.

Agitaatorite töö.

Parteiorganisatsiooni juhtimisel teevad suurt tööd agitaatorid — kommunistid, kommunistlikud noored, parimad brigadiirid, traktoristid ja kombainerid.

Suur edu on olnud vestlustel, artikleil, jutustustel Isamaasõja kangelastest, kelle kangelasteod innustasid traktoriste ja kombainereid heale tööle tagalas.

Moskva oblasti Taldomi rajooni Komsomolski MTJ kõigi brigaadide agitaatorid korraldasid süstemaatiliselt vestlusi ja ajalehelugemisi rindesündmustest ja meie sõjameeste sangarlusest. Igapäev selgitas agitaator V. A. Nikonova naistraktoribrigaadi traktoristidele rindeolukorda, lugés neile Isamaasõja kangelaste tegudest, kutsus üles traktoriste ennastsalgavale tööle ja kõneles, et oma tööga tuleb matkida Punaarmee võitlejaid. Agitaatori sõnad ei olnud asjatud — kõik selle brigaadi traktoristid töötasid külvitöödel suure innuga, esitades kõrget teadlikkust ja töödistsipliini. Iga traktorist ületas tööplaani ja säästis vedelkütteainet, kusjuures brigaad tervikuna ületas kevadise põllutööde plaani 273% võrra, säästes vedelkütteainet 19%.

Töös saavutatud edu eest autasustati see naistraktoristide brigaad ÜLKNÜ aukirjaga.

Agitaatorid korraldavad samuti vestlusi ja ajalehelugemisi Nõukogude tagala kohta, tööstuse, kolhooside, MTJ-de ja sovhooside tööst ja meie intelligentsist, kusjuures neid vestlusi tavaliselt seotakse oma MTJ ja traktoribrigaadi tööga.

Rohkesti kasutavad agitaatorid vestluseks ka teemasid rahvusvahelistest sündmustest ja NSV Liidu osatähtsusest rahvusvahelisel areenil. Suurt tähelepanu osutavad agitaatorid Nõukogude korra ja Lenini-Stalini partei osale Isamaasõjas,

NSV Liidu rahvaste sõpruse, Nõukogude valitsuse ja partei tähtsamate otsuste selgitamisele.

Võitlus traktoritööde plaani täitmise, kõigi põllutööde kõrge kvaliteedi, vedelkütteaine kokkuhoiu, masinate tehnilise hoolduse, sotsialistliku võistluse organiseerimise, MTJ parimate inimeste tööviiside propageerimise eest — need on teemad, millele rajavad oma töö agitaatorid.

Kuid peaasi on see, et agitaatorid isikliku eeskujuga, oma lööktööga innustavad stahhaanovlikule tööle kõiki põllul töötajaid.

Moskva oblasti Leninski MTJ agitatsioonikollektiivi koosseisus on 14 inimest. Aktiivsemaid agitatsioonikollektiivi liikmeid on esimese brigaadi traktorist kommunistlik noor Granja Gusseva, teise brigaadi traktorist kommunistlik noor Katja Voronova, teise brigaadi traktorist ÜK(b)P kandidaat Griša Strižev, kolmanda brigaadi traktorist kommunistlik noor Galja Sergejeva, neljanda brigaadi arvestaja parteiliige A. Matvejeva, neljanda brigaadi kommunistlike noorte organisaator Marusja Željakova ja teised. Parimaid agitaatoreid on arvestaja A. Matvejeva. Tema kaasabil antakse süstemaatiliselt välja seinalehti ja «lahinglehte», mis avaldavad suurt mõju töödistsipliini tugevdamisele traktoristide hulgas. Matvejeva algatusel organiseeriti brigaadis kevadkülvi perioodil igapäevane sotsialistliku võistluse tulemuste arvestamine. Maja juurde, kus elavad traktoristid, seati üles eri tahvel, millele märgiti traktoristide töönäitajad.

Päevase ülesande täitnud traktoristidele annetati punalipuke, mis kinnitati traktori külge.

Suurepäraselt töötab agitaator sm. M. D. Sidorina, kes süveneb traktoristide töö kõigisse üksikasjadesse ja abistab neid. Nii näiteks kevadkülvi ajal traktorid ei olnud varustatud valgustusega, mistõttu takerdus töö kahe vahetusega. Sm. Sidorina esitas selle küsimuse parteikoosolekule ja MTJ direktorile lahendamiseks ja asi otsustati soodsalt.

Suurt autoriteeti traktoristide seas omab kolmanda brigaadi kommunistlike noorte organisaator Vera Sergejeva. Sm. Serge-

jeva püüab iga vestlust ja ajalehelugemist siduda oma brigaadi traktoristide praktilise tööga. Näiteks 8. märtsi nimelises kolhoosis, kus töötas kolmas brigaad, ei olnud traktoristidele loodud normaalseid heaolutingimusi. Sm. Sergejeva pöördus kolhoosi esimehe sm. Kurbatkini poole ja tänu agitaatori energilisele nõudmisele sm. Kurbatkin kõrvaldas puudused ning parandas traktoristide toitlustamist.

Rööbiti vestluste ja lugemise korraldamisega otseselt brigaadides organiseeritakse Leninski MTJ-s sageli kinofilmide näitamist, isetegevusringide esinemisi, loenguid ning ettekandeid käesoleva ajamomendi kohta, millistest üritustest võetakse kollektiivselt osa. Nii näiteks organiseeriti remonttööde ajal loeng teemal «Võitlus Stalingradi eest», ettekanne rahvusvahelisest olukorrast jne.

Kazanbaši MTJ-s on peaaegu kõik traktoribrigaadi brigadiirid ühtlasi oma brigaadi agitaatorid.

Agitatsioon, seotud vahetult faktidega brigaadi elust ja tootmisest, on poliitilise töö põhilisi vorme Kazanbaši MTJ-s.

Kommunist Fatõh Sattarovi traktoribrigaad on parimaid mitte ainult Kazanbaši MTJ-s, vaid ka kogu Tatarimaal. Fatõh Sattarov organiseerib oskuslikult inimeste tööd, teeb poliitilist tööd nii oma brigaadi liikmete seas kui ka kolhoosis, kelle maad ta traktorid künnavad.

«Kõikjal ja alati püüan ma siduda brigaadijuhi ülesandeid agitaatori ülesannetega,» ütleb see nimekas brigadiir.

Sattarov on väsimatu ja aktiivne agitaator. Iga päev jutustas ta oma brigaadi liikmeile olukorrast rindel ja nõukogude sõjameeste sangaritegudest ning samas püstitas konkreetseid ülesandeid, mida tuleb täita, et olla rindekangelaste vääriline. Tema agitatsioonitöö põhiliseks meetodiks on vestlus. Reeglipäraselt korraldab ta vestlusi vahetuse ajal või põllulaagris vahetuse puhkeajal.

Krasnodarski krai Otradnenski MTJ-s on igal agitaatoril parteiorganisatsiooni poolt väljatöötatud temaatiline plaan. Nii näiteks koristustööde perioodiks olid vestluste teemadeks: «Seltsi-

mees Stalini 1. mai käskkiri ja nõukogude talupoegkonna ülesanded», «Saagi koristamine on tähtsaim sõjalis-majanduslik ülesanne», «Täita kõik riiklikud kohustused», «Saagivalve korraldamisest koristamise ajal», «Saavutagem meie kraile esikoht üleliidulises sotsialistlikus võistluses kõrge saagi eest» ja «Nõukogude naine Isamaasõja päevil ja ta osa saagi koristamisel».

Agitaatoreid instrueeriti kõigi nende teemade suhtes. Kord viispäevakus peetakse regulaarselt agitaatorite seminari. Seminari kutsutakse sageli MTJ eesrindlikke inimesi, kes esitavad üksikasjalisi ettekandeid oma töökogemustest, millest agitaatorid hiljem jutustavad oma brigaadides.

MTJ-s on hästi organiseeritud ka näitlik agitatsioon. Traktoribrigaadi põllulaager ja iga vankermajake moodustavad punase nurga. Kõrvuti plakatitega ja loosungitega, mida muudetakse vastavalt põllutööperioodile, on üles pandud brigaadi töönäitajate diagrammid. Seinad on ilustatud sm. Stalini, Molotovi, Kalinini ja teiste valitsuse ja partei juhtide piltidega.

Suurt tööd teevad agitaatorid vedelkütteainete säästmise alal. Häid tulemusi saavutasid 1944. a. Jermolinski MTJ esimese brigaadi agitaatorid. Brigaad võttis kohustuse säästa kuu aja vältel tuhat liitrit vedelkütet, kindlustades seega nelja meie tangi vedelküttega varustamise rindel. Agitaatorid valmistasid erilise kilbi, millel näidati brigaadi võitlust vedelkütteaine säästmisel. Niipea kui brigaad oli säästnud vedelkütteainet ühe tangi vajaduse ulatuses, värviti üks neljast kilbil olevast tangikujutisest punaseks.

Aserbaidžani NSV Hatšmasi MTJ-s loodi 1944. a. talvel õpilaste, brigadiiride, külakooliõpetajate ja rajooni vastavate töötajate hulgast agitaatorite põhiline mass. Kommunistid ja kommunistlikud noored määrati brigaadidesse ja tootmisaladele. Välja valinud ja määranud agitaatorid, jälgib partei rajoonikomitee propaganda- ja agitatsiooniosakond agitatsiooni-propagandatöö seisukorda MTJ-s; rajoonikomitee töötajad või partei-algorganisatsiooni sekretär sm. Karimov sõidavad kord kahe nädala jooksul brigaadidesse, peavad loenguid ja ettekandeid, kontrollivad agitaatorite seminare ning abistavad agitatsioonikollektiivide

juhte paremini organiseerida poliitilist tööd traktoristide ja kombainerite seas.

Agitaator on alati teadlik neist ülesandeist, mis tulevad MTJ-s lahendada. Agitatsioonikollektiivi õppustel arutatakse küsimusi, kuidas paremini korraldada parimate traktoribrigaadide töökogemuste praktilist demonstreerimist ja kuidas varustada mahajääjaid eesrindlaste töömeetoditega. Agitatsioonikollektiivi õppetunnid toimuvad tavaliselt elavalt ja annavad agitaatoreile konkreetset materjali järjekordse vestluse korraldamiseks ning suunavad neid keerukamate küsimuste lahendamisele. Hästi korraldatud parteitöö rahva hulgas andis peagi tulemusi. MTJ-s lõpetati viljakoristus ja peksmine 20 päeva varem kui 1943. a.

Seinalehtede, «lahinglehtede» ja «välkteadete» väljaandmine.

Igas eesrindlikus MTJ-s antakse välja seinalehti ja peaaegu igas traktoribrigaadis «lahinglehti» ja «välke». See kohapealne ajakirjandus, mille väljaandmisest võtavad aktiivselt osa kümned tuhanded inimesed, on vägevaks relvaks MTJ töötajate mobiliseerimisel ennastsalgavale tööle.

Tatari ANSV Kazanbaši MTJ-s omavad seinalehed, eriti aga «lahinglehed» suurt populaarsust. Igal traktoribrigaadil on oma «lahingleht». Kevadkülvi ajal need olid «välgu»-taolised, ilmusid algul iga päev, siis regulaarselt viispäevakuti.

Nii «lahinglehe» kui ka MTJ üldise seinalehe artiklid käsitlevad peamiselt tootmisküsimusi. Esitatakse näitajaid sotsialistliku võistluse käigust, kõneldakse eesrindlaste edusammudest, normide mittetäitmise juhtudest, distsipliini rikkumistest ja töö halvast kvaliteedist. Teravalt arvustatakse praaktööd. Enamikul juhtudel on selline kriitika mõjuv ja annab positiivseid tulemusi.

Kevadkülvi ajal tootis esimese brigaadi traktorist Faima Safina praaki, s. o. kündis madalalt. Agitaator-kooliõpetaja Hastijev kirjutas sellest «Lahinglehes». Vahetuse lõppedes toimus brigaadis erakorraline koosolek, mille päevakorras oli üks punkt: traktorist Safina praaktööd arvustava artikli arutamine. Koos-

olekul esinesid agronoom, brigadiir, traktoristid ja selle kolhoosi esimees, kus töötas Safina. Kriitika aitas Safinal parandada oma tööd. Nüüd on alati kõigis tema töövastuvõtmise aktides kolhoosiesimeeste poolt tehtud üks ja sama märge «jakši», mis tähendab «hästi».

Selliseid näiteid «lahinglehtede» mõjust on rohkesti.

Kui Hatšmasi rajooni (Aserbaidžanis) põldudel teostati talviljade külvi, selgus, et osa traktoriste ei tööta hästi. Näiteks tuli ette juhtumeid, et Nikolai Drinevi brigaad külvas ühel päeval 15 ha, teisel päeval aga ainult 10 ha. Seda panid tähele agitaatorid S. Mamedov ja K. Rašidov ja valmistasid sel puhul suure värvika plakati, millel näidati kujukalt brigaadi jõudluse kahanemist 5 ha võrra. Niisugune joonistega plakat pandi välja nähtavale kohale ja alati avaldas see mõju. Järgmisel päeval töötasid Drinevi brigaadi traktoristid paremini, aga hiljem juba nõudsid: «Teie kritiseerisite meie halba tööd, kirjutage nüüd ka meie heast tööst.» See oli õigustatud nõudmine ja agitaatorid andsid välja «Lahinglehe», mis oli pühendatud noorte traktoristide saavutustele.

Peale «Lahinglehe» ja plakatite antakse MTJ majandis korrapäraselt välja seinalehte, mis evib tööliste hulgas teenitud autoriteeti. Ei ole ühtegi tähtsamat sündmust kollektiivi elus, millest ei kirjutaks seinaleht. Seinalehe artiklitesse suhtutakse tõsiselt ja õiglast ning asjalikku kriitikat võetakse alati südamesse.

Seinaleht, mille nimetus on «Punane MTJ», kirjutas palju ja üksikasjaliselt eesrindlastest M. Rašidovast, M. Voltšanskist ja A. Agejevist ja arvustas karmilt halbu töötajaid. Anatoli Girini brigaad jäi külvi esimestel päevadel veidi maha, sellest kirjutati seinalehes ja anti välja eri «Lahingleht» karikatuuridega. See mõjus. Järgmiseks päevaks brigaad täitis normi 150 %, kuid hiljem töötas veelgi paremini.

Seinaleht osutab rohkesti tähelepanu töödistsipliini kõvendamisele, sisaldades sellele küsimusele pühendatud kirjutisi, kritiseerides kõiki töödistsipliini rikkumise juhtumeid ja luues tootmise desorganiseerijate suhtes sallimatuse õhkkonna. Kord organisee-

riti toimetuse kolleegiumi algatusel seltsimeeste-kohus, kus teravalt mõisteti hukka kahe traktoristi ja ühe haakija käitumine ning avaldati neile avalik laitus.

Seinalehe tööst võtavad osa traktoristid, kombainerid, agronoomid, arvepidajad ja MTJ juhtiv koosseis. Mõnikord on seinalehes kirjutisi rajoonijuhtidelt. Näiteks 12. septembril 1943. a. avaldati partei rajoonikomitee sekretäri sm. Kassumovi artikkel: «MTJ ülesanded talvviljade külvi ajal».

Igas kuus teeb seinaleht kokkuvõtteid võistluse tulemustest ja kaks korda kuus avaldab brigaadide tootmisnõupidamiste otsuseid.

Detsembrikuus, sügis-talvise remondi ajal, viidi läbi toimetuse kolleegiumi ettepanekul töö organiseerimise ühiskondlik ülevaatus. Seinalehes avaldati 8 väärtuslikku esildist, mille rakendamine andis tõsist majanduslikku kasu.

Remondikampaania ajal sooritas seinaleht suure töö äsja traktoristide kursuse lõpetanud uustulnukatega.

Puudusi avastades võitlesid seinaleht ja «Lahingleht» traktorite ja põllutöömasinate remondi kiire teostamise eest.

See kohapealne ajakirjandus haaras kiirelt remonditööliste loovaist mõtteist ja initsiatiivist, olles sisemiste ressursside mobiliseerimise organisaatoriks.

Kommunistlikud noored võitluses masina-traktorijaamade töö parandamise eest.

Suureks, võiks öelda otsustavaks jõuks paljudes MTJ-des on kommunistlikud noored, noorsugu.

Valdav enamik traktoristide, kombainerite ja brigadiiride koosseisust on noorsugu. MTJ-s on kommunistlikud noored nagu kommunistidki avangardiks, kelle järel sammub noorsugu.

Kurski oblasti Tšernjanski MTJ-s kujundasid kommunistlikud noored noorte traktoribrigaadi, mille koosseisu astusid peamiselt

noored traktoristid. Kommunistlike noorte algatusel soetati ja saadeti traktoribrigaadidesse liikuvad raamatukogud.

Kui brigaadist nr. 9 teatati, et kolhoosid ei too õigel ajal traktorite juurde vett ja vedelkütteainet, pöördus kommunistlike noorte organisatsiooni sekretär Šura Netšepurenko kommunistlike noorte rajoonikomitee kaudu kolhooside kommunistlike noorte poole üleskutsega parandada traktorite teenindamist.

Sellega ei piirdu veel kommunistlike noorte osavõtt MTJ tootmisetööst. Kui MTJ agronoom, kommunistlik noor Olga Danilitševa hakkas kolhoosides halvemini töötama, kuulasid kommunistlikud noored oma koosolekul tema aruannet, kritiseerisid ta vigu ja aitasid paremini korraldada agronoomilist tööd kolhoosides. Vestlustes kolhoosnikega populariseerivad kommunistlikud noored — aktivistid eesrindlikku agrotehnikat. Nad loovad ühenduse kõrge saagi eest võitlevate noorte lülidega, õpivad tundma nende tööviise ja kõnelevad sellest kõigile kolhoosnikele.

Ühtlasi hoolitsevad kommunistlikud noored traktoristide kultuurilise ja heaolulise teenindamise eest. Nad taastasid klubi, sisustasid punase nurga ja võtsid endale šefluse MTJ abimajandi ning söökla üle. Kommunistlike noorte uhkuseks on Mitrofan Zahharovi noorte traktoribrigaad, mille koosseisus on 6 kommunistlike noorte organisatsiooni liiget. See brigaad tuli oblasti sotsialistlikus võistluses esikohale.

Mitrofan Zahharovi kommunistlike noorte brigaad kutsus enne põllutöödele asumist sotsialistlikule võistlusele Dolžikovi brigaadi, kusjuures võistluse põhiliseks kohustuseks oli künda iga 15-hobujõulise traktori kohta kevadkülvi ajal 200 ha pehmekünnis, s. o. 50 % üle plaani. Brigaadid töötasid kõrvuti ja teadsid seetõttu iga traktoristi töötulemusi. Brigaadide töönäitajate tahvleil võis regulaarselt jälgida võistluse tulemusi. Tabelis 11 on toodud nende brigaadide võistluse tulemuste progressiivsed kokkuvõtted.

Tabel 11.

Kuupäevad	Zahharovi brigaad	Dolžikovi brigaad
	töödeldud iga 15-hobujõulise traktori kohta	
10. kuni 20. aprillini	78	91
20. kuni 30. aprillini	165	189
1. kuni 10. maini	221	242
10. kuni 20. maini	278	294
20. kuni 30. maini	335	325
10-ndaks septembriks . . .	534	480

Mida tegi siis Zahharov, et võita Dolžikovi brigaadi?

Esiteks võttis iga tema brigaadi traktorist võistlusse asudes endale konkreetsed ülesanded.

Teiseks korraldas Zahharov hästi noorte traktoristide väljaõpet, kus traktoristid iga päev peale masinate üleandmist järgnevale vahetusele õppisid tehnilise hoolduse reegleid, kuulasid vestlusi brigadiirilt ja vilunud masinajuhtidelt. Peale selle oli iga vanemtraktorist šefiks nooremale.

Kolmandaks valiti tema brigaadis alalised haakijad.

Neljandaks osutas Zahharov erilist tähelepanu öövahetuste tööle. Mitmes brigaadis vähenes öösel traktoritöö hulk, kuid Zahharovi brigaadis see tõusis.

Tema brigaadi vanemtraktorist Taissia Krivomazova seletas seda nii: «Vassili Dolžikov eelmisest vahetusest kündis päeval $3^1/_2$ ha, aga mina kündsin öö vältel kuni 5 ha. Ma ei vaidle, öösel on traktorit palju raskem juhtida kui päeval, öösel loodad enam kuulmisele kui nägemisele. Eriti halb on aga siis, kui traktor jääb seisma, sest laternavalgusel on raskem viga parandada. Kuid neid seisakuid saab vältida, kui päeval traktor hästi üle vaadata, kontrollida selle üksikosi ja ette valmistada öiseks tööks.»

Ja lõpuks oli Zahharovi brigaadis kultuuriline töö korraldatud mitmekülgselt ja sihikindlalt. Siin ei piirdutud ainult vestlustega ja ajalehtede lugemisega. Eesrindlaste kogemuste populariseeri-

miseks oli «Lahinglehe» igas numbris eraldi osa pealkirjaga «Brigaadi parimad». Esirindlased jagasid oma kogemusi süstemaatiliselt tootmisnõupidamistel. Näiteks noored traktoristid ei mõistnud korraldada süüdet. Sellel teemal esines eesrindlik traktorist Natalja Ložetšnikova, kes mitte ainult jutustas, vaid ka näitas, kuidas seda teha. Eesrindlaste sellised esinemised üksikuis küsimustes osutusid parimaks mooduseks kogemuste edasiandmisel.

«Lahinglehte» toimetab brigaadis kommunistlik noor Viktor Naidenko. Traktoristid ootavad kannatamatult iga numbrit. Lehe mõju näitab järgmine juhtum. Teises numbris oli kirjutis Natalja Ložetšnikova stahhaanovlikust tööst, kelle traktoril ei olnud kunagi ühtegi avariid ega ühtegi seisakut. Seda saavutas Ložetšnikova tänu hooldusreeglite rangele täitmisele. Kõrvuti selle kirjutisega oli paigutatud teine, pealkirjaga: «Praegu ei töötata nii», milles «Lahingleht» piitsutas traktorist Dvortsevõid halva külvi eest.

Dvortsevõile selgitati, et praak tähendab saagi kahandamist. Kirjutist arutati brigaadi koosolekul, praagi tootjat häbistati ja see parandas oma tööd.

Nii võideti esikoht. Kui rajoonis saadi teada, et Zahharovi brigaad tuli esikohale, saavutades 2000 ha pehmekündi ja säästes 1752 kg vedelkütteainet, ei uskunud seda teise MTJ traktoristid. Kogunenud rajoonikoosolekule, otsustasid paljud neist külastada Zahharovi brigaadi. Üle vaadanud masinad, jutelnud traktoristidega, veendusid nad, et võit saavutati kõrge töödistsipliini, hästikorraldatud poliitilise töö ja traktorite hooldusreeglite täitmise tõttu. Teade brigaadi nr. 9 edust ulatus kaugele üle MTJ piiride. Kord sai brigaad kirja Voroneži oblasti Bobrovski MTJ brigaadilt nr. 13. Kirjas paluti Tšernjanski MTJ töötajaid kirjutada oma töökogemustest ja astuda Bobrovski MTJ-ga sotsialistlikku võistlusse. Kirja loeti brigaadis ühiselt ja koostati ka ühiselt vastus.

Moskva oblasti Leninski MTJ kommunistlike noorte organisatsioonil on 50 liiget. Kõigis traktoribrigaadides on kommunistlike noorte grupid, mis koosnevad 3—8 inimesest. 14-st agitaato-

rist on 9 kommunistlikud noored, kusjuures 6 neist on «Lahinglehe» ja seinalehtede toimetajad.

Tootmistööde täitmise ja parimate töönäitajate saavutamise eest said 1944. a. 26 kommunistlikku noort rahalisi preemiaid.

Maria Beloussova noortebrigaad tuli 1943. a. ja 1944. a. Moskva oblasti traktoribrigaadide hulgas esikohale. 1943. a. haris brigaad iga 15-hobujõulise traktori kohta 721 ha, 1944. a. 1. septembriks oli iga traktori jõudlus 867 ha. Brigaad täitis aastaplaani 269,3%-liselt, säästes vedelkütteainet 3852 kg. Maria Beloussova brigaadi käes on juba teist aastat ÜLKNÜ Moskva komitee punalipp. 1945. a. sai brigaad ÜLKNÜ KK rändpunalipu ja NSVL Põllutöö Rahvakomissariaadi esimese preemia. Maria Beloussova töötab brigadiirina 1943. a. kevadest alates. Ta valis oskuslikult brigaadi koosseisu tööustavad ja tublid tüdrukud Lidia Širokova, Zina Saidova, Varja Runova ja Tasja Karoljova.

Beloussova brigaadi traktoreil ei ole seisakuid. Suurt tähelepanu osutatakse töödistsipliini tugevdamisele. Kõik traktoristid ja haakijad tulevad tööle hilinemata. Maria tegi palju tööd, et õpetada noortele tüdrukutele traktoritööd, kuid see vaevanägemine tasus end peagi, ja nüüd juhivad tüdrukud iseseisvalt traktoreid.

1944. a. töötas Beloussova traktoribrigaad veel paremini ja traktoristide eeskujulik töö mõjutas tugevasti saagi suurenemist kolhoosides. Nii oli 1944. a. Tšertanovo küla kolhoosis rukkisaak 27 ts/ha ja nisusaak 29 ts/ha. Kotljakovo küla kolhoosis koguti rukist 24 ts/ha. Kõikjal oli hea köögiviljasaak.

Moskva oblasti 12-st eesrindlikust traktoribrigaadist algatas Maria Beloussova brigaad sotsialistliku võistluse oblasti ulatuses iga 15-hobujõulise traktoriga 1000 ha kündmiseks.

Leninski MTJ-s ei ole ühtegi kommunistlikku noort, kes ei täitnud 1944. a. traktoritööde plaani. Kommunistlike noorte organisatsiooni sekretär Maria Žiljajeva on kõigi tootmisnäitajatega brigaadis nr. 4 esikohal.

Krasnodari krai Otradnenski MTJ-s teevad kommunistlikud noored suurt tööd. MTJ-s töötavast 19-st ÜLKNÜ liikmest on

5 agitaatorid. Nende hulgast on väljapaistvaim Ljuba Tšikirjakina. Ta pole mitte ainult hea agitaator, vaid ka hea traktorist. Järjekindlalt töönorme ületades kündis ta 1944. a. hooaja algusest kuni oktoobrikuuni 348 ha 200-ha-lise normi asemel, säästes seejuures 105 kg vedelkütteainet.

Tähelepanu väärivad Otradnenski MTJ noorte-traktoribrigaadide võistluse kogemused. Võistlusest võtsid osa Ivan Vassiljevitš Manuilovi ja Mihhail Haritonovitš Raznotovi brigaad. Võistluse tulemusena saavutasid nad suurimat jõudlust 15-hobujõulise traktori kohta ja vedelkütteaine säästu. Sm.Manuilovi brigaad kündis 15. septembriks 1944. a. 2289 ha 1280-ha-lise plaani puhul, säästes 917 kg vedelkütteainet. 15-hobujõulise traktori keskmine jõudlus oli 635 ha.

Pisut väiksemad on sm. Raznotovi brigaadi näitajad. Traktoritööde aastaplaani täitis brigaad 143%-liselt, saavutades 15-hobujõulise traktori kohta 505 ha ja säästes vedelkütteainet 1336 kg.

Võitlus põllutööde kvaliteedi eest on noorte-traktoribrigaadide sotsialistliku võistluse põhilisi näitajaid.

MTJ-de kommunistlike noorte organisatsioonid on ammutanud kogemusi vedelkütteainete säästmise alal, seda eriti kontrollpostide organiseerimise kaudu. Näiteks organiseeriti Moskva oblasti Komsomolski MTJ-s kommunistlike noorte organisatsiooni algatusel igas brigaadis kontrollpostid koosseisus: agitaator, arvestaja ja traktoribrigaadi brigadiir (või brigadiiri abi), kes kontrollisid vedelkütteaine õiget kulutamist, traktorite paakide täitmist ja nende tehnilist seisukorda; nad jälgisid vedelkütteaine vaatide alalhoidu jne. Kontrollpost teatas MTJ juhatusele oma tähelepanekuid ja tegi ettepanekuid vedelkütteaine säästmise alal. Kolmanda brigaadi brigadiir sm. Nikonova jutustab sellest, kuidas kontrollpostid võitlesid vedelkütteaine säästmise eest.

«Kõik kontrollposti liikmed ja traktoristid võitlevad vedelkütteaine ja õli iga tilga eest. Vaadid tühjendatakse vedelkütteainest eriliste kummivoolikute abil, mis väldib petrooleumi kadu traktorite tankimisel. Vaadid hoitakse kinnistes ruumides, kui aga

vaat on põllul, siis kaetakse ta kuuseokstega, et kaitsta päikese eest ja vältida vedelkütteaine auramist. Paakide vähimagi lekkimise korral kõrvaldatakse vigastused kohe.»

Tootmisnõupidamised.

Eesrindlike MTJ-de massilise töö tähtsamaid vorme on tootmisnõupidamised. Kurski oblasti Tšernjanski MTJ-s peetakse tootmisnõupidamisi kolm korda kuus — 9-ndal, 19-ndal ja 29-ndal kuupäeval. Nõupidamistest võtavad osa brigadiirid, mehhaanikud ja agronoomid, esinevad tavaliselt 2—3 traktoribrigaadi brigadiiri ja 1—2 jaoskonnaagronoomi. Esinemiste teemaks on dekaadi ülesannete täitmine: jutustatakse, mida saavutas brigaad möödunud kümmepäevakus. Peale tootmisnõupidamisi korraldavad brigadiirid oma brigaadides vestlusi teemal: kuidas täita nõupidamise otsuseid.

Järjekordsel tootmisnõupidamisel, 19. septembril 1944. a. kuulati aruanne Novo-Oskolski MTJ-s korraldatud sotsialistliku võistluse tulemustest. Seejärel kõnelesid talviviljade külvi- ja viljapeksuplaani täitmisest brigadiirid Turenko ja Mitrofan Zahharov. Nõupidamise lõpul jaoskonnaagronoom Kurilova jutustas suhkrupeedi koristamisest. Selgus, et kõik kolhoosnikud ei tunne suhkrupeedi ülesvõtmise, puhastamise ja väljaveo eest tasumaksmise korda. Tehti ettepanek kõigil agronoomidel ja brigadiiridel veel kord üksikasjaliselt selgitada kolhoosnikele NSVL RKN ja ÜK(b)P Keskkomitee määrust «Saagi koristamisest ja põllumajanduslike saaduste varumisest 1944. aastal».

Tähtsamad küsimused, mida 1944. a. arutati Leninski MTJ tootmisnõupidamistel, olid:

1. Kevadkülvi esimesi kokkuvõtteid.
2. Köögiviljade masinkülvi juurutamine (teise traktoribrigaadi kogemuste propageerimine). Ettekandega esines brigadiir sm. V. M. Budarin.
3. Kevadkülvi kokkuvõtted.
4. Ettevalmistus saagi koristamiseks.

Tootmisnõupidamisel Tšertanovo küla kolhoosis arutati küsimust, kuidas abistada M. Beloussova brigaadi, kes võttis kohustuse üles harida iga 15-hobujõulise traktori kohta 1000 ha. Nõupidamisel arutati kõigis üksikasjus brigaadi teenindamise küsimust: veevedu, brigaadi toitlustamise organiseerimist ja kultuurilist teenindamist. Nõupidamisest võtsid osa kõigi kolhooside esimehed, kelle põldude harimiseks oli määratud M. Beloussova brigaad.

1944. a. juunikuus, kevadtööde lõppedes, esinesid MTJ-s kõik brigadiirid aruandega tehtud tööst. See andis võimaluse selgitada traktoribrigaadide töö kvaliteeti, ära kuulata vastastikuseid pretensioone ja kontrollida, kuidas võistlusest osavõtvad traktoristid tegelikult täidavad võetud kohustusi.

Eesrindlikes MTJ-des osutatakse suurt tähelepanu traktoristide ja teiste kaadrite tehnilisele väljaõppele ja nende kvalifikatsiooni tõstmisele, kaadrite õigele valikule ja kasvatamisele ning neile heade kultuurilis-heaoluliste tingimuste loomisele.

Krasnodari oblasti Otradnenski MTJ-s kutsutakse enne mistahes töö juurde asumist kokku lühiajaline kursus. Külvi eel korraldatakse kursus külvajaile, koristamise eel — kombaini tüürimeestele, kaalujaile jt., kusjuures kolhoosi esimehed saadavad kursusele paremaid inimesi.

Suurt tööd tehakse ka traktoribrigaadi brigadiiridega. Kord dekaadis peetakse nendega tehnilist õppust. Vanemmehhaanik sm. V a t u l i n käib tavaliselt enne järjekordset õppust kõigis brigaadides ja selgitab, millised raskused ja takistused esinevad traktoripargi töös. Nii näiteks avastati septembrikuu algul traktorite seisujuhtumeid, mis olid tingitud oskamatusest õigesti reguleerida «STZ»-tüüpi traktori tagumise silla mehhanisme. Sm. Vatulin pidas järjekordsel brigadiiride õppusel erilise loengu sellel teemal.

Sisukord.

Lk.

Sissejuhatus 3

Esimene peatükk.

Tootmistegevuse juhtimine eesrindlikes masina-traktorijaamades . 26
Kõigi juhtimislülide koostöö 30
Side traktoribrigaadidega 32
Dispetšer-teenindus 33
Juhtivate kaadrite tööaja organiseerimine 39
MTJ nõukogu töö 41

Teine peatükk.

Planeerimine eesrindlikes masina-traktorijaamades 44
Masina-traktorijaama tegevus, rajooni majanduselu tundmaõppimine ja perspektiivplaanide koostamine eesrindlikes MTJ-des 45
Juhtiv abi kolhooslikus planeerimises 48
MTJ tootmise aastaplaan 50
Planeerimine traktoribrigaadis 61
Hooajatööde planeerimine MTJ-s 65
Jooksev planeerimine ja võitlus plaani täitmise eest 71

Kolmas peatükk.

Kaadrite valik ja ettevalmistus eesrindlikes masina-traktorijaamades 75
Kaadrite valiku küsimusi 75
Kaadrite ettevalmistamise küsimusi 79
Traktoristide ettevalmistamine kursustel 80
Tehnilise kvalifikatsiooni tõstmine 88
Individuaalõpetus 89
Kolhoosikaadrite ettevalmistamine 90

Neljas peatükk.

Lk.

Traktoribrigaadide organisatsioon ja töö eesrindlikes masina-traktorijaamades 91
Alalised traktoribrigaadid 91
Tootmispiirkond ja traktoribrigaadi suurus 94
Töö organiseerimine eesrindlikes traktoribrigaadides 98

Viies peatükk.

Masina-traktoripargi ekspluateerimine 105
Traktoribrigaadi maršruudi-plaan 105
Põldude ettevalmistamine traktoritöödeks 113
Traktoritööde üksikute liikide organiseerimine 115
Künnitööde organiseerimine 116
Teraviljakultuuride külvi organiseerimine 118
Masina-traktoriagregaatide komplekteerimine 122
Tehnilise hoolduse organiseerimine 130
Tehniline õppus 133
Töö organiseerimine tehniliste hoolduste teostamiseks 134
Tehnilise töö planeerimine ja arvestus 136
Tööde jaotamine MTJ brigaaditöökodade ja kesktöökoja vahel . 139
Teraviljakultuuride koristamise organiseerimine 141

Kuues peatükk.

Traktorite ja põllutöömasinate remondi organiseerimine eesrindlikes masina-traktorijaamades 151
Sügis-talvise remondi organiseerimine 151
Remondi ja töö planeerimine töökojas 153
Töö ja tootmisprotsessi organiseerimine töökojas 156
Remondi kvaliteedi kontroll 158
Operatiiv-planeerimine ja tööarvestus remondi juures . . . 160
Töökoja koosseisud ja kaadrid 162

Seitsmes peatükk.

Küttemajanduse korraldamine eesrindlikes masina-traktorijaamades 164
MTJ naftamajanduse organisatsioonilisi küsimusi 164
MTJ naftabaas 168
Abinõusid vedelkütte kokkuhoiu alal 173
Traktorite tankimine vedelkütteainega 174
Vedelkütte kulunormide diferentseerimine 176

Kaheksas peatükk.

Lk.

Kolhooside agronoomiline teenindamine eesrindlike masina-traktorijaamade poolt 177
Kolhooside agronoomilise teenindamise organisatsioonilisi küsimusi 178
Looduslike tingimuste ja kolhooside iseärasuste tundmaõppimine 182
Tootmise ja traktoritööde planeerimine 183
Agronoomiliste abinõude väljatöötamine kolhoosidele 186
Külvikordade rakendamine kolhoosides 190
Agronoomilise kontrolli korraldamine 193
Agronoomi töö masside hulgas 195
Kolhoosi katseasjanduse organiseerimine 198
Kolhooside abistamine tööjõu ja tootmise organiseerimisel . . 200

Üheksas peatükk.

Poliitiline töö eesrindlikes masina-traktorijaamades 203
Kommunistide avangardlik osa 204
Sotsialistliku võistluse organiseerimine 212
Agitaatorite töö 220
Seinalehtede, „lahinglehtede“ ja „välkteadete“ väljaandmine . 224
Kommunistlikud noored võitluses masina-traktorijaamade töö parandamise eest 226
Tootmisnõupidamised 232

Vastutav toimetaja J. Elman.

Tehniline toimetaja A. Pill.

Ladumisele antud 4. XI 47. Trükkimisele antud 12. I 48. Paberi kaust 61×86. 1/16. Trükipoognaid 14 3/4. Autoripoognaid 12,8. Arvestuspoognaid 13,13. MB 01007. Laotihedus trpg. 37 900. Tiraaž 2200. Trükikoja tellimus nr. 1040. Trükikoda „Noor-Eesti“, Tartu, Kastani 38.

Опыт работы МТС.

На эстонском языке.

Эгосиздат „Научная Литература“, Тарту.

Trükivigu.

	On trükitud:	Peab olema:
Lk. 60 4. r. alt	asjaajamise	asjaajamiste
„ 119 15. r. ülalt	Möödunud	«Möödunud
„ 162 4. r. alt	hüllsside lehvimise	hülsside lihvimise

Kaheksas peatükk.

Lk.

Kolhooside agronoomiline teenindamine eesrindlike masina-traktorijaamade poolt 177

Kolhooside agronoomilise teenindamise organisatsioonilisi küsimusi 178

Looduslike tingimuste ja kolhooside iseärasuste tundmaõppimine 182

Tootmise ja traktoritööde planeerimine 183

Agronoomiliste abinõude väljatöötamine kolhoosidele 186

Külvikordade rakendamine kolhoosides 190

Agronoomilise kontrolli korraldamine 193

Agronoomi töö masside hulgas 195

Vastutav toimetaja J. Elman.

Tehniline toimetaja A. Pill.

Ladumisele antud 4. XI 47. Trükkimisele antud 12. I 48. Paberi kaust 61×86. 1/16. Trükipoognaid 14 3/4. Autoripoognaid 12,8. Arvestuspoognaid 13,13. MB 01007. Laotihedus trpg. 37 900. Tiraaž 2200. Trükikoja tellimus nr. 1040. Trükikoda „Noor-Eesti“, Tartu, Kastani 38.

Опыт работы МТС.

На эстонском языке.

Эгосиздат „Научная Литература“, Тарту.

I

Rbl. 12.50